ROLL

350 000 TL
kdv dahil

ELVIS COSTELLO

PJ HARVEY

DEPECHE MODE

sayı 25 kasım '98

OKAY TEMİZ

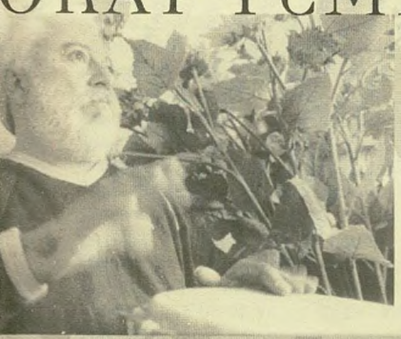

tindersticks • ahmet sinan hatipoğlu • black box recorder • charlélie couture • siddhartha

Beautiful Lyrics

Türkçesi: Özgüven Fatih

Küçük mavi

Evrak çantasından roman yazılmaz
Siperlerden şiir yazılır
A'dan B'ye kadar düş görülür
Ama oturduğun yerden otobüse binilmez

Salınan Salyangoz adlı ata oynanmaz
Bir gemiye Titanic II adı konulmaz
Öyleyse neden senin mutlu, gülümseyen yüzünü
Her görüşümde Küçük Mavi şarkısını söylüyorum neticede

Küçük Mavi, nasılsın
Tebessümün cennet gibi, ama gözlerinde biriken bir fırtına var
Küçük Mavi
Bir çiçek nasıl bu kadar güzel olur, bu kadar çiyle yüklü
Küçük Mavi

Bir çiçek nasıl bu kadar güzel olur
Bu kadar çiyle yüklü

Mezarlıkta bira fabrikası kurulmaz
Kilisenin üstüne pub açılır
İnsanlar binalardan daha kolay yıkılır
Hangisi önce gelir ona karar vermelisin

Bir uçağa Uçan Romalı adı verilmez
Çünkü Romalılar hep yürümüşler, hiç uçmamışlar
Öyleyse neden senin mutlu, gülümseyen yüzünü
Her görüşümde hep Küçük Mavi şarkısını söylüyorum neticede

Bak, Bukowski bar taburesinden hikaye yazmış
Keats ise bir tepenin üzerinden
Öyleyse en özel şarkımı sana saklayacağım ben de
Sessiz ve serin bir mezardan

Çünkü bak bulutlar arka arkaya dizilip kuyruk olmuş
Tebessümünün ufkunda
Herkes sanıyor ki sen gülümsemeneye çalışıyorsun
Ben biliyorum ki sen içine atıyorsun

Küçük Mavi nasılsın...

Evlenme o kızla

Seni pipolu terlikli düşünüyorum
Onu yatakta düşünüyorum
Yatmış öyleee TV seyrederken
Sonra beni düşünüyorum onun yerine

Ben hiç yaşlanmayacağım, şarkmayacağım
Dünyada olmaz böyle bir şey
Evlenme o kızla, beni sik

Aşkının ışığı kartondan senin
Ama işe giderken pabuçların pırıl pırıl
"Demedim mi sana" profesörü o kız
"Kulakardı ediyorum"un kitabını yazmışsın sen

Terli taşaklarından yakalayacak o seni
Sonra ağır ağır dizini kaldıracak
Evlenme o kızla, beni sik

Pazar güneşi aydınlatıyor San Fransisco körfezini
Bu iş buraya kadar diyorsun sen birden
Arabayı yıkayacaksın
Veletleri parka götüreceksin
Evlenme o kızla, beni sik

O güzel Pazar sabahları
Yatağa getirilen kahvaltı
Şu kargalar örgü şişlerine benziyor
Kafanı delik deşik etmeye çalışan

O kuşlar gagalarıyla ruhunu oyarlar
Anahtarı da alır atarlar
Evlenme o kızla, beni sik

Mutfak her zaman derli topludur
Banyo her zaman temiz
"Kaldırıp bir kenara koyma" diploması var onun
Sen "Kendine saygı sıfır"da birincisin

Çoraplarını misler gibi kokacak
Hayatınsa kokmuş peynir gibi
Evlenme o kızla, beni sik

Pazar güneşi aydınlatıyor San Fransisco körfezini
Bu iş buraya kadar diyorsun sen birden
Arabayı yıkayacaksın
Veletleri parka götüreceksin
Evlenme o kızla, beni sik

Eğlen

Eğlen
Eğer eğlenemezsen
Başkasının yerine eğlen
Birileri benim yerime eğlendiler
Dalıdlar içeri, şimdi dünyanın keyfini çatyorlar

Sakal bırakmalısın
Hiç anlatılmamış binlerce hikaye anlatmak için sakal
Sana masallar anlatsın sakal, ateş gürül gürül yanarken
İlişkilerin bitişi, kapıların açılışı
Düşmanlıkların başlayışı, savaşların bitişi

Dertten
Eğer dertlenemezsen
Başkasının yerine dertten
Birileri benim yerime dertlendiler
Demin buradaydılar, şimdi yoklar

Bir bebeğimiz olmalı
O zaman bu kadar hüzünlenmezdim
O zaman Aziz Pol gibi hissederdim kendimi
Jak Oğlan gibi hissetmezdim
Bir bebek o kadar mutlu eder ki beni
Hayatım kafa çekmekle geçti, ama işte o kadar

Çünkü ben Sefaletler Kralı
Pejmürdeler Prensiyim
Sense kazazede bir yüreğin sahibine
Deniz Feneri bekçisi

Yürekten
Yüreklenemiyorsan
Başkasının yerine yürekten
Birileri benim yerime yüreklendiler
Dalıdlar içeri, şimdi parampaçayım böyle

Birlikte gülleşmeliyiz
Öyle güvercin gögüslü Trafalgar grisi değil
Ekim'in 1'inde selam duran gri'den
Rus cephesi grisinden, kurtlar ulurken
Hayat iskeleti grisinden, aşkın çürüttüğü

Çünkü sen Hüzünler Kraliçesi
Acılar Evinin Prensesisin
Bu sönmekte olan alevi elinde tutanın
son kibritisin sen

Eğlen

Rotterdam (ya da her yer)

Orada bütün kadınlar saçlarını çekiştirir gibi
Dökülmeyeceğini ispat etmek ister gibi
Orada bütün erkekler birer ucube
Uzun zaman esmer birada bekletilmiş

Bütün mekan sanki turşuya basturılmış
Insanlar da birer turşu kavanozundakinden
Hiç bilinmez bir turşu kavanozundakinden
daha fazla hareket olmuş mudur burada

Burası Rotterdam olabilir
ya da her yer, Liverpool
ya da Roma
Çünkü her yer Rotterdam
Yalnızken her yer
Yalnızken her yer

Orada herkes sarışın
Orada herkes güzel
nerede sarışınla güzel çokluk
orda vardır bir donukluk bir bokluk

Gördüler ni de donukluukla bokluk
Kırmızı işaret fişekleri atar
Haki üniformalı şahsiyetler
Kırmızı donludurlar

Burası Rotterdam olabilir...

sayı 25 kasım '98

4 Ajans

10 PJ Harvey

16 Luke Haines

18 Charlélie Couture

22 Elvis Costello

26 Costello juke-box

28 Björk juke-box

30 Tindersticks

32 100 büyük şarkıcı

34 Depeche Mode

38 Londra'da Asyalılar

41 Ahmet Sinan Hatipoğlu

44 Siddhartha

44 Müzik Şenliği

48 Gayd

50 Albümler

56 Liste

57 Okay Temiz

62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Alican Tayla, Atilla Aydoğdu, Ayşe Draz, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Derya Bengi, Duygu Akın, Ender Ergün, Eray Makal, Ensar Altun, Erdir Zat, Erol Babaoğlu, Fatih Özgüven, Gökalp Baykal, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Dilek, Hakan Lokanoğlu, Hilmi Tezgör, HknKrtsh, İlker Aksoy, Joshu Sasaki Roshi, Kerem Demir, Leonard Cohen, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Naim Dilmener, Nedim Yalgı, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Osman Kaytazoğlu, Özgür Uçkan, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serkan Seymen, Sevin Okyay, Sid, Siren İdemen, Şahan Nuhoğlu, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yücel Göktürk **Film hazırlık:** Çağdaş Grafik **Baskı:** Serler Matbaası **Dağıtım:** Bir-Yay **Adres:** Sıraselviler Caddesi Billurcu Sokak 32/3 Taksim İstanbul **Tel-Faks** 245 56 06 **Yıl** 2 **SAYI 25 - KASIM '98 İmtiyaz Hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **Sorumlu Yazışleri Müdürü:** E. Derya Bengi
Web: http://abone.turk.net/meram/homepage.html
AYDA BİR YAYINLANIR

Roll over

Krizantem, kasımpatı, pastırma yazı

Pastırma yazı
Genellikle yurdumuzda kasım ayının 11'i ile 25'i arasında yaz günlerini hatırlatan güneşli günler olur. Halk arasında bugünlere "pastırma yazı" denir. Bazı yıllar biraz daha kısa, biraz daha serin olur. Fakat genellikle bu günler günlük güneşlik geçer. Ancak hemen arkasından da soğuklar bastırır. Bu günlerin geceleri de çok ayaz yaptığından gafil avlanıp üşütmemek lazımdır.

Roll'unay (Roll günleri)
1996'nın pastırma yazından beri, yurdumuzda ve dış temsilciliklerimizde her ayın 11'i ile 25'i arasında roll'unay olur. Zira, ayın 8'i ila 10'u arasında roll zuhur eder. Bu zuhur bazı aylarda daha erken, bazı aylarda daha geç vuku bulur. Halk arasında "roll günleri" veya "roll'unay" olarak anılan bu vukuat, mevsim ne olursa olsun bir nevi pastırma yazı etkisi yapar. Bunun sebebi, Roll'un ilk kez bir pastırma yazında vücut bulmasıdır. Bu da burcunun kasımpatı veyahut da krizantem olduğu anlamına gelir ki, günün mana ve öneminden ötürü, krizantemli, kasımpatlı hay-kay yapmak farz olur.

Krizantem kasımpatı,
Indian summer pastırma yazı
hani "her ayın sekizinde, bilemediniz 10'unda"ydı
Sabır mabır kalmadı
Nerde kaldı sarı denizaltı
Let it Roll gayrı

Krizantem kasımpatı,
Indian Summer pastırma yazı
N'apalım böyle oldu bu sayı
Rötar yaptı sarı denizaltı
Arada olur o kadarı
Let it Roll gayrı

AJANS

Lütfen o pet şişeleri, çöpleri denize atmayalım. Balıklarımız, diğer denizaltı canlılarımız o şişeleri yemek zannedip yiyorlar ve boğularak ölüyorlar. **SERPİL BARLAS**

Seks sırasında memelerle oynayarak uyaran ve uyarılabilen tek hayvan insandır.

uzun yürümelerden / sonra bitkin düşerek / bu bir çocuk oyunu / ben seni çektim çekerek / şimdi hangi kitaptan / öğreneceksiniz onu / gelmiyorsa bazı şeyler / çocukluktan geçerek **BEHÇET NECATİGİL**

bana bir mendil gönder / ucunu işle gönder / içine üç elma koy / birini dişle gönder

Ben ve kitaplarım aynı odadayız: tıpkı sirkesi içindeki hıyar turşusu gibi. **GUSTAVE FLAUBERT**

Rüyada caz takımı görmek, bir kalabalığa gireceğinize, orada bir dedikoduya sebebiyet vereceğinize yorumlanır.

Dediğin gibi doğayla bir işimiz yok; aramızdaki ateş güneşle yarışıyor. **KATHY ACKER**, Don Quixote

Ölümünün 20. yılında **Jacques Brel** için bir tribute albüm yapıldı. "Au Suivant" isimli albümde, daha ziyade Fransız rock dünyasının insanları ustalarının birer şarkısını yorumluyorlar. Noir Désir, Kent, Arno, Alain Bashung, Arthur H., Stephen Eicher, M, Polo, Têtes Raides, Dick Annegarn gibilerinin yanında en ilginç yorum küçük Faudel'e ait: "Ne me quitte pas". Bu arada Jacques Brel'in 60-69 yılları arasında verdiği çeşitli konserlerden kayıtlar "En Scènes" albümünde toplandı.

Björk'ün yeni single'ı "Alarm Call"u Daft Punk remiksleyecek. Ayrıca "Alarm Call" EP'sinde Alec Empire'ın Björk şarkılarına yaptığı remiksler de bulunacak. Björk sonunda sinema serüvenine de başlıyor. Lars Von Trier'nin "Dancer In The Dark" isimli müzikal komedisinde Björk yeni bir Ginger Rogers olma hayalleri kuran bir şarkıcıyı canlandıracak. İzlandalı kutup şantözünden iki de video filmi haberi var: "Volumen" adıyla piyasaya sürülecek filmde Björk'ün 14 klibi bir araya getiriliyor. "Live At Shepherd's Bush Empire"da ise 97'de Londra'da verdiği bir konserin kayıtları var... Dış temsilciliklerimizden aldığımız bilgilere göre, Avrupa illerinde Björk taklitleri türemiş: Mesela Bloem de Ligny isminde Hollandalı bir kız "Zink" isimli albümünde şarkıları Björk'ün aksanıyla söylüyor, vokalindeki her mimiği uyguluyor, albüm kapağındaki yazı karakterinden kolundaki dövmeye kadar her şeyiyle Björk'ü andırıyormuş. Telefonda dinlettiler, sahiden de Björk zannettik.

"Acme" adlı yeni albümlerini çıkaran **Jon Spencer Blues Explosion**'ın ilk klibi "Talk About The Blues"da Winona Ryder oynuyor. Üstelik Jon Spencer rolünde.

Pearl Jam bu ayın sonunda ilk resmi "live" albümünü yayınlayacak. Bu arada Eddie Vedder, arkadaşlarıyla bir araya gelerek California punk'ının eski gruplarından X için bir tribute albüm hazırlıyor: "Make The Music Go Bang". Son bir Pearl Jam haberi daha: 1992'den beri klip çekmeyi reddeden grup, sonunda "Spawn"ın yaratıcısı Todd McFarlane'la bir çizgi filme imza attı: "Do The Evolution".

Tommy Boy isimli plak şirketi, hip-hop klasiklerinden oluşan "Tommy Boy's Greatest Beats" adlı bir CD seti hazırladı. Seti satın alanlar güzel bir sürprizle karşılaşacaklar: Beck, Liam Howllet, Dimitri From Paris, Deejay Punk Roc gibilerinin yer aldığı bir toplama albüm.

79-83 arası faal olan Alman grup **DAF**'ın (Deutsche Americanische Freundschaft) yıllardır piyasada bulunmayan albümleri yeniden basıldı.

Bir Spice Girls türevi olan **All Saints** isimli kızlar grubunun yeni albümlerinde **Beck**'le işbirliği yapacağı söyleniyor.

Public Enemy'nin Anthrax'la yaptığı "Bring The Noise" şarkısını hatırlayacaksınız. Şimdi duyduğumuza göre, Public Enemy tayfası yeniden rock yollarına düşmüş. Confrontation Camp kod ismiyle yayınlayacakları albüm "Alternatif-agresif rock'la soul'un ve kent şiirinin bir karışımı" olacakmış.

Eski Smiths gitaristi Johnny Marr ve New Order'dan Barney Sumner'dan oluşan **Electronic** ikilisi, üçüncü albümleri "Twisted Tenderness"in kayıtlarını tamamladı.

Goldie kendi şarkılarını remiksleyerek yeni bir albüm çıkaracak. "A Ring Of Saturn" adındaki albümde son tekno senfonisi "Mother"ın yeni bir versiyonu da yer alacak.

Bir **Sam Shepard** oyunu daha sinemaya adapte ediliyor. "Simpatico"nun yönetmenliğini İngiliz tiyatro yönetmeni Matthew Marcus yapacak, başrollerde ise Jeff Bridges, Nick Nolte, Sharon Stone oynayacak.

Vanessa Paradis'nin yeni albümü için **Finley Quaye** bir şarkı yazacak.

1991'den beri albüm yapmayan **Smokey Robinson**, efsanevi Motown şirketinden yeni albümünü yayınlıyor. Üstelik, şirketin 40. yılını kutladığı şu anlamlı günlerde.

Radiohead, şu sıralar stüdyoda. Ama önce, son turnesinden görüntülerle oluşturulan 94 dakikalık bir video film piyasaya çıkarıyor: "Meeting People Is Easy". Bu arada, dedikodular doğruysa, yılbaşından evvel Uluslararası Af Örgütü yararına bir "ara albüm" yayınlayacaklarmış.

Underworld, üçüncü albümlerini şubat ayına yetiştirmeye çalışıyor.

Ezeli ve ebedi punk rock'çu **Iggy**

ce-a-ze

Kitabımızın adı üç harfli tek bir kelime: Caz. 1993 senesinde John Fordham yazmış, Türkçeye Sadettin Davran çevirmiş. Akbank da yayınlamış. Büyük boyutlarda, 220 sayfalık, ciltli, şömizli, pahalı bir eser. Baskı gayet kaliteli, resimler şahane, yazılarda yer yer tashih gerektiren hatalar mevcut. Önce New Orleans'tan Chicago'ya, swing'den be-bop'a, cool'dan free'ye caz tarihinde adım adım ilerleyip bugüne geliyorsunuz... Sırada tek tek çalgıların anatomisi var. Ardından Armstrong'dan Monk'a, Miles'dan Coltrane'e devlerle tanışıyorsunuz. Sonra cazı caz yapan bazı tekniklere dalıyorsunuz, en nihayet caz tarihinin referans plaklarını bir bir elden geçiriyorsunuz. Cazda az zamanda çok yol almak için birebir. Her ebeveynin oğluna, kızına doğumgününde almak isteyeceği güzel bir kitap. Biraz "yeni başlayanlar için" havası taşıyor ama Sonny Rollins'in önsözde belirttiği gibi "kitapta, bu müziğe yeni yeni ilgi duymaya başlayanlardan eski tiryakilere kadar hemen hemen herkes için bir şeyler var. Bu müziği çevreleyen, sadece yeni tanıyanları değil, beni bile şaşkınlığa düşürecek zenginlikteki folklorun yanısıra, yıllanmış caz tutkunları için de en sevdikleri müzisyenlerle ilgili daha derinlemesine bilgiler edinebilecekleri, karşılaştırmalar yapabilecekleri tekniklere ve kayıtlara yer veriliyor... Bizim kuşağımız ne yazık ki böyle bir başvuru kaynağından yoksundu."

4→

Vakit dar olsa gerek,
–Hep içim ürpererek
Diyorum–
Vakit dar olsa gerek.
AHMET MUHİP DIRANAS

Özgürlük hayatta tek dinim oldu benim; öncelikle de bir mesleğe bağlı olmamak. Asalak hayatı, yani cennet hayatı –bir türlü sona erdirilmeyen projeler dizisi– tek tahammül edebileceğim hayat gibi gözüktü bana. **E.M. CIORAN**

Pencereden bakıyor
Kitap almış okuyor
Senin orda oluşun
Beni burda yakıyor

Rüyada cümbüş çalmak, gideceğiniz bir toplantıdan kederli ve hüzünlü olarak ayrılacağınıza alamettir

Zehirleme kendini / Yazık delme keseni / İçki gidermez derdini / Güldürür sanma seni // En iyi içki sudur / Yoğurt ye, ayran, süt iç / İşin doğrusu budur / Sağlığına değer biç // İçme şu sigarayı / Paran duman olur / Al şu temiz havayı / Sağlığın yaman olur // Meyve ye, vitamin al / Çevrene de bunu yay / Her zaman sağlıklı kal / Önderindir Yeşilay **E. YALÇIN**

Pop, 15 adet yeni şarkısının üstünden geçip önümüzdeki şubat ya da mart ayında yeni albümünü yayınlayacak. Stüdyodaki ortağı Don Was.

Hole zor durumda. Son albümlerinin adını aparttıkları Amerikan skandal dergisi Celebrity Skin, Courtney Love'ı mahkemeye veriyor. Courtney Love zaten yıllardır derginin önemli malzemeleri arasındaydı.

Suede de şubat ayında yeni albümünü yayınlayacak gruplar arasında yer alıyor. 15 yeni şarkının kayıtları bitti.

Rolling Stones, son turne kayıtlarından oluşan "No Security" isimli konser albümünü yayınladı. Ali Sami Yen'den iyi anılarla ayrılanlar, şarkıları zaten hatırlayacaklar. Ama burda çalmadıkları "Sister Morphine"in de albümde yer aldığını, ayrıca Taj Mahal ve Joshua Redman'ın birer şarkıda Stones sahnesine misafir olduğunu bildirelim.

Blur'den **Damon Albarn**, Cornelius grubunun yeni single'ı "Star Fruits Fruit Rider"a remiks yaptı, ayrıca şarkıyı da bir güzel söyledi. Albarn, ayrıca Antonia Bird'ün yeni filminde Michael Nyman'la birlikte tema şarkısını yazacak.

BILLY BRAGG & WILCO

Punk'n'Woody

"Do Re Mi Gazap Üzümleri" başlıklı Woody Guthrie hikayemizi hatırlıyor musunuz? 14. sayımızda uzun uzun anlattığımız halef-selef ilişkisi, geçtiğimiz ay iyice ete kemiğe büründü, güvenilir insan Billy Bragg, yanına Wilco grubunu da alarak, yayınlanmamış Woody Guthrie şarkı sözlerini besteledi. Albümün adı "Mermaid Avenue." Genellikle 40'lı yıllarda kaleme alınan tekstler, böylece Guthrie'nin ölümünden 30 yıl sonra nefes alıp vermeye başlıyor. Vokallerde Billy Bragg ve Wilco'dan Jeff Tweedy'nin yer aldığı albümde bir şarkıyı da Nathalie Merchant seslendiriyor. Bu kıtalararası sol dayanışma, Amerika'da beklenmedik bir ilgi de görüyor. Albüme hem mainstream, hem de indie listelerinde rastlamak mümkün, ama asıl önemlisi, ilk defa bir İngiliz, yani Billy Bragg bu albüm sayesinde country listelerine girmiş durumda. Birkaç ay önce Guthrie'nin doğduğu kasaba Okemah'ta yeni besteler şerefine verdiği konser öncesinde Bragg şunları söylemiş: "Bu gece Woody Guthrie'ye adanmış bir folk konseri bekliyorsunuz, ama bir punk konseri seyredeceksiniz, çünkü ben folk geleneğinden değil punk-rock geleneğinden gelmeyim. Punk'ta en tuttuğum şeylerden biri, Clash'ın siyasal mesajlarını üstlerinde başlarında, enstrümanlarında ilan etmeleriydi. Bu yolu onlara, gitarının üstüne 'bu makina faşistleri gebertir' diye yazan Woody Guthrie göstermişti. Evet Okemah kuşkusuz Woody Guthrie'nin ülkesi, ama aynı zamanda denilebilir ki, Okemah bir punk-rock ülkesi..." Billy Bragg'le Okemah sokaklarında turlayarak bir söyleşi yapan Les Inrockuptibles'e bağlanıyoruz:

Woody Guthrie'yi keşfettiğin yılları hatırlıyor musun?

Billy Bragg: 73'te 15 yaşındayken Bob Dylan güzergahını takip ederek keşfettim Guthrie'yi. Dylan'ın şarkılarını ezbere biliyordum. Belediye kütüphanesinde bir Dylan biyografisi vardı. Bu kitapta ilk defa Woody Guthrie ismine rastgeldim ve bu tip hakkında daha fazla şeyi bilmek istedim: Amerikan müziğinde neyi temsil ediyordu, Dylan için neden bu kadar önemliydi, ne gibi ortak noktaları vardı? Ama 1973'de Londra banliyösünde oturan biri için Guthrie kayıtlarına ulaşmak imkansızdı. Sonunda araya araya, Le Chant Du Monde şirketinden çıkma Fransız baskısı bir kaset buldum. İçinde hiçbir biyografik bilgi yoktu ve hatta Woody ismini yanlış yazmışlardı. Zaten o dönemde bu müziği kulak tırmalayıcı buldum, pek takılmadım. Woody sadece Dylan bağlantısı nedeniyle ilgimi çekiyordu. Hiç değilse artık şarkılarının isimlerini biliyordum, seneler geçtikçe de onun şarkılarına Byrds'ün, Ry Cooder'ın yaptığı yorumları dinledim. Sevdiğim bu albümler sayesinde Woody hayatımda önem kazanmaya başladı ama, punk gelip çatınca yine görünmez bir hal aldı, ben Clash'e geçiş yaptım. Aslında yine de punk'la Woody arasında bir yakınlık mevcuttu. Amerika'da turne yapmaya başladığım 84-85 yıllarında, basın bana "tek kişilik Clash" adını takmıştı ve modern bir Woody Guthrie olduğumu yazıyorlardı. Aramızda bir benzerlik vardı: Tek kişi, tek gitar ve politik angajman. Sonunda Amerika'da bir sürü kaydını ele geçirdim, ülkeyi arabayla katederken teypten dinledim. Kutsal bir tecrübeydi.

"Mermaid Avenue" albümü nasıl gerçekleşti?

Bu albümü Dylan ya da Springsteen de yapabilirdi. Ama Woody'nin kızı Nora bende karar kıldı. Her şey 92 yılında Woody'nin doğumunun 80. yılı vesilesiyle katıldığım bir konserle başladı. Kendi şarkılarımı çaldım, bir de Woody'den cover yaptım. O gece Nora da ordaydı. Üç sene sonra benimle irtibata geçti ve "Mermaid Avenue" projesini anlattı. Beni seçmekte haklı olduğunu düşünüyordu; benim de sendikalar hakkında şarkılar okuduğumu ve bir mizah duygusuna sahip olduğumu –babasıyla aramdaki iki ortak nokta– söyledi... Woody efsanesi aslında tüm repertuarının sadece yüzde 5'ine dayanıyor: "Dust-bowl Ballads", hobo mitolojisi, 30'lu yıllarda işçi mücadelesini savunması... Ama yayınlanmamış tekstlerine bakınca keşfettim ki, mahrem bir tarzda Woody'nin parçası olmuş başka yüzleri de var. Mesela uçandairelerle ilgili bir şarkısı var, bir diğer şarkıysa Ingrid Bergman'la ilgili cinsel metaforlarla yüklü. Woody karmaşık bir kişilik. Umarım insanlar onun kelamları hakkındaki fikirlerini yeniden gözden geçirmeye, mirasının önemini ve çeşitliliğini kavramaya hazırdırlar.

→5

AJANS

Yunanlılar, Brezilyalılara ait "dünyanın en büyük bayrağına sahip devlet" ünvanını ele geçirmişler. Türkiye'ye kıyasla çok küçük bir yüzölçümüne sahip Yunanistan'ın böyle bir rekor kırmasına şaşırdım ve "Bizim niye daha büyük bayrağımız olmasın" diye düşündüm. **TAYFUN ÖZEREN** *(Büyük Bayrak Girişimcisi)*

Birinci dünya savaşında 10 askere karşı bir sivil öldü. İkinci dünya savaşında 1 askere karşı 1 sivil öldü. Vietnam'da 1 askere karşı 100 sivil öldü. Bir dahaki savaşta sadece askerler hayatta kalacak. Haydi askere... **COLUCHE**

Aşk, özünde düzensizlik demektir ve toplumu yıkıcı, alt üst edici bir şeydir. Zaten, evlilik ya da aile yoluyla hep evcilleştirilmeye çalışılmıştır. **OCTAVIA PAZ**

Rüyada darbuka görmek, dedikoduya mucip olacak bir düğün veya nişan törenine katılacağınıza yorumlanır.

Kinks'in **Ray Davies**'i artık Paul McCartney gibi bir klasik besteci. "English Song" ismindeki 45 dakikalık eser, geçen ay ilk defa sahnede icra edildi.

Linda McCartney'in ölümünün üstünden birkaç ay geçmeden "Wide Praire" isimli albümü yayınlandı. 25 seneye yayılan çoğu Linda'ya ait şarkıların hepsinde Paul McCartney eşinin yanında bulunmuş. Kingston'da kaydedilen iki şarkıda Lee Perry'nin de emeği var.

Pulp'tan **Jarvis Cocker** Londra metrosunda geçen dokuz hikayeden oluşan bir filmin yönetmenliğini yapacak. Ayrıca Cocker, "Different Class" albümlerinde yer alan "Disco 2000" şarkısının "İngiltere'nin 2000 yılı resmi şarkısı" olması için hükümetten gelen teklifi değerlendiriyor.

Prince, şimdi de The Revolution isimli eski grubunu canlandırmaya karar verdi ve "Roadhouse Garden" albümünü hazırladı.

Epey bir çiftlik ve köy hayatı tecrübesi olan **PJ Harvey**, NME dergisine tilki avını destekler şekilde konuşunca, hayvan hakları derneklerinin tepkisini çekti. Dernekler, Harvey'in İngiltere turnesinin boykot edilmesi çağrısında bulundular.

Fransız hip-hop grubu IAM'ın rapper'ı **Akhenaton** ilk uzun metrajlı filmini çeviriyor: "Comme un aimant".

İrlandalı müzisyenler **U2**, **Divine Comedy**, **Sinead O'Connor**, **Van Morrison** ve **Ash**, Kuzey İrlanda'daki Omagh trajedisinin kurbanlarına destek sağlamak için bir toplama albüme birer şarkı verdiler. Sinead'ın şarkısı ne biliyor musunuz: Abba'nın "Chiquitita"sı.

Kristin Hersh sadece internet üzerinden satışa sunulacak bir seri albüm hazırladı. "Murder, Misery And Then Goodnight" ismindeki proje Apalaş dağlarının geleneksel folk şarkılarının yorumlarından meydana geliyor.

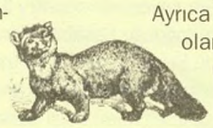

Pretenders'ın dönüşü: Yeni albümde "Back Down" adında bir de Bernard Butler bestesi yer alacak. Chrissie Hynde ve arkadaşları henüz kayıt aşamasında.

Wim Wenders, Bono'yla birlikte giriştikleri "The Million Dollar Hotel" isimli film için sonunda bir oyuncu kadrosu oluşturabildi: Mel Gibson, Jeremy Davies, Milla Jovovich... Ayrıca Mel Gibson filme finansal olarak da koltuk çıkacak. **Mel Gibson** bu filmi bitirir bitirmez üçüncü kez yönetmenliğe soyunacak: Brad Pitt'in oynayacağı film Ray Bradbury'nin ünlü eseri "Fahrenheit 451"in yeni bir adaptasyonu.

Kurt Cobain'in en sevdiği grup **The Meat Puppets**'ın ilk dönem

Oy sürmeli sürmeli

Arif Sağ'dan Çetin Akdeniz'e, bağlama çalan pek çok müzisyene "tavır" veren bir hocaydı Nida Tüfekçi (resimde ortada, soldaki Yücel Paşmakçı, sağdaki Ali Ekber Çiçek). Öldüğünde, ardında binden fazla derlenmiş türkü, ses kayıtları, yüzlerce öğrenci ve adıyla özdeşleşmiş "Sürmeli" tavrını bırakmıştı. 1929'da Yozgat'ta doğan Tüfekçi, bağlama çalmayı babasından öğrendi. Lise yıllarında, Ankara'da Muzaffer Sarısözen'le tanıştı, 1947'den itibaren Ankara Radyosu'ndaki Yurttan Sesler programına ses ve saz sanatçısı olarak katıldı. Radyoda bilinmeyen, Yozgat'a özgü "Sürmeli tavrı"nı programlarda göstermeye başladı. O günden sonra radyonun vazgeçilmez santaçılarından birisi oldu. TRT'de pek çok görevde bulundu. Derleme çalışmaları yaptı. İTÜ Türk Müziği Devlet Konservatuarı'nda dersler verdi. Pek çok radyo programı hazırladı. Konserlere çıktı. 1993 yılında öldü... Tüfekçi'nin ardında bıraktığı kayıtlar temizlenerek güzel bir albüm haline getirildi. Kalan Müzik'in yayınladığı "Sürmeli" adlı albüm, pek çok yöreden tanıdık türküleri içeriyor: "Allı turnam", "Dersini almış da ediyor ezber", "Şen olası Ürgüp", "Hey onbeşli onbeşli", "Fidayda", "Misket"... Tüfekçi sazıyla çalıp söylüyor türküleri. Albümün bir güzelliği de, Tüfekçi'nin karısı Neriman Altındağ'ın söylediği uzunhava "Kışlalar doldu bugün"ü içermesi. Nida Tüfekçi muhteşem bir açış yapıyor bu türküye. "Sürmeli" albümünü şiddetle tavsiye ediyoruz.

Mondo-beat

"Mondo Beat - Masters Of Percussion" albümü sayesinde herkes evinde, oturduğu yerde bir dünya karnavalına gitmiş kadar olacak. Dünyanın dört bir yanından toplanmış vurmalıcılar bu albümde. Caz öncüleri Brezilyalı Airto Moreira'dan Kübalı Mongo Santamaria'ya, geleneksel Mısır darbukacıları Tha Musicians Of Nile'den vaktiyle piramitlerin gölgesinde çalmış Grateful Dead'in perküsyoncusu Mickey Hart'a, Hintli Nathu Lal Solinkey'den Nijeryalı Babatunde Olatunji'ye kadar bir sürü ritm üstadı, yaklaşık bir saat ve toplam 11 parça boyunca feci zevkli bir seyahat vaad ediyor. Bu hazineyi bize sağlayan Narada isimli bir plak şirketinin albümleri, artık memleketimizde de kolayca bulunabiliyor. Meşrebimize pek uymayan new-age müzisyenlerini de bünyesinde barındıran Narada'nın koleksiyonunda, asıl önemlisi, gayet enteresan dünya müziği örnekleri mevcut. "Mondo Beat" albümünde de bir parçasına yer verilen Greg Ellis'in desteklediği İran orijinli vokal ikilisi Vas bunlardan biri. Büyük plak marketlerinin dünya müziği standlarında bulabileceğiniz Narada etiketli ürünler arasında bazı yeni-flamenko örnekleri, "Brave Hearts" adında İskoç folkçuları resmi geçidi ve Afrikan vokalistler, Güney Amerika, Kelt müziği derlemeleri var. Haber vermiş olalım.

6→

Mektup zarfını / iki sarı ve kırmızı puluyla / ektim / saksıya / Onu her gün / sulamak istiyorum / ki büyüsün mektupların / Güzel / ve hüzünlü mektuplar / ve sen kokan / mektuplar / Bunu daha önce / yapmalıydım / yılın bu son / zamanlarında değil **ERICH FRIED**

Bir erkeğin başkalarının yanında karısına veya nişanlısına sık sık "sevgilim" diye hitap etmesi hoş karşılanmaz. "Canım", "meleğim", "tontonum", "nonoşum", "canımın içi", "cicim" gibi deyimler sadece baş başa kalındığı zamanlar söylenmelidir.

Rüyada bando görmek hayırlıdır. Herhangi bir kimse bando gördüğü takdirde, makam sahibi veya zengin bir kimsenin iyiliğine nail olacaktır.

At koşar, baht kazanır

Tıngır elek tıngır saç, elim hamur karnım aç

Seks sırasında en çok ısınan organlar, sırasıyla, cinsel organlar ve başparmaklardır.

İnsan olana yeter kırık bir plak sesi

Başı belalı kimliğimin üstüne / Nokta nokta karakollar kuruldu **AŞIK MAHZUNİ ŞERİF**

albümleri bazı şarkılar ilave edilerek yeniden basılıyor.

Orbital'in yeni albümünün adı "Middle Of Nowhere" olacak ve 99'un ilk aylarında yayınlanacak.

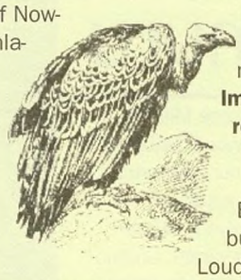

Sonbaharı Avrupa şehirlerinde turnede geçiren **Bauhaus** elemanlarına **Marilyn Manson**'ı nasıl buluyorsunuz diye sormuşlar. Bizim **Peter Murphy** şöyle yanıtlamış: "Çok yaratıcı olduklarını düşünüyorum. Yaptıkları iş çok güçlü. Ama galiba, bana biraz naif gibi geliyor. Sanki kontrolden çıkmış yeniyetmeler gibi..."

Metallica 23 Kasım'da enteresan bir cover albüm çıkarıyor. "Garage Inc." adını taşıyan albümde bir zamanların "Garage Days Revisited" EP'sinde ve diğer EP'lerde yer alan cover'ların (bir sürü Motörhead, Diamondhead, birer Queen, Lynyrd Skynyrd, Killing Joke...) yanısıra yeni cover'lar da var: Mesela Nick Cave'den "Loverman", Black Sabbath'dan "Sabra Cadabra", Blue Oyster Cult'dan "Astronomy"... İlk single ise 73 tarihli bir Bob Seger şarkısı: "Turn The Page". Varsa aranızda "box-set" meraklıları, yakında **Public Image Ltd.**, **Grand Funk Railroad** ve **Robert Wyatt**'ın kapsamlı setleri yayınlanıyor.

Birkaç sene önce İstanbul'dan da geçen folk şarkıcısı Loudon Wainwright'ın oğlu **Rufus Wainwright** gayet hızlı bir şekilde müzik dünyasına girdi. İlk albümü kendi adını taşıyor.

Gallon Drunk dağıldı. Şarkıcı James Johnston, JJ Stone adıyla solo albüm çıkaracak.

Marihuana'nın yasallaşması için ön saflarda mücadele eden **Willie Nelson**, Teksas hatıralarını şöyle anlatıyor: "Ot, Teksas'ta bir zamanlar mühim mevzu değildi, zaten neredeyse bütün kanun adamları içerdi. Başka içicileri tufalarlar, elinden otu alırlar, oturur kendileri tüttürürlerdi. Kanunun da ne kadar kötü bir kanun olduğunun farkındaydılar. Ve o kanundan sebepleniyorlar, tadını çıkarıyorlardı..."

Pink Floyd'un "Dark Side Of The Moon"unun 25. senesinde Amerika'daki satışları 15 milyonu geçti.

"Dumb & Dumber" filminden hatırlayacağınız Farelly kardeşlerin yeni filminde **Jonathan Richman** da rol alacak.

Paul Weller, Londra'da verdiği bir konserde Noel Gallagher'le birlikte Dr John'un "Walk On Gilded Splinters"ını yorumladı.

sarardıkça güzelleşen dergi

Roll'lan yuvarlan...

Eski sayılarımızı nerelerden mi temin edebilirsiniz?
Her zamanki gibi İstanbul'da Kod Müzik ve Pentimento'dan, Ankara'da ise Dost'tan...

AJANS

Yerli malı giyelim / Yerli yemiş yiyelim / Elma, armut, fındık, nar / Yurdumuzda bol bol var // Mersin'in portakalı / Ankara'nın ak balı / Bursa'nın kestanesi / Ne hoş olur yemesi // İzmir'in üzümleri / Dünyada yok benzeri / Sakarya'nın kirazı / Müjdeler bize yazı // Bursa'nın ipeklisi / Nazilli çiçeklisi / Kayseri ve Adana / Bez dokurlar vatana // Türk şekeri Türk bezi / Besler giydirir bizi / Sevinelim çocuklar / Çalışsın fabrikalar // Türk yurdu bir petektir / Türk milleti arıdır / Yurdumuzun ziyneti / Türk fabrikalarıdır **TARIK ORHAN**

Su içerken bardak buruna kadar değdirilerek baş arkaya atılmaz. Şarap içerken de böyledir. Bardak dudaklara değmeden önce ve değdikten sonra ağız peçete ile kurulanır.

Mendilimi düreyim / Yâr odana gireyim / Uyu uyan sar beni / Sevdiğini bileyim

ROLL 26 iftiharla sunacak

kısmetse

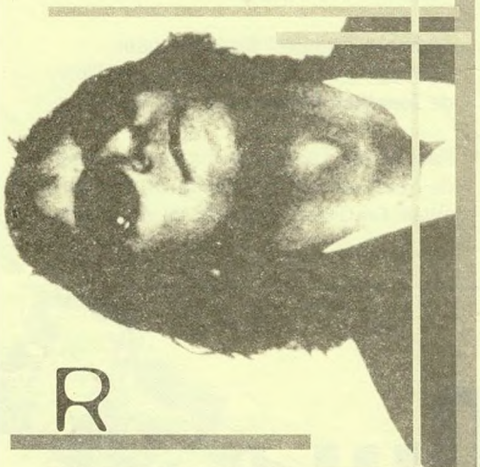

AKBANK CAZ FESTİVALİ'NDE

Nur yağmuru

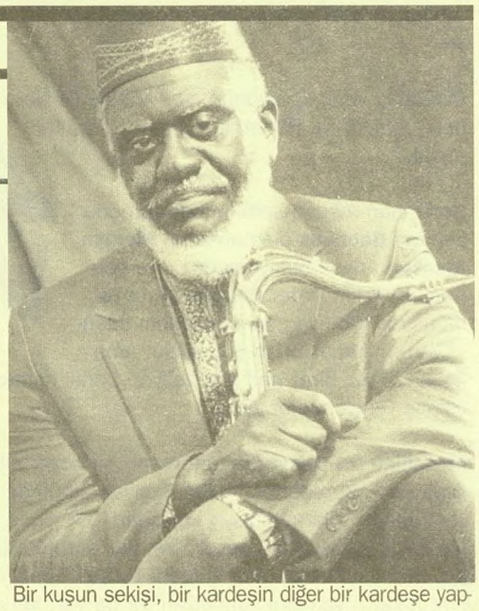

Phoroah Sanders

Akbank Caz Festivali'nde bu yıl Roscoe Mitchell, Sam Rivers, Pharoah Sanders ve World Saxophone Quartet gibi caz peygamberlerinin nur yağmuru altında tarifi imkansız aydınlanmalar yaşadık.

Paul Motian, ilk gece çift gitarlı cereyanlı bebop grubuyla elektrik mavisi heyecanlar yarattı. Grubun ilk kadrosunda yer alan Joshua Redman'ın yerine Chris Potter tenor saksofon üfledi.

Ertesi akşam çalan Aydın Esen'in etkileyici performansını "siyah"ı tercih edenler pek beğenmediler. Journey grubundan hatırlayacağımız Steve Smith, sert tuşesinden mütevellit, konser arası mukayeselerde "en çok beğendiğin davulcu kimdi" dalında son sırada yer aldı. Fusion sevenler bu konserden çok keyif aldı. (Bu arada, Aydın Esen'in festivalle eşzamanlı olarak aynı ekiple kaydettiği albümü gelecek yıl Doublemoon Records etiketiyle raflarda yerini alacak.)

Açık söylemek gerekirse, o gece herkes Esen'den ziyade, Art Ensemble Of Chicago ve Trio Pace'in kurucusu, üflemeli çalgılar cambazı Roscoe Mitchell'ı beklemenin dayanılmaz ızdırabını çekmekteydi... Mitchell'ın konseri bittiğinde, yere inmemiz epey zaman aldı. Geçen yıl James Carter'la izlediğimiz sevimli basist Jaribu Shahid ve cool piyanist Craig Taborn gibi güvenilir adamların yanısıra Gerald Cleaver ve Tani Tabbal'ın müthiş uyumlu davullarından etkilenmeyen dinleyici sayısı en fazla iki elin parmakları kadardır. Roscoe peygamber grubuyla öyle resimler çizdi ki, her fırça darbesinde ayrı sarsıldık. Ani irtifa kayıpları, yüksek basınç, okyanusun dibindeki güzellikler kalmış aklımda Roscoe'nun seyahatnamesinden.

Festivalin bu yılki bilgesi Pharoah Sanders idi. Sanders, Doublemoon Records'un tasarladığı bir ekiple sahne aldı: Okay Temiz, vurmalı çalgılarda, kanımca son yılların en etkileyici performansını sergilerken, geçen yıl Moving Pictures projesiyle sahne alan Adam Rudolph ile takdire şayan bir diyalog geliştirmeyi başararak, bizi bir buçuk saatlik kıtalararası seyahate çıkardı. Sanders, beklenenin aksine, sadece aralarda hikayeler üfledi. Eski zamanlardan kopup gelen çığlığını herhalde hayatım boyunca unutamayacağım. Temiz'in son albümü "Karşılama"da yer alan zurna üstadı Ahmet Özden, zaman zaman Don Cherry'i andıran cümleleriyle Sanders'a mukabele etti. Suat Berkay, müthiş entegrasyonuyla çekinmeden sık sık Rudolph-Temiz sohbetlerine katıldı; konuyu toplayan adam oldu. (Sanders konserlerinin ikisi de kaydedildi; beğenilirse yayınlanacakmış.)

Geçen yıl Yusef Lateef'i izleyenlerden bazıları beklediklerini bulamadıklarından yakınmışlardı. Bir kere, neden eskisi gibi caz çalmıyordu? Bu soruya Lateef şöyle cevap vermişti: "Eğer sözlüğe bakarsanız, caz kelimesinin karşılığında gürültü ve seks kavramlarına rastlarsınız. Benim müziğimde bunlar yok ve eğer bana cazcı derseniz, bana hakaret etmiş olursunuz. Ben müzik yapmaya çalışıyorum. Beni artık caz kelimesine karşılık gelen şeyler ilgilendirmiyor. Bir kuşun sekişi, bir kardeşin diğer bir kardeşe yaptığı iyilik, günbatımı, sevinç veya üzüntü gibi kavramların ve olguların müziğini yapmak, daha çok ilgimi çekiyor." Aynı yaklaşımın, ufak nüanslar dışında, Lateef gibi müslüman olan Sanders için de geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Her ikisi de özel sohbetlerde evrenin ve Allah'a ulaşmanın müziğini yapmaya çalıştıklarını belirtiyorlar. Bazıları da onları "neden müslüman cazı yapmaya çalışıyorlar" diye yargılıyor.

İlk akşam Sanders'ı takiben sahne alan Sam Rivers, maytap gibi soloları ve hiperaktif partnerleriyle avant-garde cazın yeni coğrafi noktalarını işaret ettiler. Anthony Cole'un paramparça ritmleri arasında rahatça dolanan Sam Rivers, ayrıca festivalin neşe abidesi seçildi. Yıldız İbrahimova, bilindik müzik yelpazesini bu sefer genç Bulgar cazcılar eşliğinde salladı. Kanımca, festivalin aura'sına en aykırı düşen performans bu oldu.

Manu Dibango'yu zaten çok beklemiştik. Sahneye de beklerken kurdeşenler geçirdik. London Gospel Choir etkileyici performansları ve gospel standartlarına yaslanmadan kurgulanmış ilginç repertuarıyla reggae ve gospel arasında ince köprüler kurdu. Lakin Dibango'nun süper neşeli çehresini görmek için 45 dakika beklemek zorunda kaldık. Az sonra herkes Makossa'ya dans ediyordu.

Takiben sahneye yirmi yıldır beraber üfleyen World Music Quartet çıktı. Kendilerine Isaac Asante, Chief Bey ve Titos Sampa'dan oluşan African Drums ekibi eşlik etti. John Purcell'in katılımıyla farklı renkler kazanan dörtlünün üyeleri arasındaki anlaşmazlıkların sahneye yansımasıyla hayli gergin bir konser izledik. Bariton saksofonist Hamiet Bluiett ile Oliver Lake neredeyse göz göze gelmekten kaçarken, olağanüstü performansıyla parmak ısırtan David Murray'in de suratı asıktı. Allahtan seksen küsur yaşına gelip de neşesinden feragat etmeyen Chief Bey vardı da, vurmalı ekibin keyfi yerindeydi.

Festivalin İstanbul ayağı boyunca Dulcinea'da İlhan Erşahin üçlüsü house band olarak konukları ağırladı. Şehrin caz hayatına katılma kararı alan mekana merhabayı eksik etmiyoruz.

Sarp Keskiner

Müzik kitaplarından, nota arşivinden, CD'lerden ve CD-Rom'lardan oluşan Müzik Kütüphanesi.

Borusan Oda Orkestrası çalışmalarını artık Borusan Kültür ve Sanat Merkezi'nde sürdürüyor.

Müzik atölyeleri, konserler, söyleşiler, video gösterileri...

Beş bilgisayarla gün boyu İnternet'te sörf olanağı.

MÜZİK "EVİ"

Tünel'den Galatasaray'a doğru yürümeye başlayın. Rus Konsolosluğu'nu geçtikten hemen sonra 421 numaranın önünde durun. Müzikevi'ne hoşgeldiniz. Burası, Borusan Kültür ve Sanat Merkezi. Müzik kitapları, nota arşivi, CD-Rom referans kaynakları ve binlerce CD'siyle Türkiye'nin ilk ve (ne yazık ki) tek müzik kütüphanesi pazar ve pazartesi hariç her gün hizmetinizde. İstediğiniz CD'yi dinleyebilir, gün boyu, İnternet'e bağlı beş bilgisayarda gönlünüzce sörf yapabilirsiniz. Etkinlik salonunda konserler veriliyor, video gösterileri ve söyleşiler yapılıyor. Her cumartesi günü ise atölye çalışmaları var, katılmak isterseniz lütfen önceden yer ayırtın.

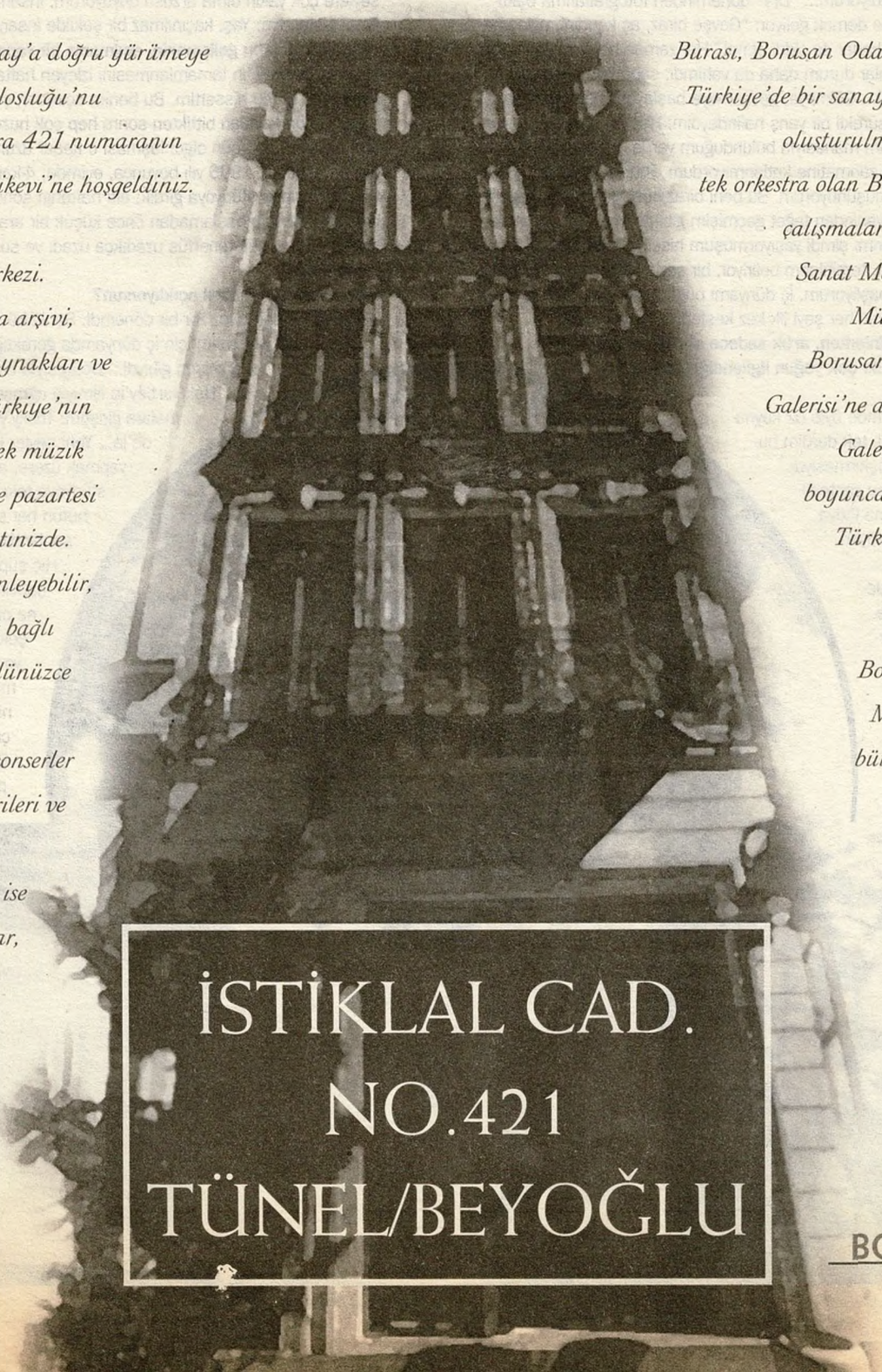

Burası, Borusan Oda Orkestrası'nın da evi. Türkiye'de bir sanayi kuruluşu tarafından oluşturulmuş ilk ve (ne yazık ki) tek orkestra olan Borusan Oda Orkestrası çalışmalarını Borusan Kültür ve Sanat Merkezi'nde sürdürüyor. Müzikevi'nin diğer kapısı Borusan Sanat Galerisi'ne açılıyor. Galeride yıl boyunca birçok Türk ve yabancı sanatçının sergisini gezebilirsiniz. Ve önemli bir konu; Borusan Kültür ve Sanat Merkezi'nde gerçekleşen bütün etkinlikler ücretsiz. Borusan Kültür ve Sanat Merkezi'ne, Müzikevi'ne hoşgeldiniz.

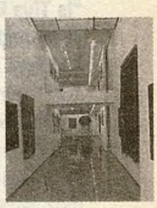

İSTİKLAL CAD.
NO.421
TÜNEL/BEYOĞLU

BORUSAN

BORUSAN Kültür ve Sanat

PJ Harvey

92'den beri blues'la punk'la kavrulan, cinselliğin, aşkın ve inancın karanlık odalarından ses veren PJ Harvey, 29'unu bitirip 30'undan gün aldığı şu günlerde olgun bir albümle karşımızda: "Is This Desire?" Epeydir şehirden uzakta, doğduğu yörelerde, İngiltere'nin kuzeybatısındaki Dorset'te kır hayatı yaşıyor. Les Inrockuptibles, Rock & Folk ve Dazed & Confused dergileri Polly Jean'le uzun boylu konuşmuşlar..

YENİ YENİ UYANIYORUM

"Dry" albümüyle ortaya ilk çıktığında, herkes seni ayakların yere çok sağlam basan, kendinden emin, kararlı birisi olarak görmüştü. Gerçek de böyle miydi?

Pj Harvey: Kesinlikle ne yaptığımı bilmiyordum. İstek, irade, azim... Bunlar her zaman vardı. Bir şey yapmaya karar verdiğimde sonuna kadar giderdim. Her şey üzerinde hakkım olduğunu düşündüğüm bir dönemdi. Ne olursa olsun, her konuda sadece ve sadece bir tek geçerli yol olduğunu düşünüyordum: O da benimki... Şimdi kendimi dışa karşı çok daha açık hissediyorum... "Dry" döneminden fotoğraflarıma baktığımda, içimden şöyle demek geliyor: "Gevşe biraz, aç kendini, eğlenmene bak hayatım, bu kadar da ciddi olma!" Her zaman her şeyi çok yoğun yaşıyorum. O zamanlar durum daha da vahimdi; sabahtan akşama kadar kafam meşguldü... Gülmeye, gevşemeye başlayabilmem epey vakit aldı. Zamana karşı sürekli bir yarış halindeydim: Hep bir sonraki aşamayı düşünüyordum, tam manasıyla bulunduğum yerde olamıyordum, o anın keyfini çıkarma zahmetine katlanmıyordum. Bazen, o günlerin zevkine varamadım diye düşünüyorum. Bu beni biraz hüzünlendiriyor; bazı fırsatların, imkanların yanından teğet geçmişim gibi geliyor... Bir anlamda, 18 ya da 20'li yaşlarımı şimdi yaşıyormuşum hissine kapılıyorum: Daha yeni yeni uyanıyorum, tercihlerim beliriyor, bir şeyleri denemeye, incelemeye, araştırmaya başlıyorum. İç dünyamı bugün ufak bir çocuk gibi hissediyorum. Tıpkı, sanki her şeyi ilk kez keşfediyormuşum gibi.

"Is This Desire?"ı dinlerken, artık sadece sözlerin ifadesiyle değil, müzikle de çok yoğun ilgilendiğin hissediliyor...

"Dry" döneminde içimde öyle bir kaynama hissediyordum ki, tek derdim bunun dışarı çıkması, fışkırmasıydı. Dolayısıyla şarkılar, bu zaptedilmez akışla, dışavurma ihtiyacıyla kendiliğinden geliyordu. Bir bakıma çalışmam, müziği bir modele, şekle sokmam gerekmiyordu: Müzik fırtınanın kopması gibi birden çıkıveriyor, ben de onu yönlendirmeyi lüzumsuz buluyordum. Bu ilk kayıtları dinlediğim zaman, bunları hem enerji yüklü, hem de öfkeyle dolu, çalkantılı buluyorum. Şimdi çok daha fazla derinleşme, keşif yapma arzusu duyuyorum. Bugün bir müziği işlemek, üzerine çalışmak, hissettiklerimi en iyi ifade edebileceğim uygun zemini aramak gibi bir şey. Süreci tersine çevirdim. Ama bütün bunlar, içimdeki şiddetin, çalkantılarımın, sorularımın üstünü örttüğüm anlamına gelmiyor: Sadece onlara daha da yakından değinmek, dokunmak istiyorum. Aceleciliğe, bazen çok yanıltıcı olan ilk intibaya teslim olmak istemiyorum. Bu topraklar üzerinde anlatabileceğim şeylere çok yakın olma arzusu duyuyorum: insanlar, duygular, mekânlar... Yaşlandım: Yaş, kaçınılmaz bir şekilde insanı biraz daha zeki kılıyor.

Yeni albümün, bu gelişmenin, açılmanın bir yansıması mı?

"Is This Desire?"ın tamamlanmasını izleyen hafta boyunca kendimi hakikaten çok mutlu hissettim. Bu benim açımdan çok anormal bir durum: Bir albümün kayıtları bittikten sonra hep çok huzursuz ve fazlasıyla eleştirel olurum. Albümün olgunlaşması o kadar uzun bir süre aldı ki... Bütün bu şarkıları, 1996 yılı boyunca, evimde, 4-kanalda kaydettim. 97'nin başında stüdyoya girdik; altı haftanın sonunda da bütün kayıtlar bitmişti. Miksaja başlamadan önce küçük bir ara vermeye karar vermiştik. Ama bu küçük teneffüs uzadıkça uzadı ve sonunda bir yıllık bir aralığa dönüştü.

Bu durumu şimdi nasıl açıklıyorsun?

Duygusal açıdan biraz zor bir dönemdi. Sanki bu şarkılara tam manasıyla yoğunlaşmam için iç dünyamda gerektiği kadar yerli yerimde değilmişim gibiydi... Dolayısıyla biraz akıntıya bıraktım. Hal Hartley'in filmiyle uğraştım ve bazı ortak çalışmalara giriştim: Tricky'yle, Pascal Comelade'la... Yeni şeyler kaydetmek ve miksajı yapmak üzere, ancak geçen mayısta stüdyoya tekrar girebildim. Sonuçta, bütün her şeyi tamamen bitirip sonlandırmam ikibuçuk yıl aldı. Hiç şüphesiz bu nedenle, bu şarkılar bana hissettiklerimi, ne olduğumu çok doğru bir şekilde anlatıyor gibi geliyor. Böyle bir mesafe almak benim için hayli yeni bir şeydi ve bundan çok büyük zevk aldım. Bir şarkının kaydını yapar yapmaz bize söyle-

mek istediği şeyi işitemiyoruz; biraz kopmak, uzaklaşmak, dışarda neler olup bitiyor, bir görmek lazım. **Tam tersine, geçmişte, acilen kendini ifade etmek derdindeydin. Yoğunluğundan hiçbir şey kaybetmeden, müziğin bugün daha serinkanlı görünüyor.**

İlk başlarda, kesinlikle mümkün olan en hızlı şekilde kayıt yapmak istiyordum. Stüdyoda iki haftadan fazla kalmak istemiyordum. Yaşlandıkça felsefem değişti, hızı düşürdüm. Bir sonraki albüm belki de on yılda çıkar... Bu değişim beni o kadar da şaşırtmıyor. Yaşla birlikte, insan her şeyi yerli yerine koymak, layıkıyla anlatmak, ağırlığı olanı çekip çıkarmak istiyor. İnsan istemediklerinden çok istediklerinin sesini dinler oluyor. Daha gençken, bunların farkını tam olarak bilemiyorsun, daha bir bulanık, daha bir taslak gibi oluyor. O zaman da, mümkün olduğunca hızlı bir şekilde, her şeyden biraz deniyorsun, her şeye el atıyorsun. Ayrıca bugün kendimi kabul ettirmiş olmamın da avantajına sahibim: Plak şirketinin bana albüm-turne-albüm-turne temposunu dayatamayacağı kadar ün kazandım. Söyleyecek bir şeyim olmadığı zaman yazmak, herhangi bir plana programa uymak durumunda değilim.

Üç yıl önce, "To Bring You My Love"dan sonra, kendini daha serinkanlı, daha huzurlu hissettiğini söylüyordun. Öyle ki, "bir daha esin kaynağı bulabilecek miyim, yoksa söyleyebileceğim her şeyi söyledim mi" diye düşünecek kadar...

Böyle korkunç şeyleri söylemiş olmak şimdi tüylerimi diken diken ediyor... Çünkü her zaman kendimi yeni keşiflerin eşiğinde hissediyorum. "Is This Desire?"da daha önceleri keşfetmediğim o kadar çok şey var ki... Gündelik hayatta, bu zeminde ilerlememi sağlayan yeni tecrübelerle karşılaştım. Söz yazarı olarak her geçen gün biraz daha ilerlemeyi, gelişmeyi umuyorum. Sürekli yazıyorum: düzyazı, şiir... Bu günlük bir faaliyet, kesintisiz, sürekli... Hiç bu kadar çok kağıt doldurmamıştım. Şimdiden beni biraz daha uzaklara götüren bir dizi yeni şarkı yazdım. Bir süre önce, kendimi tıkanmış hissediyordum. Devam edebilmek için bazı şeyler yaşamam gerekiyordu.

Üç yıldan beri, sinema, ortak çalışmalar gibi bir sürü birbirinden farklı projeye girdin. Müziğin sanat yaşamının tek merkezi olmadığı anlamına mı geliyor bu?

Son yıllarda keşfettiğim şeylerden biri de bu oldu. Hal Hartley'in filminin çekimleri sırasında duyduğum tatmin beni çok şaşırttı. Bir kişiliğin içine girmek, bir rolü sonuna kadar derinleştirmek, ince ince kazımak... Benim şarkı yazarlığına bakışıma çok denk düştüğünü gördüm. Çok büyük bir sürpriz oldu benim için, çünkü yazma ve şarkı dışında bir başka ifade aracını kullanabileceğimi düşünemiyordum. Yeniden bir çekime katılma fikri beni çok heyecanlandırıyor. Hatta oyunculuk dersleri almaya bile hazırım. Sadece sinemayla uğraşmak istemiyorum, çünkü müzik dünyasında da bir ismim var. Sinemanın bir kaçış, kendinden uzaklaşma sanayii olduğunun bilincindeyim, ama dürüstçe söylemek gerekirse, bu beni o kadar da dehşete sürüklemiyor. Ben kendim de, zaman zaman, gerçekle muhayyel olan arasındaki sınırı, kendi hayatımla uykuda gördüğüm rüya arasındaki farkı kaybediyorum... Gerçekliğin nerede olduğunu kim bilebilir? İçinde tamamen kaybolup gittiğim bir film seyrettiğimde, bunu hayatımın bir uzantısı gibi görüyorum.

Sinemanın bir kaçış sanayii olduğunun bilincindeyim, ama bu beni o kadar da dehşete sürüklemiyor. Ben de, zaman zaman, gerçekle muhayyel olan arasındaki sınırı, farkı kaybediyorum... Gerçekliğin nerede olduğunu kim bilebilir? İçinde tamamen kaybolup gittiğim bir film seyrettiğimde, bunu hayatımın bir uzantısı gibi görüyorum.

Oyunculuk heveslerini sinema karşıladığı için mi konserlerindeki teatrallikten vazgeçtin?

Kesinlikle. 95'de konserlerimi teatralleştirme arzusu duyuyordum. Bir sürü kostüm, makyaj, hareket denemek istiyordum... Bir parça kayboldum gibime geliyor. Ben her şeyden önce bir şarkı yazarı, gitar ve klavye çalan bir şarkıcıyım. "To Bring You My Love" albümünü izleyen turne benim için çok öğretici oldu, ama yolun çıkışını ıskaladım. Bugün, yaptığım işin görsel boyutuna kendimi kaptırmaktansa, müziğe yoğunlaşmak çok daha fazla hoşuma gidiyor. Benim için en önemli şey, mümkün olduğunca doğru bir şekilde şarkı söylemek. Gitar bile ayak bağı olabilir: İyi şarkı söyleyebilmek için bütün vücudunu kullanman gerekir. Bu yüzden gitar ve vokalle yalnız vokali nöbetleşe deneyeceğim.

Bu deneyimler müziğini besliyor mu? Başka sanatçıların müziklerini, sözlerini, şiirlerini takip edip gözlüyor musun?

Çoğunlukla kendi köşesine çekilenlerdenim. O kadar da çok müzik dinlemiyorum. Gazete okumuyorum; aslında bu konuda biraz sıkıntı duymuyor değilim, biraz daha fazlasını yapmam gerek diye düşünüyorum. Televizyonda haberleri seyrediyorum ama, bunun aynı anlama gelmediğinin farkındayım. Açıkçası kendimi biraz dışarda hissediyorum. Yazan birisi için bunun iyi mi kötü mü olduğunu bilmiyorum. Bazı filmleri seyretmekle, insanlarla görüşmekle yetiniyorum. Yürüyorum, her şeye bakıyorum, gözlerimi dört açıyorum, kulaklarımı dikiyorum –özellikle de sessizliğe. O anın içinde olmaya ve çok daha fazla paylaşmaya çalışıyorum. Müzik benim için her şey demek: davranma, düşünme, tavır alma, hissetme biçimim. Onun aracılığıyla etrafımı çevreleyenleri anlamaya çalıştığım bir ifade biçimi. Bir anlamda, şeylerle eklemlenmemi sağlıyor, benim başlıca dilim bu. Benim müzikle ilişkim çok gündelik. Her an dinliyormuşum, yeni fikirler buluyormuşum hissine kapılıyorum: Ne zihnimi ne yüreğimi terk ediyor. İster bulaşık yıkıyor olayım, ister gezinti yapıyor, müzik her an bana kadar geliyor. Bir sürü müzik, fikir, sözcük... Sözcüklerin güzelliği beni hep büyülüyor. Dış görünüşü aşmak, gerçekliği ortaya çıkarmak, bakış açılarını değiştirmek için onları ne şekilde bir araya getirebileceğini düşünmek...

Bu albümde, eski sırdaşlar etrafını sarmış: John Parish, Mick Harvey, Rob Ellis, Eric Drew Feldman gibi... Senin işine daha fazla burunlarını sokmalarına izin mi verdin?

Kesinlikle. İlk başlarda, hiç kimsenin şarkılarıma müdahale etmesine, bir şey değiştirmesine izin vermezdim. Kimsenin en ufak bir öneri yapmaya hakkı yoktu. Bu sefer, yıllardan beri tanıdığım, kendimi rahat hissettiğim insanlarla çalışırken 'gard'ımı düşürdüm. Hepsi de ne kadar esnekleştiğimi, benimle beraber çalışmanın ne kadar kolaylaştığını görüp çok şaşırdılar... Sonuçta, bütün şarkılar çok daha açık: Parçalar bambaşka şekillerde düzenlenebilirdi, farklı yorumlara açık kapı bırakıyorlar. Benim şarkı yazış tarzımda temelden bir değişiklik olmadı. Ama bugün onları işleyişimde çok büyük farklılıklar var. "Is This Desire?"daki bazı şarkılar stüdyodaki son haftada tamamen değişikliğe uğradı. Dört ya da beş parçada kıvılcımın eksik olduğunu hissediyordum: Onları baş aşağı çevirdik, ritmi, enstrümanları, vokali, her şeyi değiştirdik... Bambaşka sonuçlar doğuran bazı "kazalar" oldu. Bu denli esneyebilir bir malzemeyle sahnede çalıp söylemek fikri bana çok heyecan verici geliyor, her akşam bir öncekine göre bambaşka olabilir.

Alıştığımız agresif rock'tan ve blues'vari köklerden uzaklaşan, zaman zaman trip-hop'a kaçan bu yeni sound neyi gizliyor?

Bu da kendiliğinden doğdu. Yaşlandıkça böyle bir arzu duydum.

Daha az gürültü mü yani?

Evet, kesinlikle, daha az gürültü. Yoo, hayır! *(kararsız kalmış gibi yapıyor ve bir kahkaha koyveriyor)* Doğru, kendimi daha sakin bir şekilde ifade etmeyi tercih ediyorum.

Kliplerinin gerçekleştirilmesine ne derece müdahale ediyorsun? Sonuç seni genellikle tatmin ediyor mu?

Bütün kliplerimi Maria Mochnaz çekiyor. Hep aynı şekilde çalışıyoruz: Aldığım notları, notaları, şarkıların sözlerini, çeşitli karalamaları, çiziktirmeleri, fotoğrafları, şarkının ortaya çıkma sürecinde yer almış ne kadar ıvır zıvır varsa hepsini ben ona veriyorum. "Şimdi top sende" diyorum Maria'ya. O benim kendisine gönderdiğim yığınla boğuşuyor, kendi önerilerini, fikirlerini bana yolluyor, ben de gözden geçiriyorum: "Evet, hayır, evet, hayır, uyar, uymaz!" Böyle karşılıklı bir o, bir ben, fikirler gidip geliyor. Sonra bana çekimlerde ya da çekim sonrasında belli efektler yaratmak üzere kullanacağı tekniklerle ilgili bazı bilgiler veriyor.

Yazın geniş kalabalıklar karşısında festival konserlerine katıldın, oysa insan seni daha ziyade küçük kulüplerde gözünün önüne getiriyor. Bu

→11

kadar büyük kalabalıklar karşısında söylemek hoşuna gidiyor mu?
Yer bir şey fark ettirmiyor. Seyircinin tepkisine, gündüzü nasıl geçirdiğime, grubun uyumuna göre her akşam başka bir "sahne" oluyor. Kaç kişinin karşısında olursam olayım, aynı derecede coşku ve heyecan duyuyorum. Gösteri teknik bakımdan iyi olmasa bile sahneyi seviyorum. Şarkı söylemek benim için müthiş bir ihtiyaç, bir de üstüne, seyirciyi memnun ediyorsam, ne âlâ. Bu anlamda, şu ana kadar turne konserleri harika geçti. Mesela Portekiz'de... Daha önce oraya hiç gitmemiştim, insanlar feci yoksul görünüyordu, bu beni çok sarstı. Bizim katıldığımız festivale dinleyiciler kilometrelerce uzaklardan gelmişlerdi. Bu seyircide öyle bir sevgi hissettim ki, gözlerim yaşardı. Onlara çok özel bir şey sunmalıyım, kısa bir an için bile olsa, onlara mutluluk vermeliyim diye düşündüm. Bunu başardıysam eğer, hayatım daha anlamlı olacaktır. İnsanları mutlu kılmayı, onları düşündürtmeyi, heyecanlandırmayı, esin kaynağı olmayı, hislendirmeyi, hatta ağlatmayı seviyorum. Bu da güzel bir duygu.

Bu albümde inanılmaz bir prodüksiyon çalışması var. Sound'un işlenmesine bu ilgi senin çalışmanda yeni bir şey...
Daha önce hiç yapmadığım kadar oynadım sound'la. Kayıt masasıyla ilgili pek bir bilgim yok; özetle, çok fazla düğme olduğunu biliyorum. Tek yaptığım bu düğmeleri harekete geçirmek oldu, sesleri bazı yönlere doğru çekiştirdim, kimilerini vurguladım: Kısacası, bayağı eğlendim. Sound'a karşı duyduğum bu merak, aynı zamanda yeni beste alışkanlıklarının da bir ürünü: Gitardan ziyade klavyelerde bir sürü şarkı yaptım. Halbuki klavyelerin sesini, kendi hallerinde hiçbir zaman çok sevmemişimdir. Bundan kurtulmak için de sesleri bozmam, distorsiyonlu hale getirmem gerekti. Bu albümde oldukça ağır sesler, doygun baslar, çok sert parçalar var. Öte yandan, uçuşan, ele gelmeyen, havalanan ambiyanslar da var. Bu birlikteliği istiyordum, bunun benim açımdan çok yeni bir şey olduğunu sanıyorum. Bu albümde çok daha fazla... güzellik, uçuculuk, havadalık olsun istedim. Soru işaretleri gibi.

Hayatın, çoğunun cevabını bilmediğimiz sorularla özetlenebileceğini kabul ettim: Bu da beni hâlâ ve her zaman incelemeye, araştırmaya zorluyor. Ve bu çabadan müthiş bir zevk alıyorum. Daha mütevazı oldum. Olmuş bitmiş, hazırlop cevaplarım yok artık. Bu albümdeki bütün şarkılar, tıpkı albümün adı gibi soru işaretiyle bitiyor.

Senin müziğin çoğu yerde blues'un modern bir uzantısı olarak sunuldu. Bu yorum sana tatminkâr geliyor mu?
Tam manasıyla değil... Bugün çok daha geniş bir müzikal yelpazeyi kapladığımı düşünüyorum. Sözlerde bunu görmek belki daha kolay.
Şarkı yazarlarının büyük çoğunluğu hayatın ve aşkın karanlık yanlarını anlama çabasındadır, çünkü dünyayı döndüren bu; klişe belki ama, aynı zamanda da hakikat. Benim yazdığım sözler de bugün bu geleneğin içinde yer alıyor. İnsanların müziğim hakkında yaptıkları yorumlara gelince... Benim açımdan bu mesele değil. Hatta işin güzelliği burada: Müzik elde tutulamaz, kontrol edilemez bir şey. Bu yeni albümü uzun süre taşıdım ve şimdi çekip gitti. Artık bana ait değil, sizin o. Eğer ona benimkinden çok farklı bakışlarla bakarsanız, ne âlâ: Müzik tam da bu işe yarar zaten.

İlk başlarda, müziğini tarif ederken, sıklıkla "çıplaklık" kelimesini kullanırdın. Bugün hâlâ aynı sözü kullanır mısın?
Büyük ihtimalle, hayır. Çok çıplaktı, ama bu, basite indirgeyen, saf bir çıplaklık tarzıydı. Söyleyebileceğim şeylerle söyleyemeyeceklerim arasında bir çizgi çekmeyi bilemiyordum. Bugün kendimi daha çok sakınıyorum, kendimden daha az şey çıkarıyorum... Şarkılarımı sunarken daha az kendimi kaybediyorum... Benim açımdan, bu albümdeki bütün şarkılar, tıpkı albümün adı gibi soru işaretiyle bitiyor.

"Is This Desire?" iç sıkıntısıyla sorulan bir soru mu?
Hayır, artık değil. Hayatın, çoğunun cevabını bilmediğimiz sorularla özetlenebileceğini kabul ettim: Bu da beni hâlâ ve her zaman incelemeye, araştırmaya zorluyor. Ve bu çabadan müthiş bir zevk alıyorum. Daha mütevazı oldum. Olmuş bitmiş, hazırlop cevaplarım yok artık. Eskiden, korku tavrımı belirlerdi. Çok ürkektim, saldırganca defansiftim. Duygularımı yorumlamayı, niçin böyle yırtındığımı anlayabilecek durumda değildim. Kendimi çılgın sanıyordum ve başkalarının da aynı şeyleri hissedip hissetmediğini kendi kendime soruyordum. Her şeye cepheden dalıyordum... Profesyonel müzisyen olduğumda da, ne olup bittiğini daha iyi anlamış değildim. Basının ve insanların beni çok sağlam, kararlı bir kız olarak görmelerini, bana kendini bulmuş müzisyen muamelesi yapılmasını çok rahatsız edici buluyordum. Çünkü durum bu değildi. Yansıttığım görüntüyle asıl halim arasındaki bu kopukluk, uyumsuzluk dehşet vericiydi. Ama, izlediğim yolu dünyada hiçbir şeye değişmem. Bu aşamalardan geçmem gerekiyordu. Bugün geçmiştekine göre çok daha az öfkeliyim. Tabii ki hâlâ zıvanadan çıktığım oluyor, ama çok belli durumlarda. Sürekli öfkesi burnunda olmamak çok hoş bir durum. Ve çok daha az yorucu... Bundan böyle kendimi sadece zevk arayışına bırakmayı tercih ediyorum. Ve de bildiğim en olağanüstü şey olan gülmeye...

Yeniden şehir dışına yerleştiğinden beri kişiliğinin değiştiğini düşünmek çok mu safiyane olur?
Kişiliğim çok derinden buraya, kıra, bu manzaraya bağlı; tamamen buradan besleniyor. Yazdıklarım da buradan geliyor. Doğruyu söylemek gerekirse, "her şey"in buradan kaynaklandığı hissini taşıyorum. Burada doğdum. Birçok kere şehirlerde yaşamaya çalıştım. Zihnim, ruhum oralarda olmak istemiyor; bu kadar basit aslında. Bir süre sonra, oralarda kendimi ölümcül derecede boşalmış, kof, kurumuş hissediyorum ve "köyüme" dönmem gerekiyor. Zihinsel olarak, ruhsal olarak doğaya, açık alana ihtiyacım var. Kır, yaptığım, yaşadığım, hissettiğim her şeyi renklendiriyor.

Yeni yazdığın sözlerde eskilere göre çok daha fazla kıra gönderme var.
Bugün hiç korkup çekinmeden kökleri derinden kıra bağlı bir kadın olduğumu kabul ediyorum. İlk zamanlar kabul etmek istemiyordum, bunu bir zaaf olarak görüyordum. Halbuki zaaf değil, benim hayatımdı. Doğada yürüyüş yaparak, etraftaki yeşillikleri hissederek müthiş zaman geçiriyorum. Kısa bir süre önce, bir şehirde de çok güçlü şeyler görebileceğimi fark ettim. New York'ta oldu bu: Hudson üzerinde güneşin batışı olağanüstüydü, binalar dev ağaçları çağrıştırıyordu. Bu benim için önemli bir esin kaynağı oldu. Böylesi bir çerçevede huzur bulmak benim için çok yeni bir şey. Belki de yaşadığım değişimi iyi özetliyor: Gözlerim etrafımdaki güzelliklere açılıyor.

Su, rüzgar, ateş... "Is this desire?"da çok hakim temalar...
Doğayla çok sıkı, derin bir bağım var. Küçükken sahilde değil, içerlerde, toprakta yaşıyordum. O kadar sakindi ki, çok az ev ve sadece orman, dereler, nehir, hayvanlar vardı. Bu ortamın bana sağladığı esine hep ihtiyaç duymuşumdur. Şarkılarımın çoğunda bunların etkisi vardır. Doğayı gözlüyorum. Pek kitap ya da gazete okumuyorum, çok az albüm dinliyorum, ama kafam dışarda gördüklerimle, duyduklarımla, tattıklarımla, kokladıklarımla o kadar dolu ki, başka bir şeye ihtiyaç duymuyorum. Entellektüel olmaktan ziyade, tensel bir şekilde yaşıyorum. Geçmişte kendi kendime kararlar aldığım olurdu: Daha fazla kitap okumalıyım, daha fazla müzik dinlemeliyim... Ama hiçbir zaman yürümedi. Ben de tenselliğime önem veriyorum, ona sarılıyorum.

Doğduğun bölgede yaşayan insanlara kendini daha mı yakın hissediyorsun?
Evet, beraber büyüdüğüm, beni yıllardan beri tanıyan birçok insan var. Beni olduğum gibi kabul ediyorlar, bu çok hoş bir şey. Burada herkes daha gevşek, şehirdekilerden çok daha az stresli. Ve çok fazla yaratıcılık var, çok fazla sanatçı var. Bu atmosferde solumak beni olağanüstü zenginleştiriyor. Burası, insanların birbirine destek olduğu, birbirini cesaretlendirip teşvik ettiği çok dinamik bir yer. Herkes bir diğerinin faaliyetlerinden haberdar, üstelik bütün bunlar kötü niyetli izlemelere, dedikodulara yer vermeden oluyor. Burada çok geniş bir dost çemberinin, desteğin içindeyim.

Senin müzik anlayışın bu dostluğa, dayanışmaya, sırdaşlığa çok bağlı,

öyle değil mi?...

Bu çok matrak, çünkü dostlarımın çoğu kırda yaşıyor. Rob Ellis bizimkine çok yakın bir köyde oturuyor. John Parish Bristol'da oturuyor, ki orası da büyük bir köy gibidir... Mick Harvey ise, benim için yıllardır çok büyük bir destektir. Bu üçü, sadece müzikle ilgili olarak değil, hangi konuda olursa olsun, ne zaman olursa olsun başvurabileceğim yakınlarım. Çook... sağlamlar. Ayrıca, müzisyen olarak birbirimizle çok fazla ortak noktamız olduğunu hissediyoruz. Çok açık ki, onlarla ya da Pascal Comelade'la beraber müzik yapıyorsam, bu tesadüf eseri değil. Her birinin çok kendine özgü bir ilerleme tarzı var. Ve bunları birbirine yaklaştıran da bu aslında: Silahlarıyla, birikimleriyle, donanımlarıyla bir yol izliyorlar, onu sonuna kadar keşfediyorlar. Benim yapmaya çalıştığım da bu.

Nick Cave'le, Tricky'yle, Pascal Comelade'la albümlerde, kısa bir süre önce de Björk'le sahnede düet çalışmaları yaptın. Bu ilişkiler nasıl gelişti, kim kimi buldu?

Björk ve Pascal gelip bana beraber çalışmayı teklif ettiler. Nick Cave de aynı şekilde. İki ya da üç yıldır ikili çalışmaları kabul ediyorum. Başka sanatçılarla işbirliği yapabilmek için insanın kendisine güven duyması ve özellikle de açık olması lazım, ama sonuç çok zenginleştirici ve heyecan verici. Bu tür çalışmalar benim için her zaman çok olumlu oldu. Kesinlikle böylesi deneyimleri tekrar yaşamak isterim.

Vaktiyle aldığın müzik eğitiminin –bir müzik okulunda saksofon, rock gruplarda gitar– hâlâ faydasını görüyor musun?

Bu eğitim beni bir çalış tarzına götürdü. Katıldığım ilk gruplar, burada, bölgede kurulmuş gruplardı. John Parish'le çalmaya 18 yaşında başladım. Gitar çalmamı tavsiye etmişti bana: Dolayısıyla bugün çok Parish'vari bir stilim var... Yine daha o devirde, Rob Ellis'le çalışıyordum. Bu tanışıklıklar uzun yıllar süren saksofon eğitiminin ardından oldu; hiç şüphesiz bu eğitim benim müziğe ilgimi şekillendirdi. Hatta büyük orkestralarda bile çaldım... En önemlisi, bütün bu tecrübelerden edindiğim öğrenme arzusunu hâlâ koruyor olmam. Bugün hâlâ, elimden geldiğince çok şey öğrenmek istiyorum. Hâlâ her hafta düzenli olarak şan dersleri alıyorum, daha keyfî bir şekilde de piyano derslerine devam ediyorum. Çok kısa bir süre önce John gelip bana birkaç seans gitar dersi verdi.

Sesin daha önce olmadığı kadar özgür geliyor "Is This Desire?"da...

Daha önceleri dudağın basit bir hareketinin her şeyi değiştireceğinden bihaberdim. Başın farklı bölgelerinden hareketle ya da başkalarının sesini taklit ederek söylemek de mümkünmüş... Görünüşte fazla teknik gelen bu egzersizler sayesinde, kendi kendime keşfedebileceğimin çok ötesine geçtim. "To Bring You My Love"da, hâlâ yapay bir role sıkışmış olduğumu sanıyorum. Sanki parçaları söyletmek için farklı farklı insanları davet etmişim gibi. Yeni albümde ya da "Love To Soon"da *(Comelade'la beraber kaydettikleri parça)* sadece ve sadece Polly olma, kendi yorumumu yapma iznini kendime verdim; böylece bir karakterler resmi geçidi olmadı. Herhalde bu nedenle sesim daha az gergin, daha rahat.

Şarkı yazarlarının büyük çoğunluğu hayatın ve aşkın karanlık yanlarını anlama çabasındalar, çünkü dünyayı döndüren bu; klişe belki ama, aynı zamanda da hakikat. Benim yazdığım sözler de bugün bu geleneğin içinde yer alıyor. Entellektüel olmaktan ziyade, tensel bir şekilde yaşıyorum. Geçmişte kendi kendime kararlar aldığım olurdu: Daha fazla kitap okumalıyım, daha fazla müzik dinlemeliyim. Ama hiçbir zaman yürümedi. Ben de tenselliğime önem veriyorum, ona sarılıyorum.

Peki şarkıların nasıl ortaya çıkıyor, acı ve ıstırapla mı, kolaylıkla ve yumuşak bir şekilde mi?

Yazmaya ihtiyacım var, yazmak benim oksijenim, yoksa soluksuz kalıyorum. Şarkının mevzuuna, duruma göre çok sancılı, sıkıntılı da olabilir, tam tersine nefes almak kadar rahat, doğal da olabilir. Bir parça herhangi bir zamanda ortaya çıkabilir. Ben günün 24 saati yaratıyorum. Gördüğüm her şeyi, buraya depoluyorum *(işaret parmağıyla kafasını gösteriyor)* ve kalemimle ya da sesimle de geri çıkarıyorum. Sürekli depolama, tasnifleme, ortaya çıkarma halindeyim.

Paradoksal bir şekilde, yeni yazdığın sözlerde "ben"den ziyade "o" zamirini kullanıyorsun...

Tabii, çünkü son yıllarda kişilik olarak kendimi çok.. dağılmış, parçalanmış hissettim. Şarkıcı olarak daha fazla kendimi hissediyorum, ama kişiliğimin binbir yüzü var. "Is This Desire?"da belirenler sadece geçmişe göre beni çok daha iyi yansıtıyor, o kadar. Bu arada, sözlerin otobiyografik özelliğini de çok abartmamak lazım. Herkesin yaşayabileceği duyguları resmetmek istiyorum. Yazdıklarımdaki muhtemel çelişkili durumları daha baştan kabulleniyorum. Birçok insan çelişkiler barındırıyor, ben niçin yekpare olayım ki?

Beğendiğin müzisyenler arasında çok az kadın var...

Doğru, genellikle hiç kadın adı aklıma gelmiyor... Beraber çalışma anlamında da erkekleri tercih ediyorum. Önümüzdeki turne için bir kadın basçıyla çalışmayı kafaya koymuştum ama, ne yazık ki çok geç... En yakın arkadaşlarımın da çoğu erkektir. Belki de çevremin böyle olması sayesinde kendimi daha sağlam hissediyorum. Benim açımdan, her halükârda tuhaf bir durum söz konusu değil. Büyüdüğüm köyde çok fazla erkek çocuk vardı; dolayısıyla, onlarla oyun oynamam, vaktimi geçirmem çok doğaldı. Erkek çocuk gibiydim: kısa saç-

BÜLENTORTAÇGİLERKANOĞURGÜROLAĞIRBAŞ
CEMAKSELHAKANBEŞERBİROLAĞIRBAŞBAKIDUYARLAR
VURALSERİFOĞLUCHRİSCHAVEZSARPKESKİNERYAHYADAİ
DENİZDÜNDARŞİBELKÖSEÇAĞLAYANYILDIZOĞUZKÜÇÜKBERBER
AYŞEGÜLYEŞİLNİLNEZİHYEŞİLNİLAYŞETÜTÜNCÜAKİNELDES
CANAYEROZANDOĞULUALİPERRETREYENTBOLUKBAŞI
SARPMADENSELİMBEMBAVOLKANOKTEM
ASIMCANGÜNDÜZJAM SESSIONS

Jazz Cafe

Hasnun Galip Sokak No: 20 Beyoğlu 245 05 16

15:00 İLE 19:00 ARASI BÜTÜN İÇKİLERDE %50 İNDİRİM

lar, pantolonlar... Daha sonraları da hiçbir zaman "kız kıza muhabbet" içinde bulunmadım. Tersine, sürekli erkeklerle içiçe olmak, erkeksi bakış açısıyla bazı şarkılar yazmama imkan verdi. Böyle söylüyorum ama, kadın olmayı her zaman çok zevkli ve kolay buldum. Müzisyenlik sürecimde en ufak bir engelle karşılaşmadım. Hatta bunun benim lehime olduğu durumlar bile oldu diyebilirim, gruba ve plak şirketine ne istiyorsam kabul ettirebildim.

Seni müziğe yönelten, cesaretlendiren efsanevi kadın rock'n'roll şarkıcıları oldu mu hiç? Mesela, bir Marianne Faithfull ya da bir Patti Smith senin için öncü oldu mu?

Müzikal açıdan mı?

Hayır, sadece kişilik, tavır bakımından. "O yapıyorsa, ben neden yapmıyayım" tribi...

Hiçbir zaman böyle bir şey söylemedim. Bununla birlikte, müzik alemine girdikten sonra, diğer kadınların çalışmalarına, yaşamlarına ilgi ve merak duydum. Aklıma özellikle Marianne Faithfull ve Patti Smith geliyor. Marianne karizma ve tarz sahibi, büyüleyici. Onu diğerlerinden farklı kılan şeyi tarif edecek kelime bulamıyorum, ama kesinlikle başkalarında olmayan bir şeye sahip. Benim açımdan o Patti Smith'i aşıyor; oysa bugün Miss. Smith'in yaptığı beni çok daha fazla etkiliyor. Starları çevreleyen efsane beni hep çekmiştir. Marianne Faithfull yaşayan bir efsane. Patti Smith bu durumu kırmak istedi. Courtney Love ise doğuştan star haresine sahip; her sanatçıya nasip olmaz bu.

Courtney Love her yerde senin yaptıklarına bayıldığını, yeni albümünü sabırsızlıkla beklediğini söyleyip duruyor. Sen de onun hakkında benzer şeyler düşünüyor musun?

Courtney'e müthiş saygı duyuyorum. İnanılmaz bir kadın, öyle karizmatik ki, yaptığı her şeyde eşsiz. Yazar olarak, besteci olarak, oyuncu olarak, hepsinde çok yetenekli. Bana adeta anaç bir şekilde yaklaşıyor. Yaptığım işe saygı duyduğunu biliyorum, tıpkı benim onunkine duyduğum gibi; her ne kadar gerçek anlamda dost olmasak da, karşılıklı bir birbirini anlama ve hayranlık var. Hole'un bütün kayıtlarını sevmiyorum, ama Courtney sürekli sınırları zorluyor; o kadar güçlü ki, istediğini yapıyor.

Geçenlerde daha fazla yemek yemen gerektiğini söylüyordu. Senin iştah durumuna kafayı takmış görünüyor...

(kahkahayla gülüyor) Courtney, ben yemek yiyorum, sen merak etme! Ona her zamankinden daha çok yediğimi söyleyin. Onu son görüşümde sürekli şöyle diyordu: "Polly, koca bir bonfileyi mideye indirmelisin, üstüne de pizza ve patates kızartması yemen lazım."

Kendini feminist olarak hissediyor musun?

Kendi kendime sorduğum bir soru değil bu. Kendimi herhangi bir kategoriye yerleştirmiyorum. Ben Polly'yim. O kadar.

Peki o zaman yeri gelmişken, Polly nereden geliyor?

Dorset'de yetiştim. Bugün denize karşı bir evde oturuyorum. Londra'da yaşadığım süreler dışında Dorset'i hiç terk etmedim. Ama önümüzdeki yıl yazmak için New York'a gitmek gibi bir niyetim var.

Büyük bir Don Van Vliet, namı diğer Captain Beefheart hayranısın. Onun gibi, her an müziği bırakıp başka bir sanat dalına, mesela heykele yönelebilirmişsin gibi geliyor mu hiç?

İhtimal dışı değil. Ama müzikten hâlâ çok şey öğreniyorum, hâlâ çok büyük zevk alıyorum. Don özel bir vaka: O her zaman çok dikkat çeken bir ressam oldu, onun tamamen kendine özgü bir resim dünyası var. Coşkusunu kaybettiği için bırakmış değil. Bana gelince, birkaç yıldan beri ciddi bir şekilde heykel yaptığım yok. Bu yolda derinleşmek için bir okula gitmem gerekirdi, ama tam da o sıralar plak şirketiyle ilk sözleşmemi imzaladım. Zaman zaman çeşitli malzemelerle oynadığım oluyor, ama ciddi bir şekilde değil. Yılda bir tane küçük bir şey üretiyorum, o kadar. Belki de benim müziğe yaklaşımım heykele yaklaşımıma çok benzediği için iki uğraş birbirinin yerini doldurabiliyor: Şarkılarımı hep yontarak şekillendiriyorum, şeylerin özüne inmeye çalışıyorum. Müzik gereksiz şeyleri elemenin en güzel yolu. Yaratıcı arzularım konusunda kaygılanmamamın nedenlerinden biri de bu; belli bir süre daha şarkı yazarlığı bu arzuyu doyuracağa benziyor. Bunun söndüğü gün, sayfayı çevirmenin ve gönül rahatlığıyla yeni bölüme geçmenin zamanı gelmiş demektir. Bu aralar daha çok resimle uğraşıyorum. Şarkılarımın çoğu, çektiğim fotoğraflar ve imgelerden ortaya çıkıyor. Hâlâ çok fotoğraf çekerim. Görsel kültür benim için çok önemli. Modayı da severim tabii ki. Elbiseler giymeyi ve onlarla oynamayı çok seviyorum. Sanatın hareketli bir parçası olabiliyorsun.

Parçalarında aşk teması neredeyse sabit gibi. Genellikle şiddet içeren, tutkulu aşklar... Bu romantik bir kişiliğin yansıması mı, yoksa tersine, mutluluğa inanmadığının, onun için de konuyu patolojik olarak gördüğünün bir işareti mi?

Yaratıcı insanlar hep iflah olmaz romantiklerdir, ben de onlardan biriyim. Yazabilmek için sürekli olarak hayal gücünden yararlanman gerekir; ben de öyle yapıyorum, idealleştiriyorum, fantaziler, hayaller kuruyorum, düşüncelerimin, zihnimin akışına kendimi bırakıyorum. Aşka inanıyorum, her zaman bu duygunun her şeyin üstesinden geleceğine inanmışımdır.

Nick Cave'in "The Boatman's Call" albümünü dinlediğinde neler hissettin? Albümde seninle ilgili dokuz parça var.

(duraksama) Bugün Nick'le ben dostuz, ama bu albüm çıktığında ilişkinin en ıstıraplı, en acılı günlerini yaşıyorduk, birbirimizle iletişim kuramıyorduk. Nick'i çok derinden sevdim, hâlâ da seviyorum; bu duygunun karşılıklı olduğunu sanıyorum. Bizim ilişkimizin kopması çok ıstıraplı, korkunç sancılı oldu. Bu konuda şarkılar yazması beni şaşırtmadı. Ben de yazıyorum, bu benim ifade biçimim, hissettiklerimi dile getirmemin bir aracı. "The Boatman's Call" çok iyi bir albüm, benim için çok değerli. Yeniden konuşabilir hale gelmek, aramızda geçenlere neredeyse gülebilmek çok güzel. *(Nick Cave'in kalın sesini taklit ediyor)* "Sen benim hakkımda bunları anlatırsan, ben de senin hakkında şunları anlatırım." Dizginleri boşalmış romantikleriz biz. Sanat olmasaydı, ne durumda olurduk, muhayyilemizi nereye, nasıl kanalize ederdik hiç bilemiyorum.

Nick'i çok derinden sevdim, hâlâ da seviyorum; bu duygunun karşılıklı olduğunu sanıyorum. Bizim ilişkimizin kopması çok ıstıraplı, korkunç sancılı oldu. Bu konuda şarkılar yazması beni şaşırtmadı. "The Boatman's Call" çok iyi bir albüm, benim için çok değerli.

Rock starlık mesleğinde nefret ettiğin, hoşlanmadığın şeyler neler?

Söyleşiler işin zor yanı. Söyleşi yapmaktan nefret etmiyorum, yalnız, gazeteciler işkence altında olmazsam konuşmayacakmışım gibi bir kanıya sahipler galiba. İnsanın kendisini nasıl hissettiğini, nasıl yaşadığını anlatması oldukça nazik bir durum... Hem sonra, karşılaştığım bütün insanların bunları okuduğunu biliyorum. Benimle yapılan söyleşileri okumuyorum, ve kariyerimin bu aşamasında artık eskisi kadar kendimi ortalara dökmek zorunda değilim diye hissediyorum. Bundan böyle, yılda sadece on söyleşiyi kabul edeceğim. Bütün dünyada. Daha yaşlıyım, mahremiyetimi korumak istiyorum artık. Fotoğraf konusunda da aynı şey geçerli, sadece Maria Mochnaz'ın çekimleri hariç. Biz onunla beraber başladık, daha önce ne bir klip çekmişti, ne de benzer bir şey yapmıştı. Onu bu işe sürükledim çünkü o benim dostumdu ve bir kamerası vardı. Biz onunla birlikte büyüdük, o yüzden de onun çektiği fotoğraflarım hep kişiliğimin başka bir yanını açığa çıkarıyor. "A Perfect Day Elise" klibi onun yaptığı en güzel şey. Maria şarkıya bir şey kattı, onu geliştirdi hatta.

Son günlerde İngiltere müzik dünyası hakkındaki düşüncelerin neler?

Olup bitenlerden pek haberdar değilim, biraz da uzağım. Bana sık sık bu soru soruluyor ama, bilgi sahibi olup da daha iyi bir cevap verebilmek için bir gayret içine de girmiyorum. *(gülümsüyor)* Genel olarak bakarsan, özellikle heyecan verici bir şey yok. Takıldığım ve albümlerini satın aldığım gruplar genellikle Amerikan grupları. Son aldığım albümler arasında Sonic Youth'un "A Thousand Leaves"i var. Ve yine de bir İngiliz, Mark Hollis var; çok iyi bir albüm yapmış. Bunların dışında, pek bir şey yok. Ah yo, bir de Pascal Comelade var tabii.

Medyanın ve kalabalıkların gözleri önünde uzun yıllar geçirdin, düzeltmek istediğin, hakkında edinilmiş yanlış bir kanı var mı?

Benim hakkımda yanlış bir fikir edinilmesini kabullenecek aşamaya geldim. Hiç ipimde değil. Geçmişte söylediklerimin üstünden geçememem habire. Beni yutmalarına izin vermediğim ölçüde, beni katı, sert, hesapçı, erkeklerden nefret eden bir cadoloz olarak görüyorlar. Bunlar öfkemi, yoksunluklarımı dile getirdiğim ilk albümlerimden kaynaklanan düşünceler biraz da. Bugün hâlâ bana kara kadın, rock'un büyücüsü etiketi yapıştırılıyor, halbuki bu sıralar kendimi çok yumuşak, sakin hissediyorum. "Dry"ı yapalı sekiz sene geçti, o arada değiştim.

Çeviren: **Siren İdemen**

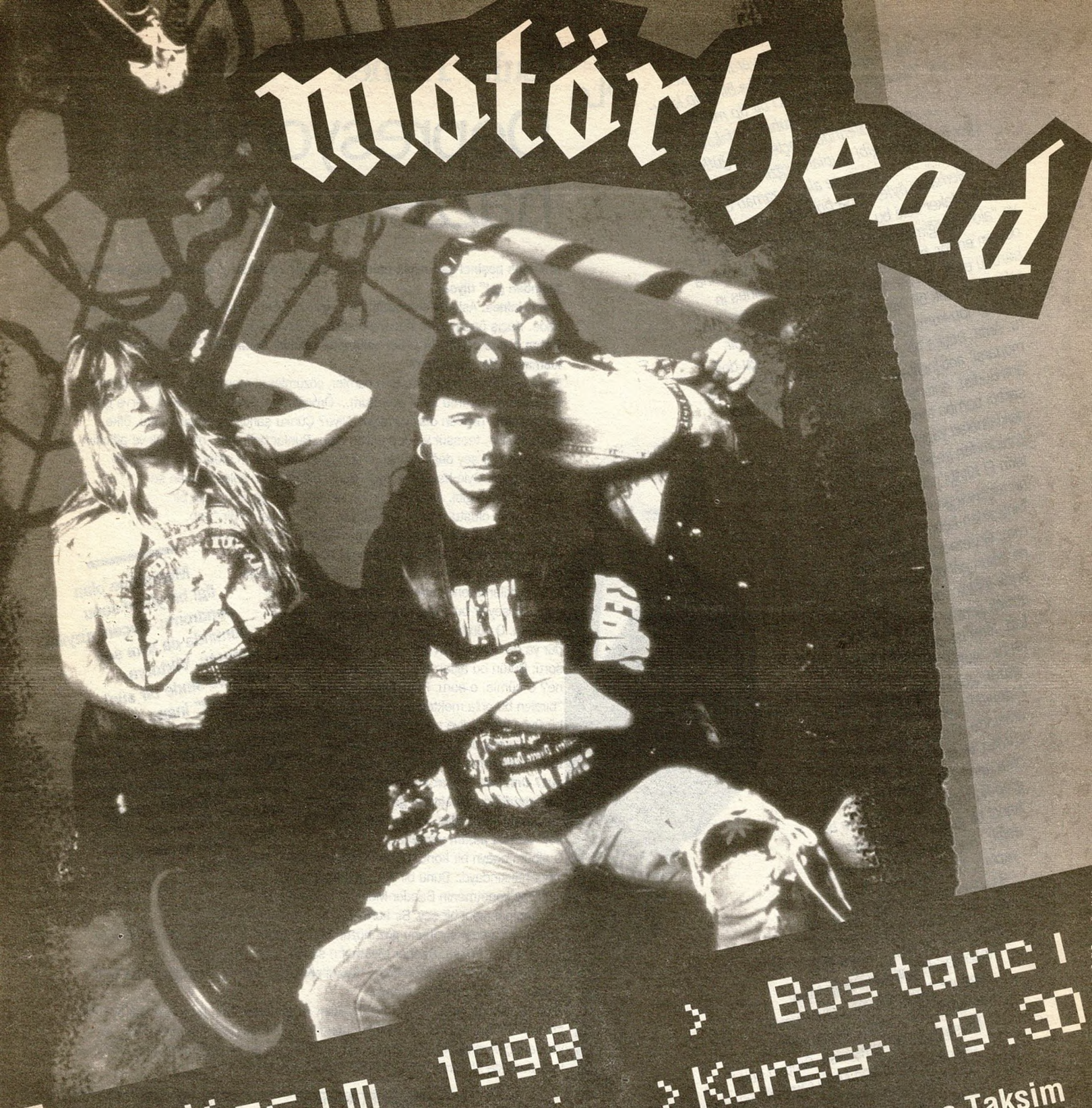

›25 Kasım 1998 › Bostancı
Gösteri Merkezi ›Konser 19.30

Bilet satış yerleri: Bostancı Gösteri Merkezi (216) 384 72 10 • Vakkorama Taksim
(212) 251 15 71 • Vakkorama Suadiye (216) 360 90 90 • Vakkorama Rumeli (212) 224 13 11
• Vakkorama Akmerkez (212) 282 09 65 • Vakkorama İzmir (232) 421 65 90 • Pentagram
Akmar Pasajı (216) 349 16 77 • Pena Müzikevi Beşiktaş (212) 227 65 82 • Shades Ankara

(312) 426 59 00 Teknik Prodüksiyon: STARAS www.majormusic.com.tr

Müzik Organizasyon MAJOR

alo

Luke Haines

Depresyondan hazzetmem

-The Auteurs'u severdim. Ama Luke Haines her hafta başka bir grup kuruyor. Yoksa geçimsiz, kavgacı bir tip mi? Son albüm tuhaf. İyi fakat tuhaf.

- Şarkı sözlerinde gençlere iyi öğütler var.

- Eğer Radiohead gibi grupların ağzının payını veriyorsa ne ala. O zaman eyvallah.

- Herhalde öyle, yoksa bu kadar ses getirmezdi. Melody Maker'daki bu diyaloğu irdeleye irdeleye niye "alo" dediğimize gelelim: **a**) "The Auteurs yoluna devam ediyor, bu başka bir şey". Luke Haines'in sözünü ettiği "başka şey", Black Box Recorder. Haines bir de tek bir albüm için bir araya gelen bir proje grubu kurmuştu. **b**) "Geçimsiz" olduğu doğru. Ama, başka bir manada. Haines anti-Blair, anti-monarşi, anti-İngiltere... Anti-(Brit)pop, anti-hippi, anti-Budist, anti-medya... Gözyaşartıcı bomba tarifli basın açıklamaları yapıyor. "Aslında gönlümden geçen, 'Anarşistlerin El Kitabı'ndan nitrogliserin reçetesi göndermekti. Şu fanteziden kendimi alamıyorum: Gazetecinin biri kendisine gelen paketi açıyor ve o anda infilak ediyor." Teslim etmek gerekir ki, güzel bir fantezi. İster istemez, insanın aklına ne "güzel" isimler ve ne "güzel" görüntüler geliyor. The Auteurs'ün sevilme nedenleri arasında, bu tür "duygulara tercüman"lık önemli bir yer tutuyor olsa gerek. **c)** Haines'in yeni bir grup kurması, The Auteurs'la herhangi bir geçimsizliği olduğundan değil: "Bugüne kadar dört albüm yaptım, The Auteurs'la üç ve bir de 'Baader Meinhof'. Sesimden sıkıldım, başka bir şey yapmak istedim, farklı bir şey..." Black Box Recorder'da şarkıları Sarah Nixey söylüyor. Nixey, Bloom topluluğunun vokalisti, 24 yaşında, tiyatro eğitimli, Dorset'li (PJ'in hemşerisi). Grubun öteki elemanı, Jesus and Mary Chain'in eski davulcusu John Moore. **d)** Önceki albümlerine bir göz atarsak... 92 tarihli, Brit-pop habercisi "New Wave"... 94'te Jarvis Cocker'ın "Common People - Sıradan İnsanlar"ından kısa bir süre önce çıkardığı ve "sınıf meselesi"ni konu aldığı "Now I'm A Cowboy"... Ve 97 tarihli "After Murder Park"... Arada 96 tarihli, Alman kent gerillaları Baader Meinhof'un öyküsünü anlatan "Baader Meinhof". **e)** Son albüm, gerçekten iyi ve gerçekten tuhaf: "England Made Me". **f)** Albümde gençliğe iyi öğütler olduğu doğru. Oscar Wilde'ın gençliğe öğütlerini hatırlatıyor, bu nedenle radyolarda çalınmıyor. **g)** Radiohead gibi gruplara fena bozuk atıyor. Sevdikleriyse, Cornershop ve Asian Dub Foundation. **h)** Albümün ses getirdiği doğru. "Child Psychology" NME'ye göre yılın anti-single'ı. "England Made Me" de, Select dergisine göre "yılın en mükemmel ve ufuk açan albümü". **i)** "England Made Me"yi dinledik, sarsıldık, yorumlara hak verdik, merak ettik, "alo" dedik...

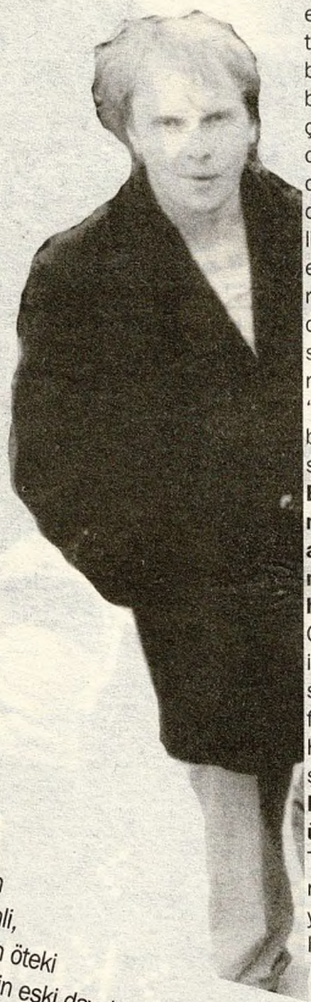

Albümün beşinci şarkısının nakaratı, "Hayat adaletsiz / kendini öldür ya da üstesinden gel" diyor...

Luke Haines: Aslında çok pozitif bir cümle o. Ölüme değil, hayata özendiren bir ifade. Kaçış önermiyor; mücadele etmeye, üstesinden gelmeye yüreklendiriyor.

Zaten biz de cümlenin ikinci bölümüne takıldık daha çok; "üstesinden gelmek" kısmına... Ve "nasıl"ına?

Nasılını bilmem, bilemem. Ben çareler, çözümler sunmuyorum. Sadece sorular soruyorum, durumu tahlil ediyorum... Örneğin buralarda Radiohead, Verve gibi toplulukların plakları olay yaratıyor. Niye? Çünkü şarkıları endişe, korku, öfke, elem, hüzün, teessür ve depresyon dolu. Bunlar belirsizlik, muğlaklık ve ağlaklıktan başka bir şey değil. Çünkü o duygular –öfke, elem, depresyon– bir yere bağlanmıyor. Öyle havada kalıyor. Sanki bilinmeyen, anlaşılmayan sebepleri varmış gibi. Ama tam da bu nedenle çok geniş, yaygın bir çekim alanı oluşturuyorlar. Örneğin bir reklamcı ya da bir "üst düzey yönetici" kötü bir iş günü geçirdiğinde öfke, keder ve depresyon içinde olabilir ve işten eve dönerken arabasında Radiohead dinleyerek kendisini daha iyi hissedebilir, o şarkılarda endişelerine, depresyonuna hitap eden bir şeyler bulabilir... Ben başka bir yerde duruyorum. O cümle, "hayat adaletsiz, kendini öldür ya da üstesinden gel" cümlesi aslında bir soru: Bütün bu ağlamanın, sızlamanın sebebi ne? O cümle, o soru, Radiohead gibilerine "bırakın bu orta mektep sızlanmalarını da, büyüyün biraz" diye sesleniyor, "şikayetçiyseniz, üstesinden gelmeye bakın" diyor.

Mistisizme olan ilgi bir yüzyıl sonu sendromu. Geçen yüzyılın sonunda da aynı şey olmuştu. Viktorya İngiltere'sinde bir sürü "alternatif" inanç peydahlanmıştı. Almanya'da da aynı şey oldu. 1910'a gelindiğinde bütün bunların saçmalık olduğu anlaşıldı. Şimdi de yüzyıl sonu sendromu yaşanıyor.

Baader Meinhof hakkında ne düşünüyorsunuz? Onlar da "hayat adaletsiz" deyip, adaletsizliğin üstesinden gelmek için bir mücadele yürüttüler. Siz de "Baader Meinhof" adlı bir albüm yaptınız...

O albüm apayrı bir konu. O albüm Baader Meinhof hakkındaydı. Bunu bir film gibi düşünebilirsiniz; bir yönetmenin Baader Meinhof hakkında bir film yapması gibi bir şey. Bir kurmaca, bir hayal ürünü. Bir Hollywood prodüksiyonunu gözünüzün önüne getirin, onun soundtrack'i gibi bir şey o albüm. Yoksa, Baader Meinhof'u savunan bir bildiri değil.

Bir söyleşide Baader Meinhof'u "kendilerini imha etmeyi arzulayan orta sınıf üyeleri" olarak tanımlamıştınız...

Tabii ki, aslında imha etmeyi arzuladıkları Alman devletiydi, ama sonuçta kendilerini imha etmiş oldular. Ve tabii ki otuz-kırk kişi Alman devletini yıkamazdı. Öte yandan, çok etkili oldular, Almanya'yı sarstılar. Bu açıdan orta sınıf olup olmamaları –özellikle Almanlar için– pek fazla önem taşımıyor.

Baader Meinhoff'un mücadele yöntemi bir yana, onlarla bir "duygudaş"lığınız var mı? İzledikleri yolu paylaşmasanız da, öfkelerini paylaşıyor musunuz?
Elime silah almayacağım kesin. Öyle bir "uç" noktada değilim. Ama empati duyuyorum, onlarla duygudaşım.
Hans Baader ve Ulrike Meinhof, Rolling Stones fanıymış... Stones'la sizin aranız nasıl?
Ben bir Stones fanı değilim. Stones... *(gülüyor)* Stones işte. Ne diyebilirim ki...
Genel olarak "eski tüfek"lerle pek aranız yok, özellikle de hippilerle. Hatta bazı röportajlarda kullandığınız ifadelere bakılırsa, bir hayli "anti-hippi" olduğunuz söylenebilir...
Evet öyleyim. Anti-hippiyim. Hippilerin çok pozitif bir karşı kültürü berbat ettiklerini, çanına ot tıkadıklarını düşünüyorum.
Hippi zamanlarında Doğu mistisizmi, Uzakdoğu inançları revaçtaydı. Mistisizm bugünlerde yeniden gözde. Ama siz, bu "trend"den pek hazzetmiyorsunuz; bir söyleşide "Buda'nın temsil ettiği her şeyden" nefret ettiğinizi söylüyorsunuz. Buda sizi niye kızdırıyor?
Mistisizme olan ilgi, bir yüzyıl sonu sendromu. Geçen yüzyılın sonunda da aynı şey olmuştu. Viktorya İngiltere'sinde bir sürü "alternatif" inanç peydahlanmıştı. Almanya'da da aynı şey oldu. 1910'a gelindiğinde bütün bunların saçmalık olduğu anlaşıldı. Şimdi de yüzyıl sonu sendromu yaşanıyor. İnsanlar, her zamankinden daha çok kendilerini yeniden tanımlamak, nereden gelip nereye gittiklerini sorgulamak ihtiyacını hissediyor. Mistisizm ferahlatıcı bir yanılsama sunuyor, bir güvence örtüsü örtüyor.
Sizce 21. yüzyıl nasıl bir yüzyıl olacak?
Daha iyi bir yüzyıl olacak. 20. yüzyılın ikonlarından, nirengi noktalarından kurtulacağız, yeni nirengi noktaları keşfedeceğiz. Ben iyimserim.
Grubun adı "Kara Kutu", önceki albümlerinizde uçak ve otomobil kazaları, çarpışmalar, patlamalar mebzul miktarda. Bu albümü dinleyince de –mesela "It's OnlyThe End Of The World"u– şöyle bir duygu oluşabiliyor: İnsanlık kaçınılmaz bir "son"un eşiğinde ve bu "kara kutu" da tarihe fırlatılmış bir mesaj, yeryüzünün bizden sonraki sakinlerine "insanlığın son hali"ni anlatan kayıtlar gibi...
Evet, grubun adının "kara kutu" olması bu konsepte dayanıyor. Albümün adını da aynı konseptten ötürü Kara Kutu Kayıtları koymayı düşünmüştük. Fakat sonradan "England Made Me"de karar kıldık. Çünkü "kıyametsi" bir bakışa, kıyamet tellalı durumuna düşmek istemedik. Albümün mesajı şu: "Aklımızı başımıza toplayalım, özgürce yaşayalım; tekbiçimcilikten, milliyetçilikten uzak duralım."

Black Box Recorder

Albüm kapağına İngiliz milli takımının Hitler'e Nazi selamı verdiği maç seremonisinin fotoğrafını koymak istediğinizi okumuştuk...
Evet, o fotoğrafı koymak istedik ama, izin alamadık. O sıralarda Dünya Kupası oynanıyordu, o histeriye illet olmuştum, milli takım çığırtkanlarını sinir etmek için albümün kapağına o fotoğrafı koymayı düşünmüştüm. Ama iyi ki izin vermediler; daha güzel, daha münasip bir fotoğraf bulduk.
Bu fotoğraf niye daha münasip?
Kapaktaki fotoğrafta, Adrian Street, bir maden ocağının ağzında maden işçisi babasıyla beraber poz vermiş. Adrian Street, 70'lı yılların ünlü güreşçisi. Şimdi Florida'da yaşıyor. Gallidir. Bu da albümün adıyla gayet uyumlu bir şey.
"England Made Me" aynı zamanda, Graham Greene'nin bir romanıyla adaş...
Evet, özellikle onu seçtik. Kitabı sevdiğimi söyleyemem. Ama ikinci şarkı öyle oldu ki, "England Made Me" ismi "cuk" oturdu. Hatta, albümün bütününün temel fikri oldu. Bence bu albüm bir "şifre", bir "kod". Kulak verenler Britanya'nın şu anda nasıl bir ruh hali içinde olduğunu hissedecekler...
"England Made Me"nin yansıttığı ruh hali, dünyanın birçok yerindeki ruh haline denk düşüyor gibi. Dolayısıyla "albümde anlatılan 'global köy'ün hali" denebilir mi?
Hırvatistan'dan İsrail'e, Kanada'dan Meksika'ya birçok ülkeden fan mektupları aldığımıza bakılırsa, yaptığımız müzik, anlattığımız şeyler salt İngiliz değil. Bir yandan çok İngiliz, bir yandan da çok global, çok enternasyonal.
Trafik kazaları, çarpışmalar, patlamalar... Radiohead de sizinkine benzer şeyler anlatıyor, hemen hemen aynı temaları işliyor, benzer bir ruh halini yansıtıyor. Aranızda bir paralellik yok mu?
Hayır, aramızda hiç alaka yok. Radiohead bu temaları "dizayn" ediyor, bir "plan" içinde işliyor. Hava yastıkları filan... Benim müziğimde ise kendiliğinden ortaya çıkıyor, oluşuyor. Radiohead'le aramızdaki temel fark şu: Onlar özellikle belirsiz olmayı, muğlaklığı tercih ediyor. Depresifler. Ben depresyondan hazzetmiyorum.
Bir söyleşide "bazen depresif olmak gerekiyor" demişsiniz... Bu herkes için böyleyse –ki galiba böyle–, Radiohead bu ihtiyaca karşılık veriyor olabilir...
Hangi ihtiyaca karşılık verdiklerini bilmiyorum, ama bir talep yarattıkları kesin. Onların depresyonu bir endişe, yüzyıl sonu endişesi. Başka bir şey değil.
Son zamanlarda neler okuyorsunuz?
Biyografiler, komplo teorileri...
Birkaç yıldır epey gürültü koparan bir kitap var, "American Psycho"...
Okudum. İlk çıktığı günlerde okudum. Beğenmedim. Muzır filan bulduğumdan değil, benim gerçeğim olmadığı için.
Jesus and Mary Chain grubundan Jim Raid, "o kitap edebiyat değil, gerçeğin ta kendisi" diyor...
Olabilir, o öyle diyebilir. Ama benim için öyle değil. O gerçek benim gerçeğim değil.
Ama ampirik bir gerçek söz konusu değil mi? Romanın geçtiği şehirde, New York'ta, neredeyse dakikada bir cinayet işleniyor. "American Psycho"da Wall Street broker'ları, yuppie'ler, WASP'lar, marka fetişi, hedonist iştah, her renkten "zenci"ler, her türden kader kurbanları, evsizler anlatılıyor. Bunlar gerçek değil mi?
O New York'un gerçeği. Benim gerçeğim değil.
Ama bugünlerde hemen her yerdeki gerçek, "American Psycho"da anlatıldığı gibi değil mi?
Evet, ama o gerçeğin evlerimize girmesine müsaade etmemeliyiz. Hayata "Amerikan" gözlüklerle bakmak vahim sonuçlar doğurur.

The Auteurs

"England Made Me", eviere girebiliyor mu?
Radyolar o şarkıyı çalmıyor, bugüne kadar hiç çalmadılar. Çünkü insanları intihara teşvik ettiğim düşünülüyor. Onun için de sansürleniyor.
Resmi bir sansür mü bu ?
Hayır, çünkü "resmen" sansür diye bir şey yok. Sadece görmezden geliyorlar ve çalmıyorlar. Bir defa bile çalmadılar.
Yaptığınız albümlerinizin ticari anlamda "harakiri" olduğu söyleniyor...
Ben çocuk değilim. Müzik piyasasının ne demek olduğunu biliyorum. Radyoların neleri çalıp neleri çalmayacağını da... Ama radyoda çalınmak umurumda değil, eğer istediğim şeyleri söyleyemiyorsam... Harakiri filan yapmıyorum; kazandığım para bana yetiyor. Daha çok kazanmak gibi bir hedefim yok, pop starı olmak gibi bir derdim de...
Sizce İngiltere ne demek?
Beyaz ekmek, istihza, iyi espriler, kötü yemekler, zevksizlik, iyi müzik, arkaik bir sınıf sistemi, tüberküloz... Daha birçok şey sayabilirim.
"England Made Me" hakkında yapılan değerlendirmelerin birinde, "Black Box Recorder öpüyor, ama öpücüğü insana şamar gibi geliyor" deniyor. Siz ne dersiniz?
Müziğimizin nasıl bir etki yarattığını bilemiyorum. Biz heybetli ve özlü olmaya çalışıyoruz. "Şöyle bir etki yaratalım" gibi bir düşüncemiz yok. İçimizden gelen bir şeyi yapıyoruz. Bize iyi gelirse yayınlıyoruz. "Kimi nasıl etkiler" diye düşünmüyoruz. Müziğimiz "kurban", "mazlum", "mağdur" söylemi sanılıyor, durum tam aksine: bir irade beyanı. Zira öylesine sade, öylesine berrak, öylesine net ki, bu başlıbaşına bir kuvvet ifadesi.
Velvet Underground'a benzetilmenizi nasıl karşılıyorsunuz?
Hoşuma gidiyor, iltifat kabul ediyorum.
The Auters da yoluna devam ediyor mu?
Elbette. Yakınlarda yeni albüm piyasaya çıkacak. Adı "How I Learned To Love The Bootboys". Bence müthiş. "After Murder Park" kadar melankolik değil. 12 single'ı olan bir albüm. Belki 12 hit değil, ama kesinlikle 12 single...

Söyleşi: ***Yücel Göktürk***

Charlélie Couture

Dile kolay, 18 albüm. "Üstüste koyunca insanın dizine geliyor". Peki, kaç "hit"? Bir. Yani? Yani'si, 18 albüm. Ve dünyanın dört bir yanında Couture'severler. Macaristan, Çekoslovakya, Yugoslavya, Bulgaristan'daki konserlerin ardından Yapı Kredi Festivali'ne, İstanbul'a geldi, kendi dilinde rock ve blues'lar söyledi. Roll da oradaydı, konser öncesinde Couture'le enine boyuna söyleşmiş olarak...

Büyücüyle sevişmek

Siz yalnız müzisyen değil, aynı zamanda ressam, heykeltraş ve yazarsınız da. Birbirinden farklı üretim süreçleri, teknikleri olan bu dört alanın ilişkisi nasıl? Örneğin resim ve yazarlık yalnız, tek başına bir faaliyet, oysa müzik kolektif bir alan...

Charlélie Couture: Her şeyden önce, ben 20. yüzyılın sanatçısıyım. Bu, 15. yüzyıldaki rönesansla karşılaştırılabilecek bir dönem. O zaman dünya değişiyordu, birçok şey keşfediliyordu. Rönesans zamanında, sanatçıların her şeye ilgi ve merak duyması gerekiyordu. Bugün de aynı şekilde, bir sanatçı sporla, siyasetle, ekonomiyle, bilimsel keşiflerle, tabii ki mesleği olan sanatla ilgilenmelidir. Bir sanatçının toplumsal işlevi, insana dair duygulara biçim vermektir. Gazeteciler doğru, kesin olarak bilinen şeyleri anlatırlar, sanatçılar ise duyguları anlatır ve onları bir biçime sokar. Ben çeşitli teknikler öğrendim; mesela işitmeye dair müzikal teknik gibi, çünkü büyükannem piyano öğretmeniydi. Yedi yaşındayken piyanoya başlamıştım. Resme, görüntüye bağlı teknik edindim; babam sanat tarihi profesörüydü. Dolayısıyla, sanatla hep içiçe oldum. 12 yaşındayken tablo restorasyonu yapıyordum. Çok genç yaşlarda, sanat nesneleri üzerinde çalışıyordum. Annem ABD'de Fransızca öğretmenliği yapıyordu, dolayısıyla evin içinde, kelimelerin seçimi önemli bir şeydi. Müzik olsun, görüntü ya da sözcük olsun, çeşitli ifade biçimleriyle sürekli, gündelik, doğal, normal bir ilişkim oldu.

Müzik ve resimle ilişkiniz aşağı yukarı aynı zamanlarda mı başladı?

Öyle denebilir. Ben film yönetmeni olmak istiyordum. Müziği, görüntüyü ve kelimeleri bir araya getirmeme imkan verebilecek bir sanat. Ama sinema birkaç kişiyle beraber yapılan bir sanat olduğundan, çok fazla diplomasi, siyaset ve bekleme gerektirdiğinden olmadı. Halbuki ben aceleciyimdir ve zaman içinde kendi başıma çalışma alışkanlığı edinmiştim. Bir albüm tasarlamam, ortaya koymam, icat etmem tıpkı film yapmak gibi aslında. Bir hikaye uyduruyorum: senaryo. Oyuncuları seçiyorum: müzisyenler. Senaryoyu yazıyorum: şarkıların sözleri. Ve çekim yapıyorum; mesela albüm yapmak için Avustralya'ya, New York'a, İngiltere'ye, Bahama'ya, Almanya'ya, Vietnam'a gidiyorum. Son albümü Chicago'da yaptım, çünkü bir blues hikayesi uydurmuştum, ve müziğimde şehir blues'unu, oldukça elektrik ağırlıklı olan bu müziği yansıtmak istiyordum. Aslında farklı farklı şeyler de böyle içiçe geçiyor zaten. Avustralya'ya önce konser vermek üzere gitmiştim. Çizimler, hikayeler, değişik konularla geri döndüm, bir kitap yaptım. Tekrar gittim, döndüm... Bu böyle, altı-yedi yıl devam etti. Sürekli bir şey için gidiyordum ve başka bir şeyle dönüyordum. İnsan esinin nasıl doğacağını hiçbir zaman bilemiyor. Ama, anlattığım duyguları, anlattığım şeyleri, tamamen onları yaşayan, onları hisseden, onları yapan kişi haline gelerek anlatıyorum. Yani şunu demek istiyorum, sahneye çıktığımda, sadece şarkıcıyım; beste yaparken de sadece besteciyim; çizerken, sadece çizerim, yaptığım diğer şeyleri o zaman düşünmem. Bu durum daha çok, farklı disiplinleri sonuna kadar götüren, her birinde derinleşen dekatloncularınkiyle kıyaslanabilir.

Sanatçı duygulara biçim verir demiştiniz; bazı duyguları resimle ifade ederken, başka bazı duyguları müzikle mi ifade ediyorsunuz, farklı ifade biçimlerinin temaları da farklı oluyor mu sizin için?

(Avustralya'dayken yaptığı çizimlerden oluşan kitabını gösteriyor) Bunlar benim yolculuk defterlerim gibi. Seyahatlerde hep yanımda bir defterle dolaşırım, notlar alırım, çizerim. *(İstanbul'da kullandığı defteri gösteriyor: içinde notlar, portreler, çeşitli mekanların çizimleri...)* Bak, bir kafeye gitmiştik, orada dans edenler...

Bu çizimler üzerine daha sonra geri dönüp çalışıyor musunuz?

Evet. Tabloların birçoğu, deftere çiziktirdiğim şeylerin işlenmiş hali. *(yine sayfa sayfa defterlerini, basılmış kitaplarını gösteriyor)* Ben kullanılmış, eski kağıtları çok seviyorum. Ordan burdan, sokaktan kağıtları topluyorum, onları düzeltip, tuale ya da başka bir yüzeye yapıştırıyorum ve resim yapıyorum. *(elinde İstanbul'da bir kuruyemişçiye ait küçük bir kesekağıdı var)* Bende böyle bir sürü kağıt var. Bir şeyleri toplarken, o malzemeyi ne yapacağımı hiçbir zaman bilmem. Seyahatlerde çektiğim fotoğraflar da var. Bunların bir kısmıyla, ilkbaharda bir sergi açacağım. İşte böyle, birbirinden farklı bir sürü teknik biliyorum. Eğer içlerinden birini seç deseler bana, hangisini seçeceğimi bilemem, zorlanırım. Tıpkı benim senden vücudunun bir kısmını tercih etmeni istememe gibi bir şey olur bu. Beni etkileyen şeyler aşağı yukarı aynı şeyler olsa da, her şeye rağmen, onları kelimelerle, müzikle ya da çizimle, renkle ifade etmek aynı şey değil. Çünkü resim tensel, parmaklarının ucunda hissediyorsun, okşuyorsun... Resim yaparken çok önemli bir koku boyutu da var. Yazarken çok güçlü bir iktidar duygusu var. Üç kelimeyle dünyayı havaya uçurabilir, galaksiler yaratabilirsin. İnsan ne istiyorsa, yazıyor, büyücülerle öpüşüyorsun...

Aynı şeyi resimde de yapmak mümkün değil mi?

Resim daha gerçek. Mesela bir büyücüyle sevişmek: sözcüklerle bunu başka türlü yaparsın ve bir metafor olur, resimdeyse metafordan fazla bir şey haline gelir.

Daha somutlaşıyor, cisimleşiyor...

Evet, somutlaşıyor. Resimde iki fırça darbesiyle bir kişiliği yansıtmak mümkün, fotoğrafta da aynı şey geçerli. Her alanda farklı. Müzik bambaşka. Çünkü müzik başkalarıyla paylaşma imkanı veriyor. Paylaşmak önemli. Yayınlanan kitabın da insanlara ulaşıyor, ama sen o sırada başka bir anda, başka bir halde oluyorsun. Yazı çok yalnız bir çalışma. Müzik paylaşılan bir çalışma. Buna karşılık, müzik geride bir şey bırakmıyor; sadece bir anı.

Peki ama albüm çıkardığınızda?..

Ben mesela albümlerimi pek sevmem. Albümlerim kesinlikle sahnede yaptıklarım kadar güçlü değil. Albüm yapmak biraz film yapmaya benziyor. Çok işlenmiş, çok çalışılmış bir şey, yapıyorsun, tekrar ediyorsun, bir daha, bir daha... Sonunda başlangıçtaki duyguyu, arzuyu kaybedebiliyorsun.

Sahnede yaptığınız sadece şarkı söylemek ya da çalmak değil, bunun çok daha ötesinde, daha teatral...

Dinleyenler, sahnede hareket eden, sinirlenen, sonra sakinleşen, dalgasını geçen vs. bir adam görüyor. Halbuki albüm dinlerken, tek başına zihninde hikayeyi kurmak durumunda. Sahne daha tiyatro gibi, albümse sinema...

Yaptığınız müziği kaydetmeye sizi iten ne?

Paylaşma isteği. Sergi açtığında bunu bin kişi görüyor, albümse milyonlarca insan tarafından dinleniyor.

Üstelik bambaşka kıtalarda, ülkelerde...

Fransızlar için pek öyle olmasa da... Yine de, mesela büyük radyolar albümünüzü çaldığında, aynı anda bir sürü insan tarafından dinleniyor.

Albümlerinizi yapmaya çok değişik ülkelere gittiniz, buralarda konserler vermek fırsatı da buldunuz herhalde, Fransa dışındaki, özellikle de dile yabancı dinleyicilerle ilişkiniz nasıl?

Burada İstanbul'da biten turne üç hafta önce Prag'da başladı. Sonra Budapeşte, Sofya, Makedonya... ve İstanbul'da bitiyor. Daha önce Hanoi'da, Saygon'da çalmıştık; Afrika'da da konserler verdik: Çad, Kamerun, Gabon... Kanada'da konserler verdik. Bütün bu ülkelerde kimse bizi tanımıyordu. Sadece oralarda ya-

Sanatçılar artık ilginç gelmiyor. Siyaseçileri de nispeten az ilginç buluyorum. Bilimadamları heyecan verici, ama son derece benmerkezciler. İnsan, sanki işlerine kafayı taktıklarını sanıyor, ama kendileriyle meşguller. En etkileyici insanlar sporcular. Onların gerçek bir iç dünyaları var.

şayan Fransızlar, çünkü yirmi küsur yıldır müzik yapıyorum. Fransa'da biliniyorum, epey albüm satıldı. Ama hiçbir zaman televizyonlarda şurda burda star olmadım. Yıldız olmak için onurunu kurban etmen gerekiyor. Ben bir insanım, sanatçıyım, yaratıcıyım; 18 albüm yaptım. Üstüste koyduğunda dizine kadar geliyor. Ama insanları eğlendiren, onların hoşuna gitmeye çalışan popüler bir sanatçı değilim. Ben hakiki bir insanım, daha ziyade şehire dair konuları işleyen, elektriği, büyük metropollerin karmaşasını, ilişkilerini anlatan bir sanatçıyım.

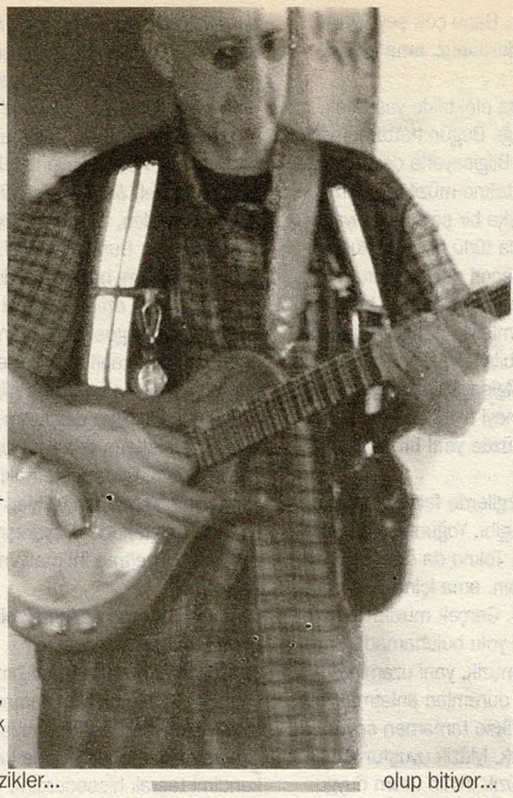

Sizi tanımayan, Fransızca bilmeyen dinleyiciyle o paylaşmayı sağlayabiliyor musunuz?

Eğer bu olmasa bırakırdım zaten. İnsanlar benim bir rock şairi olduğumu ve bunun için de dinleyenlerin sözleri anlaması gerektiğini düşünüyorlar. Ama hayır. Bir sürü İngilizce rock parçasında da insanlar ne dendiğini anlamıyor. Ama bir duyguyu, bir tepkiyi hissediyorlar, bu da onları harekete geçiriyor. Benim müziğimle de aynı şey oluyor. Israrla söylüyorum, özellikle de sahnede. İnsanlar bir ruh haline giriyorlar, bir şey geriliyor, gevşiyor, değişiyor... Çünkü benim müziğimin bir rock boyutu var, yani tempo, vuruşlar, ritm vs... Ama aynı zamanda, armonilerim birçok başka müziğin de etkilerini, izlerini taşıyor: caz, rock, rap, reggae, zaman zaman geleneksel müzikler...

Fransız şanson geleneği sizi hiç etkiledi mi?

Hayır. Hayır.

Çocukken bile mi?

Hayır.

Evde de dinlenmez miydi mesela?

Böyle hemen kestirmeden hayır diyorum ama, iyi şansonlar, iyi şansoncular var. Benim küçükken tek sevdiğim Brel'di herhalde. Ama o kadar eski ki benim için. Şimdi sana küçükken hangi oyuncaklarla oynardın, hangisini severdin diye sormam gibi bir şey. Bir dönem çok iyi Fransız şansonları vardı. Sonra anglo-amerikan müziğin bir karikatürü yapıldı Fransa'da, şimdiyse insanlar kendi özerkliklerini kazandılar. Kendilerine özgü bir tarzda müziklerini yapıyorlar. Bunu sadece kendim için söylemiyorum, başka rock sanatçıları da var. Ben çok çabuk klasik müzikten rock müziğe geçtim. Bir ara dönem olmadı. Yoo yoo, Serge Reggiani, belki Julien Clerc dinlediğim bir dönem oldu 12-13 yaşlarında. Ama çok çabuk geçti. Bob Dylan, Lou Reed, JJ Cale, John Mayall, Tom Waits ve benzerlerine geçtim. Bugün tekno dinliyorum, rap dinliyorum, Chemical Brothers, Björk gibi insanları dinliyorum.

Bir dönem daha Anglo-Amerikan müziğin etkisinde olan Maxime le Forestier, Renaud gibi müzisyenler, son dönemde tek başlarına, geleneksel Fransız şanson tarzında, ağırlıklı olarak Brassens şarkıları yorumlamaya başladılar. Bir şansona dönüş dalgası var mı?

Herkes kendi seyrini izliyor. Maxime le Forestier bir şarkıcı, şansoncu; rock şiiriyle birlikte düşünmemek lazım onu. Alain Souchon, Francis Cabrel, Michel Jonasz, Renaud gibi Fransız şansonunun isimlerinin rock'la alakası yok. Onlar elektrikli müzik arayışında değiller. Güzel melodiler, güzel şarkılar yazıyorlar, ama bu elektrikle ilgili bir arayış değil. Elektrikten söz ediyorum, çünkü rock demek elektrik demek. İnsanlar genellikle rock müziğin tanımı ne diye soruyorlar. Rock elektrifiye müziktir. Rock müzik ortaya çıktığından beri, güçlü olmayan enstrümanları da güçlüler kadar öne çıkarma, duyurma imkanı doğdu. Bir flütü, davulu, orgu yanyana kullanabilirsin ve flüt davulun altında ezilmez: işte bu rock müzik. Öteki müzik formları akustiktir.

Sizin albüm yapmaya başladığınız zamanlar punk'ın başladığı yıllardı. Punk'ın size etkisi olmadı mı hiç?

Ben punk'tım zaten. Saçlarımın yanlarını kazıtmıştım, tepeler bayağı diken gibiydi. Plastik sanatlarla ilgilenen, eğitim gören biriydim, ressamdım, çizerdim. Punk olmasaydı müzikle uğraşmaya hakkım olabileceğini düşünemezdim. Hayranlık duyduğum punk, doğduğum yerde, Nancy'de küçük bir stüdyoda tek başıma müzik yapabilme ve bir albüm çıkarma izni verdi bana. Punk olmasa böyle bir şeye asla cesaret edemezdim. Ama bir rock karikatürü olmayı hiçbir zaman istemiyordum. Ben "rocker"ım. Bu, kılıkla kıyafetle ilgili bir şey değil, insanın içinde olan bir şey. O zamanlar benden on kat daha rocker tipler vardı: deri pantalonlar, şöyle saçlar, böyle başlar... Bugün büyük şirketlerde yönetici oldu hepsi. Bense hâlâ yollardayım, arıyorum, merak ediyorum, 'down' olmanın eşiğindeyim. Bir insanı hayatıyla değerlendirirsin, yargılarsın, 15 günüyle değil... Ben sadece haykırmıyorum, bazen alçak sesle söylüyorum, öyküler anlatıyorum. Bir sürü insan için bir çığlıktı punk: "I wanna be me!" Ben o denli uzlaşmaz, o denli intiharsı değildim. Sanatçıların yararlı olduklarını, insanların onlara ihtiyaçları olduğunu düşünüyorum.

Plastik sanat eğitimi gören biriydim, ressamdım. Punk olmasaydı müzikle uğraşmaya hakkım olabileceğini düşünemezdim. Ama bir rock karikatürü olmayı hiçbir zaman istemiyordum. O zamanlar benden on kat daha rocker tipler vardı: deri pantolonlar, şöyle saçlar, böyle başlar... Bugün büyük şirketlerde yönetici oldu hepsi. Bense hala yollardayım, arıyorum

Siz Nancy'de Güzel Sanatlar fakültesinde resim okurken yaptınız ilk albümünüzü, değil mi?

Evet. Okuldaki son senemdi. "Douze chansons dans la sciure" bin adet basılmıştı.

Bir grubunuz var mıydı?

Nancy'li başka müzisyenlerle beraber yapmıştım, ama bir grup değildik. Bunları anlatmak biraz tuhaf ama, çünkü ben bir kişiliğim, ben birisiyim. Bir grup kurmak, özellikle de o devirde Nancy'de, çok içmek, lokantada, meyhanede çok vakit geçirmek, çene çalmak demekti. Doğruyu söylemek gerekirse, grup kurmak vakit kaybı. Grup olmadan başkalarıyla çaldığında sen ne istiyorsan onu yapıyorlar, olup bitiyor...

Nancy'deyken, gençliğinizde aynı düşünceleri, zevkleri paylaştığınız, kafa dengi bir çevreniz var mıydı?

Plastik sanatlarla ilgilenenler, ressamlar ılımlılıktan uzak, aşırılıkları olan insanlardır. Genellikle kendi içlerine kapanıktırlar. Benim içinde bulunduğum çevredeki insanlar da böyleydi. Aynı ruh halinde, aynı zihinsel durumdaydık... Ama grup değildik. Ne tuhaf anılar... Yirmi yıl geçmiş... O zamanlar tanınmış bir şarkıcı olacağım aklıma bile gelmezdi. Sergiler açmayı hayal ediyordum. Müzikle uğraştığında, işler yolunda giderse, çabuk ünleniyorsun, resimdeki gibi değil. Ben de bundan yararlanıyorum. *(önünde duran Roll'ları karıştırmaya başlıyor)* Vaay Tom Waits! Hmm, Elvis Costello, bu biraz sersemdir haa... Elvis Costello'yla Paris'te karşılaşmıştım, çok büyük salak, büyük sersem. Tom Waits gerçek bir deha.

Onunla da tanıştınız mı?

Şahsen değil. O beni çok etkileyen, çok özgürleştiren biri olmuştur. Güzel sanatlarda öğrenciyken, beyaz blues'cuların varlığından haberdar olmak benim için çok önemli olmuştu... Bob Dylan'ı keşfetmek gibi. Dylan beni geleneksel Fransız şiirinin kelime haznesinden ve teknik sınırlarından kurtardı, özgürleştirdi beni. Dylan sayesinde gerçek şeylerden, doğrudan beni ilgilendiren, etkileyen şeylerden söz edebilmeye başladım. *(sayfaları çevirmeye devam ediyor)* Aaa, Ben Harper, onu da beğeniyorum. İnsanı uyarıyor, teşvik ediyor; sonra, güzel insan. Bence biraz fazla hıristiyan ama... Moustaki'yi iyi bilirim, çok zekidir.

Birkaç hafta önce buradaydı.

Öyle mi? Çok zeki insandır.

Ona bir zamanlar kendisine gitarda eşlik eden Jacques Higelin'i sormuştuk. "Hem Amerikalı değil, hem de artık genç sayılmaz. Dolayısıyla rocker'lığı bana bir tuhaf geliyor" demişti.

Higelin rocker değil ki. O şansoncu, bir dönem, müziğine elektrik veren bir şansoncu. Rocker zihniyetinden nasibini almış değil. O Charles Trenet ekolünden geliyor. Akustiğin üstüne elektrik döşemiş sadece. Son albümünde de Paris'in bugünkü halinden şikayet ediyor, falan filan. Bir önceki kuşaktan, elektriği reddetmiyor ama, elektriğin içine doğmuş da değil. Onun akustiğe nostaljisi var. Bernard Lavillier de rocker değil. Rock'u da kullanan bir şansoncu. Hakikaten rock yapan belki Bashung'dur. Gainsbourg'la beraber yaptığı albümle rock yapmaya başlıyor. Daha önce öyle bir pop şarkıcısıydı. Ben onlardan farklıyım, benim albümlerimin biçimi sakin, ağırbaşlı görünüyor, ama altan alta, derinde sert, ağır, keskin şeyler var. Ben kendimi daha çok Arno, Stephan Eicher, M, Mathieu Chedid, Pascal Comelade gibi müzisyenlere yakın hissediyorum.

Gainsbourg'u nasıl buluyorsunuz?

O göründüğünden daha rock'tu. Onda durum tersti: Şansoncu görüntüsü vardı, ama tavrı oldukça rocker tavrıydı. Hep bir adım önden gidiyordu, arayış içindeydi, müthiş bir merakı vardı, öğrenmeye duyduğu açlık beni çok et-

kilemişti. Onunla tanıştım, aramızda bir dostluk oldu. Bana çok şey öğretti.

Biraz önce rock'u tanımlarken elektriğin üzerinde durdunuz, ama galiba ağır basan daha çok tavır, zihniyet, yaşam biçimi...

Evet, doğru. Bu konuda uzun bir makale yazdım. Ama elektrikle yaşamak, onun içine doğmak önemli bir prensip. Elektrik kuşağı. Bugün hatta nümerik, dijital kuşak var artık. Evreni başka türlü kavrıyorlar. Bilgisayarla çalışanlarda doğal olarak sekansları tekrarlama eğilimi oluyor ve tekno müzik de buradan doğuyor. Ben de tekno besteler yapıyorum ama, başka bir şey. Bilgisayara doğan kuşak, benim çocuklarım mesela, aletle başka türlü bir ilişki kuruyorlar; onlar için bu çok doğal, sonradan edinilmiş bir beceri değil. Onun için hayat tarzlarını değiştirmeleri gerekmiyor, varoluşlarının başından beri bilgisayar vardı. 83'den beri bilgisayar kullanıyorum, ama albümlerde hangi bölümlerin bilgisayarla yapıldığını ayırt edemezsiniz bile, çünkü bilgisayardan müzisyenin yaptığını yapmasını istiyordum. Güya o kadar yıldır bilgisayar kullanıyordum, ama bilgisayardan bilgisayar gibi çalmasını talep etmeyi akıl edememiştim.

Peki bilgisayarı bilgisayar olarak çaldığınızda, önünüzde yeni bir kapı açıldı mı?

Evet tabii. Bambaşka bir dünya. Tekno müzik, şu dergilerde falan oluyor ya, üç boyutlu etkisi uyandıran resimler, onlara bakmak gibi. Yoğunlaşarak bakıyorsun, sonra birden görüntü üç boyutlu hale geliyor. Tekno da öyle işte. Öylesine geçerken dinlersen, hiçbir şey yok bunda dersin, ama içine girip dinlediğinde bir sürü şey keşfediyorsun. Klasik müzik gibi. Gerçek müzik. Tekno, şarkı değil. Söz yok. Teknonun üstüne söz koymanın yolu bulunamadı. Gerekip gerekmediğinden de emin değilim zaten. Tekno müzik, yani uzamın değişmesi... Şarkı başka bir şey. Ambiyansı, duyguları, durumları anlatmak için insan sesini kullanıyor; erkek sesi, kadın sesi... Müzikse tamamen soyut. Biraz önce resim, çizim, yazı ve müzikten konuşuyorduk. Müzik uyuşturucu gibidir. En azından ben uyuşturucuyla kıyaslıyorum. Müzik senin uzam duygunu, algılayışını değiştirir, aynı zamanda zamanı algılayışını da değiştirir. Tıpkı uyuşturucu gibi. Bir anda başka bir evrene girersin.

Albümlerinizin çoğu Chris Blackwell'in Island'ında çıktı değil mi?

Island'da beş albüm yaptım. Chris Blackwell sattı şirketi. Ben onun kendisiyle çalıştım. Bob Marley'in prodüktörlüğünü yaptığı zaman tanıştım onunla. Bob Marley'le de karşılaştım. Benimki gibi uzun bir kariyerde çok şey görüyorsun, çok kişiyle tanışıyorsun, çok şey öğreniyorsun. Bu meslekte, "ortaya çıkmak kolay, yok olmamak zordur" derler. Mesele kendini satmamak, telef etmemek, çünkü hayat uzun. Ben bir araştırmacıyım. Arıyorum, arıyorum. Bugüne kadar anlatılmadığı şekilde, duyguları anlatmanın yollarını arıyorum. Laboratuarında araştırma yapan fizikçi gibi mesela. "Bu daha çok para getirir, şunu yap, bunu yap, halk bunu istiyor" dendiğinde araştırmacı olmaktan çıkarım, işadamı olurum. Marketing'in ise araştırmacılıkla alakası yok. Marketing' halkın talebini karşılamaktır. *(yine dergileri karıştırmaya başlıyor)* Nick Cave'i de beğeniyordum. İyi şarkıları var, ama son parçaları çok karanlık, hep "down"... Romanını da okudum... Tricky de iyidir. Sonic Youth.. çok seviyordum, artık dinlemiyorum. Ama Tricky iyi. Yalnız, ben Beck'i daha çok seviyorum... Jeff Bucley... İlk albümüne bayıldım. Ötekini satın aldım, ama henüz dinleyemedim. Birincisinde harika bir şarkı vardı, kaçıncı parçaydı hatırlamıyorum. Son beş yıldır en sevdiğim şarkı oldu o. Onunla yapılmış uzun bir söyleşi okudum, çok iyi bir kafası var. Yine Nick Cave... Garbage.. Beastie Boys... Hep benim sevdiğim insanlar var sizin derginizde, benim ailem işte. Brian Eno. En çok albümüne sahip olduğum insanlardan biri Brian Eno. Onun her yaptığını alıyorum. Eno da plastik sanatlardan geliyor. Müziğe yaklaşımı çok sanatsal. Ah! Serge Gainsbourg... Ahaa Pascal Comelade!.. Ona hayranım... Dr John! Onu çok iyi tanıyorum, müthiş herif. Ondan çok şey aldım. Bütün ailem buradaymış. Neil Young... Ben de bu ailenin bir parçasıyım. Hah hah hah! Ben de bu adam ne kadar bana benziyor diyordum, benmişim... *(Kerouac'ı görüyor ve yeniden defterlerini çıkarıyor)* Kerouac'ı görünce yine yolculuk geldi aklıma... Hep defterle dolaşıyorum. Bazı cümleleri sorup yazıyorum. Kimileri önemli, kimileri önemsiz.... *(Deftere kaydettiği cümleleri Türkçe okumaya çalışıyor)* İsmin ne? Cook guzelsin. Turkce konusmuyoorum. Birbirinizi seviin. Muttlu oluun.

Charlélie Couture ve grubu Tarlabaşı'nda
Foto: Şahan Nuhoğlu

İlk duyduğunuzda Türkçe kulağınıza nasıl geldi?

Ben Arapçaya daha yakın olduğunu sanıyordum. Gırtlaktan gelen sesler var diye bekliyordum. Dürüstçe söylemek gerekirse, Türkiye hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Birkaç ayrıntı biliyordum ama, onlar da genellikle çok kötü şeyler. Çok güzel, ama şiddet yüklü, katı, sert bir ülke imgesi vardı. Ermeni soykırımı yüzünden, "Midhight Express" yüzünden, Kıbrıs meselesi yüzünden... Hep sorunlar. Buraya geldiğimde insanlarla böyle yumuşak, güleryüzlü bir ilişki kuracağımı beklemiyordum. Mesela o kötü anlamda Amerikanizasyon buraya, ziyaret ettiğimiz öteki ülkelerdeki kadar işlememiş. Çek Cumhuriyeti, Bulgaristan, Yugoslavya... tamamen piyasaya teslim olmuşlar. Burada da ekonomi tabii kapitalist bir şekilde yönetiliyor, ama insanlar sanki bazı değerleri, alışkanlıkları korumuş gibi bir intiba ediniyorsunuz. Burası henüz bir Amerika karikatürü değil. Amerika büyük zenginliklerin kaynağı olduğu gibi, büyük sefaletlerin de kaynağı. Yoksul ülkeler var, ama yoksulluk illa sefalet demek değil. Budapeşte'deki ise sefalet: Çok zenginler var, bir de sefalet içindekiler. Tamamen yitikler, umutsuzlar, onlara yardım edecek hiçbir kimse, kişi yok arkalarında. Dayanışma yokolmuş... Burada insanlar çalışıyor. Durumlarını düzeltme ihtimali var. Yitik değiller... Fotoğraf çekmek için dışarı çıkalım mı?

Olur ama, merak ettiğimiz bir dostunuz var, Coluche, fotoğraftan önce biraz da onu anlatır mısınız?

Ah Coluche, hayatta tanıdığım en zeki insanlardan biriydi. Müthiş zekiydi. Yaptığım işten çok iyi anlamasa da, bana çok büyük yardımı dokunmuştur, teşvik etmiştir. Başarmamı istiyordu. Ondan çok şey öğrendim. Paris'e geldiğim zamanlar, onun evinde kalırdım. Beni komplekse sokardı, onun yanında kendimi taşralı hissederdim. Olayları onun kadar incelikli kavrayamıyordum. O her şeyi sonuna kadar yapmak, sonuna kadar götürmek isteyenlerdendi.

Cumhurbaşkanlığına aday olması da sonuna kadar gitmesinin bir sonucu muydu sizce?

Sanıyorum ki inanmıştı kazanacağına. Fransa bir çürüme dönemindeydi. Her şey eskimiş, köhneleşmişti. Oyları yüzde 15 civarında gözüküyordu. O zaman siyasetçiler onu ortadan kaldırmak için ellerinden geleni yaptılar, onu televizyondan kestiler. Artık tehlikeli olmuştu... Sonra, biliyorsunuz, bu "gönül lokantaları" projesini gerçekleştirdi. Herkes ona "hep laf ediyorsun, ama ortada somut bir şey yok" deyip duruyordu. Ve kısa bir süre sonra "gönül lokantaları"nı yaptı. Aradan onca yıl geçti, bunlar hâlâ ayakta. Açlarını beslemektense yiyecekleri çöpe atmayı tercih eden tüketim toplumuyla büyük bir alay, tüketim toplumuna bir başkaldırıdır "gönül lokantaları". Coluche zaten siyasetçi değildi, bir sanatçıydı, halktan biriydi, çok ince, çok yoğun bir mizahı vardı. Herkesten hızlıydı. Herkes bir şey söylemeden önce düşünür, o tersine, düşünmeden önce söylerdi. Ama beni en çok etkileyen şahsiyetler sporcular dır. Sanatçılar artık ilginç gelmiyor. Siyasetçileri de nispeten az ilginç buluyorum. Kültürlü, ama ilginçlikten uzaklar. Bilim adamları heyecan verici, ama son derece egosantrik, benmerkezci, inanılmaz. Karşılaştığım bütün büyük bilim adamları öyleydi, insan, sanki işlerine kafayı taktıklarını sanıyor, ama kendileriyle meşguller. Tuhaf. En az sanatçılar kadar, hatta daha fazla egosantrikler. En etkileyici insanlar sporcular. Onların gerçek bir iç dünyaları var. Gerilimle başediyorlar. Genellikle sözel olarak sakar oluyorlar, düşünceyle, dille araları iyi olmuyor, ama çok ilginçler. Hepsi değil tabii... Atletler... Takım oyunlarında o kadar ilginç değil. İyi oyuncular var, daha az iyi olanlar, orada kazanan takım. Ama atletler, tenisçiler müthiş...

Siz de spor yapıyor musunuz?

Evet, tenis oynuyorum. Gittiğim her yerde de oynarım. Yarın sabah burada da oynayacağım. Yakında bir yerlerde kort varmış.

Sizi özellikle etkileyen sporcular kimler?

Çok yakın ahbabım olan Yannick Noah. Onunla beraber tenis oynadık. Hayatımda ilk defa seyirci karşısında onunla tenis oynadım. Sonra, Michel Platini var, çok ilginç adam.

Sporun size verdiği tatmin, zevk, müzikle, resimle karşılaştırabilir mi?

Kesinlikle çok daha güçlü.

Söyleşi: **Siren İdemen**

İSTANBUL MÜZİK ŞENLİĞİ 2

4/5/6 ARALIK 1998

HARBİYE ASKERİ MÜZE VE KÜLTÜR SİTESİ

Pozitif ve Açık Radyo işbirliği ile düzenlenmektedir.

BORUSAN Kültür ve Sanat
Eczacıbaşı
KARINCALAR ULUSLARARASI TAŞIMACILIK A.Ş.
MNG BANK
total İletişim
WDR 3
Cumhuriyet

Elvis Costello

Yeterince punk değil miyim?

Pub-rock, punk, new-wave... 70'lerin ikinci yarısında rock'u eski hiddetine kavuşturarak tekrar tedavüle sokan tüm bu akımlar Elvis Costello adı olmaksızın açıklanamıyor bugün. Güzellik müstahzarları firmasında bilgisayar operatörü olarak çalışan, evli, bir çocuk babası Declan McManus, bir anda Elvis Costello kod adıyla ortaya çıkmış, gitarı elinde, gözlüklerinin ardından etrafa kızgın bakışlar fırlatmaya başlamıştı. Yıllar içinde, en saygın, en zeki şarkı yazarları arasına girdi. Gün oldu operacılarla, cazcılarla, country'cilerle çalıştı, gün oldu yaylı çalgılar dörtlüsüyle... Elimizdeki son albümü "Painted From Memory"de ise Burt Bacharach'la işbirliğine girmiş... Costello 20 senelik müzik hayatını, her plağının ayrıntılarına girerek Rock & Folk dergisine anlatıyor. Ama Costello'yla muhabbetimiz bu kadarla kalmıyor...

1976'da "My Aim Is True"nun çıkışından çok kısa bir süre önce başladı her şey galiba...

Elvis Costello: Esas olarak dostları Nick Lowe için Stiff adında bir plak şirketi kuran Jake Riviera ve Dave Robinson'la sözleşme imzalamıştım. Aslında, ben de Brinsley Schwartz'la çalmaya başladığından beri Nick'in hayranıydım; ilk şarkılarıma bir biçim vermeye çalışırken, o da prodüksiyonda kendisini deniyordu. O şarkıları Amerikalı Clover adlı grupla çalışmıştım. Çeşitli karanlık durumlar nedeniyle grubun adı albüm kapağında yer almadı. Bu grup daha sonra, farelerin cirit attığı ve 70'lerin başlarında Led Zeppelin'in çıktığı bir lokalde Huey Lewis'e eşlik etti.

Kayıt, daha çok taslak halindeyken yapılmış gibi mi oldu?..

Küçük bir odadan daha büyük olmayan Pathway stüdyosunda, köhne bir sekiz-kanal aletle kayıt yapıldı. Bu seanslardan, Riviera iki single ortaya çıkardı ve profesyonel olmayı kabul etmem şartıyla, bir albüm yapmayı önerdi. Stiff, bilgisayar şirketindeki işimden aldığım maaşı vermeyi teklif ettiği için, ben de kabul ettim. Evliydim, bebeğim vardı, daha azıyla yaşayabilmem mümkün değildi.

Ve Graham Parker'ın grubu The Rumour'la yollarınız kesişti...

Evet, ama zavallılar benim "Alison" gibi küçük baladlarımı çalarken sıkıntıdan patlıyorlardı. Ben de onlar için derhal, "Watching The Detectives"i besteledim; karambol içinde hemen kaydettik. Bir sonraki hafta, müstakbel Attractions üyeleriyle, Steve Nieve, Pete ve Bruce Thomas'la tanıştım; repertuarı öğrendiler ve benim grubum oldular. 1977'nin sonuna geldiğinde, bütün İngiliz kulüplerinin tozunu atmış, Ian Dury, Wrecless Eric, Nick Lowe ve Larry Wallis'le beraber Stiff turnesine katılmıştık ve yeni bir albümü dolduracak kadar da parça biriktirmiştim.

İlk üç albümünüz hep bir arada akla geliyor...

Tabii, hele zamanla, birbirlerinin içine geçiyorlar. "My Aim Is True"daki grup çok olumluydu, ama aynı zamanda fazla kibar ve fazla Amerikandı da. The Attractions, özellikle de konserlerde, şarkılarıma daha pürüzlü, daha yabani bir hava veriyordu.

1978'in başlarında, punk-new wave rüzgarıyla ABD'ye geçtiniz...

Dr Feelgood, The Damned ve Sex Pistol'ın izinden. O andan itibaren aramızda bir mesafe oluştu. Her şeyden önce, The Attractions çok daha iyi çalıyordu ve öteki müzisyenler onlara kötü gözlerle bakıyordu. Sonra, benim şarkılarım daha melodikti, kimilerine göre yeterince punk değildi. Böylelikle arada bir fark oluşuyordu. İnsanın İngiltere'de ahbapları için çalması kolay, ama Oklahoma'nın içlerinde müziğini savunmak bambaşka bir iş. Bizi subay gibi görüyorlardı. Amerikalıların saçları hâlâ uzundu, bizse kısa jöleli saçlar, moher takım elbiselerle dolaşıyorduk. Amerika'dan dönüşümüzde, on günden bile kısa bir sürede "This Year's Model"ın ve daha bir sürü parçanın kayıtlarını yaptık, bunların içinden "Big Tears"in bugün hâlâ en iyi şarkılarımızdan biri olduğunu düşünüyorum. Bizim B yüzü parçalarımızın başkalarının A yüzü parçalarından bin kat daha iyi olduğu türünden bir küstahlık içindeydik.

Amerikalılar sizi çabuk benimsediler değil mi?

1978'de orada üç turne yapmak zorunda kaldığımızı söylemem lazım. Rockpile ve Mink DeVille'le yaptığımız turneleri hâlâ dün gibi hatırlıyorum. Çok iyi olduğumuzdan emindim ve bu kadar az para kazanmamız beni depresyona sürüklüyordu; milletin başkaları için yanıp tutuşmasını gördükçe öfkeden deliye dönüyordum.

Ve daha pop bir yola saptınız...

Doğru. Kendi "Sergent Pepper"ımızı kaydetmek düşüncesiyle Londra'daki Eden stüdyosunda altı haftalık bir rezervasyon yaptırdık. "Armed Forces" benim ilk 'road record'um oldu; "American way of life"la canlı bağlantı: arabanın penceresinden seyrede seyrede, tabelalardaki ları araklaya araklaya yazdım... Aynı zamanda tehlikeli bir şekilde turne alışkanlıkları kespetmeye başlamıştım, evliliğim iflah olmaz bir şekilde tepetaklak gidiyordu. Çok içiyordum, çok fazla miktarda uyuşturucu kullanıyordum; ilk zamanlarda bunun zararını görmüyordum, ama giderek ciddi biçimde acısı çıkmaya başlamıştı. Ayrıca, David Bowie'nin ilk iki Berlin albümü "Low" ve "Heroes"un büyüsüne fena kapılmıştık. "Armed Forces"ın kayıtlarında geçirdiğimiz sürenin dışında, bütün zamanımızı, hayranlıkla sadece bunları dinleyerek geçiriyorduk.

Hiç rhythm'n'blues'a takılmıyor muydunuz?

Takılmaz mıyım, eski Lee Dorsey'ler falan...

Peki ya new wave meslekdaşlarınız?

Çaktırmadan Devo ya da Pere Ubu'ye kulak kabartıyordum, ama The Clash'a hayranlık besliyordum. Ben en önemli şeyin melodi olduğunu düşünüyordum ve böyle düşünmeyenlere gıcık oluyordum.

"Armed Forces", satış açısından o güne kadarki en popüler albümünüz müydü?

Hayır, bu genel bir yanlış kanı. Zaman içinde hepsi bir milyondan fazla sattı, ama "Spike" biraz daha fazla ve daha kısa sürede sattı. "Mighty Like A Rose" da müthiş satış yapmıştı.

1978'deki turneniz, Amerikalı müzisyenler hakkında ırkçılıkla suçlanan laflar etmenizle sarsılmıştı. Ray Charles'a "cahil kör zenci" demiştiniz, James Brown'a da o tipte laflar etmiştiniz. Uyuşturucu ve bilumum öteki şeyler dizginleri kaybetmenize mi neden oluyordu?

Ciddi ciddi sayıklıyordum, saçma sapan laflar ediyordum. Yetişkin gibi davranamıyordum artık, ortada sıçan oyununda ortaya atılmış bir sinir yumağı gibiydim.

Amfetaminler ve kokain beynimi mengeneye almıştı sanki, güle oynaya düşündüklerimin tamamen zıddını söyleyebiliyordum.

O devirdeki Bowie gibi...

O yine de, hâlâ egosunu kontrol edebiliyordu, halbuki ben her şeyi koparıp atmak istiyordum. Zaten birkaç kere her şeyi bıraktım, ama tamamen kafamda. "Armed Forces"dan sonra yine İngiltere'yi kasıp kavuruyorduk; canlı performanslarımızda çalmamız kesinlikle söz konusu olmayan "Oliver's Army"yle kendinden geçmiş gençlerin yüzleri gözümün önünden gitmiyor. Bu parçaları canlı olarak çalmıyorduk, çünkü bir kere sahnede çalınması çok huzursuzluk verici parçalardı; ikincisi, kafamız o kadar iyi oluyordu ki, parçaları feci şişiriyorduk... Daha büyük çaplı olarak, aynı olayı Nirvana ya da Radiohead gibi gruplarda da gördüm daha sonraları; o kadar pusulalarını şaşırmış haldeler ki, parçalarını yeniden çalma fikri bile onları allak bullak ediyordu. Ben de, çok uzun bir süre, ABD'de en çok tanınan şarkım "Alison"u hiç çalmadım. Hiç tartışmasız, kafayı yiyordum; habire dünyanın dört bir yanında dolaşmaktan bitap düşmüş, gittikçe daha kibirli, her şeyle dalgasını geçmek isteyen bir adam... Şimdi bugün geriye dönüp baktığımda, o zamanlar yazdığım şarkıları uyuşturucuların onlara üfürdüğü ritmle yazmış olduğumu görüyorum. "Get Happy" için stüdyoya o halde girdik: Bütün yeni besteler fazla hızlıydı, kendinden geçmiş gibi çalınıyordu sanki. "Get Happy" iyi bir albüm değil, tamamen uyuşturucu ve alkol altında ortaya çıkmış bir şey. Ayrıca, albümün yüzde 99'u İngiltere'de oluştuğu halde, parasal nedenlerle Hollanda'da kayıt ayarlamak zorunda kalmıştık. Plak şirketimin niçin bu kadar kısa şarkılar yazdığımı anlamakta zorlandığını hâlâ çok iyi hatırlıyorum.

1981'deki "Trust" albümü çok virajlı kariyerinizdeki ilk önemli kavşak galiba...

Bu üç yıl süren delilikten sonra, bir nokta koymak ihtiyacı duydum ve eğer var kalmak istiyorsam bu imajla savaşmam gerektiği sonucuna vardım.

İlk dört albümün prodüksiyonunu Nick Lowe çok başarılı bir şekilde yapmıştı.

Evet, o herif tam bir deha, benim müziğimi herkesten daha iyi anlamıştı ama, doğru dürüst düşünülmeden kaydedilen 70 küsur parçadan sonra, biraz düşünüp taşınmak istedim. "Trust"daki fikir, "Armed Forces"daki gibi melodik boyutu çok daha çeşitli ambiyanslarla bir araya getirmekti.

Caz, country, soul gibi mi?

Her şey birden. Ama bu meydan okuma bizim aleyhimize döndü, çünkü albüm ilk başarısızlığımızdı. Single'ların hiçbiri listelere giremedi. Ve ben bu durumdan çok etkilendim. Nick Lowe kayıtlar esnasında hastalandı, dinleyicilerin Attractions'ın artık eski düzeyinde olmadığını anlayacakları hissine kapılmıştım. Ayrıca, "Trust" biraz benim "Beatles For Sale"im gibiydi; "New Lace Sleeves" ya da "Watch Your Step" gibi gençlik stoğumdan parçaları bir araya getirmiştim.

Peki o zaman grubun üstüne bir bıkkınlık mı geldi, sizden usandılar mı?

Neredeyse hep sarhoştum. Durumu yatıştırmak için vaktiyle anne-babamın evinde dinlediğim müziklerin ve Byrds/Beatles/psychedelic rock anısına bir country albüm yapmaya karar verdim: "Almost Blue". Aradan geçen zaman içinde bugün, böyle bir repertuara girişmek için gerekli cesaretten yoksun olmadığımı düşünüyorum. Nashville'e ilk gittiğimizde, rhythm and blues sosuyla "He's Got You"yu yapmıştık. Bizi Marslı gibi gördüklerini söylemeye bile gerek yok. Bizim giriş fişlerini doldurma süremizde, otelimiz kelimenin tam manasıyla boşaldı. Onların suçlayıcı bakışlarını üstümüzde hissediyorduk. Bizi homoseksüel sanıyorlardı... Ve kelimenin gerçek, mecazi ve kimyasal anlamıyla bütün gün "blues" içindeydim... *(gülüyor)*

Nashville'e ilk gittiğimizde, bizi Marslı gibi gördüklerini söylemeye bile gerek yok. Bizim giriş fişlerini doldurma süremizde, otelimiz kelimenin tam manasıyla boşaldı. Bizi homoseksüel sanıyorlardı... Ve kelimenin gerçek, mecazi ve kimyasal anlamıyla bütün gün "blues" içindeydim...

"Almost Blue" size zor yılları hatırlatan bir cover albüm, ama o döneme çok bağlısınız gibi...

Kendimi hakikaten sadakatsiz ve suçlu hissediyordum, yine de "Almost Blue" benim favorim galiba. Rengi, kıvamı hakikaten ideal, melankoliyle derin baygınlık arasında. Prodüktör Billy Sherrill'in ne yapmaya Nashville'e gittiğimizi tam olarak anlayıp anlamadığından hiç emin değilim... *(gülüyor)*

82'de "Imperial Bedroom" albümü için Beatles'ın ses mühendisi Geoff Emerick'i çağırdınız...

O sefer de radikal bir değişikliğe ihtiyaç duymuştum. Şehir dışında, Devon'da, 12 hafta prova yaptık. Daha önce böyle bir şey hiç başımıza gelmemişti. Orada o kadar canımız sıkılıyordu ki, kafa çekmekten başka yapacak bir şey bulamıyorduk: Albümün psychedelic düzeyinin yüksekliğini bu durum açıklıyordur herhalde... *(gülüyor)*

Peki bütün bunlar yaşanırken Nick Lowe'un durumu neydi?

Biz iyiyken, Nick daha da iyileştiriyordu, önümüzde yeni yollar açıyordu. Ama enerjimiz olmadığında, ya da çok sarhoş olduğumuzda bizi kurtarmak elinden gelmiyordu.

Emerick alışkanlıklarınızı kökten değiştirdi, yeni bir dünya keşfetmenizi sağladı...

İlk defa kendi sesimi dolu dolu duyuyordum. Beatles'ın "Anthology"sini dinlediğinizde onun yeteneğini hemen fark edersiniz. Bence o, Phil Spector'dan sonra en büyük rock'n'roll prodüktörü, ama kimse tanımıyor. George Martin iyi bir orkestrasyoncu ve olağanüstü bir sanat yönetmeniydi, ama 60'lardan beri herkesin taklit etmeye çalıştığı Beatles sound'u Geoff'un eseridir. "Imperial Bedroom"da ilk defa parçaları kesip yapıştırdık, heykel gibi yonta yonta yaptık düzenlemeleri, sıfırdan katedral inşa ettik. Grup gittikten sonra, sesleri yeniden kaydetmek ve düzenlemeleri daha da inceltmek üzere stüdyoda yalnız başıma dört hafta daha geçirdim. Sesime gıcık olmuştum ve farklı kanalları üstüste kaydederek sesimi maskelemeye karar vermiştim. "Imperial Bedroom"da "Beyond Belief" gibi çok güzel parçalar var, benim naçizane kanıma göre rock tarihinde eşi benzeri yok bu parçanın.

Biraz ruh karartıcı değil mi?

Sal Forlenza'nın yaptığı kapak resmini görünce korktuğumu hatırlıyorum. Ben hafif, güleryüzlü, aydınlık suratlı bir plak yaptığımı düşünüyordum, o ise bana saldırgan, tamamen sarsıcı, yıkıcı bir çalışma sunuyordu. Klavsenlerle, sevimli yaylı düzenlemeleriyle karamsarlığımı gizlediğimi sanıyordum, ama iç sıkıntısıyla beslenen yazdığım sözler bu karamsarlığı her zamankinden daha çok açığa vuruyordu. Çok iyi eleştiriler almasına rağmen, iyi iş yapmadı o albüm.

Haklı olarak, kuşağınızın en büyük bestecileri arasında değerlendiriliyorsunuz, ama paradoksal bir şekilde, albümleriniz hiçbir zaman en çok satanlar arasında olmadı. Bu durumu nasıl açıklıyorsunuz, sizi nasıl etkiliyor?

Dürüstçe söylersek, gerçekten sıkıntı duyduğum, bana acı veren tek şey bu. Güçlü şeyler kaydettiğimi düşünüyordum, ama plak şirketim aynı şekilde bakmıyordu ve en kötü single'ları çıkararak kendisi benim çalışmamı batırıyordu. Aynı zamanda, İngiliz basınının dünyanın en çekingen basını olduğunu fark ettim ve hiç hit single yapmadan geçen dört yılın ardından, ayakta kalmam sıkı bir tanıtıma bağlıydı.

Dolayısıyla, 1983'de Clive Langer ve Alan Wistanley gibi pop müzik prodüktörleriyle çalışmak istediniz "Punch The Clock" albümünde.

Bize tutacak bir albüm yapsınlar diye onlarla çalıştım ve "Everyday I Write The Book" single'ıyla hemen bu işi başardılar; benim o kadar çok hoşuma gitmemişti ama, o devirde yankı uyandırdı.

ABD'de albüm yine çok sıcak karşılandı ve tersine, bu durum sizin üzerinizde olumsuz bir etki yarattı galiba...

Kesinlikle, bir sonraki yıl yaptığım "Goodbye Cruel World" de hayal kırıklığı oldu. Evliliğim son anlarını yaşıyordu, ben fazlasıyla karanlık bir sound yapmayı arzu ederken, prodüksiyon dönemin "gimmick"lerine dayanan bir sound'la benim kafamdakinin tam tersini yapıyordu. Bu yüzden tek başıma turneye çıktım, şarkılarımın sade ve basit olmasını istiyordum. Daha sonra yaptığım iki albüm olan "King Of America" ve "Blood&Chocolate"ı kendim yazdım, kendim kaydettim. "King Of America", prodüktör T-Bone Burnett'in ve baterist Jim Keltner gibi hayatının sonlarında Elvis Presley'in arasında çalan kişiler gibi güçlü karakterlerin çok etkisindeydi.

Elvis P'nin grubuyla Elvis C, eski bir fantezi mi?

Siz öyle istiyorsanız öyle olsun... *(gülüyor)*

"Blood&Chocolate"da Attractions üyeleri pek motive olmuşa benzemiyor...

En hafif deyimle böyle söylenebilir. Aslında hiçbir zaman grubu dağıtmayı arzu etmedim, ondan ya-

rarlanmayı düşünüyordum. Her şey göz göre göre darmadağın oldu. İki müzisyen speed atmışken diğer ikisi beton gibiyse, bir şey yapılamazdı... Her şeye rağmen albüm iyiydi, ama otuzlu yaşlarında kanlarından boşanmış, her biri kendi kafasına göre takılan patetik bir dörtlü tarafından fazlasıyla kötü savunuluyordu... *(gülüyor)*

1987'de Warner'la sözleşme imzaladınız.

Evet, on yıl boyunca, Columbia'da herkesi deli etmiştim, o diyarı terk etmenin zamanı gelmişti. Warner'da Neil Young, Joni Mitchell ya da Randy Newman gibi müzisyenler vardı ve hâlâ itibarı yüksek bir plak şirketiydi. Onlara şöyle dedim: "Hemen yarın beş farklı albüm kaydedebilirim, bana sadece hangisini istediğinizi söyleyin. Kiminle olursa olsun stüdyoya girmeye ve şarkılarım için savaşmaya hazırım. Kimseden ve hiçbir şeyden korkmuyorum." Bunun üzerine devasa bir bütçeyle "Spike"ı yaptım. Aslında beş albümün karışımı gibi bir şey olmuştu biraz. Bu uyumu, iç bütünlüğü fark eden tek kişi ben olmuştum galiba... *(gülüyor)* Bütün albüm, "Veronica" hariç, rythm box'la yapılmıştı. "Veronica" olmasaydı, bu albüm herhalde yüzyılın en anlaşılmamış, en kadri bilinmemiş albümü olurdu.

O sıralar Paul McCartney de yanınızdaydı...

Olağanüstü bir anı. Ben onun albümü için, o da benimki için yazdı ve bas çaldı, her şey çok hızlı, çok kendiliğinden gelişti. Birlikte yazmaya bayıldık, tek soruh şarkıların ayaklarının fazla yerden yukarda olmasıydı.

91'de, "Mighty Like A Rose" için Attractions'la yine beraber çalmak istediniz...

İyi bir zamanlama olduğunu düşünmüştüm. Ama maalesef onların avukatları aynı gözle bakmadılar. Ben de kayıtları onların katkısı olmadan yaptım ve saçı sakalı koyverip turneye çıktım...

Jim Morrison görüntüsü yani...

Nasıl derseniz artık. Her şey delice gelebilir ama, öyle değildi.

Brodsky Quartet'le yaptığınız "The Juliet Letters" fırtına öncesi sükûnet gibi...

Klasiğe ve film müziğine her zaman hayranlık duydum. Ama benim dinleyicimin büyük çoğunluğu gitarı elimden bırakacağım düşüncesine bile katlanamıyordu... *(gülüyor)*

Nihayet, "Brutal Youth"da The Attractions ve Nick Lowe dönüş yaptılar...

Evet ama, albümün sadece İngiltere'de iyi iş yaptığı düşünülürse, çok geçti artık. Rock'n'roll ve grunge'vari yaklaşımıyla grup, parçalardan bir kısmının, bu arada "My Favorite Hour"un da önünü kesmiş oldu. Her şeye rağmen, onlarla çalışmaya çok kararlıydım. Ama aynı zamanda, "Kojak Variety"nin çıktığını görmek için de sabırsızlanıyordum...

Cover albümüydü o...

Warner'ın albümün promosyonunu yapmaması için de ısrar ediyordum. Benim düşüncem, insanların albümü plakçı dükkanlarında, rafların arka bölümünü karıştıra karıştıra bulmalarıydı. Plak şirketinin benim mizah anlayışımın tadına varmadığını söylemeye bile gerek yok herhalde... *(gülüyor)*

1995'de bazı parçalarınızı caz gitaristi Bill Frisell'le beraber yeniden yorumladığınız "Deep Dead Blue" albümünü de çıkardınız.

Ve Steve Nieve'le. Beraber birkaç konser vermiştik. Benim kabak tadı veren eski parçalarımın yepyeni bir açıdan ele alınması fikri de çok hoşuma gidiyordu. Bu hafiflik, bu esneklik...

"All This Useless Beauty", Geoff Emerick'in çözüm yöntemlerine dönüşü gösteriyor herhalde...

Sadece o, çoğunluğu başkaları için yazılmış ve bir kısmı canlı kaydedilmiş bu parçalardaki yırtıcılığı ve inceliği açığa çıkarabilirdi. Maalesef, Warner'ın başındakilerin ayak oyunları sonucu albüm olabilecek en kötü zamanda piyasaya çıktı. Gruptakilerle aramızda geçimsizliklerin ortaya çıkması gecikmedi. Bazı konserler başarılıydı, bazılarıysa felaket. Ben de Warner'ı ve Attractions'ı terkettim, tam dibe vurmak üzereydim ki, en sevdiğim bestecilerden Burt Bacharach'la karşılaştım.

Anlaşılır olacak kadar net, klişe kaçmayacak kadar özgün

Costello'nun albümlerinde yaptığımız gezinti sonrası sıra son albümde... Yani, kaldığımız yerden devam... Misafirlerimiz Costello ve Bacharach. Mekanımız, Mojo dergisi.

Bu, ikinci işbirliğiniz. Albümdeki şarkılar, iki sene önce birlikte –faks marifetiyle– yaptığınız ilk şarkıdan ("God Give Me Strength") ne ölçüde farklı?

Costello: Benim açımdan temel fark şu: Müziği fakslamak sinir bozucuydu. Aklıma albümlük bir fikir geldiğini söylemek için Burt'ü aradım, evde yoktu; ben de şarkıyı telesekretere çaldım. Tıpkı "Swingers" filmindeki herif gibi. Telesekretere sürekli mesaj bırakan o tip var ya... Düşünün, hayran olduğunuz birisi için bir şeyler çalıyorsunuz ve gözlerinin içine bakıp reaksiyonunu görme şansınız yok.

Bacharach: Fark şu: Birbirimizi tanıyoruz. Birbirimizin mizacını, hassasiyetlerini biliyoruz. Birbirimize karşı savunmaya geçmiyoruz.

Peki, iş paylaşımında, yekdiğerinize doğal olarak devrettiğiniz alanlar oluyor mu?

Bacharach: Sözler... Elvis gelmiş geçmiş en iyi söz yazarlarından biri. Ayrıca çok özgün bir sesi var. Tartışmalarımızda, işin söz kısmı bahis konusu bile olmadı. Çünkü zaten, sözler bizim "elde var bir"imizdi.

Costello: Diyalog içinde şarkı yazmak çok eğitici, displine ediciydi. Ben notalardan ziyade kulağımla çalışırım. Bazen bir sözcük eklerim kafamdaki cümleye; böyle durumlarda Burt uyarır, "bir nota daha eklemiş oldun" der. O zaman aynı cümleyi başka sözcüklerle söylemeye zorlarım kendimi. Bu yıpratıcı bir şey tabii, ama negatif bir şey değil. Kendimi daha iyi disipline etmeyi öğrendim.

Birbirinizden beklediğiniz stiller var mıydı?

Bacharach: Rock'n'roll yapmayacağımızı biliyordum.

Costello: Bu başından belliydi, yoksa yürümezdi.

Bacharach: Ben o dilde konuşmayı beceremem ki.

Costello: Albümü dikkatle dinlerseniz, birçok şarkıda neyi kimin yazdığının belirsiz olduğunu göreceksiniz. Bir cümle sen yazıyorsun, bir cümle o yazıyor, sonra bunlar bir şekilde içiçe geçiyor; hangi kısım kimin, belli olmuyor. Bu albümü cümle cümle kurduk. Bir cümleden öteki cümleye nasıl geçeceğimiz konusunda kararsız kaldığımızda yanyana iki piyanoda oturup çalıyor, farklı çözümler buluyor, sonra hangi çözümün daha iyi olacağını konuşuyor, o arada birlikte yeni bir cümle yazmış oluyorduk. Dolayısıyla albümü kimin yazdığı belirsiz.

Burt Bacharach bir öneride bulunduğunda hemen kabul etmek gibi bir eğiliminiz var mıydı?

Costello: Hayır. Bu çalışmada şunu farkettim: Birbirimizin önerilerini çok güzel eleştiriyorduk, çok yaratıcı bir biçimde. Nokta koymadan, üzerinde düşünerek. Gerçek ipucu dinlemektir.

Bacharach: Temel prenbisimiz, birbirimizi memnun etmemek, gerçekten hissetmediğimiz bir şeyi kabul etmemek. Aksi takdirde çok sulanmış bir iş çıkardı ortaya.

Elvis, bu işbirliğini Paul McCartney ile olanla karşılaştırırsan...

Costello: Burt'la Paul'ün ortak tarafı, melodik biçim konusunda mutlak bir netliğe sahip olmaları. Tanrı vergisi kabiliyetlerinin dışındaki tek ortak tarafları da bu. Melodik biçim konusunda bu denli net olan ilk tanıdığım kişi Paul McCartney'dir. Şarkılar sanki boşluğa, havaya söyleniyor ve banda alınıyordu. Arada bir, ufak tefek şeyler üzerinde fikir yürütüyorduk. Burt'le bir araya geldiğimizde ise her şey kağıt üzerindeydi, o metinden kaçış yoktu. *(gülüyor)* Kısa zamanda yazılı metne güvenmeyi öğrendim. Müzik yazılı olunca, düşünce çok daha berrak bir hale geliyor. Şu kadar süre içinde ne söyleceksen söyleyeceksin, onu net ve özgün bir biçimde söyleceksin: Anlaşılır olacak kadar net ve klişe kaçmayacak kadar özgün.

Birlikte çalışırken, her biriniz önceki üslûbunuza zıt şeylere yönelmek gibi bir istek duydunuz mu?

Bacharach: Eğer benden oturup Dionne'un (Warwick) ilk dönemindeki plakları gibi şarkılar istenseydi... Bilmiyorum, zaman değişti. Mesela geçen akşam Jerry Lieber diyordu ki, "bugün aynı şeyleri yazmaya mecbur kalsam, yazamam". O günler hayatımızın farklı bir dönemiydi. O günlerde yaptıklarımız o zamana denk düşüyordu.

Costello: İnsan kendi hayatını yeni baştan yaşamak, aynı şeyleri bir daha yapmak istemez ki! Ama, yine de belli bir şeyi sevmek harika bir şeydir.

Peki, bu albümden beklentileriniz neler?

Costello: Beğenilmesi, sevilmesi. Çünkü albümdeki her şey hakiki.

Bacharach: İnsanları sarıp sarmalaması.

Costello: Albümün ruhuna nüfuz edip dinlemek gerekiyor.

Bacharach: Özü olan bir şey çünkü.

ŞENLİK PROGRAMI

İSTANBUL MÜZİK ŞENLİĞİ 2

4

BÜYÜK KONSER SALONU (BKS)	YEŞİL SALON (YS)	KONFERANS SALONU (KS)	KIRMIZI ODA (KO)	TOP TEŞHİR (TT)
Mehter Bölüğü 4 Aralık Cuma, 15.00-16.00, BKS	**Kardeş Türküler** Halk Müziği / Deneysel 4 Aralık Cuma, 15.30-16.30, YS	**Modernizm, Dizisel Müzik, A. Webern** SEMİH KORUCU Söyleşi-Dinleti Genç Kuşak Türk Bestecileri 4 Aralık Cuma, 15.00-16.00, KS	**Bilgisayar Destekli Müzik** EMREHAN HALICI, SİNAN BÖKESOY, BORGA PARLAR HALICI BİLGİSAYAR Söyleşi-Dinleti 4 Aralık Cuma, 15.00-17.00, KO	**Doğaçlama Dans** REBECCA LAZIER Atölye Dans: Bedenin Müziği 4 Aralık Cuma, 15.00-16.30, TT
Zuğaşi Berepe Etnik Müzik / Laz Rock 4 Aralık Cuma, 17.00-18.00, BKS	**Göksel** Kentli Müzik / Pop 4 Aralık Cuma, 17.30-18.30, YS	**Şelpe Tekniği** ERDAL ERZİNCAN Söyleşi-Dinleti Halk Müziği 4 Aralık Cuma, 17.00-18.00, KS	**Dansı Anlamak** JOHN COOK Söyleşi-Dinleti Dans: Bedenin Müziği 4 Aralık Cuma, 17.30-19.00, KO	**Gitar Atölyesi** ŞEVKET AKINCI, KAMİL ÖZLER, NEŞET RUACAN Atölye Türkiyeli Caz 4 Aralık Cuma, 17.00-18.30, TT
Genç Kuşak Türk Bestecileri: Yaylılar Orkestrası Yapıtları Millî Reasürans Oda Orkestrası; Cem Mansur, şef Genç Kuşak Türk Bestecileri 4 Aralık Cuma, 19.00-20.00, BKS	**Bir Serdar Ateşer Topluluğu** Kentli Müzik 4 Aralık Cuma, 19.30-20.30, YS	**Klasik Sazlar Beşlisi** Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Müsiki Mirası / Cumhuriyet Dönemi Saz Eserleri 4 Aralık Cuma, 19.00-20.00, KS	**Niye HiFi?** OSMAN TÜMAY, HiFi KULÜBÜ Söyleşi-Dinleti 4 Aralık Cuma, 19.30-21.00, KO	**İki Ustadan İki Nefesli Halk Çalgısı** Ökkeş Kaya - Mahmut Turan Halk Müziği / Zambur-Tulum 4 Aralık Cuma, 19.00-20.00, TT
Aydın Esen Türkiyeli Caz 4 Aralık Cuma, 21.00-22.00, BKS	**Kadir Ürün ve Arkadaşları** Etnik Müzik / Edirne Romanları 4 Aralık Cuma, 21.30-22.30, YS	**Urfalı Kazancı Bedih ve Arkadaşları** Halk Müziği / Urfa 4 Aralık Cuma, 21.00-22.00, KS	**Soundscape Design** HANS-ULRICH WERNER Söyleşi-Dinleti İstanbul-Köln Buluşması 4 Aralık Cuma, 21.30-23.00, KO	**Gökhan Kırdar Cinnet Konseri** Kentli Müzik / Elektronika 4 Aralık Cuma, 20.45-21.45, TT
				Açık Radyo Partisi 4 Aralık Cuma, 22.00-....., TT

Çocuk Etkinlikleri 15.00-19.00

5 CUMARTESİ

BÜYÜK KONSER SALONU (BKS)	YEŞİL SALON (YS)	KONFERANS SALONU (KS)	KIRMIZI ODA (KO)	TOP TEŞHİR (TT)
İnci Çayırlı Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Müsiki Mirası / Cumhuriyet Dönemi Şarkıları 5 Aralık Cumartesi, 13.30-14.30, BKS	**Replicas** Kentli Müzik / Gulyabanı Müzik 5 Aralık Cumartesi, 13.30-14.30, YS	**Uçan Halı** Kentli Müzik / Dünya Müziği 5 Aralık Cumartesi, 13.15-14.15 KS	**Tango'nun Öyküsü** FEHMİ AKGÜN Söyleşi-Dinleti Dans: Bedenin Müziği 5 Aralık Cumartesi, 13.00-14.30, KO	**Salsa'da Temel Adımlar** AVILENE ÇAKICI-ARRINDELL Atölye Dans: Bedenin Müziği 5 Aralık Cumartesi, 13.00-14.45, TT
Mehter Bölüğü 5 Aralık Cumartesi, 15.00-16.00, BKS	**Ali Ekber Çiçek** Halk Müziği 5 Aralık Cumartesi, 15.30-16.30, YS	**Miqueu Montanaro ve Orhan Topçuoğlu** Etnik Müzik / Akdeniz Buluşması 5 Aralık Cumartesi, 15.15-16.15, KS	**Niyazi Sayın ile Müsiki Ortamları "Feyziye Kıraathanesi"** NİYAZİ SAYIN, İNCİLÂ BERTUĞ, FİKRET BERTUĞ Söyleşi Dinleti Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Müsiki Mirası 5 Aralık Cumartesi, 15.00-16.30, KO	**Güney Hindistan Müziği'ndeki Ritmik Düzen ve Post-Tonal Müzikteki Cümle Yapısı** HASAN UÇARSU Atölye, Genç Kuşak Türk Bestecileri 5 Aralık Cumartesi, 15.15-16.15, TT
Koçani Orkestar Etnik Müzik / Makedonya 5 Aralık Cumartesi, 16.30-17.30, BKS	**Neşet Ruacan** Türkiyeli Caz 5 Aralık Cumartesi, 17.30-18.30, YS	**Doğan Dikmen** Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Müsiki Mirası / Uşşak Takım (Peşrev, Beste, Ağır Semaî, Yürük Semaî, Saz Semaîsi) 5 Aralık Cumartesi, 17.15-18.15, KS	**Günümüzde Türk Halk Müziği ve Popüler Müziğin Etkileşimi** YÖNETEN: MELİH DUYGULU Panel Halk Müziği 5 Aralık Cumartesi, 17.00-18.30, KO	**Akdeniz Buluşması** MIQUEU MONTANARO Atölye Etnik Müzik 5 Aralık Cumartesi, 16.45-18.15, TT
Genç Kuşak Türk Bestecileri: Piyano Yapıtları - 1 Judith Uluğ, piyano Genç Kuşak Türk Bestecileri 5 Aralık Cumartesi, 18.30-19.30, BKS	**Kaos Hakan Kurşun** Kentli Müzik 5 Aralık Cumartesi, 19.30-20.30, YS	**Faik İnce ve Grup Avşar** Halk Müziği / Antalya-Burdur 5 Aralık Cumartesi, 19.30-20.30, KS	**Dünya Müziği, Almanya ve Almanya'da Yeşeren Türk Müziği** NEDİM HAZAR Söyleşi-Dinleti / İstanbul-Köln Buluşması 5 Aralık Cumartesi, 19.00-20.00, KO	**Atışma, Muamma, Deyiş, Leb Değmez ve Taşlama** Mürsel Sinan - Ahmet Poyrazoğlu Halk Müziği / Karşılı Aşıklar 5 Aralık Cumartesi, 18.45-19.45, TT
Genç Kuşak Türk Bestecileri: Keman-Piyano Yapıtları Cihat Aşkın, keman; Metin Ülkü, piyano Genç Kuşak Türk Bestecileri 5 Aralık Cumartesi, 20.00-21.00, BKS	**Birol Topaloğlu** Etnik Müzik / Laz 5 Aralık Cumartesi, 21.15-22.15, YS	**Reşo** Etnik Müzik / Deneysel Kürt Müziği 5 Aralık Cumartesi, 21.30-22.30, KS	**Türkiye'de Müzik Üretimi ve Müzisyenlerin Yaşadığı Zorluklar** YÖNETEN: GÖKHAN AYA Katılımcılar: MURAT ERTEL, GÜRÇEN KAYNATAK, TANER ÖNGÜR Panel Kentli Müzik 5 Aralık Cumartesi, 20.30-22.00, KO	**Conduction Workshop** LAWRENCE "BUTCH" MORRIS Atölye Türkiyeli Caz 5 Aralık Cumartesi, 20.15-21.45, TT
Gürol Ağırbaş Kentli Müzik / Etnik Caz 5 Aralık Cumartesi, 22.00-23.00, BKS				**Radio MultiKulti Partisi** 5 Aralık Cumartesi, 22.15-....., TT

Çocuk Etkinlikleri 13.00-19.00

6 PAZAR

BÜYÜK KONSER SALONU (BKS)	YEŞİL SALON (YS)	KONFERANS SALONU (KS)	KIRMIZI ODA (KO)	TOP TEŞHİR (TT)
Aydın Teker Rebecca Lavier Bürge Öztürk Dans: Bedenin Müziği / Üç Koreograf 6 Aralık Pazar, 13.00-14.30, BKS	**Nekropsi** Kentli Müzik / Ambient, Atmosferik, Elektronik, Post-Rock 6 Aralık Pazar, 13.30-14.30, YS	**Kaf Dağı Müzik Grubu** Etnik Müzik / Kaf Dağı'ndan Çoksesililik 6 Aralık Pazar, 13.00-14.00, KS	**1950'den Sonra Taş Plaklarda Türk Müsikisi** BÜLENT AKSOY - CEMAL ÜNLÜ Söyleşi-Dinleti Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Müsiki Mirası 6 Aralık Pazar, 13.30-15.00, KO	**Bir Türkü Söyleyelim** MELDA DUYGULU - ENGİN ASLAN Atölye Halk Müziği 6 Aralık Pazar, 13.30-15.00, TT
Mehter Bölüğü 6 Aralık Pazar, 15.00-16.00, BKS	**Acid Trippin** Türkiyeli Caz 6 Aralık Pazar, 15.30-16.30, YS	**Knar** Etnik Müzik / Anadolu Ermenileri 6 Aralık Pazar, 14.30-15.30, KS	**Genç Kuşak Türk Bestecileri ve Üretimleri** YÖNETEN: AYKUT KÖKSAL Katılımcılar: SEMİH KORUCU, MEHMET NEMUTLU, METE SAKFİKAR, HASAN UÇARSU Panel Genç Kuşak Türk Bestecileri 6 Aralık Pazar, 15.30-17.00, KO	**Unutulmuş Sazlarla Tanışalım** BEZMÂRÂ Söyleşi-Dinleti Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Müsiki Mirası 6 Aralık Pazar, 15.30-17.00, TT
İmer Demirer - Tuna Ötenel Türkiyeli Caz 6 Aralık Pazar, 17.00-18.00, BKS	**Nurettin Çelik** Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Müsiki Mirası / Gerdaniye Köçekçe Takımı 6 Aralık Pazar, 17.30-18.30, YS	**Ulaş Özdemir** Halk Müziği / Sinemilli Deyişler 6 Aralık Pazar, 16.30-17.30, KS	**Müzik Festivallerimiz** YÖNETEN: YAVUZ BAYDAR Katılımcılar: TÜLİN ALİ, AYDA AYDOĞAN, ÖZALP BİROL, GÖRGÜN ZAİMER, MEHMET ULUĞ Panel 6 Aralık Pazar, 17.30-19.00, KO	Turhal Kültür ve Dayanışma Derneği **Hubyar Semahı** Halk Müziği 6 Aralık Pazar, 17.30-18.30, TT
Genç Kuşak Türk Bestecileri: Piyano Yapıtları - 2 Metin Ülkü, piyano Genç Kuşak Türk Bestecileri 6 Aralık Pazar, 19.30-20.30, BKS	İbrahim Can, M.Naci Keskin, Kostas Siamidis, Vasileiadis Ahilleas, Kourtidis Yiannis **Etnik Müzik / Türk-Yunan Karadenizliler Buluşması** 6 Aralık Pazar, 19.30-20.30, YS	**Genç Kuşak Türk Bestecileri: Yaylılar Dörtlüsü Yapıtları** İTÜ Yaylılar Dörtlüsü Genç Kuşak Türk Bestecileri 6 Aralık Pazar, 18.15-19.15, KS	**Cazı Dinlemek** EMİN FINDIKOĞLU Söyleşi-Dinleti Türkiyeli Caz 6 Aralık Pazar, 19.30-21.00, KO	**Arjantin Tangosu Öğreniyoruz** TANJU YILDIRIM Atölye Dans: Bedenin Müziği 6 Aralık Pazar, 19.00-20.30, TT
Modern Strings Timur Selçuk, konuk şef İstanbul-Köln Buluşması 6 Aralık Pazar, 21.15-22.15, BKS	**Brenna MacCrimmon ve Grup Karşılama** Etnik Müzik / Trakya ve Rumeli Türküleri 6 Aralık Pazar, 21.30-22.30, YS	**Ricardo Moyano** Etnik Müzik / Latin Amerika 6 Aralık Pazar, 19.45-20.45, KS	**Farewell Blues** SAVAŞ Ç. COŞKUN - SUNA SUNER Atölye, 6 Aralık Pazar, 21.30-22.00, KO	**Atma Türkü** ALAY CİHAN - MEHMET TOK Atölye Halk Müziği / Kemençe ile Horon 6 Aralık Pazar, 21.00-22.30, TT
		Oğuz Büyükberber - ÇağlayanYıldız Türkiyeli Caz 6 Aralık Pazar, 21.30-22.30, KS		

Çocuk Etkinlikleri 13.00-18.00

BÜYÜK KONSER SALONU (BKS) | YEŞİL SALON (YS) | KONFERANS SALONU (KS) | KIRMIZI ODA (KO) | TOP TEŞHİR (TT)

Adettendir, şöhretlere adını sanını vermeden şarkı dinletilir, sonra da "neydi bu?" denir ve böylece laf açılır, laf lafı açar. 94 yılında Wire dergisi Costello'yu bu teste tabi tutmuş.

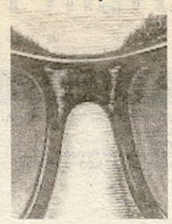

t A S P
MELANKOLİYE YATKINIM

Dimitri Shostakovich

"Allegretto". Yaylı çalgılar Kuarteti, No.3 Fa Major Op. 73
The Brodsky Quartet

Brodsky'ler bu. Birlikte yaptığımız çalışmayı ("Juliet Letters") epeydir dinlemiyordum. Kayıt yaparken çalışımızdaki kuartet sound'unun tınısı, demin dinlediğim tınıdan ne kadar farklı. Yine de hemen tanınabiliyor, tıpkı bir assolist gibi. Geçenlerde bir plakçıda Busch Kuarteti'nin icra ettiği Beethoven'in yaylı çalgılar kuartetine denk geldim. Yumruk yemiş gibi oldum. Modern dijital kayıtların sesiyle hiç alakası yok. Öyle bir "mood"u vardı ki, öyle şahsi... Derhal aldım. Eski blues plaklarını ne çok andırdığını düşündüm. Müziğin atmosferi vardı. Ben klasik müzikte bile analog kayıtları tercih ediyorum.

Ne çaldıklarını çıkarabildiniz mi?

Hayır. Bazı bölümleri tanıdık geldi sadece. Shostakovich miydi? Tüh, Brodksky'ler şimdi beni haşlayacak, ilk anda tanıyamadığım için. Ama Shostakovich gibi değildi, çok İspanyol bir havası vardı. Ama onun İspanyol tarzını müziğine yedirmesini çok beğeniyorum; kolayca banalliğe ya da "hafif"liğe düşme riski yüksek bir harmanlamayı başarıyla yapıyor.

Brodsky'ler beni büyülüyor; ezberden çalıyorlar, o kadar müziği akılda tutabilmeleri hayret verici bir şey.

SSCB'de, yaylı çalgılar kuartetlerine pek müdahale etmiyorlardı sanırım. Çünkü senfoniler büyük felsefi ve politik beyanlardı, kolhozlara ya da başka uygulamalara methiye niteliğindeydi. Öte yandan, kuartetler kaprise ve şahsiliğe imkan veriyordu.

Geçenlerde yayınlanan bir söyleşinizde, Shostakovich'in "İfade" adını taşıyan anılarını okuduğunuzdan bahsediyordunuz...

Evet, okuduklarıma hemen inanmıştım. Çok tartışmalı bir hatırat olduğunu sonradan öğrendim. Onun hakkında başka kitaplar da okudum. Ancak, ne denirse densin, onun gibi bir müzisyenin o denli zayıf bir kişilik olabileceğine, devlete muhbirlik yapabileceğine inanmak istemiyorum.

Hank Williams

"I'll Be A Bachelor Till I Die"

(İlk mezurdan hemen sonra) Bu Hank Williams. Şarkının adını bilmiyorum, ama Hank Williams'ın o tür şarkılarına pek kulak asmam zaten. Bu daha ziyade pop müziği değil mi? O, büyük harfli bir pop yıldızıydı. O pütürlü keman sound'u duyulunca, Hank Williams olduğu hemen anlaşılırdı. Çok farklı bir sound'u vardı. Komik şarkılar söylerken bir harika... Ama ben yine de onun gerçekten hüzünlü şeyler söylediği halini seviyorum. İnsanın yüreğini öyle bir buruyor ki... Bence öyle bir ses "I'll Be A Bachelor Till I Die" gibi bir şarkıyla ziyan edilmemeli. Billie Holliday'in de "I Cover The Water Front" ya da "Ghost of Yesterday" gibi şarkılarını, onun eğlenceli blues parçalarına tercih ederim. Melankoliye yatkınlığımdan herhalde...

Sizi cezbeden "defolu" sesler mi?

Kısmen öyle. Hank Williams'da neredeyse "hiç ses yok"tu. Teknik olarak Billie Holiday'de de "ses yok"tu. Hank Williams'ın sesi çok dar ve tek boyutluydu. Ama, şu parçada bile insanın içine işliyor. Lazer ışını gibi. Bugün Nashville'de yapılan country plaklarının çoğu, TV'de sabah kuşağında gösterilen kötü pembe dizilerin müziğini andırıyor. O plakları yapanlar da zaten sabah kuşağında gösterilen kötü pembe dizilerin oyuncularına benziyorlar. Kırpılmış sakalları ve beyazlatılmış blucinleriyle... Çoğu Western kıyafeti bile giymiyor. Daha çok, "bakın kovboy şapkasıyla sörf yapıyorum" der gibiler.

Bir Hank Williams mirasından söz edilebilir mi?

Böyle bir miras varsa eğer, bugünün karanlık parçalarında bulunabilir. Bir şarkıcı ve bir gitarist olarak çok sınırlı bir tekniği olmasına rağmen, iliklerine kadar müzikti o. Çok az müzisyen Hank Williams gibi meselenin tam ruhunu kavrayabilmiştir. Hank Williams bir nirengi noktasıdır: Geleneği aldı ve kendinin kıldı. O bir sanatçıdır, gerçek bir sanatçı.

Count Basie

"Do You Wanna Jump Children"

Amerikan işi galiba. Nefeslilerin sesinden belli oluyor hemen. Klarinetle filan biraz swing'i andırıyor. Ama Duke Ellington'a ya da onun gibi birilerine benzemiyor. O kadar rafine bir şey değil. Daha çok bir İngiliz dans orkestrasını andırıyor ya da Count Basie çalan birilerini. Basie kadar iyi değiller ama. Kim olduklarını bilemiyorum.

Count Basie'nin ta kendisi.

Hadi ya? Vay vay. Demek söyleyen Jimmy Rushing'di. Bana Basie olmadığını düşündüren piyanonun atipik telaşıydı. Nefesliler de çok beyaz geldi bana. Miller tipi bir orkestra izlenimi vermişti. Ben daha ziyade Ellington'ın fanıyım. Ama Basie'nin sonraki hallerini severim, "Atomic Basie"yi mesela.

PJ Harvey

"Water"

PJ Harvey. Davulcusunu kovduğu kulağıma geldi, çok yanlış yapmış. Bu versiyonu dinlememiştim ("Peel Sessions"dan). Bunu plaktakine tercih ederim. "Ride Of Me"deki parçalardan da daha iyi. "Ride Of Me"de Steve Albani, Nirvana trüğünü yapıyor; dizeyi mümkün olduğu kadar sessiz sedasız çalıyor ve koronun girişi savaş meydanı gibi oluyor. Bu çok iyi bir trük ama, yeni olan hiç bir tarafı yok: Bildik "gerilim ve boşalma"... Ama bu çok fazla kullanılırsa kısa zamanda kendi imkanlarını tüketir.

Albümün gitar sound'unu çok beğendim. Hiç suni değil. Tam dozunda. Harvey'in sesine de cuk oturuyor. Harvey'in sesinde Chrissie Hynde'den izler var; nedense bundan pek söz edilmiyor... Davul da çok güzel. Bu Robert Ellis teknik açıdan mükemmel olmayabilir ama, duygu olarak müthiş.

Klasik müziğe uygulanan analiz yöntemi rock'n roll için geçerli değildir. Sözlerini dinlemeden bile sound'unu sevebileceğiniz bir müzik türü. Rock'n'roll'un sound'u iyi sound.

Siz de bu "Brutal Youth" albümünüzde küçük grup sound'una döndünüz, öyle değil mi?

Evet, ama küçük bir dans orkestrasında çalmak, yaylı çalgılar kuartetinde çalmak kadar zorlayıcı. Benim bir kuartette çalmamın çok radikal bulunmasına bir anlam verememiştim. Zira, kariyerimin büyük kısmında kuartette çaldım. Son iki albümde çok daha deneyselim.

Yeni albümünün "o eski güzel rock'n'roll"a dönüş olduğu söylenebilir mi?

Ben rock'n'roll'dan hiç uzaklaşmadım ki. "Juliet Letters"da da rock'n'roll vardı.

Ya da müzikal köklerinize dönüş denebilir mi?

Sanmıyorum, çünkü benim köklerim diye bir şeyim yok. İlk aldığım plak Beatles'dı. Evet, onlar da küçük bir dans orkestrasıydılar, bundan belki bir çıkarsama yapılabilir, köklerimin orası olduğu söylenebilir. Ama başka bir sürü şey de dinliyordum. Folk, caz, büyük orkestralar... Ella, Sinatra, Tony Bennett gibi balad şarkıcıları... Annem-babam klasik müzik konserlerine götürüyorlardı. Köklerim diyerek dönebileceğim bir şey yok. Şarkılarımın bana dikte ettiği şey neyse, benim köklerim o.

William Burroughs

"Words Of Advice For Young People"

William Burroughs mu? Bu albümü bilmiyorum. Bu, Hal Willner'ın şu rap grubu The Disposable Heroes of Hiphoprisy'le hazırladığı proje değil mi? Bu albümü almayı düşünüyordum. Bir akşam, Willner bana Burroughs'un "Falling In Love Again"i Almanca söyleyişini dinletmişti. Parçanın groove'u hoşuma gitti. Bas'ın sound'u müthiş, çok derin.

Burroughs'un yazdıklarını okumadım hiç. Aklım ermeye başladığında Burroughs çok modaydı –Burroughs'u, Kerouac'ı okumuş, Kurt Weill ve Jacques Brel'i dinlemiş olmak gerekiyordu. Adlarını kitap adlarından alan gruplardan hep kuşku duymuşumdur.

Burroughs'dan beni uzak tutan iki şey vardı. Bi-

ri Giyom Tell'cilik oynarken karısını kazaen öldürmüş olması. Bu, bana göre, büyük dangalaklık. İkinci ise eroinmanlığı. Bu da büyük bir dangalaklık. Fakat Burroughs her nasılsa hayatta kalmayı becerdi ve "in" oldu.
Belki de kitaplarını okumalıyım, o zaman böyle düşünmeyebilirim. Fakat, eroin hiçbir zaman benim ilgimi çekmemiştir. Ve hep züppe bohemlerden kuşku duymuşumdur.
Kimbilir, Burroughs belki de "harbi"ydi. Çekim merkezi haline gelmesinin ardında, insanların "karanlık ülkeler"i görmek istemeleri ve bir kılavuza ihtiyaç duymaları yatıyor olabilir. Ama eğer yeterli hayal gücün varsa, bir kılavuz edinmeye pek o kadar ihtiyaç duymazsın.

Ama, Burroughs bir nevi sanatsal provokatör addediliyordu. İnsanların sizi tuhaf bulmalarıyla Burroughs'un durumu arasında bir paralellik olabilir mi?

Ben kendimi tuhaf bulmuyorum, başkaları bana tuhaf geliyor.

Peki sanatsal olarak...

O da başka bir saçmalık. Bir "yabancı"ymışım. Bu "tuhaf"lık, "yabancı"lık filan, başarısızlığın mazeretleridir. "Alternatif rock" gibi kavramlardan nefret ediyorum. Birkaç yıl önce Alternatif Grammy'ye aday gösterilmiştim ve bunu hakaret telakki etmiştim. Gerçekten hayranlık duyduğum Tom Waits'i de aday göstermişlerdi. Onun müziğinin bohem unsurlar barındırdığını biliyorum, bunların bir kısmının da züppece olduğunun da farkındayım. Ancak yine de ruhu ve insanlığı mevcut. Burroughs'da ise ürperti veren bir şey var. Öyle de olsa, çükünün ne kadar büyük olduğunu anlatan bir rap'çiyi dinlemektense, Burroughs'u dinlemeyi tercih ederim.

Frank Sinatra / Bono

"I've Got You Under My Skin"

(Bir-iki mezurdan sonra) "I've Got You Under My Skin". Ama, farklı bir versiyon. Bu "Duets" versiyonu mu? O albümde dikkate değer iki parça var. Biri bu, diğeri Tony Bennett'le olanı. Sinatra yaşına ve yaşadığı hızlı hayata rağmen çok iyi söylüyor. Onun yaşındakiler genellikle kendilerini rezil ederler. Ancak bu albümdeki bazı züppelikler insanı uyuz ediyor. Mesela, Natalie Cole'un araya girmeleri. Sinatra'nın böyle şeylere ihtiyacı yok. O bütün diğer şarkıcılardan daha kabiliyetli ve daha uçuk. Öyle ki, ötekiler onun yanında amatör kalıyor.
Sinatra'nın Elvis'ten daha kıyak olmasının sebebi ne biliyor musunuz? O hiçbir zaman deniz mahsülleri üzerine şarkı söylemedi. Belki yüz kızartıcı plaklar yaptı ama, hiçbir zaman midyeler hakkında şarkı söylemedi.
Listelerde tekrar Sinatra'nın adını görmek güzel bir şey; çünkü o, bu saygıyı hakeden bir müzisyen.
Bu tür düetlerin yürümesi için o müthiş Bobby Blue Band ve BB King örneğinde olduğu gibi, ikilinin birbirini çok iyi tanımaları gerekir. Ya da şarkıcılardan birinin Van Morrison olması. Çünkü Van hep bir adım geriden gelir. Bir seferinde The Albert Hall'da, Van'le bir düet yapmıştık; Ray Charles'ın "What Would I Do Without You"sunu söylemiştik. Harika olmuştu, çünkü armonimiz yoktu. Ben önden gidiyordum, Van çok geriden geliyordu.
Bu albümde, onların aynı odada olduklarının altını çizmek gibi bir çaba sarfedilmemiş. Bono'nun performansı spektaküler. Falsetto'suna bayıldım, çok cesur. Kendini eğlendirdiği belli oluyor. "Ne yani" diyor, "bu gerçek değil ki, bu naylon bir şey, hadi keyfimize bakalım". Dikkate değer öteki parça ise Bennett ve Sinatra'nın birlikte söylediği şarkı. Bir partide Bennett ve Sinatra'yı taklit eden iki İtalyan gibi söylüyorlar.

Arnold Schoenberg

"Galgenlied ve Enthaupting"

Pierot Lunaire, Ensemble Musique Oblique

Pierrot Lunaire. Fakat bence gidip seyretmek dinlemekten çok daha iyi. Geçenlerde Opera House'da Schoenberg'in "Pelleas ve Melisande"sini seyrettim; birinci bölüm bitmeden uyuyakaldım. Kötü olduğundan değil, çok iyi olduğundan. O kadar fantastikti ki... Bir rüya gibiydi. Müzik o kadar güzeldi ki, bir ninni gibi insanı mutlak sükunete sokuyordu. Schoenberg'in çok güzel eserleri var, ama bu (Galgenlied and Enthaupting) onlardan biri değil. Yine de böyle bir çalışmanın varolması çok önemli bir şey, zira kendi zamanında ziyadesiyle radikal olan yaklaşımlar, ifade özgürlüğünün başka kapılarını açmaya basamak oldular. Schoenberg bu eserleri vermeseydi, bazı açılımlar bugün mümkün olamazdı. Tıpkı Stravinsky'nin erken dönem eserleri gibi...

Bobby Bland

"Fever".

(Bir-iki mezurdan sonra) "Fever". Bobby Bland? Bunu daha önce dinlememiştim. Hakiki müzik. En hası. Shelly Mane / Chico Hamilton türü sound'u seviyorum. Çok açık uçlu, tıpkı 1950'lerin caz kayıtları gibi. Gerçekten müziğin hası. Bobby Bland büyük müzisyen. Söyleyişinde her şey yerli yerinde, tam dozunda.
"Fever" versiyonları arasındaki favorim hep Little Willie John olmuştur. Çok vahşi bir tarzı var çünkü, tıpkı Little Richard'ın baladlarını söylerkenki hali gibi. Peggy Lee versiyonu da çok iyi. Fakat gözden kaçan bir versiyon var, birkaç yıl önce çıkan "Elvis Blues"daki Presley versiyonu... Müthiş bir şey. Sırf bongo ve bas. Elvis performanslarının en "baba"larından biri...
Bobby Bland büyük bir blues şarkıcısıydı. Naylon değildi, harbi blues'cuydu.
Özellikle "Two Steps From You" ve "I'll Take Care Of You"da tam detone olacak gibiyken tonu muhafaza etmesi mükemmel. Bland'in yaptığı şarkıların çoğu blues'dan ziyade country ve hatta caz kökenliydi. Ona blues'cu deniyor; ama bu, Bobby Bland'i daraltan bir tanımlama. Tıpkı Billie Holiday için olduğu gibi...

Bob Dylan - The Band

"Tears of Rage"

Harika. Bu "Tears of Rage" değil mi? Bu albüm bende yoktu, çünkü "bootleg" kayıtlarını 1975'te ticari olarak yayınlanana dek edinememiştim. Dolayısıyla o şarkıları 1975'e dek hiç dinlememiştim. Çok sevdiğim bir albüm. Gelmiş geçmiş en büyük albümlerden biri. Dylan, hiç kuşkusuz, yola çıktığında bir "persona" yaratmıştı, tıpkı Woody Guthrie gibi. Bu bir sır değil. Ve yolunda ilerledikçe, bu "persona" rağbet görmeye başladı çünkü Dylan büyük bir sanatçı. Ayrıca, rock'n'roll'u gerçekten seven biri. Esneme özürlü kaskatı folk'çulardan değil. Bu albümün ilginç tarafı, Dylan o noktaya geldiğinde, şarkılarını sanki bir taşın altında tesadüfen bulmuş gibi yazmaya, söylemeye başlamıştı artık. Gerçek folk şarkıları gibi "sound" eden şeylerdi bunlar. Folk geleneğinin geçmişini incelerseniz, Dylan'ınki gibi karanlık ve derin şarkılar bulabilirsiniz. Dylan'ın son iki geleneksel folk albümünün ("Good As I Been To You" ve "World Gone Wrong") insanları şaşırtmasını garipsiyorum. Çünkü o iki albüm, Dylan külliyatının bugüne kadar su yüzüne çıkmayan "kayıp halkalar"ı. Ve kanaatim o ki, "World Gone Wrong", "Basement Tapes"ten bu yana yaptığı en iyi albüm.
"Tears of Rage"i büyük yapan şey, hiçbir bakımdan züppe olmaması, Peter Gabriel sound'unu andırmaması. Bu şarkının sound'u öyle soyut, öyle başına buyruk ki... Ama aynı zamanda karanlık ve ciddi. Dylan inanılmaz bir adam. Çocukken Dylan fanı değildim, çünkü onu bir pop starı zannediyordum. Babam eve Dylan plaklarıyla gelirdi ve cover etmek için çalışırdı. Babamın grubu "Subterranean Homesick Blues"u ve "Like A Rolling Stone"u cover etmişti, o parçalar listelerde yer aldığı için. The Joe Loss orkestrasının o şarkıları çalması başlıbaşına tuhaf bir durum.
Benim ilk satın aldığım Dylan plağı "Blonde On Blonde"du; çok beğendimi hatırlıyorum. Geçenlerde bir kayıt yaptım. Tom Waits'in bazı şarkıları, Ira Gershwin'in "How Long Has This Been Going On"u, Paul Simon'ın "Congratulations"ı, Sprinsteen'in "Brilliant Disguise"ı... Sonra, bir de Dylan'dan "I'm Going To Make You Lonesome Till You Go"yu kaydettim. Ve farkettim ki, diğer şarkılarla Dylan'ın sözleri ve parçalarının yapısı arasındaki fark çok çarpıcıydı. Dylan'ın sözleri öteki şarkıları yerle bir etti, Ira Gershwin'i bile. Dylan mukayese kabul etmez bir vaka.
Geçen yıl onu seyrettim. Artık sesi biraz "geçiyor" gibi olsa da, 60'lı yılları yaşayanların söylediği kadar müthişti. Kulaklarıma inanamıyordum. Her bir cümle, her bir sözcük ölçülmüş, biçilmiş, işlenmişti...

Çeviren: **Yücel Göktürk**

Costello sırasını savdı. Şimdi koltuğa Björk oturuyor. Bil bakalım bu plak hangi plak?

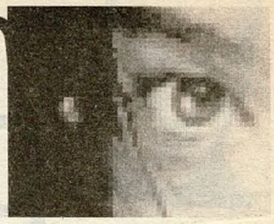

CHUCK D. NEREYE GİDERSE...

Public Enemy

"How To Kill A Radio Consultant"

Chuck D! Neydi bu şarkının adı? *(Kıkırdayarak, oturduğu koltukta ileri geri sallanıyor.)* Artık o kadar çok hip-hop dinlemiyorum. Geçtiğimiz bahar, RZA ve Wu Tang Clan'dan birkaç tiple New York'ta bir-iki parça kaydettik, çok pis şeyler! Ama albümün tarzına uymadı. Bazen sarhoş olduğumda bütün Public Enemy kayıtlarımı çıkarıp en yüksek volümde dinliyorum. "It Takes A Nation Of Millions To Hold Us Back" çıktığında, yüzyılın en iyi on albümü arasındaydı. Hâlâ da öyle olduğunu düşünüyorum ve on yıl sonra da böyle düşünüyor olacağım. Public Enemy çok yüksekte, Miles Davis'le, Chet Baker'la ve dehşet Debussy'ye birlikte. Chuck D'nin güven verici bir sesi var, bir baba sesi. "Aaaaah, evvettt!" diyorsun, "onun her gittiği yere gitmeye hazırım; her kim ki Chuck'ı izliyorsa, güvendedir."

Ella Fitzgerald

"Ding! Dong! The Witch Is Dead"

Ella ha? Bu kaydı daha önce duymamıştım. Ama "The Wizard Of Oz"daki orijinal kaydını seviyorum. Onca sıkıntı çekmesine rağmen hep mutlu şarkılar söylemiş. Acı içinde yüzmekten daha cesurca bu. New York'a son gittiğimde, bir konser videosunu satın aldım. Çok genç haliydi ve olağanüstü güzel söylüyordu. Onu o kadar çok dinlemiştim ki, eski bir dostum gibi geliyordu bana, ama bir anda o yirmi yaş vücuduyla hareket ettiğini gördüğümde "aaaa!" dedim. O gece uzun süre koltuğuma mıhlanıp kaldım. *("Ding! Dong!" korosunu mırıldanıyor)* "The Wizard Of Oz"u, videosunu oğlum Sindri için kiralayana kadar çocuk filmi sanıyordum. Sindri öyle korktu ki! O "kötü büyücü" cidden kötüymüş!

Atari Teenage Riot

"Deutsland Has Gotta Die"

–Mmm... Ne bu? Anlayamadım.

–Alec Empire ve grubu Atari Teenage Riot...

–Ya! Alec'in sadece solo çalışmalarını biliyordum, ritmleri müthiş. Son günlerde en büyük müzikal tutkum bu. Aslında drum&bass ritmlerinin bu kadar ağır gitarlara iyi eşlik etmediğinden emin değilim. Ama tabii, bu punk müziği. Eski bir Discharge tutkunu olarak, hoşlanmaktan başka ne yapabilirim?

Julie Andrews

"Do Re Mi"

(kahkahalar) Her noel yemeğinde annem, dört yaşındayken nasıl "The Sound Of Music"in şarkılarını söylediğimi anlatır. Sabahları otobüste, sinirli ve bezgin insanların arasında avazım çıktığı kadar yüksek sesle "Do Re Mi"yi ve en çok sevdiğim "Sixteen Going On Seventeen"i haykırarak dolaşırdım. O zamanlar çok müzikal seyrediyordum. Her seferinde otobüstekilerin iş çantalarını havalara fırlatarak Las Vegas şovlarındaki gibi dans etmeye başlamasını umardım, "It's Oh So Quiet"ın klibinde olduğu gibi. Ama hiç olmadı... İngilizceyi hiç anlamadığımdan sadece sesleri taklit edemiyordum o zamanlar. Aaa! *(dinliyor)* Ne ilginç bir cümle bu, daha önce hiç farketmedim: "Do-A deer, a female deer?" Bir müzikalde, bir geyikten bahsederken bu denli "belirleyici" olmak biraz sapıkça değil mi?

Kate Bush

"The Kick Inside"

Çoğu zaman farkında olmadan, bilinçaltımda birilerinin sesini taklit ediyorum. Bir dönem Kate Bush'un sesinden fena halde etkilenmiştim. Benim için çok çok önemli biriydi. Çoğunluk onun değişik sesini bilir, ama esasen o, kadın prodüktörlerin öncülerindendir. İlk albümlerindeki yapımlar ne kadar cesur ve özgündür... Onları duyduğum zaman, miks masasına oturup çalışmak için can atmaya başladım. Bu şarkı ise, müzik hayatımın yıllar boyunca durulmasına sebep oldu! Albüm 70'lerde, ilk kasetçalarıma sahip olduğumda çıkmıştı. *(mutlu mutlu gülümsüyor)* Hayatımda ilk kez ailemle kavga etmeden istediğimi dinleyebiliyordum. Geceleri, yatak örtümün altına girip Kate Bush dinlerdim. Orada, karanlıkta, sadece bana söylüyor gibi gelirdi.

The Prodigy featuring Kool Keith

"Diesel Power"

–Sert sesler... Ne bu?

–Prodigy; "The Fat Of Land"in en iyi parçası...

–Bak o albümü almayı unuttum. İki sene önce turnedeyken, otobüste o kadar çok Prodigy çaldık ki, bütün parçalarını tanır olmuştum. Çok akıllıca yapıyorlar müziklerini. Tecrübeli, dürüstçe... Rahatsız edici bazı sesler kullandıklarından insanların kafası karışıyor, ama bildiğimiz, sade pop müziği bu.

Stevie Wonder

"Ai No, Sono"

Ah tanrım, bunu tanıdım! *(girişi yapan synthesizer'lar, Japon çocuk korosuna dönüşmekte)* Tamam, Stevie Wonder bu, "The Secret Life Of Plants". Hayret, bende de sadece bu albümü var. Noelde bir akrabam hediye etmişti. Müzik marketinde yolunu kaybeden amcalardan alabileceğiniz tipik, garip bir albüm. Bu müziği seviyorum. Klavye çalışı zamanından ne kadar önde... İnsanlar, Stevie Wonder'ın soul şarkıcılığından çok, synthesizer'daki öncülüğünü görmeli. "The Secret Life Of Plants", hiçbir zaman çekimi gerçekleşemeyen bir filmin müziği. Herhalde Stevie de, Motown'daki salaklardan hiç para alamamıştır. Pek önemli değil aslında. Belki de bir filmde kullanıldığında bu kadar garip ve güzel gelmezdi insana.

Chet Baker

"Like Someone In Love"

(birinci akorun ardından) Ahh, şimdi öleceğim! Bu parçanın her nüansını ezbere biliyorum. Olağanüstü bir sesi var, sözleriyse esaslı bir şiir. Her kelimesi bana zevk veriyor. Chet Baker'ın değişik besteciler arasından yaptığı parça seçimleri çok şaşırtıcı. Sanki bir DJ! Bazen, ne söyleyeceğine şarkı sözlerine göre karar vermiş olabileceğini düşünüyorum. Bu parçayı cover yaptığımdan beri doğumgünlerimde destelerce Chet Baker albümü alıyorum, o yüzden artık biraz fazla gelmeye başladı. Ama bazı kayıtların üstünlüğü tartışılamaz. "But Not For Me" en iyisi.

Madonna

"Holiday"

O, çok iyi... Bazen ben ve benim gibi birçok kadın artistin, onun, ormanda baltasıyla vura kıra açtığı yolu izlediğimizi düşünüyorum. Madonna, pop müziğinde ciddi bir öncülük yaptı, ama çoğunlukla saygı görmedi. Dürüst olmam gerekirse, ben Madonna'nın hiçbir albümünü satın almadım. Birinin "bu gece Madonna CD'mi koyup keyifle otururum" diyebildiğini düşünemiyorum. Müzikle ne isterseniz onu yapabilirsiniz: Kedi-köpeğinize de dinletirsiniz, ciciannenize de, aerobik de yaparsınız, ya da oturur zırıl zırıl ağlarsınız... Ama bu tür müzik duygusal açıdan kıttır. Madonna, dinleyicilerine gerçekten dokunaklı bir şeyler vermekten çekiniyor. Ama maksat bu değil zaten. Bence o, her şeyden önce bir insan hakları savunucusu. Sloganı "daha çok eğlenin" gibi bir şey. Bu, sosyal açıdan yeterince tatminkar gözükmeyebilir, "balinaları koruyun" filan demiyor ya. Ama insanlar için gerçekten çok gerekli bir şey.

Çeviren: ***Gülüş Gülcügil***

Björk'ün Matter of Taste adlı bir TV programında rica ettiği videokliplerin listesi

Aphex Twin - "Come To Daddy"
Einstürzende Neubaten - "Tanz Den Zans"
Kraftwerk - "Die Roboter"
Alec Empire - "Low On Ice"
Devo - "Whip It"
Public Enemy - "Night Of The Living Baseheads"
Massive Attack - "Unfinished Sympathy"
Tricky - "Aftermath"
Radiohead - "Karma Police"
Michael Jackson - "Rock With You"

DEPECHE MODE

THE SINGLES 86>98

Stripped, A Question Of Lust, A Question Of Time,
Strangelove, Never Let Me Down Again,
Behind The Wheel, Personal Jesus, Enjoy The Silence,
Policy Of Truth, World In My Eyes, I Feel You,
Walking In My Shoes, Condemnation, In Your Room,
Barrel Of A Gun, It's No Good, Home, Useless, Little 15,
Everything Counts (live) ve yeni single **Only When I Lose Myself**

YENİ

2 CD, MC, 3LP, VIDEO

Ayrıca:

Speak & Spell
A Broken Frame
Construction Time Again
Some Great Reward
The Singles '81-'85
Black Celebration
Music For The Masses
101 (live)
Violator
Songs Of Faith and Devotion
Songs Of Faith and Devotion / Live...
Ultra

HOMEWORK

MUTE

KODMÜZİK

İstiklal Cad. Atlas Pasajı, No:16 Beyoğlu/İstanbul
E-mail: kodmuzik@superonline.com

Tel: 0212 293 2065 - 292 0465
Faks: 0212 292 0473

Şık orkestra Tindersticks altı senelik bir retrospektif albümle karşımızda: "Donkeys 92-97". Ama "Greatest Hits" yerine (zaten hitleri olduğu söylenemez) genellikle gözden kaçmış, nadir bulunan kayıtlarını biraraya getirmişler. Şarkıcı Stuart Staples ve gitarist Neil Fraser, grup hakkında merak edebileceğiniz malumatlar veriyorlar...

GİTARİST NEIL FRASER

Radyo grubu değiliz

Birkaç sene önce Londra Modern Sanatlar Enstitüsü'nde beş gecelik performansınız vardı. Her gece farklı şarkılar seslendirmenize rağmen, ortak bir Tindersticks havası hakimdi beş geceye.

Neil Fraser: Her akşam aynı şarkıları çalmıyorduk. Yaklaşık olarak beş gecede 80-85 şarkı çaldık. Ve o zaman yayınlanmış tek bir albümümüz vardı. İlk gece biraz rock ağırlıklı oldu. Sonraki gece sözlü ve enstrümantal parçalar ağırlıktaydı. "Nenette et Boni" filminin müzikleri gibi. Bir sonraki gece akustik bir geceydi. Yaylılar falan filan. Son gece ise tam bir Fender gecesi oldu. Hepimiz Fender marka aletleri kullandık. Evet, sonuçta çok güzel bir beşlik gece seti ortaya çıktı. Bazı şeyleri yaparken kendimizi yaptığımız şeyden soyutlamamız gerekiyor. Gruptaki herkesin yapmaktan keyif aldığı eğlendirici ve ilginç işler yapmak lazım.

"Curtains"ı yaparken çok zorlandınız galiba?

Şimdiye kadar yaptığımız en pürüzsüz albüm "Curtains". Albümü dinleyenlerden bazıları bu albümden bir single bile çıkmayacağını söyledi. Yani, "Eee şimdi ne yapacaksınız? Bundan sizin stüdyoya bir albüm yapmak için girdiğiniz anlamı çıkıyor" gibi şeyler söylediler. Ben de onlara, "aynen öyle yaptık" dedim. İnsanlar artık albüm yapmıyor, sadece single koleksiyonu yapıyorlar. Mesela Pulp, single'ları yazıyor, sonra bunları bir araya getiriyor ve albüm diye yutturuyor. Biz bir radyo grubu değiliz.

"Curtains"ı dinleyenler, bu albümden bir single bile çıkmayacağını söyledi. Ben de "aynen öyle" dedim. İnsanlar artık albüm yapmıyor, sadece single koleksiyonu yapıyor. Mesela Pulp, single'ları yazıyor, sonra bunları bir araya getiriyor ve albüm diye yutturuyor.

Blues'un yerine soul ve country sizi daha çok ateşliyor gibi...

Ben, Al Green'in müziğini çok seviyorum. Eğer listelerdeki şarkılarla karşılaştırırsanız, bizim şarkılarımızın daha sessiz, gösterişsiz ve bas ağırlıklı olduğunu görürsünüz. Hararetli davul vuruşlarına ihtiyacımız yok. Gruptaki herkes farklı bir geçmişe sahip. Mesela Stuart, eskiden anne ve babalarımızın dinlediği Jack Jones'u dinlemiş. Ben bolca Beatles ve Pink Floyd dinledim. Bir de 70'lerin sonunda Magazine ve Wire gruplarını çok dinlerdim.

Sen, Stuart'la 14 yaşında Nottingam'da bir kolejde tanışmışsın. Sonra orada başlayan altı kişilik Asphal Ribbons macerası aynı kadroyla Tindersticks'te de devam ediyor.

Evet, hâlâ aynı altı kişiyiz. Ama o zamanlar yaptığımız müzikten pek hoşlanmıyorduk açıkçası. Bazen dağılıp bu macerayı noktalamak istedik. Bazen, gelin başka bir tarzı deneyelim dedik. Sonra kısa bir ara verdik. Herkes tatile gitti. Tatilden dönüşte "Devam edelim, ama bunu kendi sözlerimizle, şarkılarımızla yapalım. İnsanlar beğenmezse eğer, kendi çalmak istediğimiz müziği yapmış oluruz, zaten güzel olan da bu" gibi ortak bir fikir oluştu. İşte böyle başladı. Ne zaman ki "Patchwork"ü yayımladık, kendimizi hep beraber yaşıyor olarak bulduk bir anda. Valla açıkçası ne yaptığımızı ben de tam olarak tarif edemiyorum. Hani bir melodi aklınıza takılır, siz o melodiyi çalmak için uğraşırsınız, ancak bir türlü çalamazsınız. Ama öğreniyorsunuzdur, işte asıl güzel olan bu. Hep ileriye bakmak lazım.

30→

SOLİST STUART STAPLES

Annem küçükken bana çok Neil Diamond dinletti

Bir yıl içinde kalıcı olduğunuzu ispatladınız. Birçok dergi ve müzik eleştirmeni hakkınızda çok iyi şeyler söylüyorlar.

Stuart Staples: Albümlerimizin beğenilmesi bizi hiç ilgilendirmiyor açıkçası. Çünkü biz bu yola çıkarken bunu amaçlamadık. Haaa! Tabii ki insanların vakitlerini ayırıp bizi dinlemeleri çok önemli. Ama müzik eleştirmenlerinin çıkıp "Hmm, bu çok iyi olmuş" demeleri, bizi hiç mi hiç heyecanlandırmıyor.

Bu kadar ilgiye rağmen siz hâlâ mahremiyetinizi koruyorsunuz.

Kesinlikle. Dinleyiciler her zaman bizim verdiğimizden fazlasını hak ederler. Ama kalkıp "Bakın! Burda şunu anlatıyoruz veya işte, bu gün gibi ortada" türünden konuşmalar çok gereksiz. Benim en çok hoşuma giden; şimdiye kadar müziğimiz hakkında konuşan kişiler hep farklı şeylere takıldılar. Yani dinleyen herkes farklı anlamlar yakalayabiliyor. Önemli olan sizin bu şarkılardan ne anladığınız, umarım başkaları da farklı şeyler anlıyordur... Küçükken çok severek dinlediğiniz bir albüm gibi: O albümü seven başka insanlar da vardır, ama onların bu albümü başka bir nedenle sevdiklerinden emin olabilirsiniz. Güzel olan da bu zaten. Bazı şeyler düşündüğünüz kadar değerli olmayabilir; Abba'nın son 45'liği gibi veya her neyse... Röportajlarda bana "Burda ne anlatıyorsunuz" diye soranlara, ben hep "eğer ilgini çekiyorsa yaz, yanlış veya doğru yazman çok önemli değil, dürüst olman yeterli" diyorum. Çok komik, bazıları çok somurtkan tavırlar takınıyor karşımızda, bazıları çok neşeli. Somurtkanlarla konuşmayı hemen kesiyorum.

Şarkı sözleriniz çok ilginç: Entrikalar, dolaplar, rastgele ve kısa kısa diyaloglar, ürperten duygular...

Kafamdakileri kağıda yazmayı sevmiyorum. Düşünmeyi daha çok yeğliyorum. Bir şey aklıma takılırsa uzun süre orada yaşar, büyür ve olgunlaşır. Şarkı sözü olabilecek bir nitelik kazandığında arkadaşlarla oturup üzerinde çalışmaya başlarız. Şarkı haline gelmesi çok uzun sürmez zaten. Kıyıya köşeye abuk sabuk notlar alıyorum, ama hiç kağıt üzerinde çalışmam. Şimdiye kadar yaptığımız şarkıların hiçbiri kağıt üzerine yazılmadı.

Townes Van Zandt'ın "Kathleen"ini yeniden yorumlama fikri nereden çıktı?

Orijinali gerçekten çok daha iyi. Bizimkinden daha farklı bir duyguyu yansıtıyor. Bu beni hep şaşırtmıştır. Ama biz bir cover yapmaya karar verirsek, orijinali hakkında çok fazla kafa patlatmayız. Zaten "Kathleen" yıllardır severek dinlediğim bir şarkı, hep söylemeyi istiyordum.

Bazı dergi ve gazeteler sizin şarkılarınızı "ikinci el ilahiler" olarak nitelendirdiler.

O da ne demek?

İkinci.... El.... İlahi...

Valla bunu ilk sizden duyuyorum. Açıkçası bu konuda hiçbir bilgim yok.

Kendinizi herhangi bir Britanya çıkışlı müzik akımına dahil ediyor musunuz?

Hayır. Ben böyle akımların varolduğunu kabul etmiyorum. Bence onlar sadece ilginç olmaya çalışıyorlar. Gazete ve albüm satıyorlar. Bu gazeteler haftalık yayımlandığı için, her hafta mutlaka ilginç bir şeyler bulmaları ve yaratmaları gerekiyor.

Senin grup içinde ayrı bir yerin var, özellikle romantik şarkıcı rolün... Bazen bu durumdan rahatsız oluyor musun?

Artık bunu kabullendim. Eğer bir oyun oynamaya karar verdiyseniz, bu oyunu kurallarına göre oynamak zorundasınız. Bunu yapmazsanız, insanların sizin bir albüm yayımladığınızdan bile haberleri olmayabilir. Sadece başka albümler yapabilmek için albüm satışının önemini iyi kavramak gerekiyor. Fazla ileri gidip kendini pazarlamaya vardırmamak lazım işi.

Ama yine de Tindersticks kasırgasının esmesi senin bademciklerine bağlı...

(gülüyor) Bu, kalın sesli şarkıcıların neslinin tükenmesinden kaynaklanıyor. Belki de benim sesim çocuklar için dayanılmazdır.

Şarkıları fısıldayarak söylüyorsun. Çok fazla caz dinledin herhalde?

Bu tamamen annemin hatası. Küçükken bizim evde Neil Diamond'dan başkası dinlenmiyordu.

"Donkeys" albümüyle Tindersticks'te bir devir kapandı mı?

Son beş yılımızı bu albümde temize çektik diyebilirim, aynı "Curtains"te olduğu gibi. Geride bir şey kalmadı. Gelişmelerin bizi buraya nasıl getirdiğini göz önüne alırsak, bu noktadan sonra farklı bir yol izleyeceğiz gibi görünüyor.

Çeviren: ***Osman Kaytazoğlu***

KİNG KONG
tarifi zor bir radyo programı

HAZIRLAYIP SUNANLAR:
gökhan akçura
deniz pınar

"Açık Radyo."
94.9
her perşembe tam geceyarısı... saat 24.00 ve 01.00 arası...

Gelmiş geçmiş en büyük 100 ses kim? Mojo dergisi bu soruyu Aretha Franklin'den Rod Stewart'a, Tony Bennett'ten Vic Chesnut'a, tam 175 şöhretli şarkıcıya sormuş... Şarkıcılar şarkıcılara puan vermiş. İşte sonuçlar... Her birinin sesinin zirve noktasına çıktığı şarkıları, Mojo'nun tavsiye ettiği albümlerini ve haklarında edilen kelamları da ekte sunuyoruz...

GELMİŞ GEÇMİŞ 100 en büyük şarkıcı

1. Aretha Franklin
Respect • Queen Of Soul - The Atlantic Recordings
"Bütün Tanrıça özellikleri onda mevcut. Ama onu diğer Tanrıçalardan ayıran bir özelliği var: İnandırıcılık..." (Eddie Reader)
"İnsan ruhunun özü." (Vic Chesnutt)

2. Frank Sinatra
My Funny Valentine • Songs For Swingin' Lovers ve Only The Lonely
"Ufakken annem onun müthiş bir ifade gücü olduğunu söylerdi. Bu lafın ne manaya geldiğini çok sonraları anladım. Harika bir ballad şarkıcısı." (Brian Wilson)

3. Ray Charles
What Would I Say • The Birth Of Soul: The Complete Atlantic Rhythm And Blues Recordings
"Genious + Soul = Jazz albümü hâlâ aşılamayan bir kilometre taşıdır." (Terry Callier)

4. John Lennon
Don't Let Me Down • John Lennon / The Plastic Ono Band 1970
"Yoko Ono'yla birlikte olduktan sonra, sesi o güne kadar hiç olmadığı kadar derinliğe ve yüksekliğe ulaştı." (Robert Wyatt)

5. Billie Holiday
This Year's Kisses • The Legacy 1933 - 58
"Bir melodiyi alıp öyle bir parçalıyor ve sonra birleştiriyor ki, ortaya bambaşka bir melodi çıkıyor." (David Bryne)
"Caz uzmanlarına bakılırsa, yaşlılık ve sağlık nedenleriyle sesi bozulmuştu. Ben aksini düşünüyorum." (Robert Wyatt)

6. Marvin Gaye
If I Should Die Tonight • Let's Get It On
"Çıktığı kaynağı aşan bir ses. Arzuyu öyle bir ifadesi var ki, tepeden tırnağa evrensel..." (Duncan Sheik)

7. Elvis Presley
Love Me • Platinum - A Life In Music
"O 'Kral'dı. Başka yoruma gerek yok." (Marc Almond)
"Heartbreak Hotel'i bir dinleyin, anlayacaksınız." (Ron Dante)

8. Stevie Wonder
Isn't She Lovely • Songs In The Key Of Life
"Herhangi bir Stevie Wonder şarkısını iyice yüksek volume'de dinleyin; göreceksiniz, kafanız iyi olacak." (Gabby Glaser, *Luscious Jackson*)

9. Sam Cooke
Pilgrim Of Sorrow • Night Beat
"İpek gibi." (Huey Lewis)
"Herkes birini örnek alır. Ben her şarkıda 'Sam bunu nasıl söylerdi' diye düşünürüm." (Bobby Womack)

10. Otis Redding
I've Been Loving You Too Long • Otis Blue
"Plaklardaki en büyük soul şarkıcısı." (Ian Brown)

11. Bob Dylan
Just Like A Woman • Blonde On Blonde
"Sesinin kum ve zamk gibi olduğuna aldırmayın. Her şarkısı yüzde yüz inandırıcıydı." (Edwyn Collins)

12. Nat King Cole
Lush Life • 20 Golden Greats
"Tatlı dilli, zarif bir şarkıcı olmasının yanısıra müthiş bir piyanistti. Sweet Lorraine ve Lush Life hep el altında olmalı." (Terry Callier)

13. Paul McCartney
I'm Down • The Beatles 1962 - 66
"Dahi bir besteci olduğu için sesinin harikalığı gözardı ediliyor." (Colin Blunstone)

14. Ella Fitzgerald
Lullabies of Birdland • Pure Ella
"Duyduğum en yumuşak ve en tatlı ses." (Neil Finn)

15. Van Morrison
Take Me Back • Astral Weeks
"Öyle şiirsel ki, yüreğinden kopup geliyor." (Maggie Bell)

16. Hank Williams
Weary Blues From Waitin' • 40 Greatest Hits
"O kadar içten söylüyor ki, ona saygı duymak ve ondan öğrenmekten kendinizi alamıyorsunuz." (Holly Cole)

17. Nina Simone
He Needs Me • Feeling Good: The Best Of Nina Simone
"Dram kraliçesi... Kırılgan güzelliğiyle insanı nakavt ediyor..." (Robert Wyatt)

18. George Jones
Night Life • The Spirit Of Country - The Essential George Jones
"Tek hecede bir düzine nota söyleyebiliyor." (Gary Brooker, *Procol Harum*)

19. Joni Mitchell
The Beat Of Black Wings • The Hissing Of Summer Lawns
"Başlangıçta pek etkilememişti beni. Ama sonra alçak perdeden söylemeye başladı ve sesi bir harika oldu. Günde üç paket sigaranın hikmeti herhalde..." (Clive Gregson)

20. Roy Orbison
It's Over • Golden Days
"Running Scared ve Crying'deki epik sesi bir sefer dinledim ve ömür boyu fanı oldum." (Ron Dante)

21. Little Richard
Tutti Frutti • The Specialty Sessions
"Total hücum. Ve hiç çaba sarfetmeden. Rock'n'roll'u o icat etti." (Gary Brooker, *Procol Harum*)

22. Jackie Wilson
Danny Boy • The Very Best Of Jackie Wilson
"Opera sanatçısı olabilirdi." (Bobby Hatfield, *Righteous Brother*)

23. James Brown
I Got You (I Feel Good) • Live At The Apollo
"Bu adamın gücünü ve etkisini birkaç cümlede ifade etmek imkansız." (Paul Rodgers)

24. Al Green
Simply Beautiful • I'm Still In Love With You
"Öyle tatlı bir duygu ki..." (Gabby Glaser, *Luscious Jackson*)

25. Patsy Cline
Lovesick Blues • The Patsy Cline Collection
"Çok ari bir ses. Hiç katışıksız." (Neil Finn)

26. Mick Jagger
Midnight Rambler • Sticky Fingers
"Jagger'ın sesini hep sevdim, ama sebebini hiç düşünmemiştim... Rahat ve seksi olduğu için herhalde." (Joan Jett)

27. Dusty Springfield
What Have I Done To Deserve This (Pet Shop Boys'la beraber) • Goin' Back: The Very Best Of Dusty Springfield
"If You Go Away'ini dinleyin, gözyaşlarınızı tutamayacaksınız." (Colin Blunstone)

28. Everly Brothers
Cathy's Clown • Walk Right Back
"Dinlediğim en güzel armoni." (Ron Dante)

32→

29. Björk
Birthday • Post
"Yazdığı müthiş ve beklenmedik sözleri bizzat yaşıyor. Her sözcüğü bilinçli." (David Byrne)

30. Little Willie John
My Baby's In Love With Another Guy • The Best Of Little Willie John
"Kontrollü duygusallığı r&b söylemeyi kolaymış gibi gösteriyor." (Scott Morgan, *Rationals*)

31. Nusrat Fateh Ali Khan
Sweet Pain • Mustt Mustt
"Esin perisi." (Yungchen Lhamo)

32. Tony Bennett
Mamselle • The Bill Evans Album
"Hâlâ nasıl söylenmesi gerektiğini gösteriyor bize." (Tommy Scott, *Space*)

33. Dinah Washington
Short John • The Best Of Dinah Washington
"Mad About The Boy'u söyleyişi bende mutluluk çığlıkları atma isteği doğuruyor." (Kelli Dayton, *Sneaker Pimps*)

34. Jeff Buckley
Everybody Here Wants You • Grace
"Sesiyle ne isterse yapabilirdi. Ama o hep sesini ruhuyla birleştirmeyi tercih etti." (Mark Eitzel)

35. Karen Carpenter
Calling Occupants of Interplanetery Craft • Yesterday Once More
"Dizeleri ne kadar sessiz söylediğine kulak verin." (John Flansburg, *They Might Be Giants*)

36. Peggy Lee
The Folks Who Live On The Hill • Mirrors
"Bir meşale." (Marc Almond)

37. Sarah Vaughan
They Can't Take That Away From Me • Sarah Vaughan With Clifford Brown
"Caz aleminin en dikkate şayan sesi." (Fred Dellar)

38. Tina Turner
What's Love Got To Do With It • Private Dancer
"Muharip. Düşmanı karşısında bile pozitif kalmayı başarıyor." (Paula Cole)

39. David Bowie
Young Americans • Hunky Dory
"Dip, karanlık, yoğun. Eski şarkıları, yeni sesleri ihtiva edecek şekilde yeniden biçimlendiriyor. Ekseriyetle, tam tersi yapılıyor." (Joey Ramone)

40. Gladys Knight
Neither One Of Us • The Ultimate Collection
"Gelmiş geçmiş en büyük soul şarkıcısı. Yüzü tatlı, sesi mega." (Shania Twain)

41. Tim Buckley
I Never Asked To Be Your Mountain • Happy Sad
"Onun ve sesinin gidebildiği yerin adı yok henüz." (Lillian Roxon)

42. Dionne Warwick
Walk On By • The Sensitive Sound Of Dionne Warwick
"Bacharach - David sound'unu ete kemiğe büründürüyor. Bugünkü diva'ların aksine, teatral performanslara yüz vermiyor, 'duygu selleri'ne kapılmıyor." (Edwyn Collins)

43. Mahalia Jackson
Precious Lord • The World's Greatest Gospel Singer
"Gospel ana kraliçesi." (Robbie Robertson)

44. Bonnie Raitt
Love Has No Pride • Give It Up
"Çok profesyonel, çok şeker." (Gary Brooke)

45. Luciano Pavarotti
Miss Sarajevo • The Ultimate Collection
"Çarpıcı... Hem teknik hem duygu olarak." (Tony Bennett)

46. Iggy Pop
Success • Lust for Life
"Her şeyi delip geçen bir ses". (Mark Eitzel)

47. Brian Wilson
Caroline No • Pet Sounds
"Yaşayan bir Amerikan hazinesi." (Van Dyke Parks)

48. Muddy Waters
Mannish Boy • Hard Again
"Chicago'nun büyük babası." (Robbie Robertson)

49. Howlin' Wolf
At Midnight • His Best
"Sürnatürel bir ses." (Paul Trynka)

50. Bing Crosby
Now You Has Jazz • High Society
"Başka bir çağa ait, ama yine de bir usta." (Huey Lewis)

11

66

41

29

2

95

57

72

51. Rod Stewart 52. Johnny Mathis
53. Bobby 'Blue' Bland 54. Chet Baker
55. Carl Wilson 56. Donny Hathaway
57. Bono 58. Paul Rodgers
59. David Ruffin 60. Elisabeth Fraser
61. Chrissie Hynde 62. John Lydon
63. Maria Callas 64. Mavis Staples
65. Ray Davies 66. Bob Marley
67. Smokey Robinson 68. Steve Winwood
69. Thom Yorke 70. Louis Armstrong
71. Robert Johnson 72. Neil Young
73. Nick Drake 74. Scott Walker
75. Glen Campbell 76. Janis Joplin
77. Ronnie Spector 78. John Lee Hooker
79. Jim Morrison 80. Etta James
81. Kate Bush 82. Lefty Frizzell
83. Levi Stubbs 84. Luther Vandross
85. Merle Haggard 86. Nick Cave
87. The Gibb Brothers 88. Edith Piaf
89. Dean Martin 90. Jimi Hendrix
91. Judy Garland 92. Tom Jones
93. Liam Gallagher 94. Chuck Berry
95. Kurt Cobain 96. Robert Plant
97. Steve Marriott 98. Betty Carter
99. Bruce Springsteen 100. k.d. lang

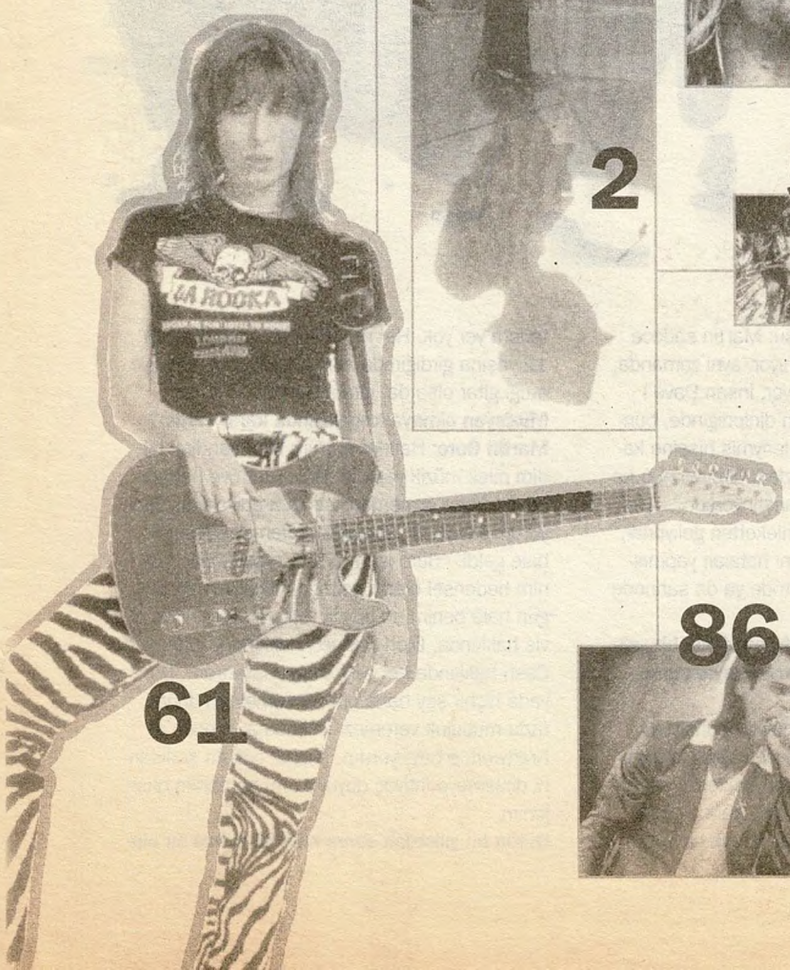

61

86

7

→33

Depeche Mode

The Cure'la yarışacak kadar sadık hayranlara sahipler, hal böyle olunca konserlerden, turnelerden başlarını alamıyorlar. Hemen her sene birkaç kez Türkiye'ye gelecekleri dedikoduları yayılıyor ama olmuyor. 80'ler deyince ilk akla gelen gruplardan biri olan Depeche Mode, son 12 yıldaki single'larından ve ilaveten "Only When I Lose Myself" şarkısından oluşan "The Singles 86-98" albümünü, biliyorsunuz, geçenlerde yayınladı. Les Inrockuptibles ve Rock & Folk marifetiyle grubun geçmişinde şöyle bir turluyoruz.

'Ruh'la doğrudan bağlantı

"Ultra"dan bir yıl sonra, işte yine yollara koyuluyorsunuz. Birkaç sene önce konserler yüzünden az daha grubun sonu geliyordu...

Martin Gore: *(biraz sıkıntılı bir şekilde)* Sahneye geri dönmeyi enine boyuna düşündük, hata yapmak istemiyorduk. Herkes riskleri ölçüp biçti. Şimdi konserler yaklaşıyor, çünkü Dave, Andy ve ben, turneyle beraber ortaya çıkacak şeylere göğüs gerebileceğimizi düşünüyoruz: stres, evden uzak kalmak, şeytana kapılmak... Bunun baştan çıkarıcı bir tecrübe olduğunu biliyoruz. Çünkü daha önce, öyle bir şeydi işte, eğlenceli bir çılgınlık... Bu sene tren yine aynı şehirlerden geçmek durumunda, ama bir kez daha raydan çıkmadan. Neler olup biteceğini görmek için sabırsızlanıyorum.

Önceki turnenizin rock tarihinde görülmedik aşırılıklarla dolu olduğu söyleniyor: torbacı çeteleri, kavga gürültü, ardı arkası gelmeyen sinir krizleri... Bütün bunları bu sefer somut olarak nasıl engelleyeceksiniz?

Martin Gore: Torbacılara para vereceğimize, torbacıların girişini engelleyecek insanlara vereceğiz parayı... *(gülüyor)* Beklemeyle, yani sıkıntıyla geçen saatleri en aza indirmek için ne mümkünse yapacağız. Aynı ölümcül çembere yeniden sürüklenmek istemiyoruz: otobüs, soundcheck, bekleme, konser, kulüplere takılma, otelde alem... Bütün bunlar bitti artık. Aşırılıkları, taşkınlıkları yaşadık, tekrar yaşamanın hiç alemi yok. Şu sıralar inanılmaz bir baskıya maruz kalıyoruz. Sürekli daha da çok konser vermemiz talep ediliyor; oysa, daha şimdiden dinlenme günlerimizden vazgeçmiş durumdayız. Depeche Mode'da değişen en önemli şey, artık "hayır" diyebilmemiz. Bundan böyle grubun sağlığı her şeyden önce geliyor. Eğer albüm öncekilerden daha az satarsa, n'apalım, sağlık olsun. Satış rekorlarımızı kırmaktansa, sağlığımın yerinde olmasını tercih ederim.

Çok zor dönemler geçirdiniz: ayrılmalar, dağılmalar, ara vermeler... Ama bugün, sanki hakiki bir çeteyle karşı karşıyaymışız gibi...

Andrew Fletcher: Bizim yaşadıklarımızın yarısını başka bir grup yaşasaydı, çoktan birbirlerini öldürmüş olurlardı. Her zaman krizlerin üstesinden geldik, bir şekilde atlattık, fırtınanın durulmasını sağladık. Martin'le ben birbirimizi çocukluktan beri tanıyoruz, aynı sokaklarda büyüdük, aynı okul bahçesinde oynadık. Dave'le ilişkilerimiz belki o denli sıkıfıkı değil ama, o da Basildon'un çocuğu. Yirmi yıllık bir ortak hayat var ortada. Bunu nasıl kesip atabilirsiniz ki? Bence insanların yeterince üzerinde durmadığı bir yönü var grubun; o da şu: Martin sadece müzikleri yapmıyor, aynı zamanda, sözleri de yazıyor. İnsan Dave'i şarkı söylerken dinlediğinde, bunlar sanki onun kendi kelimeleriymiş hissine kapılıyor. Halbuki Martin'in sözleri; birbirlerini o kadar iyi tanıyorlar ki, onları karıştırıyorsun... Aynı hayatı yaşamışlar, aynı memleketten geliyorlar, aynı yollardan geçmişler, aynı hataları yapmışlar. Doğal olarak, bunu albümde ya da sahnede hemen hissediyorsun.

Şu sonuca varmıştık: Kraftwerk'in kullandığı teknolojiyle güzel melodili şarkılar arasında bir bağ kurabilirsek, o zaman kendi müziğimizi yapmış oluruz. Neil Young ya da John Lennon'ın müziğindeki duyguları Kraftwerk'in synthesizer'larıyla aktarmak: Benim hayalim buydu. Elektronik aletlerle ruhtan gelen, ruha seslenen müzik yapmak...

İlk başlarda hangi albümlerin etrafında bir araya gelmiştiniz? Çeteyi birbiriyle kaynaştıran müzik neydi?

Martin Gore: Saatler boyu Bowie muhabbeti yaptığımızı hatırlıyorum. Sadece müziği hakkında değil, tavrı, kılığı kıyafeti, söyleşilerde anlattıkları... O bizim için bir modeldi, hâlâ da öyle.

Andrew Fletcher: Hepimiz glam-rock hayranıydık, Gary Glitter, T.Rex... Ama Dave, Magazine ya da Gang Of Four gibi punk-sonrası gruplara da meraklıydı. Punk onu çok etkilemişti; insanların punk'tan yola çıkıp başka başka yollara sapmalarını görmek de onu heyecanlandırıyordu. Kısa bir süre sonra, Human League gibi ucuz synthesizer'lı gruplarla beraber, elektronik müzik ortalığı sardı. O zaman, inanılmaz derecede, bir sürü olanak olduğunu farkettik. Ve giderek Depeche Mode olduk.

Martin Gore: Fikir birliğinde olduğumuz bir başka isim de Kraftwerk'tir. Bir keresinde uzun uzun tartıştıktan sonra şu sonuca varmıştık: Kraftwerk'in kullandığı teknolojiyle güzel melodili şarkılar arasında bir bağ kurabilirsek, o zaman kendi müziğimizi yapmış oluruz. Neil Young ya da John Lennon'ın müziğindeki duyguları Kraftwerk'in synthesizer'larıyla aktarmak: Benim hayalim buydu. Elektronik aletlerle ruhtan gelen, ruha seslenen müzik yapmak... Sonunda çok mutlak bir noktaya geldik: Bizim müziğimizde gitarlara yer yok. Her ne kadar ilk enstrümanım 12 yaşına girdiğimde annemle babamın hediye ettiği gitar olsa da, gitara yer yok.

Müzisyen olmaya kaç yaşında karar verdin?

Martin Gore: Hatırlamıyorum bile, kendimi bildim bileli müzik yapmak istiyordum ve her gün bunun sona ermemesi için dua ediyorum. Sanıyorum ki 12-13 yaşlarında kafamda daha net hale geldi: "Büro işi mi? Yoo, teşekkürler." Benim bedensel olarak müziğe ihtiyacım var. Bugün hâlâ benim en büyük tutkum rock tarihi: Elvis hakkında, Dion DiMucci hakkında, Johnny Cash hakkında her şeyi bilmek istiyorum. Dünyada hiçbir şey bana plak dinlemekten daha fazla mutluluk veremez: Beatles'a, Stones'a, Kraftwerk'e bayılıyorum, sürekli onların şarkılarını dinlemeye ihtiyaç duyuyorum; bu benim oksijenim.

Bütün bu yıllardan sonra hâlâ bir nokta sır ola-

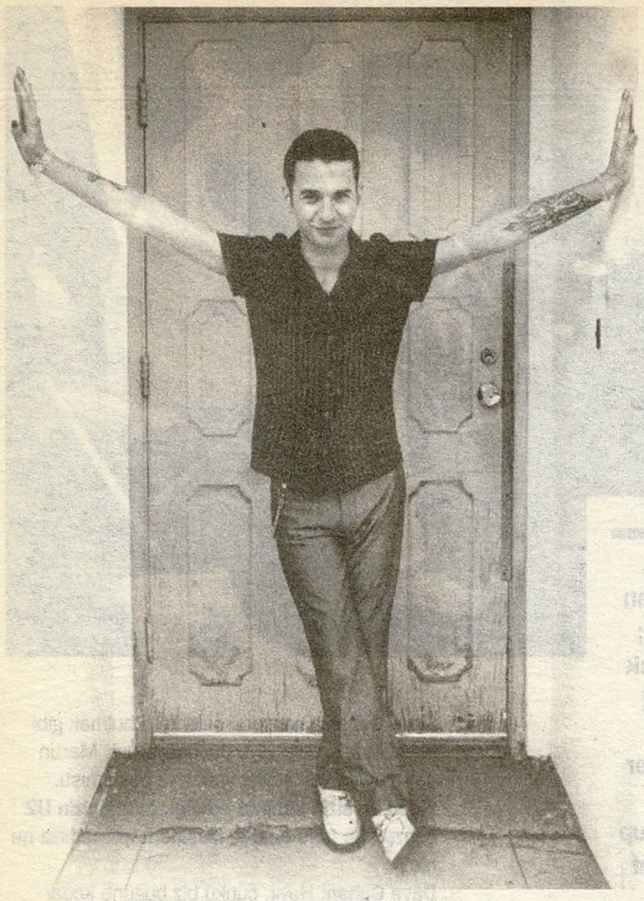

Piyanonun başına oturuyorum, kulağıma bir melodi geliyor, kendi kendime hiçbir soru sormadan hemen söylemeye başlıyorum. Şarkılarım hep aynı şekilde doğuyor. Bizim müziğimiz, basit, sade olmanın da ötesinde, doğal, içten gelen bir müzik. Müziği benim için hayati bir faaliyet yapan da bu zaten. Ruhumla doğrudan bağlantı...

rak duruyor: Grup için yazdığın şarkılardaki saflığı, melodilerin sadeliğini korumayı nasıl başarabildin?

Martin Gore: Bu soruyu hem çok zor hem de çok kişisel buluyorum. Mahrem, benim açımdan sıkıntı verici yerlere uzanıyor. Çünkü eğer bu şarkılar size saf geliyorsa, bunun nedeni hiç şüphesiz benim pek yetişkin olmamam, biraz geri kalmış, tuhaf bir herif olmamdır... *(gülümsüyor)* Şarkılarım hüzünlü ve melankolikse, bunun sebebi, benim zaten hep öyle olmam: kolay, ama aynı zamanda karanlık, hep melankolik... Her fırsatta mavra yapan, şakalaşan, ama iç sıkıntısından, efkârdan da kurtulamayan bir oğlan... Bu konuda konuşmak bana çok zor geliyor, çünkü bu hüznün nedenleriyle yüzyüze gelmekten korkuyorum. Söyleyebileceğim tek şey, ben her zaman çok doğal bir şekilde, sezgisel olarak yazdım. Piyanonun başına oturuyorum, kulağıma bir melodi geliyor, kendi kendime hiçbir soru sormadan hemen söylemeye başlıyorum. Şarkılarım hep aynı şekilde doğuyor, bu süreçte beynin hiçbir rolü yok. Sık sık orada burada Depeche Mode'un şarkılarının hep aynı olduğunu okuyorum; çünkü ben sadece bunları yazmayı biliyorum. Bizim müziğimiz, basit, sade olmanın da ötesinde, doğal, içten gelen bir müzik. Dolayısıyla da oldukça hüzünlü. Onu benim gözümde bu kadar önemli kılan, müziği benim için hayati bir faaliyet yapan da bu zaten. Çünkü eğer ruhumla bu doğrudan bağlantıdan yoksun olsaydım, tam manasıyla delirirdim: Ben fazla düşünen bir herifim, beyin-adam karikatürü, takıntılı... Bütün zamanımı absürd ve kafayı kemiren varoluşsal sorular sormakla geçirdiğim için, sadece müzik beni bu karanlık düşüncelerden uzaklaştırabiliyor. Piyanonun başına oturuyorum ve birden her şey bakir, el değmemiş, lekesiz hale geliyor, tıpkı ilk günkü gibi... Melankoliye teslim olmaktan hoşlanıyorum; Massive Attack ve Smashing Pumpkins'in günümüzdekiler içinde en sevdiğim iki grup olması tesadüf değil.

Sahne sana aynı zevki, aynı kaçış duygusunu veriyor mu?

Andrew Fletcher: Martin'le ben çok büyük bir şansa sahibiz: Dave Gahan. Bütün bakışları üzerine toplayan, insanları elektrik çarpmışa döndüren bir şarkıcı o. Böylece biz de kendi köşemize çekilip kafamıza göre takılabiliyoruz.

Martin Gore: Sahne benim için artık daha mekanik bir faaliyet haline geldi. Benden şarkı isteyen, ortak çalışma yapmayı teklif eden pek çok kişi oluyor. Ama ben bunun yürümeyeceğini biliyorum, kendimi düğmesine basılmış makine gibi görürüm. Bulunduğum odada bir başkası olunca yazamam, tamamen felç oluyorum o zaman. Ben sadece Depeche Mode için yazabilirim.

Yirmi küsur yıldır şarkı yazıyorsun. İlerleme kaydettiğini hissediyor musun?

Martin Gore: 80'lerin ortasında çıkardığımız albümler gibi albümlerden şimdi yılda iki tane yazarım tabii. Buna karşılık, "Barrel Of A Gun" düzeyinde parçalar var ki... Bundan böyle beni en ilgilendiren şey çıplaklık. Tamamen soyunmuş, lime lime paçavralara sarılı şarkılar yazmak isti-

Eğer "zır deli" Depeche Mode hayranlarından biriyseniz

Depeche Mode'un "The Singles 86>98" olarak adlandırılan best of'u geçtiğimiz günlerde yayımlandı. Dünyanın gelmiş geçmiş en önemli "bağımsız" firması Mute da, bu albümün çıkışını fırsat bilip çok büyük bir reklam ve promosyon kampanyasına girişti. Gerçi Mute, Depeche Mode'un her albümünü çok büyük tantanalarla verir piyasaya ama, bu sefer başka... Bu sefer öyle böyle değil. Albüm, "resmi" olarak, tek kaset, ikili disk ve üçlü LP olarak yayımlandı. Bir-iki ambalaj farkı dışında, albümün resmi durumu aşağı yukarı bütün dünyada aynı. Her zaman, her albüm için bir ya da birkaç "bonus" şarkı kopartabilen Japonya'da bile durum böyle. Ama "resmi" durumun aksine, "promo" nüshalar ortalığı kıyamet gibi sardı. Bir kısmı alınabilir fiyatlarda olsa bile, çoğunlukla çok pahalılar ve eğer "zır deli" Depeche Mode hayranlarından biriyseniz, işiniz çok zor... Gelin bir bakalım...

"The Singles 86>98", tamamen "orijinal versiyon"lardan oluşmuş. Ama Mute, "The Remixes 86>98" adlı bir toplamayı da, tek disk ve üçlü LP olarak ilgili yerlere ulaştırdı bile. Her iki formatta da on remix yer alıyor. Bu mix'lerin çok zor bulunur mix'ler olduğunu söylemeye gerek bile yok. Mute, biz deli hayranların başı sonu olmayan bir koşturmacaya girmesi için elinden geleni ardına koymuyor elbette. Ama Mute, asıl becerisini albüm için hazırlanan "box-set"te konuşturmuş. 14'x6' büyüklüğündeki promo kutu, tam altı bölümden oluşuyor. Farklı bir kapak içindeki ikili albümün yanında, bir "interview" CD ve "A Short Film" olarak adlandırılmış bir video kaset de var kutunun içinde... Diskografi ve biyografilerin yer aldığı kartlar da işin ekstrası... Bu kutuyu edinmek için 200 pound'a kıymak gerekiyor. Kırmızı, "dm 86>98" armalı dijital saate sahip olabilmek için de 105 pound şart. Seksenler stilindeki bu saati edinmek için paraya kıymaya karar verseniz bile işe yaramayabilir. Çünkü bu saatin mail-order firmalarının kataloglarına girmesiyle çıkması bir oluyor. Siparişinizi verip bekleyeceksiniz...

Yeni albümün çıkışı, epeyce önce yayımlanan "The Singles 81-85" albümüne de yaradı. Mute, albümü yeniden pazarlıyor. İsmi birazcık değiştirildi, yıllar arasındaki tire işareti kaldırıldı ve son albüme paralel bir hale getirildi. Albümün yeni baskısında kapak ve ambalaj tamamen değiştirildiği gibi, iki de yeni parça eklendi... "Just Can't Get Enough"ın "Schizo Mix"i bunlardan biri. Tabii bir "remix" derlemesi de bu albüm için yapıldı. Her birinde dört remix'in yer aldığı LP ve CD'ler promo olarak ilgililere gönderildi. "İlgili" olmayan hayranların, gözünü dört açıp katalogları takip etmesi gerekiyor...

Biraz daha eskilere dönelim... "Violator Ninety+One" adı verilmiş ve "Violator" albümünün "made in Japan" özel baskısı olan ikili disk, en çok aranan Depeche Mode ürünlerinden biri. "Enjoy The Silence"ın muhtelif mix'leri ve bir takvimle de desteklenmiş bu baskı, gerçekten çok şeker. "Songs Of Faith And Devotion" tanıtım kutusuysa tam dört diskten oluşuyor. "Studio CD", "Live CD", "Singles 81-85 CD" ve "13 Trk Sampler CD" olarak adlandırılmış disklere nelerin tıkıştırıldığını Allah bilir. Bunu öğrenebilmek için bir 200 pound daha ayarlamak gerekiyor. "Ultra"nın da kutusunu açıp müsrifliğin had safhasına ulaşalım. Pudra kutusu şeklindeki kutu, t-shirt, albüm, video kaset ve bir takım dökümanlardan oluşuyor... Bu kadar değil elbette... Daha epey fazla "sınırlı sayıda baskı", epeyce "promo" nüshası var Depeche Mode'un... Ama ne yazık ki kredi kartlarımızın limiti doldu ve yakın zamanda da açılacak gibi gözükmüyor. Bu kadarıyla yetinelim...

Naim Dilmener

Melankoliye teslim olmaktan hoşlanıyorum; Massive Attack ve Smashing Pumpkins'in günümüzdekiler içinde en sevdiğim iki grup olması tesadüf değil.

yorum. Yazdığım müziklerin tek başlarına ayakta durabilmeleri hoşuma gidiyor: iki bacak, iki kol, gövde ve kafa. Bu doğrultuda, sezgisel olanda daha da ileri gitmek istiyorum, ama kolay iş değil. Gündelik hayatımda, sürekli mantık-ötesi, kartezyen zihnimle kavga halindeyim. Her an her şeye açıklama bulmaya çalışıyorum, bu beni öldürüyor. Daha kendiliğinden olabilmeyi, başımı eğip kendimi salabilmeyi isterdim. Bu kişiyi herkesin tanıdığı kişiliğe tercih ederim, çünkü şarkıları yazan daha dokunaklı, daha insani diğerine göre.

81'de Depeche Mode, punk'tan miras aldığı etiği sahiplendiğini iddia ediyordu: Mute plak şirketiyle sözleşme yok, menejer yok, sanatsal çizgi kesinkes korunacak. Bu ideallerden bugün geriye ne kaldı?

Andrew Fletcher: Hâlâ Mute'tayız, hâlâ her şeye bağımsız olarak karar veriyoruz ve en başından beri aynı sanatsal çizgiyi izledik; herkes grunge'a ya da tekno'ya yöneldiğinde bile. Grubun elimizden kaçtığını, denetlenemez bir canavar haline geldiğini sanmıyorum. Dave'in zaman zaman böyle bir sapma hissettiğini biliyorum, ama ben geldiğimiz yerden gurur duyuyorum.

Sizin en önemli kozlarınızdan biri hep önden gitmeniz, hiç nostaljinin çekiciliğine kapılmamanız, halbuki sizin kuşaktan birçok grup ilhamı kendi geçmişinde arıyor...

Dave Gahan: Biz hep kendimizi yeniden icat ettik.

Andrew Fletcher: Biz sürekli kendi sezgilerimizin peşinden gidiyoruz, modadan ziyade kendi zevkimize güveniyoruz.

Dave Gahan: Tarzımız böyle gelişti. Bizim kalıcılığımızın en önemli özelliklerinden biri şu: Deneysel çalışacak zamanımız oldu, hiçbir sınırı kendimize empoze etmeden bıçak sırtında yürüyebildik. 12 yıldan beri defalarca kendimizi ciddi ciddi riske attık.

Andrew Fletcher: İnsan risk almadan sanatsal açıdan bir gelecek kuramaz. 86 yılında yaptığımız "Stripped" parçasının kayıtlarını hâlâ bugün gibi hatırlıyorum. Hiçbirimizin tam olarak hakim olamadığı sampler'lar yüzünden deliye dönmüştük. Ama bugün bu single'ın bizim kariyerimizdeki en önemli işlerden biri olduğunu düşünüyorum. Doğallığa, arızi olana yer vermeyi bilmek lazım. Kafayı sound arayışına takmış elektronik gruplar var, bunu stille karıştırmamak lazım. Kişilik olmadıktan sonra miksajın hiçbir anlamı yok. Mesela Kraftwerk çok sınırlı imkanlara sahipti her zaman.

En popüler gruplar 60'lı, 70'li yılların sound'unun 'recycle' edilmiş haliyken, siz kendi sound'unuzu kabul ettirmek için 15 yıl uğraştınız...

Dave Gahan: Mesele şu: Şimdi ne yapacaklar? Oasis gibi bir grup nasıl gelişebilir?

Martin Gore: Bir çift albümle her şeye sahip olan bu tipler bundan sonra ne olabilirler ki? İşin üzücü yanı, Oasis'in kopya ettiği sanatçıların hakiki bir kişilikleri vardı. Beatles, Stones, bunlar blues hayranıydı ve kısa sürede kendi müzikal tarzlarını yarattılar. Yazık, çünkü aslında Oasis başlangıçta çok şanslıydı: İyi bir şarkıcı, yetenekli bir besteci, ileri gitmek için bundan niçin yararlanamadılar? Geçenlerde Stone Temple Pilots'dan Scott Weiland'ın kendisini en çok etkileyen grubun Depeche Mode olduğunu söylediğini duydum. Ne alâka?

Marilyn Manson da size çok hayran...

Dave Gahan: Hıı, öyle mi? Eh, siz öyle diyorsanız, öyledir...

"Black Celebration"ın çıktığı ve NME'nin fotoğrafçısı Anton Corbjin'le tanıştığınız 1986 yılı imajınızı en çok belirleyen yıl mı oldu?

Dave Gahan: Kesinlikle. O zamana kadar klip çekimleri cehennem azabı gibiydi. Sonuç bizim arzularımızdan çok yönetmenin zırvalıklarını yansıtıyordu. Julian Temple'la hoş işler yaptık, onun hakkını yemek istemem. Ama bizim maceramıza daha fazla kendisini verecek birisini arıyorduk. Corbjin'e rastlamak büyük şans oldu.

1989'daki single'ınız "Personal Jesus" tamamen gitar üzerine kurulu...

Andrew Fletcher: Flood'un hatası, onun başının altından çıktı.

Dave Gahan: Biraz da köklerimizi bulmak gibi bir şey vardı belki diye düşünüyorum. Martin daha blues'vari şeyler yazmaya başlamıştı.

Flood'un sizin kanınızı emdiği, müziğinizin U2 benzeri bir hale geldiği hissine kapılmadınız mı hiç?

Dave Gahan: Hayır, çünkü biz bugüne kadar prodüktörlüğünü yaptığı herkesten temelden farklıyız. Buna karşılık, Alan bateri çalmaya, Martin ise daha fazla gitar kullanmaya başladı. Her ne kadar Flood'un stili kendisini hissettirse de, büyük benzerlikler olduğunu sanmıyorum açıkçası.

"A Question Of Lust", ardından gelen "A Question Of Time" single'ları için ne diyorsunuz?

Martin Gore: Beni her zaman büyülemiş olan Lou Reed'e göz kırpma anlamına geliyor, "Lisa Says" ve "Caroline Says"e bir gönderme.

İngiliz bir gazeteci, geçenlerde sizin bu kuşağın Rolling Stones'u olduğunuzu söylüyordu...

Andrew Fletcher: Eğer biz de hayranlarımız için Jagger ve Richards'ın kendi hayranları için olduğu kadar önemliysek, bunu bir iltifat olarak alırım.

Martin Gore: Biz yaşayan bir grubuz, kurum değiliz. Neyse, bunu ben de bir iltifat olarak kabul ediyorum; kalıcı olmak, insanların hayatını etkilemek kusur değil.

Bu grubun tutsağı olduğunuz, başka bir şey yapamaz, hatta çalamaz hale geldiğiniz hissine kapıldığınız oluyor mu hiç?

Martin Gore: Çok uzun bir süre bu soruyu kendi kendime sordum, çünkü daha bir sürü özel soruyu da barındırıyor bu soru: Makina haline mi geldim, kendi kendime başımın çaresine bakamaz mıyım artık? Ama bir süredir, bu konuda tamamen rahatladım. Olayların akışının değiştirilemeyeceğini anladım, insanın, elindekilerle daha iyisini yapmayı becermesi gerekiyor. Müzikal açıdan, her zaman anında teşhis edilen bir grup olacağız demektir: Benim yazdığım şarkılar ve Dave'in kendine özgü sesiyle, Nashville'de Teksaslı bir prodüktörün yaptığı albüm bile Depeche Mode albümüdür. Dünyayı değiştirmek istemek bir şeye yaramaz, hele bu dünya başka bir dünyadan daha çok uyuyorsa size. Depeche Mode bizim hayatımız: Onu yaşamaktan başka çare yok.

Çeviren: **Alican Tayla**

Kaybedenler Kütübü

Pazartesi, Salı, Perşembe

22:00 - 01:00

Efsane döndü

KENT FM 101

kentfm.com.tr

LONDRA'DAKİ ASYA

Size ırkçı diyebilir miyim?

Avrupa illerinde, Üçüncü Dünya'dan gelip de, yalnız kendi cemaatine müzik yapmayan ilk grup Carte de Séjour'du galiba. Rachid Taha ve grubu, sound ve söylem olarak meseleye geniş bakmış, daha ilk yıllarında Fransa çapında rüştünü ispatlamıştı. 90'larda Londra'daki –özellikle Hindistan ve Pakistan orijinli– Asyalı gruplar için de amaç bu oldu her zaman. Uzun bir süre İngiliz muhafazakarlığını aşamasalar da, bugün artık kulüp gecelerine ve listelere söz geçirebiliyorlar. Gökhan Pamuk, daha evvel Radikal'de yayınlanan yazısının uzun versiyonuyla konuyu masaya yatırıyor...

Hikayemiz, bundan beş sene önce Britanya'nın "üvey ikiz"lerinden Melody Maker dergisinde yayınlanan Moyeen Islaam adlı bir okurun mektubuna dayanıyor. Birkaç hafta sonraki sayılarından birinde öğrendiğimiz üzere okur, bütün önemine rağmen Cornershop ya da Fun-Da-Mental gibi Asya kökenli gruplara dair o güne dek sadece bir-iki ufak yazı yayınlandığını, derginin beyaz indie gruplarından geçilmediğini söylüyor ve ekliyordu: "Irkçı bir dergi olduğunuz sonucuna varabilir miyim?"

Bunun üzerine derginin en esaslı kalemlerinden Dave Simpson, çok geçmeden günah çıkartırcasına "FANT-ASIA!" başlığıyla bir "özel rapor" yayınlıyor ve Asya kökenli grupların o güne dek neden görmezden gelinmiş olabileceğini tartışıyordu. Endüstrinin, Pakistan, Hindistan veya Afganistan'dan, kısaca Asya'nın bağrından taşıp buralara kadar ulaşan müziğe basmakalıp bir "etnik" tanımı yakıştırdığı; caz, blues ya da reggae gibi "spesiyalize olmuş" müzikler içinde değerlendirdiği söyleniyordu. Dil problemine gelince, evet, "dışardan" dinleyiciler için bir dil kayması vardı; dolayısıyla dar hedef kitleleri de, Avrupa ikametgahlı Asyalılardan başka kimse değildi ama, her şey ortaya konamasa da, "Asyalı Müzik Sahnesi" üzerine en azından ilk ciddi adımların atılmasına vesile olan bir tartışma başlamış oldu.

Yeniden Islaam'ın mektubuna dönersek, bu mesajı dergiye göndermeden birkaç hafta önce Fun-Da-Mental'ın Marquee Club'da verdiği görkemli konseri izlemeye hiçbir MM muhabirinin gelmediğini, muhtemelen üç-beş kişi ve bir köpekten müteşekkil seyirci grubuna çalan, kıytırık bir grunge grubunun peşinde olduklarını söylüyordu Islaam. Tarih, dediğimiz gibi, 1993'ün başları...

Fun-Da-Mental'ın Marquee Club'da verdiği görkemli konseri izlemeye hiçbir Melody Maker muhabirinin gelmediğini, muhtemelen üç-beş kişi ve bir köpekten müteşekkil seyirci grubuna çalan, kıytırık bir grunge grubunun peşinde olduklarını söylüyordu mektup...

Tescil edilmek

Asya kökenli grupların yine aynı günlerdeki en büyük şikayetlerinden biri, o güne kadar binlerce albüm satılmış olmasına rağmen listelerde görünememeleri, daha doğrusu "tescil" bile edilmemeleriydi. Zira plakları genellikle "megastore"larda değil, köşebaşı dükkanlarında, marketlerde satılıyordu. Bugün artık zorlu bir kavşağı dönmüş durumda Asyalı gruplar; ne albüm tescili, ne de listelerden soyutlanma gibi sorunlarla uğraşmak zorundalar. Bütün popüler müzik dergilerinde, kritiklerde ya da listelerde hakettikleri ilgiye mazhar oluyorlar. Hatta "Top Of The Pops" gibi örtük İngiliz tutuculuğuna beraat çıkaran programlarda bile boy gösteriyorlar.

Enteresandır, bu Asya bağlantılı insanlar içinde ilk büyük şöhret kapısını aralayan isim olarak, "Boom-shaka-lak" Apache Indian gösteriliyor o zaman. Her ne kadar yaptıkları itibariyle bugün önemsediğimiz diğer Asyalı gruplar kadar güçlü bir "sese", her anlamıyla, sahip olmasa da, büyük plak şirketlerinin ya da hatırı sayılır indie "label"ların bu yöne eğilmesine sebep olduğu için, özel bir konuma yerleştirilmiş Apache Indian. Gerçi Fun-Da-Mental'ın "manga komutanı" Aki Nawaz, plak şirketlerinin kendilerinden çekindiğini, Apache Indian gibi kolay ufalanacak pop starları olmadıklarını söylüyor ama, TV'lerde "Asya-pop"un izlerinin onunla başladığı da dilden dile naklediliyor.

"Selling India by the pound..."

Asya "background"lu gençlerin bir "ses"e sahip olmaya çalışmaları, dolayısıyla kendi kimliklerini bulmaya başlamaları çok eskilere dayanmıyor. Şimdi ne yaptıkları bilinmemekle birlikte, o günlerin en parlak gruplarından biri Achanak'ın tablacısı Ninder Johal'ın dediğine göre, bundan on-onbeş sene öncesindeki genç Asyalılar, sadece Hindistan'dan getirilmiş şeyler dinliyorlarmış. Buna karşılık, şimdi bu kuzeybatı Avrupa ülkesinin kültürüyle büyümüş olanlarıysa, saf Hint müziğine öcü gibi bakmakla kalmayıp Top Of The Pops programındaki gibi şeyler istiyorlarmış. Ama belki de bu gençler sayesinde günümüzün en ileri iletişim tekniği hip-hop'la içiçe geçmiş, rengarenk bir "Asyalı Müzik Sahnesi"ne tanık olabiliyoruz bugün. Cornershop ve Fun-Da-Mental'dan başka, Asian Dub Foundation, Transglobal Underground, Loop Guru ya da bu sahnenin gurularından Talvin Singh gibi isimler, artık bir "Üçüncü Dünya'nın Sesi" hareketinin harcını karmış durumdalar. İlk "militan rap" vakası dedikleri Fun-Da-Mental'ın Aki Nawaz'ına dönersek yine, şiddetli bas ve çiğ hip hop ritmlerinin, bugünün en dolaysız sokak diline karşılık geldiğini söylüyor Nawaz. Bu yolla, Asya'nın

Asian Dub Foundation

buruk tebessümlü, kanaatkar insanları imajını yerle bir etmeye başkoyduklarını da saklamıyor. Hem "karaadam"ın öfkesine tercüman olacak politik söylemi, hem de sadece dans etmeye adanmamış hip hop kıvraklığıyla, Üçüncü Dünya'nın "ezilmiş" genç kuşağına rahat bir teneffüs imkanı salıyor. Fun-Da-Mental'ın, Atlantik'in beri yakasındaki "Public Enemy" misyonunu üstlendikleri gibi bir yargı var ama, onlar daha ziyade müzikten doğmuş "fundamental"ler kategorisine yakışıyor.

Tjinder Singh (Cornershop)

Işığın yükseldiği yerler

Politik söylem bakımından diğer Asyalı gruplara şöyle bir göz attığımızda, hep aynı dozda olmasa bile yakın ruh hallerinin etrafında dolaştığımızı görüyoruz. Yaşları yirmilerde gezinen beş kişilik Asian Dub Foundation ekibini ele alalım, bu sene çıkan "Rafi's Revenge" albümlerine dair notlarımızda üzerinden geçtiğimiz gibi, saldırganlıktan ya da içi boş anarşist söylemden uzak, fakat meramını en keskin politik yollarla dile getirmeyi çok iyi beceren bir grup ADF. Yine grubun beyni rolündeki Chandrasonic, akademik eğitimini siyaset ve tarih üzerine yapmış bir müzisyen. Ama ilk bilinçlenmeye başladığı zamanların, çok daha genç yaşlarına uzandığını söylüyor. Üniversitedeki araştırma konusu ise Kuzey Kore türü tuhaf komünist rejimler, Stalinizm ve "Soğuk Savaş"ın ikiyüzlülüğü üzerine. Sertlik dozu daha düşük olmakla birlikte, politik tavrını müziğinden esirgemeyen bir başka güzide grup ise Cornershop. Dub ve punk sonrası müziğe yeni bir boyut getiren "Asyalı" ufkunu daha da ötelere taşıyanların en gözdesi. Hem alternatif popun muhalif bütünlüğüne sadık kalıyor, hem de ➜

Cornershop'un beyni Tjinder Singh, plak endüstrisine verip veriştiriyor, siyasetin nimetinden bahis açıyor, grubun serüvenini anlatıyor ve başarısının sırrını ifşa ediyor...

Siyaset de futbol kadar heyecan verici

Londra gecelerine hükmeden bir sürü Hintli DJ var...

Tjinder Singh: Bu kadar Hintlinin DJ olmasının tek sebebi, bu işten çok kolay para kazanılması. Bana "harika" diyorlar, "yığınla Hintli müzisyen var". Ben de onlara şöyle diyorum: "Hayır. Sadece taksiye binip çantalar dolusu CD'yi kulüpten kulübe gezdiren bir takım tipler var." Endüstri onları bir grupta çalmaktan caydırmak için her şeyi yaptı. Ve Hintliler bir hiç yüzünden taban tepecek, yıllarca gölgede kalmayı bekleyecek, dandik kulüplerde çalmak için turneye çıkacak insanlar değil. Ama Cornershop daha baştan hileli zarlarla oynadı: Bütün çabalarıma, sarfettiğimiz bütün eforlara rağmen, kendimizi ciddiye almamayı sürdürüyoruz.

Asian underground diye adlandırılan hareket hakkında neler diyorsun?

Hepsi plak endüstrisi tarafından icat edildi. Bu gruplar hiç rahatsızlık hissetmeden bizim beş sene evvelki fikirlerimizi yağmalıyorlar. Şu Asian underground teriminde nadir rastlanan bir sinizm var: Business tarafından keşfedilen bir şey nasıl underground olabilir? Her zaman olduğu gibi büyük plak şirketleri beş sene sonra bir bağımsız grubun fikirlerini çalıyor. Ama bir güzel temizleyip cilalayarak: Siyaset tamamen defterden silindi. Meğersem gençler siyaseti sıkıcı buluyorlarmış! Gençleri, gelecekleriyle ilgili karar alabilme gücünden mahrum bırakmak için çok iyi bir numara. Siyasetin de pekala futbol maçı kadar heyecan verici olabileceğini bu çocuklara nasıl anlatmalı?

Düşünceyi ve müziği bir araya getiriyorsunuz, tıpkı bir zamanlar Specials'da olduğu gibi...

Akranım müzisyenlerin tersine, ben eğlenmek için burda değilim. Müziğe olan tutkum çocuklukta, Pencap'ta Sih'lerin yaptığı dini müziği keşfettiğim gün başladı. Çiğ ve insan eli değen müziklerden aldığım tadı hep içimde sakladım. Deneyler yapan insanları seviyorum, temizlikten ve boşluktan nefret ediyorum. Ailem bu derece müzikle ilgilenmeme, bir grupta çalmama pek tahammül gösteremiyor. Zamanımı boşa harcadığımı düşünüyorlar. Eğer aynı şeyleri bir siyasi partinin bünyesinde söylüyor olsam, benimle iftihar ederlerdi. Bazı şeyler yoluna girsin diye senelerce bekledik durduk. Tekerimize çomak sokanlara rağmen işte hâlâ varız. Cornershop'a para kazandırabilmek için, paralel olarak bir de Clinton isminde bir dance grubunu yürütüyoruz, ayrıca bir plak şirketi kurmak üzereyiz. İşlerimize burunlarını sokmasınlar diye büyük şirketlerle anlaşma imzalamayı hep reddettik. Daha da dikkati çekmek için yapabileceğimiz başka bir şey yok. Plaklarımız ne olduğumuzu söylüyor zaten. 89 senesinde bu grubu oluşturduk. Hiçbir şeyi inceden inceye düşünmedik, hesaplamadık: Tesadüfen kendimizi David Byrne'ün Amerika'daki şirketiyle kontrat imzalarken bulduk, yine tesadüfen Allen Ginsberg'le karşılaştık ve birlikte bir çalışma yaptık. Kariyerimizde virajlar olmadı, başlangıçtan beri aynı fikirle gelişmemizi sürdürüyoruz: Hint ve Batı enstrümanlarını birleştiriyoruz, politik şarkılarla tuhaf, gülünç temaları, hip-hop'u ve pop unsurlarını karıştırıyoruz. Bu yüzden de kendimizi çok yalnız hissediyoruz. Kendi yolumuzu kendimiz açtık ve kimse bu yolu takip etmiyor.

"When I Was Born For The 7th Time" albümü sizin için bu yolun neresine denk düşüyor?

Yolculuğun sonuna geldiğimizi düşünüyorum. Bu albüm bir varış çizgisi gibi. Bu noktada, oyuna ara verme oyunu oynuyoruz. Rick Wakeman olsaydım, sana şimdi "Bu varış çizgisinde, içlerinden birini seçebileceğin kapılarla dolu uzun bir koridor başlıyor" derdim. Ama ben Rick Wakeman değilim, VIII. Henry hakkında bir konsept albüm yapacak yeteneği kendimde hissetmiyorum... Bu albümde teknolojiye çok yer verdik. Ama aynı acelecilik ve alıştığımız aynı derbederlik içinde. Birçok şarkı, haftalarımızı geçirdiğimiz stüdyoda son anda ortaya çıktı. Şansımız, davet ettiğimiz bütün misafirlerin –The Automator, Norman Cook, Allen Ginsberg, Justin Warfield– zevkle bizi ziyaret etmesiydi. Coşkularıyla, dürüstlükleriyle ve özel teknikleriyle geldiler. Bir çatışma, bir gerilim yaşanmadı, sadece hoş bir rekabet vardı... Bizim kapımız ardına kadar açık. Özellikle de Lee Scratch Perry gelmek isterse...

Son zamanların en moral düzeltici çalışmalarından biri
(Aktüel)

Eğer Türkiye'de alternatif müzikten bahsedeceksek bu bahsin ilk cümlesini Zen oluşturur herhalde
(İstanbul Life)

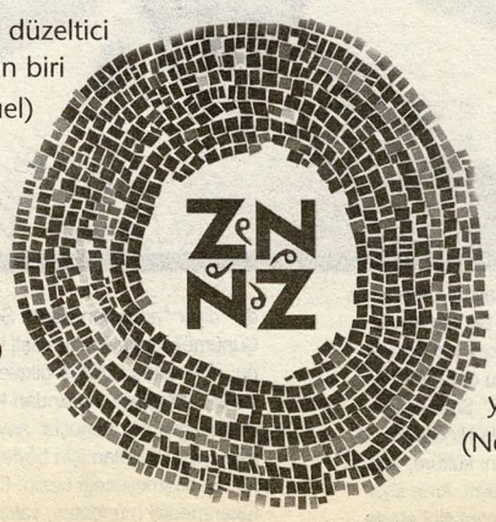

İki dünyanın ortasındaki İstanbul'un ses zenginliği
(Radikal)

Zen'in son albümü yine doğaçlama, yine alışılmadık, yine gel-git
(Negatif)

<O> KODMUZIK

İstiklal Cad. Atlas Pasajı, No:16 Beyoğlu/İstanbul | Tel: 0212 244 2422 - 292 0465 | Tel: 0212 244 2422 - 292 0465 | kod muzik superonline.com

Önce kulüp faaliyetleriyle, sonra albümleriyle en popüler Asyalı müzisyenlerden biri olan Talvin Singh, nasıl müzik yaptığını, ailesini, Hindistan'ı ve Asyalı grupları, "Asian underground"u anlatıyor...

Stüdyo dünyanın merkezi

Björk'ten Garbage'a, Madonna'ya kadar herkesin yanında görmek istediği biri haline geldin. Ne diyorsun?

Talvin Singh: Neler olup bittiğini bilmiyorum. Her halükarda iş çığrından çıktı. Evet, bunlar oldukça dürüst insanlar, müziğimdeki kişilik hoşlarına gidiyor ve beni gerçekten olumlu, yararlı biri gibi değerlendiriyorlar. Ama Garbage konserlerinde DJ'lik yapmak beni fazla tatmin etmedi, Bowie'nin bir konserinde açılışı yaptım ama, turne boyunca eşlik etme teklifini de reddettim. Kendi albümüme konsantre olma fikri gözümde çok daha önemliydi.

Bu işleri yaparken bir taraftan da kendi albümünü halledemez miydin?

Stüdyonun dışında hiçbir parça yazamıyorum. Bir sürü insan dünyanın dört bir yanını dolaşarak da kendi müziğimi ve sesimi yaratabileceğimi zannediyor ama yanlış. Yazmak için hiç de Londra'dan uzakta olmaya, yolculuklar yapmaya ihtiyacım yok. Karşılaştırdığım kültürlerden, geçmişimden, tecrübelerimden öğrendiklerimi ve belleğimdekileri harekete geçirmem bana yeter de artar. Stüdyodaysam, dünyanın merkezindeyim. Ve enstrümanlarımın önünde sesler ve ritmler sayesinde evrene ulaşabiliyorum. Stüdyomdan içeri girdiğimde nereye gitmek istediğimi biliyorum ve elektronik oranın çok yakınlarına kadar gitmeme izin veriyor. Ama o kadar uzun boylu değil, elektroniğin rolü asla sanatın üstüne çıkmıyor. Müzik fabrikasyon olarak üretilebilecek bir şey değil, insan olmanın yüceliğine bağlı organik bir güç.

Asya kökenli grupların hareketi hakkında neler düşünüyorsun?

Bırakın Asyalı gruplar hareketini, drum'n'bass sahnesine mensup olma fikri bile bana çekilmez gelmeye başladı. Bütün bunlar budalalık, hepsi birer pazarlama tekniği. Bu etiketler o kadar salakça ki, giderek insanları karanlıklara hapsetme tehlikesi taşıyor. Merak duygusu üzerinde negatif etki yaratıyor, insanlara kafalarını açık tutmayı yasaklıyor. Müziğe böyle kimlik kartları dağıtmak, kategorilere ayırmak, halkı tüketici gruplarına bölmek anlamına geliyor. Ben müziğimin türüyle değerlendirilmek istemiyorum. Ben etrafımda, tıpkı geçen gece The End kulübünde olduğu gibi, üzerlerindeki kıyafetleri ve derilerinin rengini dert etmeyen, şu veya bu klana ait olma zorunluluğu hissetmeyen insanları görmek istiyorum.

Talvin Singh

Müziğinde ailenle, toplumunla paylaştığın kolektif hafızanın izleri var...

Bu ışığın, bu ortak bilincin sayesinde babam hakkındaki "Moonbasstic" parçasını yazacak gücü bulabildim. Uganda'ya yerleşen ve İdi Amin'in iktidara gelişiyle ülkeden sürülen Hintlilerden biriydi babam. Ailem bu albümün her köşesinde mevcut, her titreşimi onlar yaratıyor, onlar harekete geçiriyor. Onların yolculukları, onların hayatları benim tüm dünya kültürlerine açık olmamı sağlıyor.

Londra'dan bakınca Hindistan nasıl gözüküyor?

Kötüye gidiyor. Ülke büyük kimlik problemleriyle pençeleşiyor. Ekonomik olarak büyük bir ülkeyiz, ön planda olabilecek kadar büyük kozlara sahibiz: Güçlü bir elektronik endüstrisi var, yaratıcı televizyon programları, dünyaya ait bilgilere anında ulaşma olanağı, olağanüstü bir müzik var, gençlerin hepsi en azından bir kameraya sahip olmak istiyor... Ve yine de, son gidişimde, gelecek hakkında ne düşündüklerini sorduğumda ilk defa gençlerden şu cevabı işittim: "Bıktık bu budalalıklardan, nedir bu rave kültürü?" Siyasal iktidar ve onun baskın otoritesi bizi geriletiyor. Pakistan'la Hindistan arasındaki nükleer silahlanma yarışına baksanıza: Aynı kültüre, aynı müziğe sahip iki ülke; sanatçılarını besleyen kaynak aynı. Ama siyaset, para adına bu güzel armoniyi yıkacak, sokak çeteleri gibi etrafa korku salma oyunu oynayarak bu yeryüzü mucizesini parçalayacak. Bu birliği korumak için eldeki en güzel çare müzik.

40→

→

Doğulu müziğin sınırsızlığında alabildiğine yol alıyorlar. Amerikan Spin dergisine göre geçen senenin en iyi albümü "When I Was Born The 7th Time", Cornershop'un enerjisini dünyanın bütün köşelerine yayan, popüler müziğin çehresini değiştirecek bir albüm. Bu arada, böyle kalabalık bir ekipten açığa çıkan enerjinin çekirdeğinde Tjinder Singh gibi son derece sağlam bir müzik adamının bulunduğunu da unutmamak gerek. Hatta en önemli 100 müzik büyüğü içinde, onun da yeri olduğunu...

Tıpkı Cornershop gibi Black Star Liner da, en cevval şark melodilerini, en iç açıcı ritmlerle, sample'larla beynimize işleyen mucizevi gruplardan biri. Tabii bizim için Black Star Liner'a dair en ilginç husus, ülke topraklarımıza ulaşmadı ama, "High Turkish Influence" EP'leri ve birkaç sene öncesindeki "Yemen Cutta Connection" albümlerinde karşımıza çıkan "Ottoman Empire Strikes Back" isimli şarkıları. (Kendi payımıza, bulabildiğimiz ölçüde Black Star Liner'ın müziğini dinlemiş, hakkında yazılanları titizlikle okumuş olmamıza rağmen, bizim topraklara yakın ilgisinin nedenini maalesef henüz anlayabilmiş değiliz.)

Transglobal Underground'un grupla özdeşleşen "sesi" Natacha Atlas, kendi kökleri Mısır'a uzanmasına rağmen, turnelerinin İsrail durağında "Filistililer beni kendilerine ait görüyor, Yahudiler de" diyor "ama ben Gazze Şeridi'ndeki biri gibiyim. Hepsine aitim!"

Asya'da yeraltı faaliyetleri

Özellikle Britanya adasında yoğunlaşan bu müziğe yakın mercek tutanlar için kilit isimlerden biri de, Londra'nın en esaslı kulüplerinden biri Anokhan'ı kuran Talvin Singh. Kökleri dört bir Asya memleketine uzanmış isimleri bulup kulübünde sahne almalarına imkan tanıyan Singh, aynı sahnenin VIP mertebesindeki misyonerlerinden. Esas enstrümanı tabla ile başladığı serüveni, bugün onu hem müziğin arka planına vakıf, hem de vitrinini dizayn eden bir stüdyo dehasına dönüştürmüş durumda. Bu çabalarının en kıymetli mahsulü, kulübünde çalıştığı gruplarla yaptığı "Soundz Of Asian Underground" albümü: İçinde State Of Bengal'den Osmani Soundz'a, Future Soundz Of India'dan Amar'a, geleceğin yeni Asyalı neferlerini muştulayan ve henüz üzerinden iki sene geçmemiş bir antoloji. Ülkemizde de yayınlanan bu albüm dışında, Talvin Singh'in daha geçen ay çıkardığı kendi albümü var bir de. "OK" ismini verdiği bu ilk albümle, şimdi de Asya'nın başka bir uzamına, daha "ambient" ve "moody" bir çehreyle bakıyor. Egzantrik müzik oyuncaklarıyla süslü stüdyosunda başrolü tabii ki yine tabla üstleniyor. Albümü annesine ithaf ederken bile ona dokunuyor Talvin Singh: "Annemin dizleri, benim ilk tablam..." (Merak edenler olabilir, Talvin'in Tjinder Singh ile bir yakınlığı yok.)

1997'den beridir muhtelif konserler için buralara uzanan ve dinlenebilir dans müziğin peygamberleri mertebesindeki Transglobal Underground ile aynı kulvarın yolcusu Loop Guru'ya gelince, onlar politik tavırdan çok, müziğin kültürel füzyonuna hassasiyet gösteren iki renkli ekip. Onları farklı kılan, Asya'nın müziğe akseden bütün mistik zenginliklerini toplayıp atölyelerinde kendi üslûplarıyla damıtmaları. Transglobal Underground'un grupla özdeşleşen "sesi" Natacha Atlas, kendi kökleri Mısır'a uzanmasına rağmen, turnelerinin İsrail durağında "Filistililer beni kendilerine ait görüyor, Yahudiler de" diyor "ama ben Gazze Şeridi'ndeki biri gibiyim. Hepsine aitim!"

Günümüz itibariyle, bu yaşlı ve büyük kıtanın engin bir müzik membaı olduğunu, artık Birinci Dünya ülkeleri çok iyi anlamış durumda. Ve tabii yarattığı hareket dalgasının, kıyısından köşesinden geçtiğimiz bu bir avuç isimle sınırlanmayacağını da. Sonuçta, Asya'dan Avrupa'ya, oradan tekrar Asya'ya bağlanan yolun yolcuları için böyle bir kabuk değişimi ve tazelenme oldukça, ivmenin düşmeyeceği kesin. Doğudan yükselen bu ışıkların söyleyecekleri tükenmediği müddetçe, yakın temasımızın aynı hızla devam edeceği de. En azından yeni bir dünya keşfedilene kadar.

Gökhan Pamuk

Ahmet Sinan Hatipoğlu

Roll'un 12. sayısındaki "gelmiş geçmiş en güzel şarkılar" listesinin tepelerinde "muamma" bir isim göze çarpıyor: "25. Kısım" şarkısıyla Ahmet Sinan Hatipoğlu... Ve, 1993 yılında yaptığı ilk ve tek albümü "Musiki"den üç şarkı daha... Sessiz sedasız çıkan ve zamanla özel hayranlar toplayan "Musiki"nin "musikişinas" sahibiyle ne zamandır konuşalım, hikayesini dinleyelim istiyorduk. Kısmet bu ayaymış, kendisini, aynı zamanda stüdyo olarak da kullandığı rahat ve mütevazı bürosunda ziyaret ettik, müzik ve hayat üzerine fikir jimnastiği yaptık...

mi teli bana yeter

dın dın dın dın dın dın dın dın dın dın dın dın dın dın dın dın dın dın dın

Ahmet Sinan Hatipoğlu: Ortaokulda aldık elimize gitarı, Beatles, Shadows... Benim etrafımda çok iyi çalanlar yoktu. Elimizde gitar, ayağımızla tıs tıs tıs, küçük bir konser yapmıştık, mahalle arasında. Ondan sonra da hiçbir zaman grup kurmak için bir hevesim olmadı. Daha ziyade dinledim ben. Bizim çaldığımız gitarda teneke durumu var: Sen ne yapıyorsun, adamlar neler neler yapıyorlar... Acayip sesler duyuyoruz, bizim tınlatamadığımız sesler... O zaman bıraktım gitarı elimden, yıllarca dinledim, dinledim. Sonra dinlemekten de bıktım... Gayet normal, bıkabilirsin de müzikten. Çeşitli depresyonlar geçirirken, müziğin artık bana tamamıyla zarar verdiğine karar verdim. Kafamı götürecekti; kafa da lazım bana...

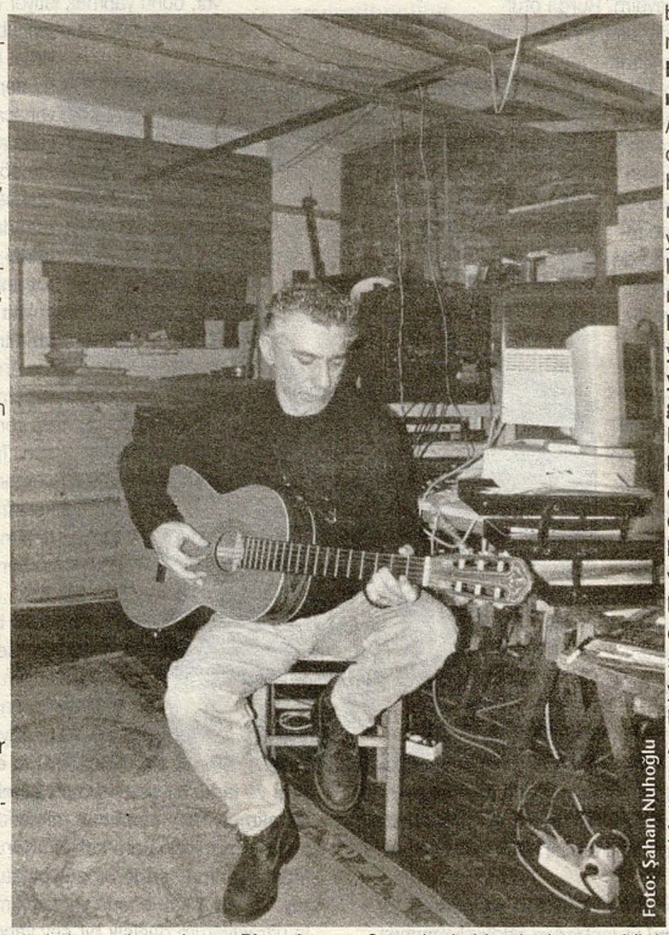

Foto: Şahan Nuhoğlu

Sizi bu kadar etkileyen müzikler neler-di?

Bilmiyorum, Pink Floyd... Ya da Who... Rock mu diyorsunuz onlara? Beatles'tan, Shadows'dan başlayarak onları dinledik. Ama Elvis değil... Elvis dinleyenlerle alay ederdik biraz, "kıro" derdik. *(gülüyor)* Benim kadar dinleyen var mıdır diye ölçmüş olsalar, valla yoktur, sapıkçasınaydı... "Thick As A Brick" mesela... Sonuna kadar açıp dinlerdim. Geçenlerde tekrar bir dinledim, "ulan" dedim, "tabii ki dinlersin ya, baksana, acayip bir olay var, kolay değil..."

Müzik üretmeye biraz geç başlamış sayılırsınız: 80'lerde başlamanız bir tesadüf mü, yoksa bir "dönem değişikliği"nin, 80'lerin halet-i ruhiyesinin etkisi var mı?

20'li yaşlarda ne birikimim vardı da, ne yapabilirdim? O zamanlar düşünebiliyordum bunu: Biraz daha yaş aldığım zaman, biraz daha birikimim olacak, yaptığım işe "tamamdır bu" diyebileceğim. Bir şeyler üretebilmem için, yalandan da olsa, "bu böyle olmalı" diye bir şeyi, o günlük, o anlık, o aylık da olsa diyebilmem lazım, yoksa yapamıyorum. 80'lerde, "hadi artık, bu böyle olur" diyebildim demek ki. "Ben bunu yaptım" dediğin zaman, "şurası niye böyle olmuş"un cevabının da hazır olması lazım. Biraz da eğitimden gelen bir şey bu: Mimarlık fakültesinde bize proje yaptırdıkları zaman, "projeyi savunun" derlerdi. Bunu yapabilmek de zor iş. Sanatla uğraşan insan biraz ince oluyor, çabuk kırılabiliyor ya, ona karşı bir perde de oluşturabilmen lazım. Biri sana "bu olmadı" dediği zaman, o şeyini koruman lazım ki, devam edesin işe... Sağına soluna da bakmak lazım. Sen bir şey yapıyorsun, meğerse o yapılmış... Ben mimaride de, "neler yapmışlar, ben de onun gibi bir şey yapayım" diye değil de, "demek böyle bir şey yapıyorlar, aman bi dakka, oraya fazla dokunmayalım" diye bakıyorum... Sen ortaya bir şey çıkarıyorsun Ahmet Sinan Hatipoğlu olarak: Bir müzisyen olarak varsın, bir de dinleyici olarak... Mimaride de öyle: Bir mimar olarak varsın, bir de o mekana giren, yaşayan olarak... Bunlar çok farklı şeyler birbirlerinden, bir tanesi çok analitik bakıyor hadiseye. Öbürü öyle değil: Şöyle bir bakıp geçer gider. Ahmet Sinan Hatipoğlu'nun çalışmasının, öbür Ahmet olarak bana, farklı bir şey vermesi gerekir.

Asıl enstrümanınız hep gitar mıydı?

Çok enteresan; İsviçre'ye gittim 78-79'da, bir tane saz aldım yanıma giderken. Hiç saz maz çalmam ama ben; orada da çalmadım, gittiğim yerde de bıraktım. Bir sene kaldı yanımda. Çok da bilmiyorum niye olduğunu... Kim bilir? Buraya döndüğümde bir cihazım vardı, üst üste kayıt yapabiliyordu. Tekrar sazı aldım elime, çalmaya başladım. Ama nasıl çaldım: Tek tel beni ilgilendiriyor... Gitarda da öyle, bir tek mi teli yeter bana... Dın dın dın dın dın dın... Bir-iki sene de öyle takıldım yani. O kadar güzel bir ses ki o, mi telininki, o kadar tatlı bir tını ki... Birdenbire başka bir yere gitmek onu bozacak: "Senin ne işin var burada kardeşim" tiyatrosu başlıyor. Çünkü o mi teli bir mekan oluşturuyor, müziğin öyle bir tarafı da var.

Bir şey arıyor musunuz peki, bir beklentiniz oluyor mu o tele devamlı vururken?

Arıyorum, devamlı bir beklentim var. Ayrıca "gelmesin" durumu da var, çünkü çok hoş o. Mi teli son derece hoş ve yeterli, neyin peşinde koşuyoruz ki? Ama, bir yandan da bir başka tarafım var: "E abi, bir şeyler de yapman lazım, böyle de olur mu?.."

Hocanın fıkrası gibi: Saz çalmasını bilmiyor, sürekli bir notaya basıyor. "Ne yapıyorsun" diyorlar, "öbürleri benim bulduğum yeri arıyor" diyor.

Evet, esasında öyle bir şey. Ama bütün bunlara rağmen, onun yanına bir şey geldiği zaman "kompozisyon"dediğimiz olay çıkıyor meydana. Bir şey de gelirse, "vay bee..." Zaten "vay be" dediğin zaman devam edebiliyorsun, o bittiği zaman sen de bir şey yapamaz vaziyettesin. Resimden daha kolay anlatabileceğim gibi: Başlıyorsun bir çerçevenin içinde, atıyorsun boyayı, bir şeyler buluyorsun... Çok hoş, güzel bir durum var. Bu burda kalsın, diyorsun. Ama, Ahmet bir de götür bakalım bunu, nasıl götüreceksin?.. Bir dalga vuruyorsun: Bozuldu resim... Bozulacağını da biliyorsun. Tamamını görüyorum resmin diye bir olay yok, müzikte de yok. Yapacağım müziğin en sonunu duyamıyorum; duysam duysam, bir-iki melodiyi duyabilirim. Geçenlerde bir arkadaşım geldi, kızımı da aldım, bahçede resim yapıyoruz. Eridim, bittim, resmin içine ettim. Öbür yana baktım, kız ne yapıyor: Götürmüş işi kendi rahatlığıyla... Biz çok şey biliyoruz, donanımımız var ya, o bizi engelliyor. Arkadaşımla yandık; oturduk, "şu kıza bakalım da arak yapalım bari" dedik... *(gülüyor)* Bozma cesaretinin olması lazım biraz da, işi bir yere götürmek için. Birdenbire akıp gelir ya arkası, o da çok hoş bir şey tabii...

Şarkılarınızın sözleri ne anlam ifade ediyor sizin için? O mi teline basarken bir söz düşünüyor muydunuz?

Müziğin mekan oluşturmasından bahsettik ya, söz onu engelliyor bir anlamda. Ama sözün fonetikle birleşen manasını düşündüğümüz zaman, o da bir mekana ait olabiliyor. Ben öyle dinliyorum. Söz benim çok içimden gelen bir şey değil; sesler geliyor içimden. Okuyorum, bir sürü şiiri karıştırıyorum, bir tanesinin fonetik kurgusu güzel oluyor. Şiirin müzik tarafı da o zaten; o biraz alıp götürünce, "tamam" diyorsun, "burdan ben bir yere giderim..."

Mânâ hiç ilgilendirmiyor mu sizi?

Çok önemli değil. Attilâ İlhan'ın "Yirmibeşinci Kısım"ı nerdeyse hiçbir şey anlatmıyor; ama çok güzel bir şey. "Işıkları söndür Suna Su / Vapurları du-

→41

yacağız ha...” Ben bundan hiçbir şey anlamıyorum, anlayan varsa da, beni ilgilendirmiyor. “Canlı bir ruh, candan bir el / Aşkı tutmalıyım” derken mesela, oradaki “ş” harfinin vuruşu... Bir de “aşkı tutmak” filan... Alelade sözler, laf ola beri gele laflar olmamalı, bu da çok önemli seçerken. Seçmek de gayet zor bir iş.

Bir derdim var, bunu yansıtayım gibi bir şey de değil ama...

Hiç alakası yok. Derdimiz var tabii, o anda müzik yaptığımıza göre, müzikle, sanatla bir derdimiz var... “Mekan” diye düşünebiliyorum daha çok. Mekan derken, mimari bir mekan da değil. Şuna tekabül edebilir: Bir sonsuzluk; bugün-yarın-dün, ama yakın dün, yakın yarın da değil; ne kadar geniş atabiliyorsun bakalım kendini... Ölümden önce, ölümden sonra: Bizim uzanacağımız yerler oraları zaten... Sanatla ilgili bir kılıç kalkana girdiğin zaman, tak diye o noktadasın, başka bir yerde olmayı ben düşünemiyorum.

Sizin bir lakabınız varmış, “musikişinas” diye...

Levent'te müstakil bir evde yaşıyorum, orada toplantılar olurdu. Kafayı üşütmüştüm bayağı, normal vaziyette değildim. Sadece müzikle iletişim kurmak gibi bir durum vardı... Bir takım insanlar geliyor ve ben devamlı çalıyorum. Ama çaldığım da tek tel... *(gülüyor)* Ama uçuyorum... Sabahtan akşama kadar... O zaman “Musikişinas Ahmet Efendi” diye dalga geçerdi bir sürü insan. Alay ediyorlardı, farkındaydım. Burda oturduk mesela, ben devamlı çalıyorum, siz de elinize bir şey alıp çalıyorsunuz: Evde piyano var, birkaç tane gitar, saz, ney, kaval, vurmalılar... Hiç çalmasını bilmeyen insan, eğer havaya giriyorsa, bir bakıyorsun, acayip çalmaya başlıyor. Müzik mekanının yavaştan içine giriyorsun, arıyorsun. Arıyorsan zaten, doğru çalıyorsun. Birlikte konuşurken de herkesin bir söz hakkı olmalı, çok konuşan insanın biraz da susması lazım. Toplu müziğe de böyle yaklaşmak lazım. “Ben solo çekeceğim, sıkı gitaristim, ortam benimdir, siz bana eşlik edin” durumları kötü. Soloyu sevmem zaten. Ama biz böyle giderken, sen çıkıp bir şeyler yaparsın, biz sana eşlik ederiz... Çünkü senin anın gelmiştir. Her zaman da bir insanın anı olmaz ki... Eşim anlatıyor bana o günleri, işler nerelere gelmiş: Ben saz çalıyorum bir gün. Uçuk, ne aradığını bilmeyen seslerle giderken, bir tanesi piyano çalıyor oradan, bir tanesi teyp çalıyor, durdurup bilmem ne yapıyor, bir arkadaşımız da şiir okuyor. Ama kimsenin birbiriyle alakası yok... Karım çekti gitti evden, annesine mi ne... Sonra bana da ağır geldi, ben de çektim gittim... *(gülüyor)* Evde devam ediyor olay. Ertesi gün geldiğimde o ekip aynı durumlarda...

Söz benim çok içimden gelen bir şey değil; sesler geliyor içimden... Attilâ İlhan'ın “Yirmibeşinci Kısım”ı nerdeyse hiçbir şey anlatmıyor; ama çok güzel bir şey. “Işıkları söndür Suna Su / Vapurları duyacağız ha...” Ben bundan hiçbir şey anlamıyorum, anlayan varsa da, beni ilgilendirmiyor.

Mimarlık devam ediyor muydu o esnada?

Çok fazla yapmıyordum. Hasta oldum ya! Kalbim öyle bir atıyordu ki, dum dum dum dum dum... Dedim, herhalde ben müzikten öleceğim böyle. N'apıyorsun ya? Hiç olmazsa biraz dinlen, sonra tekrar dönersin... Ama albümü yaptığım zamanlar değil bunlar: Böyle bir kafayla yapamazsın, meseleler var çünkü...

Bir söyleşinizde anlatıyordunuz: Daha komplike müzikler düşünürken, bir dergâha gidiyorsunuz, orada hep aynı ritmi vuranlardan etkileniyorsunuz...

Fransız televizyonunu seyrediyordum: Sarıklı marıklı adamlar bir şeyler yapıyorlar, arkada bir müzik, iyi gidiyor, bir ruh var. Olayda bir şey var yani... Türkiye'ye dönünce, Cerrahi tekkesine gidip gelen bir arkadaşıma, “beni de götürsene” dedim. Bir baktım, bir şeyi yakalamışlar. Özetle şu oradaki olay: Çok yüce bir şey adına, Allah adına, –adını koyman da şart değil, istersen başka bir şey de– toplanmak: Ben bunun için, sen şunun için değil; hep beraberiz. Sonra da sessiz olalım, tüm sesleri ayırt edelim. Sessizlik olmadığı zaman sesin kıymeti de yok.

Albüm yapmaya nasıl karar verdiniz?

Çok bakmak, çok dinlemek de insanda bayağı bir birikim yapar, çok önemlidir ama, bir de yapmak lazım. “Sen ne yapacaksın bakalım” dedim kendi kendime. Onun için yaptım aslında. Tabii ki insanlar beğensin filan ama, o ayrı mesele. Çok şükür ki herkes beğenmedi, ondan da ayrıca mutluluk duyuyorum. Kendimce böyle avunuyor olabilir miyim? Ama yok, hayır, bayağı düşündüm bunu.

Sizinle dalga geçen müzisyen çevresi, önlerine albüm konulunca ne dedi?

Bilmiyorum. İnsanların ne dedikleri de çok fazla umurumda değil aslında. Pek bir şey hatırlamıyorum o konuda...

Albümü elinize aldığınızda siz ne hissettiniz?

Hâlâ dinliyorum, bravo diyorum. Ama niye bravo diyorum? Çok çalıştım ya! Hakkaten çok fazla çalıştım. Her şeyini kendim yaptım.

Albümün altbaşlığı neden “Anatolian New Age”?

Onu İzzet (Öz) taktı. Tanımak için öyle herhalde. Haklı da bir sebep: Kasetçiye gittiğim zaman ne alıyorum, biraz da bilirsem fena olmaz. Çok da iyi bilmiyorum new age'in ne olduğunu. Herkesin bildiğini de zannetmiyorum. Monoton, tekrarları olan şeylere new age diyorlar ama, esasında bu değil galiba. Benim müziğim de “Anatolian new age” değil galiba.

“Musiki” ilk ve tek albüm olarak mı kalacak, devamı gelmeyecek mi?

Daha önce yaptığım birkaç çalışmayı çıkarma düşüncesi var. Bir tane daha yeni albüm yapacağım herhalde, öyle görünüyor. Eski yaptıklarım aslında çok fazla heyecanlandırmıyor beni; bir şekilde organize olup onları çıkarmak lazım. Enstrümantal onlar daha ziyade. Sözlüler de var ama, onları kayıt edilecek duruma getirmedim. 16-17 dakika süren enstrümantal bir iş var, yine o senelerde yapmıştım. Kolaj gibi ama, altyapısı bir kerede çıktı. Şimdi yapacağım iş için diyorum ki: Kompozisyonun tamamına bakmak mecburiyetinde değilim. Aynen kayda giriyorum, bugün canım ne yapmak istiyor, bunu yapmak istiyor *(fincana vuruyor)*, hemen onun arkasına bir şey koyup o kadarını beğenebiliyorsam, eyvallah, çekeyim gideyim... Ben buna devam edeceğim diye bir şey de beni sıkmaya başladı. Esiri oluyorsun. Bunu yapacaksın, çok da iyi yapacaksın! N'oluyor be, yapmayacağım be, sıkmayın ulan! Kendi kendime söylüyorum bunları, ama öbür taraftan, ertesi sabah kalkıp “yapman lazım” gibi bir durum da var. Niyeyse o da?

İkinci bir albüm yapsanız “Musiki” albümü üzerinden giden bir müzik mi dinleyeceğiz, yoksa müziğe bakışınızda, icranızda farklılıklar oldu mu?

Ian Anderson da bir daha “Thick As A Brick” yapamadı, insanın tek başına hazinesi o kadar da geniş değil, kendini tekrar etmeye başlıyorsun. Tamam artık, Pink Floyd'u dinledik, başka numaran var mı kardeşim?... O zaman dönüp kendine bakıyorsun ve bu da hoşuma gitmiyor benim, demek ki insan belli bir şeyi kırıp başka bir yere gidemiyor; diyorsun ki, “ben kıracağım”... Ne kırıcan Ian? Aynen de kıramam yani, bunu biliyorum. Ama hâlâ da bir ümit var içimde. Gerçekten yeni bir şey, farklı bir şey yapacağım diye yola çıkmam lazım. Ama maalesef ve maalesef, sonuç yine eski yaptığım şeye benziyor.

Ama eski yapılan güzel ve tatminkârsa, illâ yeni ve farklı bir şey yapmak gerekir mi?

Gerekmez, ama ben bunu mimaride sıkça yaşıyorum. Profesyonel bir mimarım, müzikten para kazanmıyorum ama mimarlıktan para kazanıyorum. Müşterilerimde şöyle bir şey oluştu: “Ahmet her seferinde farklı bir şey yapar.” Oğlana kütüphane yapacağım mesela, abicim, aylarca o kütüphaneyle uğraşıyorum değişik bir şey yapmak için. Şöyle diyebilirim: Profesyonel olarak yaptığım işi belli sürede bitireyim, para kazanayım, para kazanmaya da ihtiyacım var, para lazım. Ama beceremiyorum, yapamıyorum, “devam et, yap şunun aynısını” diyorum, olmuyor. Burda yalnız çalışmanın getirdiği bir şey mi acaba? Kendimizi büyük adam zannediyoruz filan... Olabilir, bunları sürekli yaşıyoruz çünkü... “Sana yakışır mı” gibi palavralar... Belki bunları kıracağız. Tasavvufta böyle bir şey var, “benliği bırak” diye. O benliği bırakabilmiş değilim, ayrıca o benliğe ihtiyaç da olduğunu düşünüyorum, işe bak! O benlik olmazsa hiçbir şey olmayacak ki! Benliği nasıl öldürmeyi söylüyor bu tasavvuf, onu anlamaya çalışıyorum.

Mimarlığınız ve müzisyenliğiniz arasında bir alışveriş var mı?

Çıkış noktası aynı aslında: Sahte bir dervişlik... Fazla gösterişe kaçmayan, ama içinde bir şeyler de olan bir dervişlik... Dervişin hali nedir: Zengin şeylere bürünmez, zengin mekanlarda yaşamaz, mütevazıdır, ama temizdir. Demek ki bir güzellik var işin içinde... O sahte dervişliği yaparken, o güzelliği bir şekilde oluşturmaya çalışıyoruz demek ki. Mimaride de öyle: Benden klişe diyebileceğim beklentileri olanları görünce anlıyorum, ama zaten onlar

da bana iş vermiyorlar. Yapamam da zaten. Ya onları kendi kafama getirmeye çalışıyorum, ya da beni beğenmiyorlar. Aynı şeyi müzikte de yaptığımı zannediyorum. Ama serbestim de, pırıl pırıl bir büro yapmak istiyorum mesela. İstiyorum ama, yapma noktasına geldiğim zaman yapmayacağımı da biliyorum. Ama belki yapabilirim ha! Öyle bir müzik yapmaya da çalıştım çünkü. "Ya, ben de şöyle canlı, popüler bir şey yapayım" dedim. Yapamadım ki! Onların da hakkını ondan sonra vermeye başladım. Piyasada langur lungur bir müzik yapmak da bir marifet.

Kendi müziğiniz için somut bir mekan düşündünüz mü hiç?

Mimari-müzik ilişkisinde eskiden beri düşüncelerim var, hep beraber müzik yapmak üzerine kurulu... Ben esasında beraber müzik yapmayı çok seviyorum, ama bildiğimiz grup manasında değil, herkesin ne çalacağı belli falan değil. En basit halinde bir daire, çünkü insanlar birbirlerini en iyi bir dairenin etrafında görür... Önümüzde hepimizin girdileri çıktıları, teşkilatı var, kahvelerimiz de yanımızda. Kayıt halindeyiz, kulaklıklarlayız, yerde oturuyoruz, sandalyede filan değiliz. Yukarıda ışıklı bir çatı var; hep gece diye düşünüyorum. Hep bunu yapmaya çalıştım aslında, toplantılarda falan, olmadı, herkes gülüp geçti...

Aslında bir topluluktan emprovize bir bütün oluşturmayı seviyorsunuz ama, tek başınıza çalışıyorsunuz, farklı zamanlarda çaldıklarınızı üst üste kaydediyorsunuz. Bu size tatminkâr geliyor mu?

Geliyor tabii. Yetinmekle de alakalı bir şey. Kayıt yapıyorum diyelim, alıyorum gitarı elime, bir tane ses çıkaracağım ya, vuruyorsun olmuyor, öyle gidiyorsun. Onu bir trans halindeyken yakalamak mümkün. Ya da, kaydederken, çalarken o trans halinde olmayabilirsin, dinlerken yakalayabilirsin. Dinlerken de o trans halinde olman lazım. Buradan müzik dinleyicisine geliyoruz. Müzik dinlemek de bayağı kallavî bir iş. Albüm için ne dediler diye sordunuz ya, bir şey demek öyle kolay değil. Sen ne kadar müzik dinledin, müzikle ne kadar haşır neşir oldun? Ayrıca herkes de bu kadar dinlemek zorunda değil, benimki sapıklık da olabilir. Ama var bizim gibi sapıklar bu arada... Benim yaptığım işi arabada giderken rastgele dinlemenin çok kıymeti olacağını zannetmiyorum. Teknik olarak da izahı var bunun: Mesela ben perdeler kullanıyorum müzikte. Bir ses bir sesi örtüyor, o onun içinden zar zor çıkıyor. Onu duymak için hakikaten dinlemek ve o sesi takip etmek lazım.

Rock dinliyor musunuz hâlâ?

Hayır, hiç dinlemiyorum. 80'den beri bakıyorum şöyle arada bir, bir şey vermiyor. Ama kötü bulduğumdan filan değil, neden olduğunu bilmiyorum. Şundan dolayı olabilir: Ben 15 günde bir, ayda bir çok farklı sound'ların çıktığı o yılları yaşadım. Yani zengindim ben. Şimdi bu fakir hayatı sevmiyorum, o zengin hayatı istiyorum. Belki dünyada çıkıyor böyle şeyler de, bizim haberimiz yok. İsviçre'deki dönemimde böyle bir şey de yaşadım, müziğe başlamamın bir sebebi de o: Bir parkta müzik festivali vardı, gittim. Genesis menesis derken bitmişti olay, yeni bir şey duymuyorduk. Bir grubu izledim, bambaşka bir telden çalıyorlar, "haa" dedim, "bu adamlar geliyorlar". Farklı bir mimarî mekan gördüğüm zaman da, "bir işin peşinde boşuna koşmuyorsun" diyorum, "bak, yapılabiliyor". İnsana şevk veriyor bunlar, hafif gıptayla karışık...

Ian Anderson da bir daha "Thick As A Brick" yapamadı, insanın tek başına hazinesi o kadar da geniş değil, kendini tekrar etmeye başlıyorsun. Tamam artık, Pink Floyd'u dinledik, başka numaran var mı kardeşim?.. Demek ki insan belli bir şeyi kırıp başka bir yere gidemiyor; diyorsun ki, "ben kıracağım"... Ne kırıcan Ian? Aynen de kıramam yani...

Fazla müzik dinlemiyorsunuz, yeni şeyleri takip etmiyorsunuz, bu üretiminizi, beklentilerinizi etkilemiyor mu?

Bazen öyle şeyler oluyor ki, abi çok iyi, tamam diyorsun, ben de yapsam bunu yaparım... O zaman başka bir şey yapamıyorsun. Ya da onu geliştirebilmeyi becerebilmek lazım. Bir korku var orada. Profesyonel olmak da, belki o korkuyu bir kenara atmak demek. O zaman "gelişmiş" oluyorsun, öyle söyleyelim. Fazla gelişmiş olmak da pek hoş gelmiyor bana, daha ilkel olmak belki daha iyi, çocuğun resim yapması gibi. Geçenlerde bir fuar standı hazırladım, süslemeye başladılar, baktım, "en ufak bir süs elemanı kullanmak yasak" dedim. O güzellik fuarında o şişelerin kendi içlerinde bir kurguları var, onlar zaten yeterli. Her tarafı süsle babam süsle, o zaman da bütün kayboluyor. Ama bu da bir teknik olabilir, o kadar kullanırsın ki bunları, o bir bütün oluşturur. Yalınlığın peşinde koşmak benim için daha iyi, ama yalın olmasına rağmen güzel demek de çok zor bir iş. Bomboş bir mekan yapıyorsun, içine bir kutu koyuyorsun. "Bu tamam, oldu" demek çok zor bir şey, müzikte de öyle.

Sosyal hayatınız nasıl?

Neredeyse hiç kimseyle irtibatım yok. Benim zaten öyle bir sakatlığım var, onu biliyorum. Ama kendimle yetinebiliyorum. Sinemaya falan gidersem başım ağrır mesela. Sinema sevmem gibi değil, ama hasta olurum çıkarım, hasta olmanın da alemi yok ki! Yemek masasında da rahatsız olurum, hiçbir zaman sonuna kadar oturaramam, yemeğimi yer kalkarım. Belli dönemlerde belli şeylere sarılıyorsun, onlara sarılacak gücü kendinde buldun mu sıhhatlisin, bulamazsan hastasın. Muallâkta bir şey yani, hayat zor! Kendine ilaç ararken farklılıklar beklentisini müzikte bulamayınca, başka sanat dallarında, veyahut insani ilişkilerde arayabilirsin. Bende olmayan bir takım sosyal ilişkiler, tavırlar, haller sezebiliyorsun insanlarda, orada da bir hayata bağlanma hali, ilacı var. Kimisi de iyi yemek yiyor mesela, güzel bir sofradan haz alıyor. 40 yaşımdan sonra ben de takıldım o işe, ama olmadı, "oturalım, yiyelim, bu fasıl bitsin abi" diyorum ben. Galiba yemek sanatı diye bir şey gerçekten de var ama, damak tadın gelişse n'olur, gelişmese n'olur! Müzik kulağın gelişse n'olur, gelişmese n'olur! Biraz teatral bir şey: Kendine bir anlam katıyorsun, sıhhatin yerinde olduğu sürece o anlamı sürdürüyorsun. O da bir tiyatro: Her şeyi oynatmaya başlıyorsun, duvarlar, pencereler, dışarıdaki sesler, ağaçlar, her şey birden oynuyor. O oyuna katıldığın sürece, yalan da olsa bir anlam oluşturuyorsun. Bir anda o anlamsızlığı görünce, –ki görmek de lazım, işin içinde fazla kalmamak için– hastalıklar başlıyor. Bu hastalık meselesi çok önemli...

Söyleşi: ***Merve Erol - Serkan Seymen***

virgül 9 13

• KASIM •

NESRİN TURA *Zulüm Politikaları*
LÂLE ÖZER *Sylvia Plath'ın Günceleri*
GREGORY JUSDANIS *Kara Athena*
E. FUAT KEYMAN *Türk Sağının Üç Hali*
AHMET ADA *Papağana Silah Çekme!*
ALİ CANİB YÖNTEM *Şeytan Diyor ki*
REMZİ MATUR *Karanlık Yol*
DİLEK OKTAY *Izgara + Felsefi Bir Soruşturma*
YAŞAR ÇABUKLU *Toplumsal Anarşizm mi Yaşamtarzı Anarşizm mi*
ALİ GALİP YENER *Kutup Noktası + Okuma Defteri + Yazı ve Yalnızlık*
FEZA KÜRKÇÜOĞLU *Osmanlı İstanbul'undan Bir Köşe: Tatavla*
hakkında yazdı!.. Kasım sayısında.

12 sayılık dizinle birlikte!

Bu sayıda ayrıca; bu yılki Kitap Fuarı'nın onur konuğu seçilen **Fethi Naci**'nin yanı sıra, ilk kitapları çıkan **Cahide Birgül** ve **Hakan Akdoğan**'la yapılan söyleşiler de yer alıyor. Yayın dünyasının karşı karşıya kaldığı 'korsan kitapçılık' konusu **A. Adnan Akçay**, **Zeynep Atbaşoğlu** ve **Bülent Somay**'ın yazılarıyla yeniden ve farklı açılardan tartışılıyor. Sahaf, Med-Cezir sayfaları ve yeni çıkan kitaplara ilişkin bilgiler de her zaman olduğu gibi *Virgül*'de...

• HER AYIN İLK GÜNÜ TÜM KİTAPÇI VE BAYİLERDE •

Pusula Yayıncılık Tel: 0.212. 252 42 80 Fax: 0.212. 293 15 44

Siddhartha

İstanbullu dört genç Özgür Kurcan, Ege Madra, Ulaş Akın ve "joker" Kerem Özyeğen 93'ten beridir Siddhartha grubunu sırtlıyorlar. Volkan Yıldırım, Orkun Öker, Kaan Sezgin'in varlığıyla son kadrolarına erdiler ve sonunda beş senelik emeği bir albüme dönüştürdüler. Albümü çok beğendik ve bu zamana kadar neler neler olduğunu ve bundan sonra neler olacağını kendilerine sorduk.

yine o algı kapıları

Bu ilk albümünüzdeki şarkıların tarihi beş sene geriye gidiyor. Sizce gecikmiş bir albüm mü, yoksa beş senenin zorunlu bir özeti olarak mı düşündünüz bu albümü?

Özgür: İkisi de doğru. Biz bu albümü iki sene önce de yapabilirdik.

96'da da çıksanız, yine bu şarkılar mı olacaktı aşağı yukarı?

Ulaş: Bu şarkılar olacaktı ama başka olacaktı. Mesela o eski tarihli şarkıların çoğu evrime uğradı. Her sene değişiyor. "Explorer" mesela, ilk demolarımızdaki sert halinden çıktı, apayrı bir noktaya geldi.

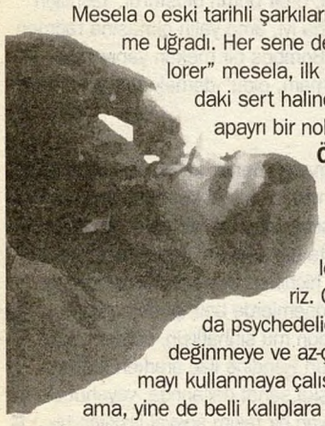

Özgür: Şarkılar daha yumuşadı ve daha zenginleşti diyebiliriz. O zamanlarda da psychedelic temalara değinmeye ve az-çok doğaçlamayı kullanmaya çalışıyorduk ama, yine de belli kalıplara oturuyordu parçalar. Fikir olarak yumuşamasak da, klavyelerin katılımının etkisi oldu. Bu beş senede gruba 23 müzisyen girip çıktı ve her yeni gelen insan kendinden bir şey kattı... Metal dinleyerek başladık müziğe. Sonradan bir anda Pink Floyd, Doors gibi grupları dinlemeye başladık. Şimdi bu yıllarda elektronik müzik, drum&bass, jungle, ambient gibi türleri, Dead Can Dance, Ozric Tantacles gibi grupları seviyoruz. Ben Türk popundan örnekleri bile evimde dinliyorum. Artık kapıyı açtım. Tüm grup elemanları da böyle bir süreç yaşadı.

Canlı çalarak mı kaydettiniz bütün parçaları?

Özgür: Arada küçük hatalar olduğunda üstüne kaydettik ama son parça hariç tümü canlı ve bir kerede kaydedildi. "Om" şarkısında ise müzikler tümüyle canlı çalındı, daha sonra Nil gelip üstüne vokal yaptı.

Canlı çalmak, doğru olan ve mutlaka yapılması lazım gelen bir şey mi sizce? Mesela sevdiğinizi söylediğiniz elektronik müzikte böyle bir takıntı yok, tam tersine önceden depolanmış sesler bir şekilde bir araya getiriliyor. Siz kayıt sürecine nasıl bakıyorsunuz?

Ulaş: Dış çevrenin, paranın, stüdyonun, plak şirketinin sınırladığı bir olay. Rahat olamadığınız için o sınırlılık içinde o canlılığı yaşıyorsunuz. Kayıt zaten bir şeyleri öldürüyor. Asıl olay performanstır. Her seferinde yeniden canlanır, şekillenir, o anki enerjiye göre karşılıklı olarak grup psikolojisiyle müzik ortaya çıkar. Kayıta eyvallah dedikten sonra artık bir şeyler öldürülmeye başlanıyor. Kayıt anının canlı olması artık en büyük istek. Ama mesela daha önceden bulunan seslerin o anda şekillenmesi de bir canlılık esprisi taşıyor. Biz de böyle sesleri kullandık.

Müzisyenliği bir tarafa bırakın; dinleyici olarak canlı çalınmayan bir müzik, kulağına daha yanlış, daha az samimi, daha "cansız" gibi mi geliyor? Kaydın canlı yapılmış olması, sevip sevmemenizde bir kriter mi?

Ulaş: Hayır, bir kriter değil. İkisi ayrı zevkler gibi.

Peki yakınlık kurup kurmamanda bir kriter mi?

Ulaş: Evet, o olabilir. Ama ben müziğe bakarım. Öyle güzeldir ki, "hay allah niye canlı değil" gibi bir soru sorma gereğini duymayabilirim. Sonuçta canlı müziği de göklere çıkarmak istemiyorum. Kötüyse kötüdür.

Kerem: Canlı çalmak bizim için ilkesel bir şey değildi. Çok daha uzun stüdyoda kalabilseydik, belki çok daha titiz davranarak bambaşka bir şey ortaya çıkarabilirdik. Hep Grateful Dead örneği verilir ya. Canlı performansları hep iyidir, ama stüdyo kayıtları daha zayıftır. Siddartha canlı bir grup olarak belki de daha iyi aslında.

Çok konser veren bir grup musunuz?

Özgür: Sayısı belli. 23 tane konser verdik.

Yani gruptan geçen eleman sayısı kadar... Az değil mi?

Ulaş: Çok az. Eleman değişiklikleri bir sene bize hiçbir şey yaptırtmadı. Altın dönemimiz diye adlandırdığımız 96'da Siddhartha'nın yedi kişilik bir kadrosu, ayrı bir vokalisti vardı. Oturmuştu bazı şeyler. Roxy'de derece alındı, bir sürü de konser verdik: Ankara'da bir konser, trene atlayıp ertesi gün Ayazağa rock festivalinde bir diğer konser, birkaç hafta sonra Habitat şenliklerinde Taşkışla'da konser filan... O ara Eylül Bar'da çalındı. Dönemin bereketiydi. O bir arada bulunma gazı çok konser imkanı sağladı.

Devamlı çaldığınız yerler olmadı mı?

Özgür: Hayır. Biz diğer grupların yaptığı gibi cover hiç çalmadık. Hep kendi yaptığımız şeyleri çaldık.

Kulüpte müzik yapmak sizin müziğiniz için uygun mu?

Ulaş: 95'te Tribünal'de tek başımıza yaptığımız bir konser vardı. "Uyanım Şöleni" adı altında. Bütün etrafa tütsüleri dizdik ve yaktık. Spotlarla görsel bir atmosfer sağlamaya çalıştık. Evde bir gece önceden yaptığımız şekerleri insanlara dağıttık, bu da tad alma duyusuna sembolik gönderme yapıyordu. Kalabalıktı da; dokunmayı da katarsak beşe tamamlayabiliriz algı unsurlarını. Mekana göre fazla bir rakamdı, 270 kişi gelmişti. Bizim kafamızdaki şey o tarz bir olaydı zaten. Daha sonra bu performansı yaşayamadık. Barlarda da mümkün değil, çünkü hiçbir şeye hakim olamıyorsunuz. Mekanı görüp o mekana göre neler yapılabilir diye düşünerek hazırlıklar yapılmalı.

İnsanların gelip sizleri dinlemesi yeterli değil yani?

Özgür: Ben bir yere gittiğimde, iyi bir şeyler yapan dört tane adamı sadece çalarken izlemeyi pek istemem. Beni uyaran bir sürü şeyler olmalı. Bir ambiyans yaratılmalı ve o ambiyansın içine girmeliyim. Alabileceğim en yüksek zevki ve tecrübeyi alabilmeliyim. Teatral bir şeyler olmalı. Mesela biz müzik çalarken orda biri resim yapacak, bir diğeri bir heykele başlayacak, böyle bir organizasyon yapmak istedik bir keresinde, olmadı.

Ulaş: Yolu Zen açmıştı. Zen'in varlığı, onların bir takım işler yapıyor olması bize örnek teşkil etti. Müziklerimizde bir benzeme söz konusu değil. Onlar da performansa, doğaçlamaya önem veriyorlar, ama bireyler farklı, kuşaklar farklı. Ama zorlanan yer aynı: Yine o algı kapıları.

Beş yıl içinde size ait bir dinleyiciniz oldu mu?

Ulaş: Evet, ama sürecin sekteye uğraması bu ilişkileri zayıflattı, hatta koparttı. Ama bundan sonra, albümle tekrar bir yapılanmaya giriyoruz. Performanslarda müziğin dışında ortaya konacak ürünlerin yine mümkün olduğunca etrafımızdaki insanlara ait, genç neslin eserleri olmasını istiyoruz. Arkadaşlarımızın çektiği kısa filmlerin, diaların ortaya çıkmasını istiyoruz. Ortada yeni bir müzik, yeni bir sound varsa, ne bileyim, yeni tiyatro da olmalı.

Bütün bu genç insanlar, bütün gruplar sonuçta sizle aynı dertlerle boğuşmuyor mu? İmkanları ortaklaştırarak, mesela bir yer kiralamak, orda bir şeyler yapmak mümkün olamaz mı?

Ulaş: Bir atölye aslında... Bir kıvılcım bekleniyor. Adım atıldığı takdirde insanlar belki de gelecekler...

Hep gençlik hevesi denir ya... Her şeyin orada kalmaması için böyle bir dayanışmaya girmek şart gibi gelmiyor mu size?

Özgür: Kişisel ilişkilerimiz iyi aslında, Replikas'la, Nekropsi'yle, Mor ve Ötesi'yle, İhtiyaç Molası'yla.. Aslında herkesin gönlünde yatan bu tarz bir şey. Ama tembellik var. İnsanları şöyle bir sallamak lazım. Nasılsa bir anda size pop piyasası ya da sponsorlar para kazandırmayacak.

Zaten o zaman da sen sen olmaktan çıkarsın.

Ulaş: Üniversitelerde de böyle bir ihtiyaç var. Oralardaki kültürel boşluğu da bir şekilde kendilerine tırnak içinde "solcu" diyenler götürüyor. Bu da amaçtan saptırıyor, bir şey uğruna yapınca iş araçsallaşıyor. Dolayısıyla insanlar da kendilerini geri çekiyorlar. Bir çıkış lazım, topluca bir çıkış.

Albümdeki teşekkür listesinde Köprüden Önce Son Çıkış tayfasına teşekkür ediliyor. Nedir bu?

Ulaş: Ben Taşkışla'da okuyorum. O mekanın getirdiği bir soyutlanma var dış dünyadan. İki sene önce birkaç insan toplanıp bu "çıkış" üstüne düşünmeye başladık, tabelalardaki bu laf aklımıza geldi, böyle bir şey yarattık. İstanbul'da iki köprü var, son çıkışı kaçırdığınız zaman, o yakada kal-

44→

mak isteseniz de kalamıyorsunuz. Ama bu çok soyutlandırılabilir bir kavram. Köprü deyince, zamanlar, mekanlar arasında bir yol anlamına geliyor. Aslında Köprüden Önce Son Çıkış, bir karar anı. Hayattaki karar anlarının önemini vurgulayan bir tabir. Bu isim altında çeşitli faaliyetler yapmaya başladık. Bir şey görüyorduk, beğeniyorduk, "Köprüden Önce Son Çıkış" damgası basıp her yere asıyorduk, militan bir ruhla bir şeyler dağıtıyorduk insanlara. Performanslar yapıyorduk, doğaçlama müzikler yapıyorduk. Bu arada üzücü bir gelişme oldu: Feridun Düzağaç, "Köprüden Önce Son Çıkış" diye bir albüm yaptı. İsim Taşkışla'dan çıkma: Kesmeşeker'in gitaristi Can da Taşkışla'da okuyor ve Feridun Düzağaç'ın albümünde gitar çalmış. Bu isim bize aittir demek istemiyorum tabii ama, yine de bir gasp var. Biz bu ismi tüm yaşananlara ve yaşanacak olanlara mal etmeye çalışıyorduk aslında. Olacaksa böyle bir albüm, çok farklı insanların, farklı grupların bir arada bulunduğu bir albüm olmalıydı... Mesela sürrealistler topluca kendi bilinç hallerini incelemişler, bunları bir tarzda dışavurup sanatı hayatın içine sokuyorlar. Bu bize çok iyi gelmişti: Bireyi ön plana çıkartan, direkt olarak bireyin kendini ortaya koyabileceği bir atmosfer yaratmak.

Sanata, sanat akımlarına sık sık gönderme yapıyorsunuz. Rock tarihine baktığımızda da psychedelic ya da senfonik rock daha bir "sanat" gibi olarak değerlendirilir. Genesis'in müziği pekala sanat olarak algılanabiliyor ama, Clash ya da Sex Pistols "sanat" değil. Sizde de böyle daha yüce bir şey yapıyor olma hali mi var?

Ulaş: Clash mesela, benim severek dinlediğim bir topluluk. Sanat tarihine baktığımızda dadaizm gibi bir örnek de çıkıyor karşımıza.

Sanat karşıtı sanat?

Ulaş: Evet. Öyle güleryüzlü ve mutlu bir tablo istemiyoruz biz. Öyle bir tablo yok zaten.

"Biz sanatla uğraşıyoruz" tipi bir güleryüzlülüğü mü kastediyorsun?

Ulaş: Evet. Türkiye'de şu anda mevcut olan tırnak içinde "sanat" bu. Ama asıl hedef sanatı, müziği hayatın içine sokmak.

Siddhartha ismi nereden geliyor? Zen kültürüne ilginiz nasıl oluştu?

Özgür: Herman Hesse'nin "Siddhartha" romanından çıktı ortaya. Bizim bu işe özel bir ilgimiz olmadı. Olmadı diyorum ama, albümün kapağından tutun da şarkı isimlerine kadar her yerde var. *(gülüyor)* O kitaptaki yol hikayesinden ve kendi içinde yaşadığı yolculuktan geldi. Kendimize yakın hissettik. Hesse'yle tanışmamızda, ilgilendiğimiz dönemin, yani 70'lerin etkisi var. 50'lerde yaşanmış beat kuşağı hareketi, sonra bu akımın müziğe yansıması, hippilerin "Bozkırkurdu", "Siddhartha" gibi kitapları yanlarından ayırmaması, ya da Huxley'e, "Algı Kapıları"na ilgi duymaları... Biz bunlara takılırken yaşıtlarımız Hakan Peker filan dinliyordu. Biz sadece müzik yapmak için bir araya gelen insanlardan değildik. Müzik dışında da hep beraber vakit geçirir, tartışırdık. Gecelerce felsefe yapardık. *(gülüyor)*

70'leri bir tür altın çağ gibi mi görüyordunuz?

Özgür: O zaman öyleydi. Artık öyle değil tam.

Ulaş: Ama o zamanların bir büyüsü her zaman, hayatın her alanında vardır.

"Om" şarkısı "om mani padme hum" şiirinden mi geliyor?

Özgür: Bir keresinde gitar pedalını mikrofona bağlayarak o "Sidharta" şiirini okumaya başladım. Sonra aynı şeyi bir konserde de denedik. Ama sonradan sadece "Om" sözcüğünü aldık ve vokal eklemeyi düşündük. Sözleri yazmak ve vokal yapmak için Nil geldi. Biz de ona, "bu parçanın konsepti budur, ilahi gibi bir tarafı var" gibi bir kısıtlama yapmadık. "Ben bu parçayı dinledikçe zaten içinde gizli olan sözleri çıkartırım" dedi. Bir hafta sonra da okudu. Söz olarak konsepti çok değişti ama...

Ulaş: O şarkıda monotonluk var. Ritm monoton, bas monoton. Bir şekilde monotonluğun insanı farklı bir bilinç haline sokma kapasitesi var. Om çekme diye bir şey var. Bir nevi zikir. Bu gelenek 90'larda Siddartha'ya da bu şekilde yansıdı.

Beat generation, psychedelic rock gibi akımlar doğuya bakan, zaman zaman oradan beslenen akımlar. Sizin de tıpkı onlar gibi doğuya bakmanız biraz tuhaf değil mi? Doğuyu keşfetmek için onlara referans göstermeye o kadar ihtiyacınız yok ki. Zaten doğudasınız...

Ulaş: Evet, biraz saçma ama, onlar bir ayna oluyor bizim kendimize bakmamız için. Tuhaflığın farkındayız, ama bunun bilinciyle somut üretim bu albümde olmadı denebilir. Herkes 76'lı bu grupta. Yetişme şeklimiz öyleydi demek ki. Biz niye kendimize bakamadık? Türkiye'de 70'lerde neler olup bitiyordu? Ne babam anlattı, ne de bir kimse. Ben mesela Can Dündar belgeselinden öğreniyorum bütün bunları. Ondan sonra açıyorum kitapları. Ne yasakmış, ne değilmiş? O zaman müzikte de inanılmaz şeyler yapılmış. Aşık Mahzuni Şerif var mesela. Annem bana söylüyor ama, ben sorunca söylüyor. Tozlu kapakları açıyorum, ve içinde onun plaklarını görüyorum.

Türkiye'de 70'lerde neler olup bitiyordu? Ne babam anlattı, ne de bir kimse. Ben mesela Can Dündar belgeselinden öğreniyorum bütün bunları. Ondan sonra açıyorum kitapları. Ne yasakmış, ne değilmiş? O zaman müzikte de inanılmaz şeyler yapılmış. Aşık Mahzuni Şerif var mesela. Annem bana söylüyor ama, ben sorunca söylüyor. Tozlu kapakları açıyorum, ve içinde onun plaklarını görüyorum.

Özgür: Metalden başka müziklere, psychedelic'e kayışımız Doors filmiyle aynı döneme denk geldi. Barlarda "Light My Fire" çalınır oldu ve herkes bir ağızdan söylemeye başladı. Önceden verilen oydu, biz de onu almıştık. Kerem'in babasının eski plaklarını, Pink Floyd'ları filan, sandıktan çıkardığımızı hatırlıyorum. Aradığımız şeylerdi ve bir şekilde evimizdeymiş. Bizim müzisyenler için de aynı şey: Barlara gittiğimizde Erkin Koray'ı, Moğollar'ı dinleyemiyorduk ki.

Metallica'yı bulmanız, Erkin Koray'ı bulmanızdan çok daha kolay mı oldu yani?

Ulaş: Çünkü televizyonlarda da, girip çıktığımız yerlerde de Metallica vardı. 80'li yılların etkisi var. Bombardımandan sonra bütün bunları "aa, böyle şeyler de varmış" diyerek keşfettik. Bir derya açıldı önümüze resmen.

Özgür: Bugün "Orhan Gencebay'ın şöyle bir çalışması var, bak sana bir dinleteyim" dediğinde biri, "koy bir dinleyelim" diyebilirim. İki-üç sene önce olsa bu imkansızdı. Onun düzenlemelerinin de aslında ne kadar güzel olduğunu yeni yeni farkediyorum.

Neden şarkı sözleriniz İngilizce?

Özgür: Beş senelik süreç içerisinde hemen hemen devamlı batıyla beslenmeyle ilgili.

Ama mesela Hesse'nin kitaplarını İngilizcesinden değil, Türkçe çevirisinden okudunuz değil mi?

Ulaş: Aslında Türkçe denemedik de değil, ama olmadı.

Özgür: Nedense oturup bir beste yapmaya başladığım zaman ağzımdan hep İngilizce sözler dökülüyor. Aslında sadece Türkiye için düşünmüyoruz müziğimizi. Bence insan bir müzik yaparken haritayı koyup önüne, ben müziğimi dünya üzerinde nerelere ulaştırabilirim diye düşünmeli. Ama söz zaten bizim için hep ikinci plandaydı. Albüme kadar Siddartha parçaları enstrümantal ağırlıklıydı. "Zaten parçalarınız öyle bir kere dinlenince akılda kalabilen türden değil, bunlara söz ekleyin bari" diye düşünenler vardı.

Üçünüz de öğrenci misiniz?

Özgür: Ben Bilgi Üniversitesi'ndeyim. Ses mühendisliğine yeni başladım.

Kerem: Girne Amerikan Üniversitesi'nde uluslararası ilişkiler okuyordum ama bıraktım. Naylon üniversite olduğunu kısa sürede farkettim.

Ulaş: Ben İTÜ'de şehir ve bölge planlama okuyorum. Hayatımın temelini oluşturuyor bu bölüm. İlgimi çeken yanı, şehirlerin tarihi, sosyal, kültürel varlıklar olması. Ciddiye alıyorum. Kimi hocalar planlama tarafına ağırlık veriyorlar. Hani belediyede yaparlar ya. Aslında o da çok önemli, parseller filan. Ama cetvelle çizip yolları ayırmak değil bütün sorun. Orda yaşanan altkültürlere kadar her şeyi bilmeden, bir şehirde planlama yapılmasının imkansız olduğunu savunuyorum. Bunu kabul ettirmem çok zor. Köprüden Önce Son Çıkış tayfasıyla bir şeyler yapacağız artık.

Özgür: Grupta herkes okuduğu bölümlerle ilgili. Mesela Ege için de felsefe öğrenimi önemli. Şimdi Amerika'da okuyor. Bizim okulda da Türkiye'de başka bir örneği olduğunu sanmadığım bir öğrenim var. Bayağı özel dersler gibi dersler var: Tek öğrenci-tek hoca. Doğaçlama çalışma dersleri bile var... Bana çok şey katıyor.

Demin Hesse okuduğunuz zamanlarda insanların Hakan Peker'e takıldığını söylüyordunuz. Şimdi hâlâ kendinizi kuşağınızdan ayrı, yabancı, yalnız gibi hissediyor musunuz?

Özgür: Evet. Bu birbuçuk aylık okul gözlemimde bile kendimi yalnız hissettim. Benim gibi bakan iki kişiyle falan tanıştım. Onlarla aslında önceden de tanışıyordum, eski arkadaşlarıma rastladım diyelim. Öğrencilerin genelinde virtüoz olma arzusu var. En iyi olmak, John McLaughlin ve Malmsteen olmak amaç onlar için.

Kerem: Hayatın içindeki rekabet unsurunun böyle bir okulun öğrencilerine de yansımış olması rahatsız edici.

Karşı mısınız iyi çalmaya, hızlı çalmaya?

Özgür: Karşı değiliz ama, öyle bir takıntımız da olmadı hiçbir zaman. Ben sekiz senedir gitar çalıyorum, ama iki senedir gitar çalıp da parmakları benden hızlı olan bir sürü insan var. Oturmuşlar, günde sekiz saat parmak alıştırması yapmışlar. Bense enstrümanımı her zaman elime aldım ve bir yerden başladım. Kitaplarla filan çalışmadım. Bir açığım olduğunu biliyorum, kapatmayı da istiyorum, ama bu virtüoz olmak istiyorum demek değil. Gitarın bana neler hissettirdiği önemli.

İSTANBUL MÜZİK ŞENLİĞİ 2

Notalı günler

Bir sene evvel Harbiye Askeri Müzesi, iki gün süren bir müzikli panayıra ev sahipliği yapmıştı: Pozitif ve Açık Radyo tarafından düzenlenen İstanbul Müzik Şenliği-I, arka arkaya düzenlenen bir sürü konsere, söyleşiye, atölye çalışmasına, pahele vesile olmuştu; iki gün, fire vermeden, vakit eksiltmeden müzikle dolup taşmıştık. O konserden çıkıp bu konsere yetişmeye çalışan insanlar, stand'ların önünden ağır ağır ilerleyen kalabalığa karışıyordu. Sanki asla boş vaktiniz olmuyordu: Bilakis, çakışan konserler arasında tercih yapmak durumunda kalmak memnuniyetle yıpratıyordu insanı.

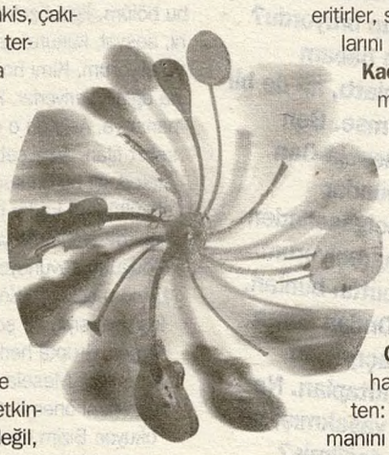

Bu sene, 4-5-6 Aralık'ta, cuma, cumartesi ve pazar günleri, İstanbul Müzik Şenliği'nin ikincisi düzenleniyor, yine Harbiye Askeri Müzesi'nde. Şenlik geçen sene iki gün sürmüştü, bu sene üçe çıkarmışlar. Ama etkinlikler bu sefer sabah değil, öğle vakitlerinde başlıyor. Yandaki kısa programa şöyle bir göz atınca, hangi konserleri ihmal ederiz de hangilerine gözümüz kapalı gideriz diye kara kara düşünmeye başladık, şimdiden. Şenlik telaşını aklımıza bile getirmeyelim...

Müzisyenler çeşitli kategorilere ayrılmışlar: Kentli müzik rock-pop ağırlıklı; halk müziğiyle etnik müzikte ortak paydalar var ama olsun; sanat müziğinde belli bir tarihi seyir izlenmiş; caz, günümüz Türkiye cazının iyi bir özeti; klasik müzikte genç bestecilerin eserleri –çoğu ilk defa– yorumlanacak... İstanbul-Köln buluşması, enteresan bir bölüm olacağa benzer. Müziğin "eylemi" dansta da şanslıyız, üç gün boyunca sadece duymakla yetinmeyeceğiz. Elbette yetinmeyeceğiz, zira atölyeler, dinleyicinin katılımını sürekli kılacak üç gün boyunca. Büyükler konserden atölyeye, panelden gösteriye koşarlarken, ufaklıklar da boş durmayacaklar: Enstrüman yapacaklar, zihinlerini çalıştıracaklar, müziğin ruhunu kavrayacaklar, yaramazlık yapacaklar... Her bölüm, yetkin müzisyenlerin iyi performanslarıyla türün sevenlerine cennet olacak belli ki... Velhasıl, üç gün üç gece notalarla, muhabbetlerle geçecek... Biz, başka şey istemeyiz. Emin olun, Harbiye'ye haybaya gitmeyeceksiniz...

Kentli müzik

Göksel: "Sabır"da alttan akan gitar bizi cezbetmişti. O gitar çalınırsa, seyredilir. Göksel'in sesi de güzel zaten.

Bir Serdar Ateşer Topluluğu: "Avdet Seyri"nden sonra ilk canlı Ateşer gösterisi... Ateşer, şenlik için özel bir topluluk kurmuş.

Uçan Halı: Bir Açık Radyo programından bu grup doğdu. Larry Dilmen ve Sadi Albağlı'nın "Uçan Halı" programı, bu iki programcıyı da içine alarak bir etnik-dünya müziği grubuna dönüştü. Çok sıkı hayranları var.

Replikas: Her telden çalabilirler, bir potada eritirler, son tahlilde rock çıkar. İyi çalmalarını bekleyin.

Kaos Hakan Kurşun: "Kaos" albümünden bu yana kendisini özlemiştik. Funky gitarını dinlemek her zaman zevkli oldu...

Gökhan Kırdar Cinnet Konseri: Birdenbire bir "trip"e girdi, herkes şaşırdı. Canlı seyretmek her zaman nasip olmuyor. Fırsat bu fırsat deyip izleyelim.

Gürol Ağırbaş: İki albümü müziği hakkında yeterince fikir verdi zaten: Bas gitardaki mahareti, enstrümanını başrole taşımasına yetiyor. Ekibi de çok iyi. Çeşitli enstrümanlardan "bas şarkıları"na her zaman rastlamıyoruz.

Nekropsi: Türkiye'nin en iyi genç rock topluluklarından biri. Temellerinde Anadolu rock var ama, çok daha uzaklara yelken açıyorlar. Albümleri iyiydi ama, canlı performansları daha iyi.

panel: **Türkiye'de Müzik Üretimi ve Müzisyenlerin Yaşadığı Zorluklar** yön. Gökhan Aya; Murat Ertel, Gökçen Kaynatan, Taner Öngür

Halk müziği

Kardeş Türküler: Albümleri de çok iyiydi, konserleri hep daha iyi oluyor, tadlarına doyulmuyor. Tam kadro oradalar. Vurmalılara dikkat...

Ali Ekber Çiçek: Üstadın bağlamadaki maharetini bilmeyen yok. "Haydar Haydar"ı söyler elbette ama, devamı da mühim...

Mürsel Sinan - Ahmet Poyrazoğlu: Aşık geleneğinin Kars ayağı... Atışma, muamma, deyiş, leb değmez ve taşlama...

Faik İnce & Grup Avşar: Antalya - Burdur yöresinin ezgilerini seslendirecekler. Her şey sipsi çalanlarda gizli...

Ökkeş Kaya - Mahmut Turan: İki ustadan iki nefesli halk çalgısı, zambur ve tulum... Turan Rizeli, tulum çalıyor; Kaya Antepli, zambur çalıyor. İki enstrüman yan yana nasıl ses verir acaba?

Kazancı Bedih ve Arkadaşları: Kazancı Bedih, Urfa geleneğinin en eski temsilcisi... "Eşkıya"da görüldükten sonra albümleri yayınlanmaya başlandı. "Sıra gecesi" için vakit de uygun...

Ulaş Özdemir: Maraş ve çevresinden Sinemilli deyişleri... Roll talimatnamesine uygundur.

Hubyar Semahı: Turhal Kültür ve Dayanışma Derneği sunacak. Bize sormayın, orada olun, en iyi onlar bilir...

söyleşi - dinleti: **Erdal Erzincan** "Şelpe tekniği üzerine"

panel: **Günümüzde Türk Halk Müziği ve Popüler Müziğin Etkileşimi:** yön. Melih Duygulu

atölye: **Bir Türkü Söyleyelim** Melda Duygulu - Engin Aslan

atölye: **Atma - Türkü** Alay Cihan - Mehmet Tok

Etnik müzik

Zuğaşi Berepe: İlk albümleriyle Lazca rock yapılabileceğini göstermişlerdi. Sıkı çalıyorlar...

Miqueu Montanaro - Orhan Topçuoğlu: Montanaro, Provence'ın geleneksel flütünün (davul ve flüt) üstadı sayılıyor. Ayrıca İran çalgısı zarb, Akdeniz kıyılarında çalınan çeşitli üflemeliler ve İtalyan vurmalılarından tamburella da ilgi alanları arasında. Türkiye'nin en iyi perküsyonistlerinden Topçuoğlu'yla çok iyi bir "Akdeniz" ikilisi oluşturacakları kesin.

Koçani Orkestar: Grup adını Makedonya'nın bir şehrinden alıyor. Vurmalılar ve nefeslilerle Bregoviç'le iyice kulaklarımıza kazınan Balkan havalarını çalıyorlar. "L'Orient est rouge" albümleri Türkiye'de de yayınlandı. Kayıtlarını çok beğendik ama, sahnede daha iyi olsalar gerektir...

Kadir Ürün ve Arkadaşları: Deli Selim'in yakın arkadaşı, roman müziğinin yaşayan ustalarından Kadir Ürün, ahbaplarıyla Edirne'den gelecek, türküler, şarkılar söyleyecek. Görelim nerelere uzanacak...

Birol Topaloğlu: Lazca imece türküleri, atma türküler, heyamolalar... Birol Topaloğlu'na beş kişilik vokal grubu, tulum ve kemençe eşlik ediyor. Sanıldığının aksine, hüzünlü bir müzik...

Reşo: Elektro gitar, bendir, bağlama ve vokal... Doğaçlama bir müziğin ortaya çıkacağı kesin. "Kürtçe sözlü caz" diyor Reşo.

Kaf Dağı Müzik Grubu: 1987'de Bursa'da kurulan grup, Gürcüler arasında yardımlaşma ve dayanışmayı, böylece Gürcü kültürünün varlığının devamını amaçlıyor. Kafkas enstrümanlarıyla, Gürcüce ve diğer Kafkas dillerinde çoksesli alıştırmalar yapıyorlar.

Knar: Anadolu Ermeni müziğinin gitgide yokolduğunun farkına varan altı kişiden oluşuyor Knar (Ermenicede "lir"). Ud, duduk, tar ve şiviyle, unutulan bir müziği yaşatmaya çalışıyorlar. Bir de albümleri var...

İbrahim Can - Naci Keskin - Kostas Siamidis - Vasileiadis Ahilleas - Kourtidis Yiannis - Brenna MacCrimmon: Fazla söze gerek yok herhalde: Karşı karşıya iki yaka, oluşturdukları müzik ve ortak alanları, bu toprakların tarihi demek...

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Musiki Mirası

Klasik Sazlar Beşlisi: Tamburî Birol Yayla ve neyzen A. Şenol Filiz'i "Yansımalar" ve "Bab-ı Esrar"dan tanıyoruz. Klasik Sazlar Beşlisi'nde Yayla ve Filiz dışında üç kişi daha var: Samim Karaca (ud), Taner Sayacıoğlu (kanun) ve Lütfiye Özer (kemençe)... Grubu bu sene çıkardıkları ilk albümleri "Mahur"dan da tanıyoruz, mahir bir ekipti. Grup, bu bölümde cumhuriyet döneminde saz musikisi eserlerini icra edecek.

İnci Çayırlı: İnci hanımı ve billûr sesini anlatmaya ne hacet: Cumhuriyet dönemi şarkılarını ondan dinlemek bizim için büyük zevk...

Doğan Dikmen: Doğan Dikmen'in çeşitli önemli hocalardan azımsanmayacak referansları var. Halen TRT İstanbul Radyosu'nda ses sanatçısı, Üsküdar Musiki Cemiyeti'nde saz sanatçısı ve üslûb-repertuar hocası olarak görev yapıyor. Bugüne kadar beş CD ve iki kaset çalışması var. Bu bölümde "uşşak takımı"nı seslendirecek.
Nurettin Çelik: İstanbul Belediye Konservatuarı icra heyetinde ses sanatçısı ve fasıl üstadı olarak çalışan Nurettin Çelik'i, "Gerdaniye Köçekçe Takımı" icrasında baş hanende olarak dinleyeceğiz. Çelik'in ekibiyle birlikte icra edeceği takım, aslına uygun şekilde, zamanının enstrümanlarıyla çalınacak.
söyleşi-dinleti: **Musiki Ortamları - Fevziye Kıraathanesi** Niyazi Sayın, İncila Bertuğ, Fikret Bertuğ
söyleşi-dinleti: **1950'den Sonra Taş Plaklarda Türk Musikisi** Bülent Aksoy, Cemal Ünlü
söyleşi-dinleti: **Urutulmuş Sazlarla Tanışalım** Bezmara Topluluğu

Türkiyeli caz

Bu bölüm, Türkiye'de caz aleminde neler olup bittiğinin özeti, cazcıların küçük bir antolojisi gibi. Beynelmilel sahadaki ağırlığından emin olduğumuz Aydın Esen'le caz konserleri başlıyor. Esen'in ardından Neşet Ruacan, Acid Trippin, İmer Demirer - Tuna Ötenel, Oğuz Büyükberber - Çağlayan Yıldız konserleri var. Emin Fındıkoğlu "Cazı Dinlemek" başlıklı söyleşi-dinletisinde enteresan şöyler anlatacaktır: "Caz beni sıkar" diyenlere önerilir. Bu bölümün ilk atölye başlığı "gitar atölyesi". Düzenleyiciler, Şevket Akıncı, Kamil Özler ve Neşet Ruacan. Cumartesi günü, Lawrence 'Butch' Morris'in "Conduction" isimli atölyesine katılabilirsiniz.

İNCİ ÇAYIRLI

Genç Kuşak Türk Bestecileri

Genç kuşaktan sekiz bestecinin birçoğu ilk kez yorumlanacak eserleri, beş konser boyunca dinlenebilecek. Bu bölümde Muhittin Dürrüoğlu-Demiriz, Cem İdiz, Semih Korucu, Özkan Manav, Mehmet Nemutlu, Perihan Önder-Ridder, Mete Sakpınar ve Hasan Uçarsu'nun piyano, keman-piyano ikilisi, yaylılar dörtlüsü ve yaylılar orkestrası için yazdıkları yapıtlar yer alıyor. Eserleri Cem Mansur yönetiminde Milli Reasürans Oda Orkestrası ve İTÜ Yaylılar Dörtlüsü, piyanoda Judith Uluğ ve Metin Ülkü, keman-piyano ikilisinde Cihat Aşkın ve Metin Ülkü yorumlayacak. Yine bu bölümde Semih Korucu söyleşisi ("Modernizm, Dizisel Müzik, A. Webern"), Hasan Uçarsu'nun atölyesi ("Güney Hindistan Müziğindeki Ritmik Düzen ve Post-tonal Müzikteki Cümle Yapısı") ve Semih Korucu, Mehmet Nemutlu, Mete Sakpınar, Hasan Uçarsu'nun katılacağı, Aykut Köksal'ın yöneteceği "Genç Kuşak Türk Bestecileri ve Üretimleri" isimli bir panel yer alıyor.

İstanbul - Köln Buluşması

15 Mart 1997 tarihinde İstanbul ve Köln kardeş şehir ilan edilmiş. Bizim için hiçbir sakıncası yok, ama zaten kardeşliği ilan etmek için milletlerarası antlaşma gibi törenlere, imzalara da lüzum yok. İlişkileri geliştirmenin en iyi yollarından biri, bu şenlikteki gibi, insanların doğrudan katılabileceği şeyler, mesela müzik... Bu bölümde üç etkinlik yer alıyor. İlki, konserlerinde orkestra şefine ihtiyaç duymayan Modern Strings konseri. Modern Strings, alışkanlığını İstanbul için bozacak ve Timur Selçuk'u konuk şef olarak kabul edecek. Hans-Ulrich Werner'in sunacağı "Soundscape Design" konseri, bölümün ikinci etkinliği. 80'lerin iyi müzik yapan rock-füzyon grubu Yarınistan'dan tanıdığımız Nedim Hazar'ın sunacağı "Dünya Müziği, Almanya ve Almanya'da yeşeren Türk Müziği" başlıklı söyleşi-dinletiyi merakla dinleyeceğiz.

Dans: Bedenin Müziği

"Bedenin müziği" güzel ve doğru bir tanımlama. Oturup da müzik dinlenebiliyor, ama yeri gelince insanın kalkası, kendini pistlere atası geliyor: Bir özgürlük duygusu, böyle de şekilleniyor. Onca konsere, söyleşiye katıldıktan sonra, işin dans yanını geçiştirmek olmaz. Bu bölüm etkinliklerinde Aydın Teker, Rebecca Lavier ve Bengü Öztürk'ün koreografilerini izleyebilir, Rebecca Lavier'nin doğaçlama dans atölyesine katılabilir, Tanju Yıldırım'dan Arjantin usûlü tango öğrenebilirsiniz. John Cook'un dansın "okuma"sını yapacağı "Dansı Anlamak" ve Fehmi Akgün'ün tangonun tarihsel planını çizeceği "Tango'nun Öyküsü" söyleşi-dinletileri zihin açıcı olabilir... Dans bu, kişiyi özgürleştirir, tutukluğundan arındırır: Gözardı edilecek iş değil...

REPLİKAS

Çocuk Etkinlikleri

Müzik sadece büyükler için değil elbet. Hem şenlik, en çok çocuklara yaraşacak bir şey belki de. Geçen seneki gibi, bu sene de çocuk etkinlikleri ihmal edilmiş değil; bir anlamda, geçen sene kalındığı yerden devam edilecek. Duyduk ki ilk seferde katılım bir hayli yüksekmiş, bu sene daha fazla çocuğun yüzü güler inşallah. İş ki, üşenmeyin, çocuğunuzun, kardeşinizin elinden tutup güle oynaya Harbiye'nin yolunu tutun. Ama acele edin, zira mekan darlığından dolayı bu üç günlük etkinlik, sınırlı bir katılımla sürecek (ayrıca, 5-10 arası yaş sınırlaması var).
Bu sene çocuklar kendi enstrümanlarını yapıp çalacaklar, nota öğrenecekler, müziği "resmedecekler", çeşitli malzemelerle müziği "inşa edecekler"... Hem imgelemlerini kullanacaklar, hem pratiklerini geliştirecekler. Yorulunca uzanıp dünya müzikleri hakkında video'lar izleyecekler, yaramazlık vakitlerinde "ses laboratuarı"nda çıkarabildikleri gürültüyü çıkaracaklar. Çocuğunuz, kardeşiniz için bundan daha hayırlı üç gün mü olur?

HAKAN KURŞUN

NURETTİN ÇELİK

BEZMARA

UÇAN HALI

Borusan'da bu ay

18 Kasım, 12:30 / 20 Kasım, 17:30, *video belgesel,* **Woodstock**
19-26 Kasım, 19:00 - 21:00, *söyleşi,* **Ömer Madra, Atilla Aksoy, Hülya Tunçağ** (68 müzikleri)
24 Kasım, 19:00, *caz konseri,* **Oğuz Büyükberber** (klarinet ve bas klarinet), **Çağlayan Yıldız** (gitar ve bas gitar)
25-27 Kasım, 12:30, *video belgesel,* **Beatles Günlüğü**
27 Kasım, 19:00, *açıklamalı konser,* **Rocco Parisi** (bas klarinet), **Verda Ferah** (tercüman)

Aksanat'ta bu ay

18 Kasım, 12:30 & 18:30 / 28 Kasım, 15:00, **The Cure**, 1987 Fransa Cote D'Azur konseri
25 Kasım, 12:30 & 18:00, **AC/DC,** Live At Donnington

Yukarıdaki güzel konserlerin haricinde, Aksanat video gösterimlerinde silme klasik müzik konseri var. Sebep, ortak paydaları şef **Herbert Von Karajan.** Ayrıca, 28 Kasım tarihine kadar "Herbert Von Karajan, Yaşamı ve Eserleri" başlıklı fotoğraf sergisini izleyebilirsiniz. Karajan'ın yönettiği, Aksanat'ta gösterilecek eserler şunlar:

19 Kasım, 12:30, **R. Strauss,** Bir Kahramanın Yaşamı / Ölüm ve Değişim / Metamorfozlar *(Berlin Filarmoni Ork.)*
20 Kasım, 12:30, **Yeni Yıl Arifesi Konseri (Berlin 1985):** Von Weber, Leoncavallo, Puccini, Liszt, Ravel *(Berlin Filarmoni Ork.)*
21 Kasım, 12:00, *opera,* **Mozart,** Don Giovanni *(Viyana Filarmoni Ork.)*
21 Kasım, 16:00, **Beethoven,** 9. Senfoni *(Berlin Filarmoni Ork.)*
24 Kasım, 12:30, **Verdi,** Requiem *(Viyana Filarmoni Ork.)*
26 Kasım, 12:30, **Bruckner,** Senfoni no.8 *(Berlin Filarmoni Ork.)*
27 Kasım, 12:30, **Beethoven,** Senfoni no.1&8 *(Berlin Filarmoni Ork.)*
28 Kasım, 12:00, *opera,* **Verdi,** Falstaff "1982 Salzburg Festivali" *(Viyana Filarmoni Ork.)*

PARTİ PARTİ PARTİ PARTİ PARTİ PARTİ PARTİ

Açık sarı dergi **Roll,** zamanın hızının farkında değiliz, ikinci yaşını dolduruyor, yaşgünü diye tutturuyor. Roll ikinci yaşına girerken, Serendip daha yeni doğuyor, **yaşgünü partisi**ne mekan oluyor. 28 Kasım cumartesi akşamı için randevularınızı şimdiden iptal edin, "roll over party"ye gelin. **Let it roll roll roll...** *(Serendip için kolay adres: Emek sinemasını geçiyorsunuz, sola sapıyorsunuz –yani Sinepop sinemasının yanında bovlingcinin karşısındaki sokak– sonra hemen sağa dönüyorsunuz: sağ kolda ikinci bina...)*

KONSER KONSER KONSER KONSER KONSER KONSER

MOTÖRHEAD

Rock'un, rock'un bugününün temelini atıp da hâlâ müzik yapanlar, bir bir İstanbul'u ziyaret ediyorlar. Sırada 23 senelik dinozorlar var: Motörhead... Yani punk-rock'un metale meyleden hattı. Biraz kir pas, cereyanı son haddinde gitarlar, havlayan motosikletler... Bir öncesi hippi pasifizmi, bir sonrası New Wave Of British Heavy Metal, hardcore vs. Arada Motörhead: Gitar-bas-davuldan yükselen pür rock... Hiç değişmeyen, hiç değişmeyecek, dünya dursa aynı kalacak, etkileşimden tamamıyla uzak bir rock... Motörhead, evvela Ian "Lemmy" Kilmister demek elbette: Grubun kuruluşundan bu yana her şeyi sırtlayan "tek adam" yani... Grubun ilk yıllarındaki gibi, power trio olarak devam ediyorlar yola: Lemmy'nin yanında, Dokken ve King Diamond eskisi Mickey Dee ve davulcu Phil Campbell var ne zamandır. Kısık sesi ve başrolde basıyla Lemmy her zamanki yerinde. Kaç yıllık Motörhead müziği de, bildik minvalde... Zaten kim değişmesini, bambaşka bir müziğe dönüşmesini ister ki? 25 Kasım günü saat 19:30'da, Bostancı Gösteri Merkezi'nde, Lemmy ve arkadaşları, "Snake Bite Love" turnesi dahilinde, "Ace of Spades"i, "(We Are) The Road Crew"ü söyleyecekler. Yenilerden de "Love For Sale"i, "Dogs Of War"u söyleyebilirler. Rock tarihinde nev-i şahsına münhasır bir köşe işgal ediyor Motörhead. Gitmemek yakışık almaz...

PLASTIKMAN

Elektronik, kendi içinde birçok popüler isim barındıran, ustalarını oluşturmuş, ama "meraklısına" hitap eden, icracılarının şöhretini "kitlelere" yaymayan bir tür. Plastikman, elektronikanın adı dilden dile dolaşan, plakları elden düşmeyen, partileri efsaneleşen isimlerinden biri. Asıl adı, Richie Hawtin. 1989'dan bu yana kulüplerde DJ'lik yapıyor. Detroit tekno sound'unun en başarılı uygulayıcılarından biri. Meşhur plak şirketlerinden Plus 8'in kurucusu. "Sheet One", "Musik", "Consumed", "Artifakts (BC)" isimli albümleri, elektronik klasikleri arasında sayılıyor. "Spastik" single'ıyla alemi epey bir sallamışlığı var. 1997'den beri yeni plak şirketi Minus'ı geliştirmeye çalışıyor. Partileri meşhur. Bazılarının isimleri şöyle: Hard, Harder, Hardest; Heaven & Hell, Mayday 1 & ...; Lodge... Ezcümle, kendisi parti meselesinin pirlerinden biri. Sıkı ritme meyledenler kendisini muhakkak ki kaçırmayacak, takipçileri orada olacak, ama hadisenin uzağında kalanlar, merak edip de takılamayanlar 4 Aralık Cuma günü Maslak'a yollarını düşürseler, 2019 kulübünün kapısının içinden süzülseler fena mı olur? *(Ayrıntılı bilgi için 251 51 95'i arayabilirsiniz.)*

NINJA TUNE GECESİ

26 Kasım gecesi İstiklal Caddesi'nde, Aksanat'ın sokağındaki Godet Bar'da "abstrakt hip-hop" gecesi düzenleniyor. Ninja Tune Records'un plakları baz alınacak. Hayırlı danslar!

KING KONG

Açık Radyo'nun yeni yayın döneminde yeni bir program var. Bildik kalıplara sığan bir program değil, bilâkis, sürprizli, eğlenceli, her gün rastlayamayacağınız müzikleri dinleyebileceğiniz "tuhaf" bir program... King Kong'un hazırlayıcıları, "ıvır zıvır tarihçisi" Gökhan Akçura ve Atlas Pasajı'ndaki dükkanından tanıyacağınız Deniz Pınar... Yerli ayağı Akçura, yabancı ayağı Pınar yürütüyor. Mesele, ilginç, egzantrik plaklarda bitiyor. Her hafta iki ana temaları oluyor, vakit kalırsa ufak ufak yan temalara girişiyorlar. Üstelik çalışkanlar: Önümüzdeki beş haftanın planını çıkarmışlar bile. Bize naklet-mek ve dinlemek düşüyor: *20 Kasım:* 30. ölüm yılında Dario Moreno; Ses fetişizmi ya da şarkılarda erotizm 1. *27 Kasım:* Ses fetişizmi 2; Müzikli Kung-fu, karate. *3 Aralık:* Mambo (Prez Prado'nun 15. ölüm yıldönümü); Mozart'ı hiç böyle dinlemediniz! *10 Aralık:* Hammond B3 özel programı. *17 Aralık:* "Plağını kap gel" (aile matinesi)... Bu son bölüm konuklu, muhabbetli oluyor, elinde iyi plağı olan stüdyoyu ziyaret ediyor. Her halükârda koca goril, illâ ki eğlendiriyor! Her perşembe, tam geceyarısı, 94.9 Açık Radyo'da!

[fotoğraf] ↓

18 Kasım, 18:30, *sergi,* **İstanbul İstanbul** (Selim Güneş - Yusuf Darıyerli), *Taksim Sanat Galerisi*
19 Kasım, 19:00, *dia gösterisi,* **Ayrıntılar** (Nusret Nurdan Eren), *Aksanat*
20 Kasım, 18:30, *sergi,* **Doğu'da Yaşam** (Adem Sönmez), *Devlet Güzel Sanatlar Galerisi*
21 Kasım, 12:00, *sergi,* **8. Fotomaraton Sergisi**, *Basın Müzesi*
21 Kasım, 15:00, *panel,* **Disiplinlerarası Platformda Fotoğrafın Yeri** (yön. Merih Akoğul), *İtalyan Kültür Merkezi*
22 Kasım, 14:00, *sergi,* **Fotoğrafınla Gel**, *İTÜ Taşkışla Kampüsü Salon 102*
23 Kasım, 18:30, *sergi,* **Retrospektif** (İtalyan Fotoğraf Federasyonu), *Pimapen Kültürevi*
26 Kasım, 18:30, *sergi,* **Japonya** (İzzet Keribar), *İfsak*
28 Kasım, 13:00, *dia gösterisi,* **KASK Toplu Gösterileri**, *İtalyan Kültür Merkezi*

[radyo]

–"Açık Radyo." 94.9

pazartesi

Ege'den Çıktık Yola
Melih Duygulu
13:30 - 14:30

Yorum
Hakan Şensoy - Cihat Aşkın
14:30 - 15:30

Vertigo
Hilmi Tezgör - Cem Sorguç
20:00 - 21:00
Alternatif müziğin her türü

Fotosentez
Roll
21:00 - 22:00

Harita Metod Defteri
Halil Turhanlı
22:00 - 23:00
Müzik tarihine alternatif bakış

Caz Saati Uygulaması
Serdar Karabatı
23:00 - 24:00
Caz

Aya Seyahat
Orhan Cem Çetin - Figen Evren
00:00 - 01:00
Meraklı metinler

salı

Gitaresk
Jak Kohen
21:00 - 22:00
Rock ve blues'da gitar

Esintiler
Seda Binbaşgil
22:00 - 23:00
Rock, soul, caz

Doğaçlama Hayatlar
Sevin Okyay
23:00 - 24:00
Caz

Özlü Sözler
Melih Katıkol
00:00 - 01:00
Şarkı sözlerine analitik bir bakış

çarşamba

Latin Lover
Ayhan Sicimoğlu
20:00 - 21:00
"Latince" müzik

Modern Müzik
Nedim Tanyolaç
21:00 - 22:00
Rock, caz

Cem - session
Cem Çınlar
22:00 - 23:00
Müziğin üretimi ve tüketimi üzerine

Caz Portreleri
Mustafa Aykın
23:00 - 24:00
Ayrıntılı caz tiplemeleri

perşembe

Yaşayan Blues
Eyüp İblağ
20:00 - 21:00

Mercek
Gökhan Aya - Gözde Yılmaz
21:00 - 22:00
Rock

Seyahatname
Mansur Karakoç
22:00 - 23:00
Müzikli gezi anıları

Caz Uydusu
Mesut Çiçeker
23:00 - 24:00

King Kong
Gökhan Akçura - Deniz Pınar
00:00 - 01:00
Tarifi zor bir radyo programı

cuma

Şehri Gezerken
Ariana Ferentinou
13:30 - 14:30
İstanbullu Rumlarla İstanbul gezileri

Öbür Dünya
Ahmet Uluğ
22:00 - 23:00
Reggae, hip-hop, dub, acid caz, funk, soul, afro-pop, Latin, Brezilya, rai, bhangra...

FunkyDubGroovyHouse
Fransız Ajan
00:00 - 01:00
House, techno-funk, groove

cumartesi

Sandıktaki Sesler
Ariana Ferentinou
15:00 - 16:00
Anadolu'da Rum müziği

Smokestack Lightnin'
Stephen Kinzer
19:00 - 20:00
Blues

High Times
Osman Osman - Ras Memo
20:00 - 21:00
Reggae

Music Heavy - Duty
Nihat Güden
21:00 - 22:00
Latin caz, acid caz, fusion

Gilles Peterson "World Wide"
22:00 - 00:00
Caz, acid caz, drum & bass, Latin

Version Forward
DJ Dubfield / Dub - a - silence
00:00 - 01:00
Dub-reggae

Beton
Mete Sohtaoğlu
01:00 - 02:00
Rock

pazar

Mavi Nota
Cengiz Işılay
11:00 - 12:00
Caz ve fusion

Açık Deniz
Beysun Gökçin - Alican Turalı
15:00 - 16:00
Deniz insanlarıyla deniz sohbetleri

Saz ve Söz
Bülent Aksoy - Ersu Pekin
16:00 - 17:00
Osmanlı musikisinin gelişimi

[konser]

Hemen yandaki sütunda, bazı genç/orta kuşak şairlerin ve onları birinci eldi etkileyen daha eski kuşak ustaların isimlerine rastlayacaksınız. Sevdiğiniz isimlerin bazılarının eksikliğini hissedebilirsiniz: İnşallah CD-Rom'un ikincisine yetişirler. Bizim gözümüze çarpan 'eksik' isimlerden biri, "Otmopoli'de Akşam", "Bir 'Geçiş' Toplumunda", "Planlar Kalıntı Olduğu Zaman", en çok da "Muhafızgücü:1 Hayalgücü:0" isimli şiir kitaplarından tanıdığımız **Tarık Günersel**. Gözlerimiz CD-wRom'da onu ararken, bir libretto'nun metinlerini yazdığını haber aldık ve yolumuzu derhal AKM'ye düşürmeye karar verdik: Eserin adı, **"Mavi Nokta"**. Bestecisi ve eseri icra eden İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nin yöneticisi **Selman Ada**. "Mavi Nokta", üzerinde yaşadığımız dünyayı, gezegenin uzaydaki konumunu ifade ediyor. Bir saat süren libretto, Big Bang öncesinden insanlık sonrasına bir yolculuğa götürüyor dinleyeni. Besteci Selman Ada, bugüne kadarki eserleriyle kendisini kabul ettirmiş, bir ekol oluşturabilmiş bir müzisyen...

AKM'nin kapısını çalalım ki, insanlığa, yani bize dair bir büyük eserden mahrum kalmayalım. Ama şimdilik, Tarık Günersel'in yazdıklarıyla yetinelim ve eserin beşince bölümünün, "Karanlık Gezegen"in bir parçasını okuyalım:

"Ben: Karanlık Gezegen. / Dokuz kat güçlüyüm güneşten. / Ben: Karanlık Gezegen. / Kıskanan, yok eden, belirleyen. / Tanımların tükendiği yerde ben varım. / Bütün tanımların idam fermanıyım. / Her uzanış boşluğa düşer benimle. / Çözümlerin keskin kabusuyum. // ... // İşte atom bombası! / İşte işsizlik korkusu! / İşte yıkılan bir dostluk! / Terkedilmiş bir çocuk. // Tek arzum dokunmaktı. // Anlaşılmak zor mu ne? Sevgiden intikam!"

[cd-rom]

Bilgisayar teknolojisi nelere kadir... Türk şiirinin yaşayan ustalarını bir araya getirip onlara şiir okutmak her babayiğidin harcı değil ne de olsa. Metropol Multimedya tarafından yayınlanan iki CD-ROM'luk "Yaşayan Türk Şiiri" adlı albüm Can Yücel'den Ece Ayhan'a, Salâh Birsel'den Hilmi Yavuz'a pek çok şairi bir araya getiriyor. Şairler istedikleri bir mekanda birkaç şiirlerini okuyorlar. Kimisine müzisyenler de eşlik ediyor. Daha sonra her şair kendi şiiri üzerine konuşuyor. Albümde 23 şairin ses, söz ve görüntüleriyle belgelenen toplam 53 şiiri yer alıyor. Şiirlerin İngilizceleri de mevcut. Şiirleri okurken her şair farklı bir mekan seçmiş: Salâh Birsel evindeki mor koltuğu, İlhan Berk Bodrum kalesini gören bir pencere önünü, Ali Cengizkan ormanlık bir alanı, Erdal Alova bir çayevini

seçmiş örneğin. Yaşlı kuşaktan Melih Cevdet, Gülten Akın ve Cahit Külebi performans konusunda sıkıntı çekseler de, Salâh Birsel ve Ece Ayhan "döktürüyorlar". Birsel'in şiir okurken yaptığı el hareketleri müthiş... Ece Ayhan "Mor Külhani" ve "Fayton"u okuduktan sonra kendi şiiri üzerine konuşurken, "Yanlış mesleği seçmişim. Ben aslında etikçiyim" diyor. Freud'u anlattığı hikayesi gayet ilginç... Arif Damar, şiirinden bahsetmek yerine, denizkabukları ve taşlardan bahsetmeyi yeğlemiş. Çocukluğuna bir gidip bir geliyor. Refik Durbaş, oğlunu karşısına almış, sohbet ediyor. Oğlu soruyor, kendisi cevaplıyor. Egemen Berköz bir sahneye oturmuş, yanında gitarist Sarp Maden var. Berköz şiirlerini okurken, Maden elektro gitarıyla ufak dokunuşlar yapıyor. Özdemir İnce, aynı sahnede yanına çellocu Reyent Bölükbaşı'nı almış. Belli ki bu işi daha önce denemişler: İkisi de ritmi kaybetmiyor. Hilmi Yavuz, şiirinin mistik havasına uygun olarak kemençeci İhsan Özgen'i katmış yanına. Hele "Doğunun Geçitleri" ve "Erguvan... ve... Zaman" şiirlerinde kemençe çok güzel gidiyor. Küçük iskender Zen'le doğaçlama takılıyor. Kesik cümlelerine Zen'in elektro bağlaması ve darbukaları eşlik ediyor. Bir "dub poet" edası var İskender'de. Siyah gözlükleri ve deri ceketi de cabası... Can Yücel, Ali Perret'in piyanosuyla birlikte okuyor şiirlerini. Şiirler her zamanki havasında, ama konuşurken iyice döktürüyor üstad. Şiir okurken giydiği hırkayı çıkarmış, fanilası ve askılığıyla başlıyor konuşmaya. "Niçin meydanlarda şiir okunmasın? Yüksek sesli şiir için çalışmalıyız" diyor. Sonra konu tiyatroya geliyor: Bu ülkedeki tiyatrocuların biraz olsun şiir bilmediklerini anlatıyor. O yüzden, "mazlum tiyatro olmayan bir ülkede hiç tiyatro yoktur" diyor ve kalkıp gidiyor ekranın önünden... Kitaplardan tanıdığımız şairlerin hem konuşmalarını, mimiklerini, hem şiirleriyle ilgili düşüncelerini, hem de dünyalarını tanımak açısından güzel bir çalışma "Yaşayan Türk Şiiri" CD-ROM'u. Şiir meraklılarını fazlasıyla memnun edecek...

Sabah Şekerleri'nde ne güzel söylemişti Murat Göğebakan, "Dünyada Türkün olmadığı yer yok" diye. Sırf Göğebakan haksız çıkmasın diye oturduk, geniş bir araştırma başlattık, rock ve modern müzikler camiasındaki Türklerin peşine düştük. Avustralya ve Amerika'da takılan punk gitaristi Deniz Tek zaten cepteydi. Araştırmalarımızın ilk bulgularında iki isme daha rastladık. Hemen adlarını açıklıyoruz: Tolga Arslan Fransa'nın en iyi rock gruplarından biri olan Tanger'da davul çalıyor, Erdem Tunakan ise Bristol kadar önemli bir merkez olarak gösterilen Viyana'da, Patrick Pulsinger isimli arkadaşıyla birlikte trip-hop yapıyor. (Resimleri bizde saklı)

Banknotları, sanki biraz sertçe dokunsa hemen bozuluverecek olan örümcek ağları imiş gibi ihtimamla aldı.
ERSKINE CALDWELL,
Felaket Yatağı

This Is My Truth Tell Me Yours

MANIC STREET PREACHERS
(Sony Türkiye)

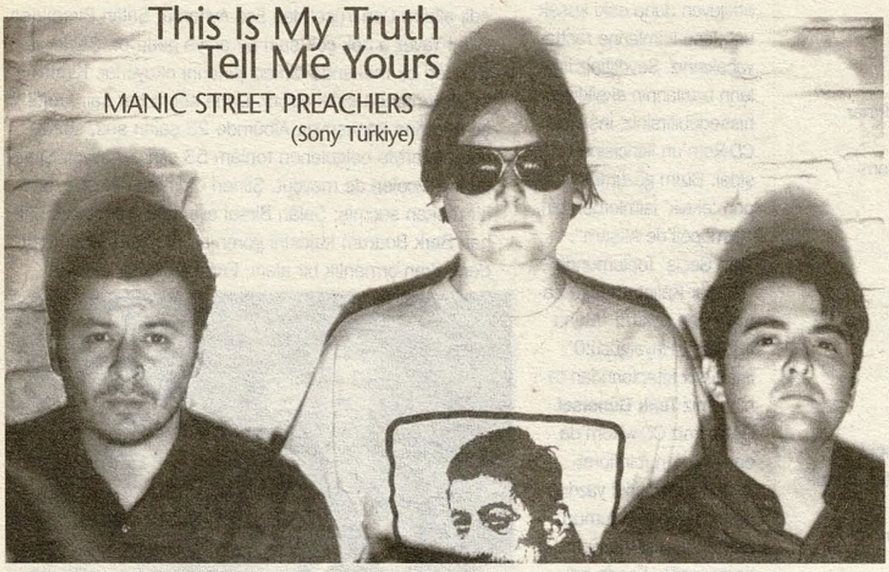

İki sene önceye dönelim, "yılın albümü"ne imza attıkları "Everything Must Go" dönemlerine... "Bizi bu derece özel yapan şey ne, biliyor musunuz?" diyordu o zaman Nicky Wire, "haddinden fazla hakikat!." Grubun kendi nirengi noktasına dönüştürdüğü; ne ruh sağlığı, ne de ironi bırakan bu "salt hakikat" arayışı, bir fireyle de olsa onları ta seksenlerin sonundan buralara kadar getirdi. Artık bir "x-file"a dönüşen Richey'nin, grubun dörtte birinden daha fazla şeyler ifade ettiği kesindi, tıpkı kare asın "maça"sı gibi. Ama "her şey sürüp gitmeliydi", gitti de. Manic Street Preachers şimdi onsuz ayakta durma yolunda, bir adım daha atıyor. Hem de ilk defa somut hiçbir Richey izi olmadan. Kendi hudutlarında mevzilenip yıllardır hep yaptıkları gibi kendi hakikatini ortaya koyuyor, bunu yaparken de bizim ya da benim hakikatimin ne olduğunu soruyor; ama geçmişe göre daha sakin ve suyu çekilmiş bir vaziyette. Peki, iyi mi ediyor? Bakalım.

"This Is My Truth, Tell Me Yours", grubun beşinci albümü. Ne ilk albümleri "Generation Terrorists" gibi çiğ ve yırtıcı, ne "Gold Against The Soul" gibi artistik, ne de "The Holy Bible" gibi "kalemlerden kağıtlara akmış anıtlar"a benziyor. Daha çok, bundan önceki "Everything Must Go"nun rotasında sürüklenen bir albüm "This Is My Truth..." Fakat esas sorun, grubun aynı "arayış"a rağmen, "Manic Street"den, "Main Street" hattına meyletmiş beyaz kelebekler gibi bir görüntüye bürünmesi. Belki biraz da "sound"larındaki bu gözle görünür gevşemeyle birlikte, önceki albümü hemen herkesin beğenmesi, türler arasında hastalık derecesinde ayrım yapanların ya da eski "Manic"i bilmeyen, "4 Real" ruhunu paylaşmayan kimi yeniyetmelerin bile gözdesi haline gelmeleri... Nihayetinde de, yeni albümü bekleyen yelpazesi geniş bir "kitle"nin mevcudiyeti, durumu biraz daha netleştiriyor.

Albümün ilk yüzgörümlüğü ve en iyisi "If You Tolerate This Then Your Children Will Be Next", geçen sayıdaki söyleşilerinde de bahsedildiği gibi, İspanya İç Savaşı'nda faşizme karşı bayrak açan Uluslararası Tugay'ın gönüllülerine, 98'in ortalarından gönderilmiş derin bir selam. Tabii yine provoke edici sözlerle: "Gelecek, yalnız olmayı öğretiyor; şu ansa, korkmayı ve ürpermeyi. Tavşanları vurabilirsem, faşistleri de mıhlayabilirim!" Müziğine gelince, ki bunu albüm geneline de yayabiliriz rahatlıkla, her defasında birkaç adım öteye taşıdıkları, incelerek yükselen Manic Street Preachers zarafetinin yerine, "Evertything Must Go"nun engin gölgesinden fazla uzaklara düşmemiş, orta şiddette sarsıntıyı kabullenen bir ahenk hakim. Muhtemel yeni hitleri "You Stole The Sun From My Heart" veya "My Little Empire"ın, yükün ağırlığına ortak olması bile ortalamayı yükseltmiyor. Dilimiz varmıyor ama, çıtaların seviyesi şimdilik biraz geriye kaymış gibi bir intiba bırakıyor. Gerçi her saniye muhtelif gruplara bahşedilen "son on yılın en önemli grubu" payesi, hâlâ bolca üzerlerine saçılmaya devam ediyor ama, yine geçen sayıdaki söyleşilerinin o veciz başlığı, grubu ve yeni albümlerini, bütün çıplaklığıyla ifade ediyor: "Ürkütücü bir normallik!". Tabii bunu bir meziyet telakki edip normalken bile ürkütebiliyorlar, diyenlere lafımız yok.

Bugüne kadar Manic Street Preachers'ın birkaç albümüne, külliyatına ya da en azından herhangi bir albümüne bağlananlar varsa, nasıl bir beklentileri olursa olsun, muhakkak bu albümlerine de kayıtsız kalmayacaklardır. Müziklerinden sızan koyu tatlar epey bir durulmakla birlikte, şu an itibariyle gezegenin en fikri sağlam gruplarından biri oldukları söylenebilir hâlâ. Ola ki ilk defa dinleyecekler çıkarsa, biraz geriye gidip "Everything Must Go" albümünden başlamak ve sonra "This Is My Truth..."a gelmek, hem Manic Street Preachers, hem de bu yeni albüm için daha temelli bir birliktelik temin edecektir.

Sordular, söyledik; kimbilir, belki de yanılıyoruzdur, ama Braque'ın dediği gibi, "hakikatin zıttı yok"; ve yine bir kısım müzik medyasında gelenek haline getirildiği üzere, "bu da bizim hakikatimiz; sizinkiler için adres, dergi künyesinin altında..." ***G.P.***

Quench

BEAUTIFUL SOUTH
(PolyGram)

Beautiful South, ne yalan söylemeli, bulunabilecek en iyi pop gruplarından biri. İcra ettikleri müziğin temel referansı şüphesiz rock; etki alanları arasında "jazzy" temalar da var ama, ışıltılı, hafif, uçucu sound'ları, hemen akılda kalan, akıcı, esir alan melodileri, onlara durduk yerde "pop" yaftasını yapıştırtıyor. Bir takım kıt, küt ve kunt rock'çuların dillerinde döndürdükleri gibi aşağılayıcı, horlayıcı bir nitelik taşımıyor ama bu "pop" Beautiful South'ta. Bilâkis, insana gönül rahatlığı veren, ferahlatan, yüzünü güldüren, karmaşıklığın yoruculuğundan, kimi zaman göz boyayıcılığından uzaklaştıran, basit görünüp derin vuran bir "pop" bu. Radyolarda sabahtan akşama çalınmalarını, kulağa kolayca süzülmelerini sağlayan, plaklarını liste başlarına yükselten bu müzikal anlayışları ama, "ağır" tarafları çok geride kalıyor değil elbette: Housemartins eskisi Paul Heaton'ın kaleminden çıkan akıllıca, gündelik sokak diliyle yazılmış, ama gündeliğin kaçışına kapılmayan, anlamlı, şiirli sözler, Beatiful South'un yarısı demek neredeyse. Biraz da bu yüzden hafifsenme tuzağının hayli uzağında duruyorlar belki de. Hatta, ilk intiba, sözler anlaşıldığında tümüyle değişiyor: Heaton'ın karamsar, kimi zaman kötücül sözleri, o hüznü ağlak olmayan yaldızlı şarkıları "müziğimiz karadır abiler" tonuna yaklaştırıyor. Özellikle "Carry Up On The Charts" toplamasıyla yerini sağlamlaştıran, en son "Don't Marry Her" şarkısının sansürlü versiyonuyla (albümdeki "fuck" fiili, single'da "have" olmuştu) radyolarda habire çalınan Beautiful South'un yeni albümü elimizde şimdi, aradan çok da uzun süre geçmemesine rağmen. Plak kapağında Hulk'a benzeyen, kasları saydam, boksör duruşlu, tuhaf, yeşil bir dev var: Peter Howson isimli bir ressamın çizimiymiş. Bir evvelki albümün, "Blue Is The Colour"un kapak resmi de bir ressama, Art Murphy'ye aitti. Murphy'nin çizimi grubun müziğine daha çok yakışıyordu; ama yeşil devi belki de "quench"in "bastırmak, yok etmek" anlamlarıyla düşünmek lazım... Beautiful South albümlerinin ortak paydası, tutmuş bir formülü var: Enerjisi yerinde, yakalayıcı, liste şansı yüksek bir şarkı, potansiyel bir single olarak başa yerleştiriliyor; ardına daha mütedil, iddiasız –ama güzel– şarkılar diziliyor. "Quench"de izlenen de farklı bir yol değil: "How Long's A Tear Take To Dry?" şarkısı çok güzel bir gitar tonuyla açılıyor, sürükleyici bir ritmle devam ediyor. "Don't marry her, fuck me"nin devamı niteliğinde bir "kadın şarkısı" yine (bu kez bir düet). Jacqueline Abbott soruyor: "Ne kadar sürer bir gözyaşının kuruması, bir kadın dizlerinin üzerine çökmüşken, havada rüzgârdan eser yokken..." Tek sorun, bir evvelki hit kadar yakalayıcı, dinler dinlemez içine çekici, alıp götürücü olmaması, ilk karşılaşmada tavlayamaması. Ama, sonradan, birkaç dinleyişten sonra kendini sevdirmiyor demek değil bu. Diğer 12 şarkı da, duyduğunuzda "bu Beautiful South" diyeceğiniz şarkılar: Yani, bulup bulabileceğiniz en iyi "pop"... ***M.E.***

Türkiye'de Asım Can Gündüz olmak çok zor. Sıkıyönetimde konserler verdim, o dönemden bu döneme polisten izin alırken benden ne bir rüşvet istendi ne bana sert bakıldı. Ordaki örnek polis arkadaşlarıma albüm kapağında teşekkür etmek istedim. **ASIM CAN GÜNDÜZ**

bilirim geçmiş açıldıkça yanar
HAYDAR ERGÜLEN

En umutsuz düşlerimin üstüne benzin gibi dökülüyor gece. **LEONARD COHEN**, Görkemli Kaybedenler

Erol Taş'ın meşhur çayını içemedik, tarifini alamadık ama, daha önemlisi, filmlerini bir bir seyrettik. Bir artist, müzisyen, şair... için en zor olanı başarmıştı: Eksiksiz, tutarlı, hemen tanınacak bir "persona" yaratabildi. Kötülüğün gerçek şairiydi. Hem "içimizden biri"ydi, hem "Yeşilçam"ın çok daha ötesinde bir sanatçıydı: Mekânı cennet olsun...

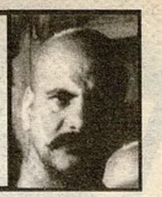

Kadife gibi... Aynen "klişe"deki gibi bir ses. Gitar, klavye, davul o kadifeyi okşuyormuş gibi. Ve su gibi... Aynen klişedeki gibi. Ses de, müzik de su gibi akıyor. Su gibi arı, duru, berrak. İnsan durup bakmak istiyor, yüzeydeki görüntülere ve derinliklere. O sese kapılmamak mümkün değil. Alıp götürüyor. Tatlı tatlı. Öyle kaptırmış giderken, o "kadife"den –aynen klişedeki gibi– gülle gibi bir yumruk çıkıyor. Ve dünyanız kararıyor. Derken, bir-iki tokat ve "ayılıyorsunuz". Ayıldığınızda, her şey başka türlü görünüyor. Gülümsüyorsunuz. Simsiyah bir mizah Black Box'unku.

Her şey klişedeki gibi cereyan ediyor. O "aldatıcı", "cezbedici" yüzey, insanı dibe çekiyor, kopkoyu bir karanlığa. Ve bir "keşif" gezisi başlıyor, orta sınıf –daha doğrusu küçük burjuva– dünyasına.

Bu gezi, Luke Haines'in ne Auteurs albümlerine, ne de "Baader Meinhof"una benziyor. "England Made Me" bir ninni tonunda; ama gevşeten, rahatlatan, uykuya hazırlayan bir ninni değil bu. Aksine, gerilim yaratan, rahatsız eden, uyaran bir ninni. Bir "kabus"tan uyandırmak için söylenen bir ninni gibi. Öfke, gürültü-patırtı, yaygara yok. Yumuşak melodiler; düz, sade bir müzik. Ve "acı" sözler. Hiç olağanüstü olmayan şeyler: Sıradan, gündelik, olağan, bildik kelimeler, cümleler; içinde soluk alıp verdiğimiz klişeler. Black Box, bu klişeleri boomerang misali geri gönderiyor, "o dünya"yı tepetaklak ediyor. Ekibin "kaptanı" Luke Haines, "birebir ilişki kurmak istedim" diyor, "dinleyicilerin 'dahil' olmasını amaçladım". Sarah Nixey, daha ilk parçada bu "bire bir ilişki"yi tesis ediyor, dinleyiciyi dahil, hatta "müdahil" ediyor: Tekinsiz ve serin sesiyle... Konuşmakla şarkı söylemek arasındaki üzlubuyla... Tane tane telaffuzuyla, tek tek ayıklanabilecek sözcüklerle... Öyle etkili bir hitabet kuruyor ki, "ne diyor bu kız" diye kulak kesilmemek mümkün değil.

Açılış parçasında, albümün atmosferi derhal oluşuyor. "Girl Singing In The Wreckage"da "enkaz altında" bir genç kız çıkıyor karşımıza. 18. yaşgününü kutladığını söylüyor; sıradan, gündelik, olağan, bildik şeylerden bahsediyor: İlk arabası, ilk sevgilileri, hafta sonu eğlenceleri, yılbaşı partileri, ilk "trip", hayattan beklentiler... Ve lafı sakin sakin ruh sıkıntısına getiriyor. Nixey'in kadife sesi, "yıldızlar çaktırıyor", algının kaşını açıyor. Klişeler ters yüz oluyor; sıradan, gündelik, olağan, bildik şeyler bir kabus etkisi yapıyor. Üstü başı paramaparça, saçları diken diken olmuş (my dress is torn / my hair is wild) bir "teenager" konuşan: "Ne istikbal var, ne istikamet" (no destiny, no destination) diyor. Ve ikinci parçada sebebi söylüyor: İngiltere. "Beni İngiltere böyle yaptı". Müteakip şarkılarda çizilen İngiltere tablosu, "enkaz halindeki" genç kızı haklı çıkarıyor, insan onun kaçıp kurtulma isteğine, intikam duygusuna ortak oluyor. Ve onu "böyle yapan" İngiltere'nin "ne" olduğu, albüm ilerledikçe belirginleşiyor: Burjuva toplumu değerleri, "ideal ev"ler, gırtlak gırtlağa karı kocalar, ebeveyn baskısı, para kovalamacası, iş bitiricilik, aile şirketleri, statüler, terapiler, televizyon, vitrin seyretmeler, milliyetçi histeri, hooliganlar, sokak çeteleri, çocuk cinayetleri...

"Olay"ın sadece İngiltere'de geçmediği açık. İster istemez, Cem Karaca'nın 70'lerdeki "Beni Siz Delirttiniz"i geliyor akla. Ses ve melodi farkını geçelim bir kalem; "kırmızı ışıkta geçen şoförler" filan da yok elbette, öyle "geçiş toplumu" hamlıkları değil, gelişkin kapitalizmin insanın içine işleyen rafine kirliliği, sıkıntısı ve de adaletsizliği söz konusu. Ama, 1990'ların Türkiye'sinin "realite"sine çok uzak da düşmüyor.

"England Made Me"nin son zamanların en sarsıcı albümlerinden biri olduğunu söylemek abartılı olmaz. Zira, örneğin Select'e göre, "yılın en mükemmel ve ufuk açıcı albümü". Aynı dergi, "altan alta çınlayan gitarlar ve Sarah Nixey'in ağır stilize vokalinin, Serge Gainsbourg - Jane Birkin harmanının İngiliz versiyonu" olduğunu söylüyor. Sunday Times'da yayınlanan değerlendirmeyse, Black Box Recorder'ı Velvet Underground'a benzetiyor, Sarah Nixey'i de efsanevi Nico'ya... Övgü konusunda genellikle hasis davranan Britanya basını, Black Box'a cömertçe yıldız verirken, albüm ne radyolarda çalınıyor, ne de listelerde yer alıyor. Neden acaba? Sunday Times'ın cevabı şöyle: "Örneğin Beautiful South, yakıcı sözlerine rağmen ülkenin oturma odalarına girmeyi başardı. Black Box Recorder'ın müziği Beautiful South'unkinden çok daha 'normal'. Terbiyeli gitarlar, her sözcüğü anlaşılır kılan tertemiz, yumuşak bir vokal. Ama, 'England Made Me' ürkütücü biçimde tekinsiz..."

"England Made Me" tekin bir albüm değil. Hem yatıştırıcı hem uyarıcı. "İlaç" gibi: Acı, sağaltıcı... ***Y.G.***

Six
MANSUN
(EMI/Kent)

İngiliz grupları hakkında birkaç laf etmek ne kadar da zor. Ana damarlar ve ona bağlı başka damarlar aracılığıyla konuşmak işi kolaylaştırır. Ama İngiliz müziği kılcal damar! Çeşitli dönemlerde ortaya çıkan, bir grup ismi belli bir şemsiye altında toplar gibi görünen akımlar da, ancak dağılıp zayıfladıktan sonra netleşiyorlar. Ne zaman Brit Pop terimi eskidi, bu tanımla geçiştirilen gruplar da kendi yollarına girip ilerlemeye başladı. Mansun bunların başında geliyor. Henüz ikinci albümleri, ama sanki bir-iki albüm sonra asıl patlamalarını gerçekleştirecekmiş gibi alttan alta çalışıyorlar. Bu yüzden insanın ilgisini çekiyorlar. İcat ettikleri bir şey yok. Değişik şarkıları, Garbage'dan Faith No More'a kadar birçok müziği hatırlatabiliyor, ama çok sağlam bir sound'ları var. Punk ve pop etkileri aynı hızla esip duruyor, ama tavırdan çok işin müzik tarafına ağırlık veriyorlar. İngiltere'de göklere çıkarılan bu albüm, herhangi bir kitlenin sözcülüğünü falan üstlenmiyor. Müziğin içindeki içgüdü net değil, ama varolduğu kesin. Bugünün hemen hemen bütün isimlerinde olduğu gibi, Mansun'un hamurunda da Nirvana var. Zaten bütün bunlar Nirvana'nın başının altından çıkmadı mı? 2000 yılına beş kala şunu kabul edelim ki, bu yüzyıl sonunun angst'ını Nirvana yazdı. "Smells Like Teen Spirit"ten bu yana her müzisyen, her ozan, o açıklanamayan karanlık içgüdünün etkisinde; Mansun da hariç değil. Müziklerinde ise alabildiğine rahat davranıyorlar. Deneyi seviyorlar ama fazla deneyin popla olan bağlantılarını koparabileceğini bildiklerinden temkinli davranıyorlar. Mansun bir 'yıldız' olur mu, bilemiyorum, ama yıldızlık potansiyeli taşıdıklarına şüphe yok. Mansun örneğinde ise bunun olumsuz bir yanı yok. Böyle tatları daha güzel. ***O.G.***

Mutluluk frengi gibidir. İnsana vaktinden önce bulaşırsa bünyesini mahveder. **GUSTAVE FLAUBERT**

Amerikan Patent Bürosu'nda 587.994 sıra numarasıyla kayıtlı bulunan icat, erkekler için özel yapılmış bir bekaret kemeridir.

İnsan boş bir tabancadır ama bakarsın bir gün patlar **ERGİN GÜNÇE**

Eğer Titanic'e o renkli milyonerler değil de, yoksul göçmenler doluşmuş olsaydı, geminin batışını kollektif belleğimiz acaba bu kadar hatırlar mıydı? **JERZY KOSINSKI**

Uzayan bir telefon görüşmesini kısa kesmek için en etkili teknik, "başka bir şey var mıydı" diye sormaktır.

Bu arada Don Kişot, insan acısı için tek gerçek çareyi buldu, uykuya daldı. **KATHY ACKER**, Don Quixote

Sokakta gün, sokakta gece, Ben sen o biz kuş ve karınca **AHMET MUHİP DIRANAS**

People Move On

BERNARD BUTLER

(Sony Türkiye)

Bildiğiniz gibi Britanya adasının yerlileri, 'indie' mefhumu patlak verdiğinden beridir, hemen her hafta "en iyi yeni" olduğu iddia edilecek gruplar yaratır durur. Daha sonra hal ve gidişlerine göre bu grupları kendi aralarında ikiye ayırır: Potansiyel "Yeni Smiths"ler ve diğerleri. Yine bunların içinden bir bölüğü daha ilk albümleriyle dibi boylar; boylamayanlarsa, ya orta karar bir yol tutturup gider, nadiren de dar sokaklardan ana yollara kapağı atmayı başarır. Beş-altı yıl öncesinde Suede de işte bu "adamızın en iyi yenisi ve son Smiths'i" tacını taşıyanlardan biri, muhtemelen en şöhretlisiydi. Morrissey/Marr, Jagger/Richards ya da Plant/Page gibi "grubun şarkılarını yazan ileri ikili" formülüyle bu defa, üzerine bir de "androjenite" halesini ekleyen Brett Anderson ile kıvrak gitarist Bernard Butler bir araya gelmişlerdi. Ama onlar "Suede" oldukları dönemde iki kalıcı albüm yapıp, daha ilk single'larıyla parıldayan şöhretlerini sağlama alanlar arasına girmeyi başaranlardandı. Gelgelelim, sonunda gelenek yine bozulmadı, onlar da yollarını ayırmaya, daha doğrusu Bernard, Suede'siz devam etmeye karar verdi. Şarkıları-birlikte-yazdığı-solist-arkadaşıyla-geçinemeyip-grubu-terkeden her gitarist gibi, kendi müziğini yapmak üzere koptu gitti.

Kendi ismiyle ilk çıkışını, evvelki yıl McAlmont'la birlikte kurduğu yeni ikili formülle, "The Sound Of McAlmont & Butler" albümünde yapmıştı Bernard Butler. Müzikleri itibariyle Suede'den epey farklıydı ama, şarkı söyleyeni sarmalayan, ona rehberlik eden gitarı Suede'de yaptıklarıyla aynı incelikteydi. Butler şimdi de bütünüyle kendine ait, şarkıları kendisinin söylediği bir albümle gün ışığına çıkıyor. Çok da iyi ediyor. Tabii Suede'de kalması ya da şimdi yaptıklarını Brett'le yapması ne gibi sonuçlar doğururdu, bunu bilemiyoruz, en azından kredimizin tam olduğu bir "songwriter" kimliğiyle çıkıyor artık karşımıza. O zamanlar günü yakalayan seslerin peşindeyken, şimdi çok daha geniş bir zaman aralığına yayılacak bestelere uzanıyor. Üstelik o cılız görüntüsüne rağmen buğulu, mahfuz sesiyle gayet güzel şarkı da söyleyebiliyor; sadece gitarı değil, sesiyle de şarkıların çevresini kuşatıyor. Gitarıysa, bazen Pink Floyd'un o zihne ferahlık veren zamanlarındaki gibi salınıyor şarkıların içinde, bazen de Burt Bacharach bestelerı gibi melodiye başat akıp gidiyor. Ama albümün hiçbir köşesinde "tabii o gitaristtir aslen" dedirtecek dozaşımlarına maruz bırakmıyor.

Bu arada belirtmek iyi olur, "People Move On" öyle ilk dinleyişlerde hemen yerleşecek bir albüm gibi de durmuyor. Daha açılıştaki "Woman I Know"un ağır temposu, albüme dahil olmayı sanki biraz geciktiriyor; ama albümün ritmine, hemen her şarkının ağır ve mid-tempo arasında gidip gelen ritmine takıldıkça, durum yavaş yavaş değişmeye başlıyor. Arada "You Just Know" ya da "Not Alone" gibi şarkılara rastlayınca, "People Move On" en olumlu anlamıyla, "ağırlaşıyor". "When You Grow Up" ve "Autograph" gibi iki nefis besteyle, kendi zirvesini buluyor.

Zamanında Suede'i sevmişiz, sevmemişiz, "en iyi yeni" olduklarına onay vermişiz ya da "endüstrinin balonu" demişiz, önemli değil; gitarist bir besteciden şarkılar, dahası yetenekli bir gitaristten, zinde şarkılar dinlemek istiyorsanız, Butler'ın dediğini yapın ve "kımıldayın". Henüz 27 yaşındaki bir insanın böyle zamansız şarkılara adını yazması, öyle kolay bulunacak bir şey değil, ya da biz pek rastlamıyoruz. ***G.P.***

Psyence Fiction

UNKLE

(PolyGram)

UNKLE iki kişilik bir "proje" grup. Bu "proje" lafı mide bulandırıcı bir sözcük. Çok fazla planlama, işletmecilik kokuyor. Ama işin içinde bir işletmeci var zaten: James Lavelle. MoWax plak şirketinin genç sahibi. Klasik bir başarı öyküsü Lavelle'inki. Borç alınan 1.000 pound'la kurulan bir plak şirketi, doğru toplulukları bulma ve başarı ve para. Ama bu yetmiyor. Müzik tarihine kendi imzasını taşıyan "muhteşem" bir albüm de armağan etmek istiyor Lavelle. Ama müzisyen olmadığı ve yaratma dürtüsünün kaynağında sadece hırsı yattığı için uzun süre oyalanıyor. Sonra 1996'da çok başarılı bir enstrümantal hip hop albümü olan "Endtroducing"le adını duyuran DJ Shadow'la bir araya geliyor. Ve UNKLE doğuyor. (Aslında UNKLE adını taşıyan, iki yıl önce yayınlanmış ve Lavelle'in eski ortağı Tim Goldsworthy imzalı bir EP daha var, ama anlaşılan bunun kayıtlardan silinmesi isteniyor.) Hedef çok büyük: Yeni bir "Blue Lines" (Massive Attack'ın çığır açan ilk albümü) ya da sinema dünyasından "Star Wars" üçlemesi gibi "büyük" (bizce beş para etmez) bir eser meydana getirmek. Her şey böylesine suni; böylesine mastürbasyon amaçlı. Bunun için hiçbir fedakarlıktan kaçınılmıyor: Verve'ün solisti Richard Ashcroft, Radiohead'inki Thom Yorke, Metallica'dan Jason Newstead, Beastie Boys'dan Mike D, Massive Attack'ın yaylılarının aranjörü Wil Malone ve, inanılmaz ama gerçek, eski Talk Talk'çu Mark Hollis bile projeye dahil oluyor. Ve "Psyence Fiction"a 98 sonbaharında kavuşuyoruz nihayet. Müzik basını coşkuyla karşılıyor albümü. Her yerde onlardan söz ediliyor. İlk hafta satışlar çok iyi. Ama "Psyence Fiction" koca bir balon; göz kamaştırıcı ama içi boş. Balon patlıyor nitekim; dolduruşa gelip ilk hafta albümü alanların arkası gelmiyor. Umarız bu durum bizi "Star Wars" gibi bir üçlemeden kurtarır.

Dansla rock'ın bu mutsuz evliliğinde iyi bir tek parça var: Badly Drawn Boy'un söylediği neo-punk "Nursery Rhyme". Gerisinde hep ya bir şeyler eksik ya da fazla. Ashcroft'ın söylediği "Lonely Soul"un yaylıları iç bayıyor; Yorke "Rabbit in Your Headlights"da öyle ağlak bir vokal tutturuyor ki, kendisine olan saygı ve sevgimizi gözden geçirme gereği duyuyoruz. Pascal Comelade müziğin mastürbasyona benzeyen yanından söz ederken haklı. Akıllı adam kendini indirgemeye çalışarak ve dürtüleriyle dürüstçe yüzleşerek önlemini almaya çalışıyor. Lavelle ve DJ Shadow ise tersini yapmış. Tam bir teşhircilik yaptıkları; milletin de hayran hayran seyredeceğini sanıyorlar. ***C.C.***

sevgilim bir kır şiiri / bağlar çoktan bozuldu / sevgilim bir kır şiiri / beni unuttuğunu da unuttu **LİNA SALAMANDRE**

Şimdi ben bir kere Amerika'da müziğin yanında mayo mankenliği yapıyordum. Türkiye'ye geldiğim zaman son derece yakışıklı, çekici bir insandım. Övünmek gibi olmasın. O zamanın hanımefendilerinin çok dikkatini çektim. **ASIM CAN GÜNDÜZ**

Rüyada kendinizi beste yaparken görmek, bir takım çözümlenmesi güç hesaplarla uğraşmak zorunda kalacağınıza, bu yüzden kederli günler geçireceğinize delalet eder.

Konferans esnasında ikide bir başını tavana kaldırıp gözlerini yukarılara dikmek, sık sık iç çekmek, ah - of gibi sesler çıkarmak, alay eder gibi gülümsemek, tıraş oluyormuş gibi yapmak münasebetsiz davranışlar arasındadır.

Şu dağlar bizim olsa / Her yanı üzüm olsa / Yârin yattığı yastık / Şu benim dizim olsa

Is This Desire?

PJ HARVEY

(PolyGram)

Elimde, satın almadan önce dinleyip karar verme gereği duymadığım ender müzisyenlerden birinin son albümü var. PJ Harvey, anoreksik vücudunun, karanlık bakışlarının ardında öyle güçlü bir karakter barındırıyor ki, ona ister trip-hop verin (Tricky), ister neo-punk (Pascal Comelade), kendi süzgecinden geçirip iade ettiğinde şaşırıyorsunuz.

John Parish'le yapılan ortak projeyi saymazsak eğer, "To Bring You My Love"ı izleyen bu ilk solo çalışma üç senedir bekleniyordu. Birkaç ay önce Island plak şirketinin reddettiği bir diğer projeyi ise, büyük olasılıkla hiçbir zaman duyamayacağız. Söylentilere göre, mart-nisan aylarında "Is This Desire?"ın yerine sunulmuş olan bu çalışma, fazlasıyla deneysel ve dinlenmesi güç bulunmuş. İşin ilginç tarafı, Polly de iyice bir düşündükten sonra plak şirketine hak verip, "biraz fazla ileri gittiğini" kabul ederek parçalarını yeniden biçimlendirmeye koyulmuş. Bugün karşımıza çıkan "Is This Desire?" ise, kuşkusuz kendisinden dinleyebildiğimiz en olgun, huzurlu ve incelikli (baş)yapıt.

Single olarak piyasaya sunulan "A Perfect Day Elise"i ilk duyduğumda, kendimi Tori Amos'un son albümünden bir parça dinler gibi hissettim. Melodi, prodüksiyon, efektler oldukça benzer esprideydi. Eğer bütün albüm bu tarzda olsaydı, yeni yüzyıl popunun iki öncüsü, ilginç bir biçimde, sonunda aynı yolu tutturmuş olacaklardı... Elbette ki durum böyle değil: Açılışı yapan yalın ve hüzünlü "Angelene"den albümün adını taşıyan büyüleyici son parçaya dek karakterinden hiçbir ödün vermeyen PJ Harvey, aynı zamanda daha detaylı, daha kararlı, bir bakıma daha "temiz" bir yapımla çıkıyor karşımıza.

Birçok kadın ismi içeren parçalardan ilki "Angelene", hayattan tüm beklenti ve ümitlerini kesmiş bir hayat kadınının şarkısı. Olabilecek en üzgün, en sade biçimde söylenmiş, dinleyiciyi yerine çivileyen çekici bir başlangıç. Onu izleyen kısacık "The Sky Lit Up"la birlikte, eski Polly'nin cırtlak gitarlarından geriye kalanları ancak "Joy" ve "No Girl So Sweet"te bulabiliyorsunuz. Polly'nin baslara ve yumuşak distorsiyonlara olan düşkünlüğü hâlâ açıkça duyulabiliyor. Ancak dediğim gibi, bu sefer her şey daha incelikli, daha itinalı yapılmış. Hatta bir söylentiye göre Polly, parçaların ilk miksajını beğenmeyip son anda baştan yaptırmış. Durum böyle olunca, en karmaşık sayılabilecek parçalar bile eski "gürültülü" parçalarını anımsatıyor. Bu noktada belirtmek isterim ki, "gürültülü" sıfatını ben değil, PJ Harvey kullanıyor: "Eskisi gibi gürültülü parçalar yapmak istemiyorum. Yaşlandım herhalde!" diyor gülerek. Yine de ben, bir Nine Inch Nails "sound"u bile buldum albümde! ("The Sky Lit Up"ın nakaratını dinleyin... "Pig"deki "Nothing's gonna stop me now" bölümüyle bir bağlantı hissedebiliyor musunuz?) Bir de "My Beautiful Leah" var ki, bunların içinde en uçuk ve yaratıcı sesleri, en güçlü ritmle birleştirmiş. Bunların yanında albüm, daha ince altyapıların üstüne kurulu. Alıştığımız gitar, hammond ve güçlü ritmlere, değişik sample'lar, yaylılar ("No Girl So Sweet"), piyano (piyanonun kullanıldığı parçalar arasında uzun bir "hangisi en güzel" kavgası yapılabilir) ve hatta trompet ("The River") bile eklenmiş. Polly'nin vokalleriyse, parçadan parçaya tüyler ürpertici biçimde renk değiştiriyor. "Cathrine"de psikopatik, "Electric Light"da fantomatik yorumlarını kaçırmayın. "The Wind"deki fısıldayışı bana, John Parish ile "Dance Hall At Louse Point"deki çalışmalarını anımsattı. Albümü kapatan "Is This Desire?" ise, en az başlangıçtaki kadar etkili bir balad. Yoksa bu albümün hoşluğu, her parçanın daha başlamadan bitmesinde mi?

Beni hayal kırıklığına uğratan tek şey, albümün diğerlerine kıyasla pek bir yenilik getirmiyor olması. Elbette her yapıtından, bir öncekinden daha dehşet bir şey çıkmasını bekleyemem. Ancak o punk'vari prodüksiyonlarını zar zor dinlemiş olsam da, "Dry", "Rid Of Me" ve "4 Track Demos"da hissettiğim farklılığı unutamam. Bu noktada belki de "olgunlaşma devrinin getirdiği durgunluk ve sukût"tan bahsetmek daha doğru olur.

Özet olarak, kendini kanıtlamak derdinden uzak ama kendini keşfetmeyi de bırakmamış, bir "PJ Harvey" kalarak olgunlaşmayı başarmış Polly'nin yeni parçaları, alıştığımız o uzun uzun tekrarlayan riff'lere kıyasla, daha işlenmiş ve bir hayli kısa kalıyor. Yapılabilecek şey, tekrar tekrar başa alıp dinlemek. ***G.G.***

Niçin kondun bülbülüm / Kapımdaki asmaya / Ben yârimden ayrılmam / Götürseler asmaya

Çalışma, hayatta bir hedef değildir. Hedef hiçbir şeyi iplemeyecek hale gelmektir. Gangsterlik ve siyaset dışında yorulmadan para kazanabileceğim meslek yok. Bende de gangster olacak cesaret yok. Onun için de siyaset yapıyorum. **COLUCHE**

Biz hepimiz bir çömlekçinin ellerindeki çamuru andırırız. Hiçbir çömlek de çömlekçiye "beni niçin böyle yoğurdun?" diyemez.

Bir kutu kibritte elli uygarlık vardır, bir tek elektrikten elli kat fazla umut verir insana. **EMILE AJAR**, Yalan Roman

Ben askerliğimi komutan olarak yaptım

Yatağınızdan kalkar kalkmaz saçlarınızı tarayın. Yağlı ve perişan saçlar, matemdeymiş gibi görünen simsiyah tırnaklar, tırnaklardaki cilaların yer yer dökülmesi hiç de hoş görünmeyen şeylerdir.

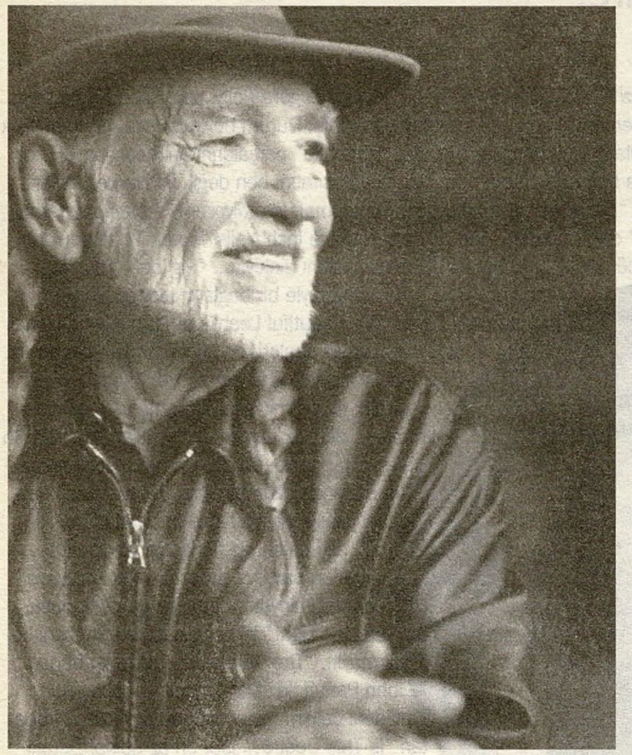

Teatro

WILLIE NELSON

(PolyGram)

İhtiyar Willie Nelson yeni albümünde öyle yerlere gitmiş ki, Cemal Süreya'nın "ve zurnanın ucunda yepyeni bir çingene" dediği kadar var. "Teatro"yu evinizde eski Willie Nelson albümlerinin uzağında tutun, mümkünse Radio Tarifa'ların, Ciwan Haco'ların, Cesaria Evora'ların, ya da en güzeli, Ry Cooder'ın Kübalılarla yaptığı "Buena Vista Social Club"ın yanında koyun. Nelson, bir evvelki albümü "Spirit"te de işin içine latin gitarını, çigan kemanları karıştırmıştı ama bu seferki bir başka.... Leonard Cohen'in gönüllü Ege sürgününün "Recent Songs" albümüne yansıdığı gibi, Nelson'ın çocukken kırda bayırda oynadığı Meksikalı arkadaşları da "Teatro"nun içine sızmış. Albüm adını California dolaylarındaki eski bir Meksika sinemasından alıyor. Kayıt mekanı da zaten burası. Orkestra şefi, –en az Dylan'ın son albümündeki kadar tebriği hak eden– Daniel Lanois. Gerçi albümün yarısından fazlası 60'lı yıllardan kalma Nelson klasiklerinden oluşuyor, ama Kübalı iki kalender davulcu trampetleri tokmakladıkça şarkılar resmen dünya değiştiriyor. Siz bu tabloya bir de cereyanı fazla zorlanmamış lirik gitarları ve bütün parçaları Nelson'la beraber söyleyen Emmylou Harris'i ekleyin, ev mamulü çiğ börek lezzetinde bir albüm çıkıyor ortaya.

Willie Nelson, muhafazakar ekolden at, avrat, silah country'cisi değildir, saçörgülü bir derviştir, çiftçiler yararına konserler düzenleyip hükümete kafa tutacak kadar örgütçüdür, öfkesine ve hüznüne marihuana yumuşaklığı sinmiş bir mapushane türkücüsüdür. Bunları biliyoruz ama, yine de country'deki kan değişimine bu denli derinden intibak edebileceği aklımıza gelmezdi. Sanki Arizona'da değil de bir Endülüs kasabasındaymışcasına çalan genç Calexico grubu gibi "dünyanın bütün titreşimlerine açık" bir country var "Teatro"da. Helal olsun Willie Nelson'a. ***D.B.***

Ophelia

NATALIE MERCHANT

(WEA / Balet)

Natalie Merchant bu kadar iyi bir şarkıcı ve besteci miydi? Doğrusu ne 10.000 Maniacs döneminde (1981-1993) yaptıkları ne de ilk solo albümü "Tigerlily" (1995) yeterince ilgimi çekmemişti. "Ophelia"yı dinledikten sonra acaba yeterince emek vermemiş miydim diye düşünüyorum. "Ophelia", dinledikçe insanın içine işleyen çok iyi bir albüm. Merchant'ın daha önceki çalışmalarında olduğu gibi bu albümünde de hit olacak bir şarkı yok. Süperstar olacak biri değil Merchant. Yazdığı şarkılar çok insani, çok temiz, çok feminen, çok tabii. Samimiyet elle tutulacak kadar somut.

Karardı mı dibe vuruyor Merchant. "The Living"de "Yaşayanlar arasında bir yerim yok, aralarında olmak gibi bir derdim de" diyor. "Effigy"de kendisini bir "kukla" olarak tanımlıyor. "Ophelia"ya katkıda bulunanlar arasında ünlü isimler de var. "Thick As Thieves"de Daniel Lanois gitar çalıyor. Doğrusu kimi zaman Lanois'nın gitarı albümle uyumsuz prog-rock bir havada tınlıyor. "Ophelia (Reprise)"da orkestrasyonu minimalist besteci Gavin Bryars yapmış. "Break Your Heart"a Chris Botti trompetiyle cazzi bir hava katmış. Albümün tek Merchant bestesi olmayan şarkısı "When They Ring the Golden Bells" ise çok geleneksel folk havasıyla aynı zamanda olmasa daha iyi olurmuş dedirten tek parça. "Kind & Generous"da Merchant bir arkadaşına nezaketi, cömertliği, dürüstlüğü ve alçak gönüllüğünden dolayı teşekkür ediyor. Biz de kendisine aynı nedenlerden dolayı teşekkürlerimizi sunuyoruz. ***C.C.***

The Storyteller

RAY DAVIES

(EMI/Kent)

Bu hayatta ne kadar farklı müziklere, tarzlara muhtacız; büyülenmemek mümkün değil. Kendinizi istediğiniz kadar belli bir tür için ayarlayın, bir gün alakasız bir müzik gelip bir-iki haftalığına sizi başka diyarlara alıp götürür, hayatınıza renk katar. "The Storyteller" da, "modern müzik dinleyicisi"nin (her ne hikmetse!) gündelik ilgi alanına girmeyen bir müzikle çıkageliyor. Ne mi yapıyor? Öyküler anlatıyor. Hani şu çocuklukla, mahallenin delisiyle, yeniyetmelikle, babayla, anneyle, kardeşlerle ilgili öykülerden... Ray Davies adında bir adamın ortaya çıkışına ilişkin öyküler anlatıyor. Doğru zaman ve doğru yerde dinlendiğinde herkesin öykülerini anlatıyor.

Kinks '60'lı yıllarda Beatles'ın en büyük rakibiydi. Kadere bakın ki, Beatles galip çıktı ve Kinks ismi rock tarihinde naçiz bir yere oturdu kaldı. Ray Davies, Kinks dağıldığından beri ne yapıp ediyor, pek haberimiz yok. Gündemdeki adamlardan olmadığı belli, ama bu albüm de "dönüş plaklarından" biri değil. Alçakgönüllü bir müzisyenin alçakgönüllü bir çalışması. Tabii bu alçakgönüllülük hali bizi kandırmamalı. Arada sırada, bölük pörçük, kare kare müziklerden uzaklaşmak istediğinizde, elinizin rahatlıkla uzanabileceğiniz bir öykü kitabı var yedeğinizde. Zaten "The Storyteller", Davies'in aklına, "X-Ray" adındaki otobiyografisini yazdıktan sonra düşmüş ve biraz da kitabın tanıtımı için düzenlenen konserlerde oluşmuş. Albümde, dile kolay, tam 30 irili ufaklı öykü var. Kiminde konuşuyor, kiminde söylüyor, kimi parçalara iki versiyon çekiyor. Öykü anlatmanın tadını bir yana bıraksak bile, "The Storyteller" albümünü pek müşterisi olmayan bir barda dinlermiş gibi dinleyebilirsiniz. Bir bira yudumlayıp öykü anlatmanın kolay kolay ölmeyeceğine bir kere daha inanabilirsiniz. ***O.G.***

Bakın benim oğlumun ismi Kenan Evren Can Gündüz. Paşa'yı severim. İyisiyle kötüsüyle Türkiye'yi kurtardığına inanıyorum. **ASIM CAN GÜNDÜZ**

Ciğerleri kemirir / Halsizlikle belirir / İnsana acı verir / Şu verem hastalığı / Çabucak da bulaşır / Hastalar mikrop taşır / Öldürmeye uğraşır / Şu verem hastalığı **HASAN ŞEN**

Beni hepsinden uzak tutmalarının nedenini sizi buna hazırlayarak söyleyebilirim belki: Yayılmaya aday bir hastalıktım, kaçkındım kapatıldığı adaya sığamayan, tuzla buz arası kararsız, kötücül, amaçsızdım. **ENİS BATUR**

Rüyada koka-kola içtiğinizi görmeniz, basit bir rahatsızlık geçireceğinize fakat buna önem vermeyeceğinize, bugünlerde iştahınızın açık olacağına delildir.

Ne zaman hürlüğün barışın sevginin aşkına / Bir cigara atmışsak denize / Sabaha kadar yandı durdu **CEMAL SÜREYA**

Fin de siècle

DIVINE COMEDY

(Sony Türkiye)

"2000'lere gelirken..." teranesi olmadık yerlerde karşımıza çıkmaya devam edecek anlaşılan: Neil Hannon'ın son Divine Comedy albümünün isminde bile... Albümün girişine "Generation Sex" isimli şarkının yerleştirilmesi de tesadüf değil herhalde. Gerçi Hannon'ın demesi, Siyaset Meydanı boşboğazlarının "dünya değişirken" yollu palavraları gibi değil de, daha ziyade "bakalım neler yapmışız şu kadar yılda" muhasebesi gibi galiba... Hem, yüzyıl biterken yüzyılın –mainstream– müzikli özetini geçmek, hesaplarını çıkarmak, dökümanlarını toparlamak da Hannon'dan başka pek az adama yakışırdı, eğer Divine Comedy müziğinin bir "20. yy. pop fezlekesi" olduğunda mutabakata varabiliyorsak. Zira, "altın çağ" zamanlarından "büyük" bir Hollywood prodüksiyonuna, cafcaflı bir müzikale fon olabilecek ağır orkestra, Hannon'ın "crooner" tonuyla birleşince, dinleyeni ister istemez onyılların sarkacında sallandırıyor. John Barry'nin James Bond standartlarını anımsatan, aynı anda şehvetli ve zarif, sofistike, zeki, hem de boşvermiş ton, Divine Comedy mevzubahis olunca, 60'lara değil, 90'lara yakışıyor. "Fin de siècle" hakkında uzun uzadıya konuşmanın alemi yok: "Casanova"yla, "A Short Album About Love"la, orkestralı popun 90'lar versiyonunu vücuda getiren, müziğini bir geleneğe oturtan, "eski" diye vaktiyle bir kenara atılanı, gözardı edileni yeniden değerlendiren Divine Comedy, yüzyıl sonu albümüyle eklendiği zinciri özetlerken, evvelki albümlerinin hattından ayrılmıyor, ray değiştirmiyor. Eski filmlerden sample'lanmışa benzeyen ara diyaloglarıyla, Divine Comedy şarkılarına her yeni albümle daha çok yakışan kalabalık orkestrayla, kızların kabare işi geri vokalleriyle, usta işi sözlerle, Hannon'ın serinkanlı, kalın vokaliyle "Fin de siècle", mesela "A Short Album About Love"ın hiç de uzağında durmuyor. En ufak bir değişiklik yok Divine Comedy cenahında; ama bu, Hannon'ın tekrarla bıktırdığı, her albümün diğerinin kopyasına dönüştüğü, bir albümü alanın diğerlerine ihtiyaç duymayacağı anlamına gelmesin: Birini seven, diğerlerini de sever, seviyor çünkü... ***M.E.***

The Jazz Age

JACK

(Too Pure / KodMüzik)

Geçtiğimiz yıl Jack'in ilk albümü "Pioneer Soundtracks" yayımlandığında, Türkiye'de –doğal olarak– çok az sayıda insan bilmekteydi bu topluluğu: Meraklı birkaç müziksever ve albümü yeni bir "soundtrack" zannedip ilgilenen birkaç kişi. (Bazı satış noktalarında "soundtrack" bölümünde görülmüştü "Pioneer Soundtracks".) Sonraları, Tindersticks referansıyla, Jack daha fazla bilinmeye, tanınmaya başlandı. Evet, Tindersticks'in yaşı kemale ermişti, Jack'se daha 20'li yaşlarda müzisyenlerden oluşuyordu; Tindersticks daha depresif, Jack'se biraz umutluydu; ama yine de Jack'in müziği için en iyi referans Tindersticks'di. İngiltere (Galler) romantik indie-pop kulvarının bu genç topluluğu, ilk albümünde hüzünlü bir haftasonunu öykülemişti; heyecan, beklenti, hayal kırıklığı, hüzün ve yalnızlık dolu bestelerle.

Yeni albümü "The Jazz Age" ile Jack, kendi yolunda, aynı yönde bir mesafe kat etmiş görünüyor. En az ilk albüm kadar melodik ve yine melankolik denebilecek bir çalışma bu. Arada, daha "hafif" diye nitelendirilebilecek parçalar da var ama. "3 o'clock In The Morning" grubun duygusunu çok iyi yansıtan bir parça; benim favorimse "My World vs. Your World". (Kalbime karşı kalbin / Kuşkularıma karşı kuşkuların / Ellerime karşı ellerin / Kuzeyime karşı güneyin / Gerçeğime karşı gerçeğin / ... / Ter döktürme bana, beni uyutma / Yüksek sesle söyle, ben daha kağıda bile dökemezken.) Jack orkestrasının rock'u, yaylıları, kırık ama seksi vokalleri, eskiye nazaran her şeyi daha bir kabullenmiş ruh hali... "Pablo" ve ilk single olarak çıkan "Cinematic" (mesela "Nico's Children"a nazaran) albümün daha hareketli, daha çocuksu, klasik melodilere dayalı parçaları. (Warhol'u görüyorum Nico'nun fotoğraflarını çekerken / Cocteau'yu görüyorum Picasso ile akşam yemeğinde / Hiç orada olmadım / Yalnızca kitabı okudum, filmi gördüm / Yalnızca düşledim.) Bir film gibi sürüp giden insan ilişkileri üzerine yazılmış Jack parçaları: İç içe, yan yana, aynı anda kıtalarca uzakta... "Steamin" albümün bir başka hareketli ve kanımca iyi parçası. (Sen ve gökyüzü, şiir gibiydiniz / Ben altta, sen üzerimdeyken.) Daha fazla detaya girmeden, Jack'i tanımayıp merak edenleri seçimleriyle baş başa bırakıyorum. "Pioneer Soundtracks"i sevenler, "The Jazz Age"de aradıklarını bulabileceklerdir; ya da "The Jazz Age"i sevenler diğerinde.

Divine Comedy, Pulp, Spain, "yeni" Walkabouts gibi grupların yanına Jack'i de ekleyebilirsiniz, eğer isterseniz. ***H.T.***

[46-210] birikiüçdörtbeşaltıyedisekizdokuzon

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Robbie Williams** I've Been Expecting You
2. **REM** Up
3. **Beautiful South** Quench
4. **Phil Collins** Hits
5. **Fatboy Slim** You've Come A Long Way, Baby
6. **Ladysmith Black Mambazo** The Star
7. **Vonda Shepard** Songs From "Ally McBeal"
8. **Cher** Believe
9. **B*Witched** B*Witched
10. **Dire Straits** Sultans Of Swing

İNGİLTERE INDIE ALBÜMLER

1. **Fatboy Slim** You've Come A Long Way, Baby
2. **Levellers** One Way Of Life
3. **Garbage** Version 2.0
4. **Steps** Step One
5. **Depeche Mode** The Singles 1986>98
6. **Ash** Nu-Clear Sounds
7. **Depeche Mode** The Singles 81>85
8. **3 Colours Red** Paralyse EP
9. **Morcheeba** Big Calm
10. **Stereophonics** Word Gets Around

AMERİKA ALBÜMLER

1. **Jay-Z** Vol. 2... Hard Knock Life
2. **Lauryn Hill** The Miseducation Of Lauryn Hill
3. **Shania Twain** Come On Over
4. **N Sync** N Sync
5. **Outkast** Aquemini
6. **Sherly Crow** The Globe Sessions
7. **Barenaked Ladies** Stunt
8. **"Rush Hour"** Soundtrack
9. **Backstreet Boys** Backstreet Boys
10. **Dixie Chicks** Wide Open Spaces

ROLL DİSKO

Ahmet Sinan Hatipoğlu Musiki
Aretha Franklin I Never Loved A Man (The Way I Love You)
Arno A la Française
Asian Dub Foundation Rafi's Revenge
Billy Bragg & Wilco Mermaid Avenue
Black Box Recorder England Made Me
Cem Karaca Die Kanaken
Charlélie Couture Poèmes rock
Cornershop When I Was Born For The 7th Time
Depeche Mode The Singles 1986>98
Elvis Costello & Burt Bacharach Painted From Memory
Frank Sinatra September Of My Years
Free Walk In My Shadow
Madredeus O Espirito da Paz
Nedim Nalbantoğlu Müzik Kime Aittir
Okay Temiz & Group Zourna Karşılama
PJ Harvey Is This Desire?
Pretenders The Singles
Rodolphe Burger Cheval-Mouvement
Tindersticks Donkeys 92-97

KOD MÜZİK / Atlas

1. **Depeche Mode** The Singles 1986>98
2. **PJ Harvey** Is This Desire?
3. **Plastikman** Consumed
4. **Placebo** Without You I'm Nothing
5. **Cake** Prolonging The Magic

D-TONE/ Atlas

1. **Eartha Kitt** That Bad Eartha
2. **Bossanovaville** Ultra - Lounge
3. **Metin Alatlı** Sentetik Oyun Havaları
4. **Out Of This World** 60's Instrumental Diamonds
5. **The Cult Of Surfin'** Compilation

ÇALINTI / Atlas

1. **Ray Brown Trio** Summertime
2. **Michael Hornstein** Innocent Green
3. **Thierry Maillard Trio** Paris - New York
4. **Jacques Loussier Trio** Satie
5. **Ken Peplowski** A Good Reed

MEMLEKETTE EN ÇOK SATANLAR

YABANCI

1. **Radio 5 Summer Hits '98**
2. **Richard Clayderman** Turquie Mon Amour
3. **Number One Hits**
4. **Emma Shaplin** Carmine Meo
5. **"Armageddon"** Soundtrack
6. **Diva's Live** Various Artists
7. **Manic Street Preachers** This Is My Truth...
8. **"City Of Angels"** Soundtrack
9. **Phil Collins** Hits
10. **Celine Dion** S'il suffusait d'aimer
11. **What's Up 5** Various
12. **Dire Straits** Sultans Of Swing
13. **Beastie Boys** Hello Nasty
14. **Depeche Mode** The Singles 1986>98
15. **Thalia** Por Amor
16. **Ricky Martin** Vuelve
17. **"Grease"** Soundtrack
18. **Loreena McKennitt** The Book Of Secrets
19. **Boyzone** Where We Belong
20. **Des'ree** Supernatural

YERLİ

1. **Mahzun Kırmızıgül** Yıkılmadım
2. **İbrahim Sadri** Adam Gibi
3. **Mustafa Sandal** Detay
4. **Serdar Ortaç** Gecelerin Adamı
5. **İbrahim Erkal** Sırılsıklam
6. **Tarkan** Ölürüm Sana
7. **Doğuş** Ve Şarkıları
8. **Atilla Taş** Kırmızılım
9. **Yıldız Tilbe** Salla Gitsin Dertlerini
10. **Ayna** Dön Bak Aynaya
11. **Hakan Peker** Dünden Bugüne
12. **Bendeniz** Bendenizden
13. **Nilüfer** Yeniden Yetmişe
14. **Ata** Aşksız Yaşanmaz
15. **Rober Hatemo** Sen Farklısın
16. **Ajda Pekkan** Best Of...
17. **Hülya Avşar** Hayat Böyle
18. **Hakan Taşıyan** Gözün Sevem
19. **Athena** Athena
20. **Nida** Vurmasaydın

Alkollü şarkılar

Alcohol - **The Kinks** • Brass Monkey - **Beastie Boys** • Cold Gin - **Kiss** • Cracklin' Rose - **Neil Diamond** • Drinkin' Wine Spo-Dee-O-Dee - **Stick McGhee** • Eight Ball - **N.W.A.** • Gin and Juice - **Snoop Doggy Dogg** • Have A Drink On Me - **AC/DC** • Her Akşam Votka Rakı ve Şarap - **Dario Moreno** • İçki Sigara - **Ömür Göksel** • İspanyol Meyhanesi - **Timur Selçuk** • Letter To Johnny Walker Red - **Asleep At The Wheel** • Liar's Bar - **Beautiful South** • Nighttrain - **Guns'N'Roses** • One Bourbon, One Scotch, One Beer - **John Lee Hooker** • 187 Proof - **Spice 1** • Only When I'm Drunk - **The Alkaholiks** • Pass The 40 - **Black Sheep** • The Piano Has Been Drinking - **Tom Waits** • Sitting and Thinking - **Charlie Rich** • Take Your Whiskey Home - **Van Halen** • Tequila Sunrise - **The Eagles** • Var mısın İçelim - **Tanju Okan** • What's Made Milwaukee Famous (Has Made A Loser Out Of Me) - **Jerry Lee Lewis** • White Port and Lemon Juice - **The Four Deuces** • Wine - **The Electric Flag**

Okay Temiz kırk yıllık müzisyen. Muhabbete Don Cherry Trio'dan girseniz, mehter bandosundan çıkıyorsunuz... Tam lüks otelde dans müziği yaparken yakalamışken, çocukluğunun köy düğünlerine geri dönüyorsunuz. Bulgar çingeneleriyle plak stüdyosunda, spastik çocuklarla vurmalı tedrisatında, Pharoah Sanders'la, Sabri Brothers'la CRR'de, Embryo'yla barda, İzzet Altınmeşe'yle Gülhane'de... O kırk yıldır davulunu, dümbeleğini çalabileceği her yerde... Okay Temiz'le konuştuk, kırk üretken yıldan hiç değilse üç-beş satır aktaralım istedik...

Okay Temiz

İsveç'te ana rahmine döndük

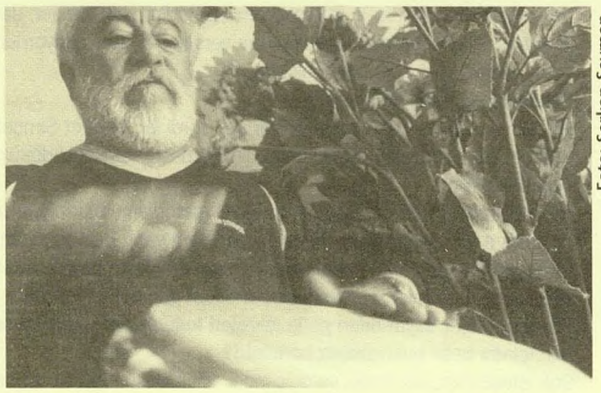

Foto: Serkan Seymen

1934'de, annenizin aile fotoğrafında en ön sıraya müzik enstrümanları yığılmış. İçine doğduğunuz bu fasıl ortamı nasıldı?

Okay Temiz: Annem subay kızı. Babam da subaydır. Annem eskiden musiki mektebine gitmiş. Gayet güzel ud çalardı, bütün klasik eserleri, makamları bilirdi. Hatta, 70'lerde onu İsveç'e davet ettim, müzelerde birlikte konserler verdik. Oriental Wind grubunun içine katıldı, konserlere çıktı... Ben klasik Türk müziğini annemden duydum. Evde hiç radyo kapanmazdı. 1939 İstanbul, Haseki doğumluyum. Doğduğumda babam subaylığı bırakmıştı, Çatalca'da bin dönümlük bir arazi ve çiftlik almıştı. Ailece çiftlik hayatına yöneldik. Birkaç koyun aldık, sonra iki sene içerisinde 450 koyun oluverdi. Dört-beş tane traktörümüz vardı, insanlar tarlada çapa çapalıyordu, o 450 koyundan 350 kilo süt çıkardı, Silivri yoğurtlarına giderdi. Ayçiçeği, kavun, karpuz, biber, ıspanak, ben bunları traktörlerle pazara götürür, haftasonlarında satardım... Aslında çiftçi ailesi değildik. Hobi olarak başladık, bir anda profesyonelliğe tırmandı. Ortaokulu beş senede bitirdim, çünkü traktörün üstünden inmedim. Mektebe de traktörle giderdim. Bir Ferguson vardı, okula taksi gibi onunla giderdim, hocalar çok bozulurdu. Dersler kafama girmiyordu, aklım hep çiftlikteydi. Senelerce tarla sürdüm, çobanlık yaptım, koyunlar, inekler sağdım. Tezeğine kadar, sığırların arkasından kakalarını toplayıp, samanla karıştırıp duvara çarpmasına kadar her şeyini severdim bu hayatın. Beş yaş küçük kız kardeşim, on yaş küçük bir erkek kardeşim var, bu çektiklerimi görmedi onlar. "Çektiklerim" dememem lazım, şimdi bakarsan "çekmişim" gibi, sürgünmüşüm gibi görünüyor ama, onların yansıması seneler sonra geliyor. Folklorla, zurnayla, klarinetle enterese oluyorsun. Bunların kökeni hep tarla, köy hayatı.

Orda köylüler arasında müzik yapılır mıydı, günlük hayatı, düğünleri, sosyal ortamları nasıldı?

Haftasonları düğünler olurdu. Benim traktör yeniydi, cicili bicili, römorklu filan, İngiliz malı. Düğünlere insan taşırdım. Gelin arabası da olmuştur o traktör. Hatta kız kaçırmışımdır traktörle bizim çırağa. Düğünleri seyrederdik, ama aklımda müzisyen olacağım diye bir şey yoktu. Çatalca'da Pomaklar, Tatarlar, Bulgaristan'dan gelen muhacirler vardı. Ve çingeneler tabii. Gümbür gümbür çalarlardı. Derimin altına kadar girmiş.

Anneniz evde ud çalıyor, düğünlerde Çingeneleri dinliyorsunuz. İkisinden de zevk alıyor muydunuz?

Alırdım. Annem ud çalarken ben zaten koltuğun kenarına ritm tutuyordum. Babam da gelir, şarkı söylemeye çalışırdı, ama bozardı. *(gülüyor)* Kulak yoktu babamda.

Annenizde küçümseme var mıydı o yöresel müziklere karşı?

No, no... Hiç öyle şeyler yoktu. Folklorla klasik arasında hiçbir müzisyenin ayrım yapmaması lazım. Annem de yapmazdı. Onlar aynı değerde ve değişik lezzetlerde, değişik mesajlı müzikler. Folklor, çaktırmadan köy hayatında belleğime girmiş. Ben daha çok traktörle ve yağlarla uğraşıyordum, ellerim, pantolonlarım yağ içinde dolaşırdım. Çok meşhurdum, Fergusoncu Okay derlerdi. Sabahlara kadar delice tarla sürerdim, çadırda yatardım, eve gelmezdim. Müziğin bana girişi hep şuuraltı. Sonradan annem "konservatuara gir" dedi bana.

Elinize aldığınız ilk enstrüman ud muydu?

İki tarafı kontrplak bir koltuk vardı. Ondan güzel ses çıkıyordu. Ama ben Ankara'da konservatuara girdiğimde kafamda trompetçi olmak vardı. Dişlerime baktılar, beğenmediler. "Dum dum dum" yapayım diye kontrbas istedim, boyun kısa dediler. Trombon istedim, enin kısa dediler. Bunları demelerinden kasıt da, davul bölümünde adam yok. *(gülüyor)* Sonunda davulcu biri geldi, parmaklarıma baktı, davulcu oldum. Birkaç gün burukluk oldu bende. Sonra davul odasına girince o koku, o timpaninin duruşu çok etkiledi beni... Sene ortasında dikte yaptılar, dikteyi hemen yazıverdim. İlk yazan ben oldum. Hocalar bu sefer de, "bunu kompozisyona alalım" dediler. Davul nerde, kompozisyon nerde? Beni trompete almamışlardı, şimdi en zoruna, kompozisyona almaya kalkıyorlar. "Yok, ben istemiyorum" dedim, "davuldan memnunum". Dışarda kulüplerde, lokantalarda dans müziği çalmaya da başlamıştım, bongo, marakas filan. Hocalara yakalandım tabii. Dışarıda çalmak da yasaktı, o

Evde iki tarafı kontrplak bir koltuk vardı. İlk enstrümanım oydu. Ama konservatuara girdiğimde kafamda trompetçi olmak vardı. Dişlerime baktılar, beğenmediler. "Dum dum dum" yapayım diye kontrbas istedim, boyun kısa dediler. Trombon istedim, enin kısa dediler. Bunları demelerinden kasıt da, davul bölümünde adam yok.

→57

tarz müzik de yasaktı. Bir gün akordeon getirdim, çok kızdılar, davul pedalı getirdim, iki gün okuldan uzaklaştırma verdiler. Ki yatılı okuyordum. Klasik beyin yıkama vaziyetleri vardı okulda.

Konservatuar bitti mi sonra?

Yok canım, attılar. Sene sonu zor bir şey sordular. Hikmet Şimşek vardı piyanoda, çok hızlı çaldı, dikte edemedim. O devre epey kişi dökülmüştü.

Üzüldünüz mü?

Yoo, üzülmedim. Bir senede bütün davul metodlarını bitirmiştim zaten. Günde sekiz saat çalışıyordum. Manyaklaşmıştım yani. Herkes sinemaya tiyatroya giderdi, ben okula kapatırdım kendimi. Hademe gelirdi, çıksana kardeşim derdi, "kapat kapıyı, ben kalıcam bütün gün burda" derdim.

Köyden, çiftlik hayatından gelip geceleri kulüplerde çalacak sosyal ortamın içinde nasıl buluverdiniz kendinizi?

Çok istekliydim. İdealistlik vardı içimde. "Ben bunun ağzına sıçıcam" dedim, "ben bunu olucam". Metin-Melih Gürel kardeşler vardı, Muvaffak Falay vardı, hep konservatuardan mezundular. Diplomalarını bile almamışlardır ama. Senelerin verdiği bir kırgınlık vardı sisteme karşı. Gürel kardeşler, piyanistti. Melih dünyanın en iyi kornocularından birisiydi. Amerika'dan big-band'lerden teklifler geldi, enayilik etti, gitmedi. Şimdi Las Vegas'ta piyano barda çalıyor, üç tane kadın değiştirdi, üçü de şarkıcı kadın. Metin Gürel çok iyi fagotçuydu, fagot çalmadı, şimdi Continental otellerini dolaşıyor, piyano çalıyor. Çok iyi müzisyenlerdi, bunları Türkiye tanıyamadı. Bu insanlarla dans orkestrasında çalışıyorduk. Tekniğim bomba gibiydi. Konservatuardan atılınca, babam "bir diploma al, hiç olmazsa yedek subaylığını kurtar" dedi. İstanbul'a döndüm. Kısa yoldan Tophane'de sanat mektebine girdim. Makina yağlarıyla zaten hayatım geçmişti. Gayet kolay bitirdim. Orada ismim "Bateri"ydi.

Çiftlik devam ediyor muydu bir yandan?

Evet ama, annem çiftlik hayatından yorulmuştu, sonra dedem vefat etti, çiftlik dağılmaya başladı. Kadıköy tarafında bir evde oturuyorduk, ben Bağlarbaşı'nda düğün salonunda çalıyordum geceleri.

Para kazanmak için mi?

Zevk içindi. Paraya ihtiyacımız yoktu bizim. O zaman 25 lira alıyordum, iyi paraydı, 57-58 seneleri, dedeme veriyordum, davulcu olmamı beğenmiyordu, ama parayı verince hoşuna gidiyordu. Sanat mektebi bitince Ankara'ya

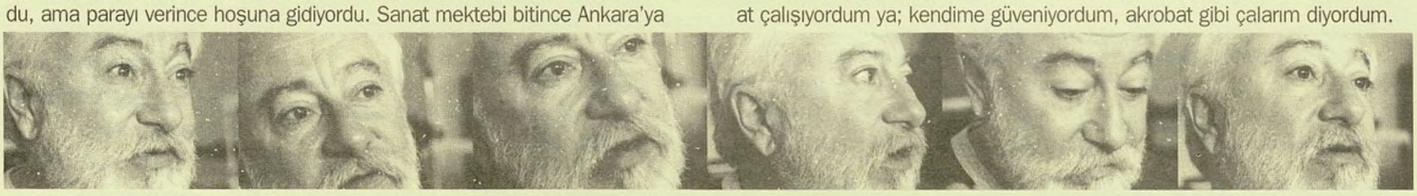

taşındık, Bahçelievler'de ev aldık, çiftliği sattık... Ankara'da Orhan Sezener vardı, big band. Ankara Palas'ta çalıyordu. Bana "dream" gibi geldi. Gittim tanıştım. Sonra 47 Kulüp'ten bir iş geldi. Adnan Menderes haftada üç gün gelip yemek yiyor, her geldiğinde elimizi sıkıyor. O kulüpte İtalyan orkestraları, İsrailli virtüoz kemancıların içinde buldum kendimi. Balin Otel, Ankara Palas derken palazlandık. Sonra askerlik geldi. Ben Ankara Orduevi'nde askerlik yapmak istiyordum. Cemal Gürsel bizim çok yakın ahbabımızdı. Cemal Paşa "sana davul çaldırmazlar yedek subaylıkta" dedi. Davul çalabilmek için, gittim askerlik şubesine, "ben er olacağım" dedim. Sen deli misin, diye dört kere kovdu beni albay. Noterden feragatname götürdüm, gene olmadı. Beşincisinde Cemal Paşa'nın hanımı Melahat ablaya telefon ettim. Paşa'nın yaveriyle gittik askerlik şubesine. Adam bu sefer kabul etti. Bir hafta içinde aldılar beni, haydaa Manisa'ya yolladılar. "Demek sen davul çalmak için yedek subaylıktan feragat edersin ha, nah gidersin Ankara'ya..." Ben doğru talimgaha, komando eğitimine, gece üçlerde mıntıka temizliğine... Torpilli geldim diye bayağı ezdiler beni, ama iyi spor oldu. Sonra Cemal Paşa araya girdi, emirle Ankara Orduevi'ne geldim. Öğlen düğün. akşam düğün, bir de yazın bahçede akşamüstü çayları... Gece 12'ye kadar orduevinde davul çalıyorum, sonra sabah 4'e kadar Ankara Palas'ta Yaşar Güvenir'le çalıyorum... 27 Mayıs olduğunda orduevinde askerdim. Askerden sonra İstanbul piyasası başladı. İlk önce Kanat Gür'le Kulüp Reşat'ta, şimdiki Hayal Kahvesinin karşısında iki sene müzik yaptık. Sonra Süheyl Denizci'yle Hilton'da, Ferdi Özbeğen'le Çınar otelinde... Tertemiz dans müziği yapıyorduk.

Asıl müziğinizin bu olduğunu mu düşünüyordunuz, yoksa açılmak, başka şeyler mi yapmak istiyordunuz?

Doğru dürüst müzik öğrenmek, cazcıları tanımak istiyordum. Caz plakları çok zor bulunuyordu. Amerikalıların alışveriş yaptığı kendi yerleri vardı, Miles Davis'leri, Charlie Parker'ları Amerikan çavuşlarına yalvararak aldırıyorduk. O plaklar elimizde dolaşıyordu asfalt olana kadar... 56'da Dizzie Gillespie Ankara'ya konsere geldi, uykularımız kaçtı, hayranlıkla seyrettik. İtalya'dan gelen orkestranın davulcusuna bile böyle bakar dinlerdik. Balin Oteli'ne Filipinler'den bir İspanyol orkestrası gelmişti, fantastikti, simdiki kafamla bile bayıla bayıla dinlerim. Dans etmiyordu insanlar, konser gibi dinliyorlardı. Bir hafta sonra patronlar "bu orkestra dans ettirmiyor" diye Filipinler'e geri yolladılar... Bizim davulculardan Aydın Ardalı vardı, rahmetli oldu Almanya'da, onu severdim. Zeki Akartürk'ü severdim. O da Amerika'da polis şefi oldu. *(gülüyor)* Vasfi Uçaroğlu'ya da bayılırdım, İsmet Sıral'la çalarlardı Moda Deniz Kulubü'nde... Erol Büyükburç bile orada harbi rock'n'roll çalardı, Kurbağalıdere'den kayık kiralardık, açıktan bedavadan dinlerdik. Şimdiki Shareton otelinin yerinde lüks bir bahçe vardı. Orada İsmet Sıral'ı Taksim parkında çalılıklardan dinlerdik. Bana kimse bir şey öğretmedi. Konservatuarda bile yanlış sopa tutmasını öğrettiler bana. Hocamız davulcu değildi zaten.

Siz konservatuarı bitirseydiniz ne olurdu acaba? Devlet Senfoni'de kadrolu müzisyen olurdunuz belki...

Saçımız sakalımız dökülmüş, belki kalpten gitmiştik şimdi. İki "dam dam" yapacaksın, 120 mezur sayacaksın, bir tane zil vuracaksın. Amman dedim yaa! Kreatiflik varsa insanın içinde, harcanmanın alemi yok. Çok çalıştım davula. Annem-babam psikologlara götürdüler... Askerden kalma bir palaska vardı, onunla kollarımı bağlardım, ellerini çalıştırırdım, günde sekiz saat minderlerin üstünde, plastiklerin, mermerlerin üstünde... Sonra plakların üstüne davul çalıyorduk. Koyardık plağı, kulaklıktan gelen sesin üstüne çalardık. Miles Davis'le de çalmışımdır, Bill Evans'la da çalmışımdır, kimse çalmadın diyemez. *(gülüyor)* Burnumuz da büyüktü. Bir sürü şeyi reddetmiştik, kız arkadaşın yok, sosyal hayatın yok, öyle manyaklıklar yaptık... İdealist olarak benim üzerime kimse yoktu. Ötekiler parasız veya kız arkadaşsız kalmaya tahammül edemiyorlardı.

İsveç macerası nasıl başladı? İlk dışarı çıkışınız nasıl oldu?

67'de çıktım. İtalya'da tekerlekli davullar yapmışlardı. Bu davulu almak için parayı koydum cebime, İtalya'ya gidiyordum. Gitmeme iki gün kala bir arkadaşım "Almanya'da bir iş var" dedi. Ulvi Temel'in orkestrası Almanya'da çalışıyormuş, davulcu arıyorlarmış. Beni ikna etti, Stuttgart'a uçtum. Sonra orkestrayla Danimarka'ya gittik. Böyle bir şey yoktu benim kafamda. Esasında İtalya'dan tekerlekli davulu alıp gelecektim, İstanbul'da kulüplerde şov yapacaktım: Komple bir davul, "vzzzttt" diye kızakla sahneye geliyor, ben şov yapıyorum, kulüplerden de parayı kapıyorum. *(gülüyor)* Günde sekiz saat çalışıyordum ya; kendime güveniyordum, akrobat gibi çalarım diyordum. Bir baktık, Danimarka'da bulduk kendimizi: Kocaman bir dans lokali, fantastik! Acayip sükse yaptık orda. Patron dedi ki, "yüzüklerinizi çıkarın, kızlar orkestraya geliyor." Öbek öbek kızlar! Şarkıcı Selahattin'i bir gecede 11 kızın beklediği oldu. Patron haklıymış... İki ay kaldık, sonra İsveç'e geçtik, orda Muvaffak Falay'la (Maffy) bir araya geldik ve kafamdaki bütün projeler değişti. Zaten Danimarka'dayken de caz kulüplerine, rock kulüplerine gitmeye başlamıştım. Hemen benim dans orkestrasına müddet verdim, bir ay içerisinde bir davulcu bulun dedim. Zaten o bir ay içinde ben caz kulüplerinde jam-session'lara katıldım, hemen iş teklifleri aldım. Maffy, radyonun big band'inde ve başka caz orkestralarında çalıyordu. Kendi orkestrası yoktu. Sonra bana "şu Türk parçalarına bir bakalım" dedi. Bütün çalışmalarımız Türk melodileri üzerine yoğunlaştı. Türk folklor melodilerindeki kıvraklık ve ritmik oynaklık, o barut gibi şeyler, "spark", enerjik şeyler var ya. Be-bop gibi geldi bana. Öbür taraftan mesnevi müziğinin yumuşaklığı blues gibi, turkish balad gibi geldi. Bunları keşfetmeye başladık. Orda caz öğrenmeye gitmiştik ama, yüzümüzü döndük bu sefer kendi ülkemize... Türk müziğini caza uygulama çalışmaları başladı. Ben caz davulculuğunu da ilerlettim, büyük orkestralarda da çaldım, afro grupları kuruldu, onlarla çaldım. Don Cherry zaten İsveç'teydi. Clark Terry, Dexter Gordon, Johnny Griffin'le çaldım. 70'lerde epey Amerikan cazı çaldım İsveç'te. Amerikalılar vaktiyle oralara gelip gitmiş, İsveçli kızlardan çocuk yapmışlar. Çocuklarını görmek için geliyorlardı, uğrak yerleriydi. Gelip gittikçe de konser veriyorlardı. Elvin Jones'un bile iki tane çocuğu vardı Stockholm'de.

Buradaki müzisyenleri İsveç'e götürmeye başlamanız nasıl oldu? Sevda ve Oriental Wind gruplarından pek çok buralı müzisyen geçti...

Ben repertuar için buraya geliyordum, annemden notalar alıyordum, kasetler alıyordum, zurnacıların, sazcıların kayıtlarını dinliyorduk orda. Bunları yapacağımı hiç tahmin etmiyordum. İsveç'e gidince ana rahmine döndük. Baktık ki çaldığımız enstrümanların hepsi Batı enstrümanları, komalı sesleri çalan yok. Araştırmaya başladık. Bodrumlu kemancı Salih Baysal'ı bulduk. Kızkardeşim Ayşe, Bodrum Kalesi'nde müze müdürüydü. "Abi burda bir kemancı var, gel bir dinle, ne biçim" dedi. Baktık, adam hakikaten kaymak gi-

Basçı Johnny Dyani ve Okay Temiz, 1970, bir hapishane konserine giderken yol hatırası

bi keman çalıyor, şarkı da söylüyor. Koca koca, be-bop gibi çalıyor adam. Bizim alaturka kemancılar vardır, kadın solistlerin arkasında giyyy giyyy yaparlar. Öyle değil. Tana tana nay nom tini tini nay nom! Dolu dolu çalıyor! Arşe kalkmıyor telden. Adam folklorcü yaa! 150 watt'lık Fender'i de koyunca, böööyle bir ses oldu, Jimi Hendrix halt etmiş, saksofonlar yanında sus pus kaldı. Davul kuvvetlendi, müziği insanların kafasına kafasına verdik. Porsiyonlar büyüdü. "Arkadaş, ben kafayı buluyorum bu seslerle" diyordu Salih.

Müzisyende dinleme kulağı olması lazım. Fil gibi kulakların açık olacak. Dinlemesini bilmezsen hayatta tekniğin mekniğin hiç kıymeti yok. Bencil adam da duyar, ama kendimi göstereyim diye duyduğunun üstüne çıkar, halbuki kendini batırır. Türkiye'de yanındaki çalarken "ben burda çalmayayım" demiyor kimse. Çalma da dinle be kardeşim!

Nasıl karşıladı "hadi İsveç'e gidiyoruz" deyince?

"Gidelim" dedi. Burda, kemanın arşesini hiç kaldırmadan çalıyor diye macuncu diyordu Türk müzisyenleri ona. Alay ettiler. Onun çalışındaki swing'i görmedi Türkler. Ne kadar akıcı çalıyordu. Polonya'da Jazz-Podium diye bir dergi vardır. Polonya ve Amerika'da ortak çıkan çok ciddi bir caz mecmuasıdır. Down Beat'ten daha iyidir. Bu mecmua, Stephane Grapelli, Jean-Luc Ponty, Danimarkalı Sven Hasmusson'dan sonra Salih'i dünyanın dördüncü kemancısı seçti. "Bak, sen dünyanın dördüncü kemancısısın" derdik, "Allah Allah? Niye?" derdi... Bizimkilerin müziklerinde korkunç bir şey var, fakat ne olduğunun farkında değiller. Türkiye'nin dışarıya açılamayışının sebebi de bu. Niye beğeniliyorlar, bunu bilmiyorlar. Yaptıkları şeyin iyi ya da kötü, ne olduğunu bir anlasalar! Bir de şu var: Bir bakıyorsun mezuru kaçırıyorlar, yanındakiyle komünikasyon kuramıyorlar. Kontrollü değiller... Salih'in de orkestraya uyumsuzluğu poliritm açısından vardı. Biz biraz modernleştiğimiz zaman, mezurun başını kıçını yakalayamıyordu. Çünkü Salih darbukacısız çalmış Bodrum'da. Tek keman çalmış. O zaman biz ona uyuyorduk. Kemanı kaldıracak kuvveti bile yoktu Salih'in, zayıf biriydi. Kemanı kemancı gibi çalmazdı, şöyle aşağıda düşürür gibi çalardı. Ama genç, yakışıklı herif. Tipine, gülüşüne hayran kaldılar onun.

Çingene miydi Salih Baysal?

Değil, değil. Yumuşak bir Ege köylüsü... Şarap müziği çalardı Bodrum'da. Restoranlardan çağırırlardı, "Salih gel, kafayı bulduk" derlerdi gecenin ikisinde, kalkardı, pijamayı değiştirip giderdi.

Niye uzun seneler kalmadı İsveç'te?

Kanserdi. Biz onu tedavi ettirdik, kurtardık, kurtardık ama bir yere kadar. Danimarkalı doktorlar bedava tedavi ettiler sevdikleri için. Sonunda Bodrum'a döndü. Bir on sene evvel de öldü... Ben Salih'ten de evvel Binali Selman'ı götürdüm. Bayburtlu zurnacı, İstanbul radyosundan. Kapalıçarşıdan cepkenler, çarıklar aldık... Binali de çok sükse yaptı. Sonra da Saffet Gündeğer'i götürdük. İnsanları seçerken isimlerine bakmıyorduk. İsimleri burda medya büyütüyor. Ama Ergün Şenlendirici'yi medya mı yaptı? Onu ben keşfetmedim ama adam ordaydı, imkanları ben verdim. Fantastik bir trompetçiydi. İlhan Mimaroğlu'nun bir mektubu var bende, "Etnik bir müzik türü cazla belki ilk defa inandırıcı sonuçlarla birleşmiş oluyor" diye yazıyor. Dave Brubeck yaptı, Don Ellis yaptı, ama onlarınkiler daha ziyade "esintiler" gibiydi. Bizim yaptığımız ise ustalarla yapılan ilk plaklardı. İşte Mimaroğlu, ne diyor Ergün Şenlendirici için, Saffet Gündeğer için: "Bana sorarsanız trompetçiniz Wynton Marsalis'e taş çıkartır. Klarnetçiniz de öyle..." Bilen biliyor bizim yaptığımızı. Daha doğrusu bütün Avrupa biliyor.

Türkiye'den uzaktaydınız, nerden buluyordunuz bu insanları, Bergama'da, Keşan'da kendi köyünde çalan insanlardan nasıl haberiniz oluyordu?

Müzisyenlere fazla itibar etmeyeceksin, ama yardımları da oluyor. Ben trompetçi yok mu, diye kaç defa döndüm durdum burda senelerce. Sonunda bir trompetçi arkadaş, "ya Ergün'ü alsana, gayet güzel çalıyor Türk parçalarını" dedi. Bu kadarcık söyledi. "Yaa, fantastik biri var, tam senlik adam" demedi kimse. Nedim Nalbantoğlu vardır. Bu oğlan Hilton'da çalıyordu, bir baktım, bir pasajını dinledim. Hemen uyandım. Yaa, niye söylemiyorsunuz bana bu herifi, illa ben mi bulacağım? Hemen aldım kaçırdım, şimdi Fransa'da nasyonal caz orkestrasının içine girdi... Moda olsun diye bu kadar uğraşıyor değildim, annemin babamın paralarını bitirdim bu mevzuda. Çaldığımız kulüpler ufaktı, konserlerin parası azdı. Sonra sonra hükümetlerden yardım almaya başladık. En büyük yardımı da ben aldım 18 sene boyunca... Saffet Gündeğer'in klarinetinin kamışına bir mikrofon taktık, bir de wah wah pedalı. Yine Jimi Hendrix diyeceğim, çünkü "fake", fittırık bir ses çıktı. Böyle şeyleri Erkin Koray'ın, Moğollar'ın yapması lazımdı. Getirip de bir tane zurnacı koymadılar. Hep kendileri çaldılar. Bir sürü virtüoz sazcılar var, alsalar ya bir tanesini...

Yeni albümünüz "Karşılama" da bir davulcu albümü gibi değil. Siz geri çekilip meydanı zurnacılara bırakıyorsunuz...

Konserini de yaptık, dört zurnacı, yedi de darbukacıyla geçen gün çıktık, ne biçim çaldık işte. İş arıyorsun, yok; plak yapacaksın, kimse enterese olmuyor. Ada Plak'la dört tane zurnacıyla zar zor plak yaptık. Teşekkür ederiz, kabul ettiler... Şimdi ikinci volüm zurna gelecek. Zurna yalnız Trakya'da yok ki. Karadeniz ayrı, Doğu ayrı. Türkiye'deki bütün zurna kültürünü birleştireceğiz. Sekiz zurnacıyı alacağız, onunki başka, öbürününki başka. Bütün yöreleri bir araya getireceğiz. Hep olmaz derlerdi böyle bir şeye. Binali Selman'a söylerdim, "sağına soluna iki dem zurnacı alalım, onlar sana versinler, sen de ortada coş" derdim. "Olur mu yaa" derdi. Oğluna bile çaldırmıyordu aleti. Deniz Selman'ı, "git, bırak, karıştırma aletleri" diye kovalıyordu. Çocuk araklayarak öğrendi. Binali de araklayarak öğrenmiş. Radyo bant kaydı var: "Abimin zurna ve mey aletlerini araklardım, dağa çıkardım, çalardım, çalardım, getirir yerine koyardım, kimse çakallamazdı". Aynen böyle konuşuyor. Birbirlerine göstermemişler. Namus meselesi gibi. *(gülüyor)*

Çalarken öne çıkmak, kendini göstermek isteyenlerden mi şikayetiniz?

Müzisyende dinleme kulağı olması lazım. Fil kulağı olması lazım. Fil gibi kulakların açık olacak. Dinlemesini bilmezsen hayatta tekniğin mekniğin hiç kıymeti yok. Bencil adam da duyar, ama kendimi göstereyim diye duyduğunun üstüne çıkar, halbuki kendini batırır. Türkiye'de müzikte boşluk yok. Yanındaki çalarken "ben burda çalmayayım" demiyor kimse. Çalma da dinle be kardeşim! Ben kendi orkestramda kendim bile kesiyorum, çalmıyorum. Napoli'de kale gibi bir yerde festivale katıldık, hava güzel, mehtap doğmuş, Cheb Khaled bizden sonra çıkacak. Baktım ki ortam çok güzel. Dedim, biz burda pata pata çalacağımıza romantikleşelim biraz. Ergün'e "bir solo atsana" dedim. Yalnız trompet. Bir solo attı Ergün, hayatını çaldı işte. Yıkıldı ortalık. Bu sefer kanuncuya solo verdik. Ayakta alkışladılar. Biz burda yerin üç kat aşağısından, batakhaneden çıkarıyoruz herifi. Zemin katta çalışıyor, uvertür kızların arkasında dingir dingir dingir çalıyor, sabah 7'de çıkıyor kulüpten. Bu adamı alıyorsun ertesi gün caartt diye dünya festivaline götürü-

Ankara kulüplerinde dans müziği

Bodrumlu kemancı Salih Baysal, 1972'de "Sevda - Jazz in Sveden" albümünün kapağında... Darbuka çalan, trompetçi Muvaffak Falay

yorsun. Benim bir de bu sorunum var: Aldığım müzisyeni sahneye, konsere, alkışa, Avrupa'ya akord etmek zorundayım. Bizim kanuncumuz süt beyaz oldu, limon oldu, korktu. "Bu alkış niye" diyor. Niyesi var mı, sen John McLaughlin'den daha muazzamsın.

Siz konserlerde kendinizi geri çekmeyi nasıl beceriyorsunuz? Davul gibi bir enstrümanla herkesin üstüne çıkmak varken...

İçimden gelmez. Karakter olarak bunu yapmam zaten. Bir de "anlayın ulan, görün, bakın" diye bırakıyorum. Geçen gün Pharoah Senders'la çaldım. Birbirimize o kadar güzel bakıyoruz ki, eğer bir şey çalıyorsak hemen kendimizi aşağı çekip kenarından yardım ediyoruz birbirimize. Bunu hissetmeyen müzisyen işe yaramaz. Ama bizdeki şarkıcıların hali içler acısı. Şarkıyla başlıyor, şarkıyla bitiriyor. Sezen Aksu mesela. Arkasında o kadar iyi adamlar var ki. Ulan ver şunlara bir açış, pata küte girsinler. Bir şeyler olsun sahnede. Ya da iki dakka sen çekil sahneden! Çık! Boşalt! Sahnede beklemesini de bilmiyorlar. Şimdi Sezen Aksu nasıl durabilir ki oynamadan, konuşmadan, gıdı gıdı yapmadan? Adnan Şenses durur mu sahnede? Ceketini bağlıyor, kıç kıvırıyor. Fantastik klarinetçi çalarken, kamera gene Adnan Şenses'i gösteriyor. Hiç hürmet yok. Enstrümantal müziği müzikten saymıyorlar ki.

Gülhane'de başınıza epey işler gelmişti 90'ların başında...

Oğuz Abadan'la bir grup yaptık, Çingeneleri de yanımıza topladık, her gün çaldık Gülhane'de. Müslüm Gürses'in, tek keyboard'la müzik yapan o yarım sakal arabeskçilerin olduğu gece, biz akşamüstü çıktık, yuhalandık. Üç tane davulla deliler gibi çalıyoruz. Brezilya'da yapsak ağzına sıçılır ortalığın. Bu ülke gitmiş kardeşim! İbrahim Tatlıses, Ferdi Tayfur gibileri köyden göç eden insanların üzüntüsünü, mazisini kullanıp kendilerine kariyer yapıyorlar. Politik şarkıcılar da öyle. Müzik olarak almıyorum, ama kitleleri birleştirmek için politik şarkıcılara ihtiyaç var. Ama kaliteyi bozarsan olmaz. Hep ağlamaklı da olmasın. Bütün şarkılar ağlamaklı. Popçular da ağlıyor. Hep gırtlak nağmeleri. Ya bu düz söylenmez mi yaa? Pop müziğe bu kadar nağme fazla. Çünkü herkesin arkasında Roman müzisyenler çalıyor. Tamam, Roman müzisyenler blues'cu. Ee, arkasındaki adam öyle çalınca, şarkıcı da öyle söylüyor. Zincirleme giden bir hata var. Eziyorlar. Macunluk buna derler işte. Korkunç egzajere var, notalar üstünde deformasyon var. Arap müziğinde yok böyle şey ya! Onlarda da koma var, ama ne güzel düz sesler de duyabiliyorsun. Kendi orkestramdakilere de söylüyorum: Çocuklar, ezmeyin ya! Ritm bile kaçıyor, ritm yavşıyor, gevşiyor. Taranana taranana tirinam tirinam yaptıramazsın, illa tii-iirii tii-iirii nii nii ne-ei ne-ei yapıyorlar. Ağlayacaksan kendi Roman parçanı, kendi blues'unu çalarken ağla. Bizim ülkedeki Çingenelerde doğaçlama yüksek. Macaristan'da, Romanya'da bu kadar yok. Çünkü bahşiş alma vaziyeti. Taksim yapar, solo atar, adamın gider kulağına çalar, midesine çalar, karnım aç dercesine. Ne kadar nağme yaparsa o kadar iyi para alır. Masaya, sofraya çaldığın zaman aletini konuşturman lazım.

Senelerce burda kültür bakanlarıyla uğraştım, hiçbirisi ciddiye almadı. Hodri Meydan'da konser yapardım, maalesef ancak şu kadar bilet satıldı, şu kadar zararımız var diye İsveç'e rapor ederdim. Türk Okay Temiz'in Türkiye'deki konserinin zararını İsveç'teki kültür bakanlığı öderdi bize. İnsanın anası babası yapmaz.

Kendi aletinizle ilişkiniz yıllar içinde nasıl gelişti? Mesela sevmediğiniz bir ritm aleti var mı dünyada?

Olamaz ki yaa! Nasıl olsun! Kuru yaprakları bile sallasan hepsinde ses var. Hepsi bize bir ufuk açıyor. O sesten bir şey yakalıyorsun.

Hem geleneksel aletler çalıyorsunuz, hem de elektronik sampling'ler kullanmaktan kaçınmıyorsunuz...

Mesela kendi yaptığım piramit var. O piramit en modern davul. Oraya bütün seslerimi verdim, bir ses bankası yaptım. Şimdi bu konuşmaları da oraya veririm, pete vurduğum zaman muhabbetimiz ordan çıkar. Aka Gündüz'le (Kutbay) yaptığımız "Zikir" plağında bazı rüzgar, kuş seslerini elektronik aletlerle yapmıştık. "Fish Market"te de çok kullandım, nerdeyse hepsi elektronik. Mesela benim çaldığım berimbau'yu, yani kabağı elektronik yapmıştım. Akustiğini zaten biliyordum. Nana Vasconcelos bana çok karşı çıktı, sonra o da kabul etti.

Peki, şu şundan iyidir, bu bundan üstündür gibi bir hiyerarşi var mı kafanızda, vurmalı aletlerle ilgili?

Yok, ama şu olabilir: İnsanın kendi yaptığı alet başka. Mesela dünyada cuica'yı en iyi yapanlardan biri benim. Aslan sesi çıkaran alet. Çünkü kendim teknisyenim. Çocukluğumdan beri deri geriyorum. Annemin patlak cümbüşünü bile küçücükken ben yapmıştım, bizim koyunların derisinden... Geçen gün Yunanistan'a gittim. Kaktüs ağacından bir darbuka aldım. Bir de keçi derisi germişler. Hafif, kuş gibi bir şey. Yapan oğlan tam dünya adamı, bütün ruhunu vermiş alete. Satarken üzüldü, ağlayacak gibi oldu.

Doğan Hızlan etnik müzik hakkında "piyanonun, saksofonun yanına bir etnik enstrüman, bir de perküsyon koydunuz mu iş tamam" gibilerinden küçümseyici bir yazı yazmıştı. Sonra ekliyordu: "Perküsyon lafını da fiyakalı olsun diye kullanıyorlar, yoksa alt tarafı darbuka."

Kötü yapıtlar dinlemişse haklıdır tabii. Piyanonun yanına etnik alet gider. Her şeyin yanına her şey gider aslında, ama o sesleri nasıl bir araya getireceğin önemli. İyi çalınırsa bitti!

Ama piyano kötü çalınınca piyanoya laf etmiyor. Darbukacıda değil, darbukada sorun var ona göre.

Haa, o zaman Doğan Hızlan'ın kendisinde sorun var.

Genellikle füzyonlardan, müzikleri birbirine katmaktan yana oldunuz müzik hayatınızda...

Evet, özellikle perküsyonda böyle. Davulculukla perküsyonculuk ayrı. Davulcu oturur davulunu çalar. Belli ritmler vardır.

Davula etnik tadlar daha az girebiliyor yani...

Tabii. Arada baget var ve o bir soğukluk yapıyor. El öyle değil. Skin to skin. Deriden deriye vibrasyon önemli. Elimize, kucağımıza alıyoruz onu.

Etnik füzyonlarda doz ayarı çok önemli değil mi? Brooklyn Funk Essentiels'ın Laço Tayfa'yla çıkarttığı albümü beğendiniz mi?

Albümü dinlemedim ama, kayıt aşamasında biraz dinlemiştim. Saçma bir şey. İki ayrı grup. Bir grup çalıyor, susuyor, ondan sonra ötekisi çalıyor. Öyle şey olmaz. Bunu birleştirebilmek için senelerce ağzımıza sıçıldı. Don Cherry bile öğrendi zeybekleri. Videodan dansları bile gösterdik İsveçli müzisyenlere. Mesela Embryo gibi bir rock grubu yok dünyada. Tam etniğe girip yalan yanlış da olsa çalmaya çalışıyorlar, öğrenmek istiyorlar. Almanya'dan yola çıkıp taa Hindistan'a gittiler, birisi öldü, birisi doğurdu. Udçuları Roman Bunka çok iyidir, "Udun Tarihi" filmini yaptı Mısır'da... Biz Hindistan'a gittiğimizde tapınaklardan çıkmıyorduk, her türlü kültürünü alıyorduk, yemeklerini tadıyorduk. Bunlar seni müziğe hazırlıyor. Öyle notalara bakıp bakıp nah çalarsın. Çalarsın ama, Yehudi Menuhin'in Ravi Shankar'la çaldığı gibi çalarsın. Oraya gidip bizzat yaşamak, oranın her şeyini öğrenmek lazım. Ordan bir kızla tanışıp havasına girmek lazım.

Siz İsveç müziğiyle ilgilendiniz mi?

Çok yumuşak, keman ağırlıklı bir müzik. Arı kovanı gibi bir başlarlar keman çalmaya. Üzücü de değildir, neşelidir. Blues olmamış müzikleri İsveçlilerin. Finlandiya'da şaman müziğinden izler var. Meditasyona yönelik. Rock orkestraları var bu müzikten yararlanan.

Şaman müziğinde, davulun, vurmalıların tedavi edici yanları da var galiba. Siz de değişik yerlerde meraklılarla, hatta çocuklarla workshop'lar yapıyorsunuz. Bu boyutlara varıncaya kadar anlatıyor musunuz onlara?

Sapanca'ya gidip spastiklerle çalışmalar yapıyorum her hafta. Ritm orkestrası kurduk 12 çocukla. Çocukların tikleri var, davula vurunca tikleri azalıyor. Ben İsveç'te 74 senesinde ritmle tedaviyi kabul ettirdim. Benden önce yoktu böyle şey. Bana "manyak mısın, sen

cazcı adamsın, onların yanında sen de hasta olacaksın" diyorlardı. Ama anne-babalar gelip bana "sen peygamber misin" diyorlardı... Herkesin içinde bir ritm var. Biz onun peşindeyiz workshop'larda. Hiç bilmeyenlerle, sıfırdan başlıyoruz. Kemer Country'de zengin çocukları var. Borusan'a, Akademi İstanbul'a gelenlerin beş paraları yok... Hindistan'da köylere kadar workshop'lar var. Bizde de olsun istiyorum. Lüleburgaz'da fantastik darbukacılar, "deli misin, kime ne öğreteceğim" diyorlar. Halbuki herif kendi köyündeki çocuklardan başlasa...

Bunu ben yetiştirdim dediğiniz bir davulcu, perküsyoncu oldu mu?

No, no. Keşke öyle biri çıksaydı. Hiç öyle usta çırak ilişkisi yaşamadım. Kendi kardeşim Akay'ı bile yetiştiremedim. Perküsyon çalmak için çok uyanık olman lazım, zamanlamayı, refleksi düşünmen lazım. Davulcudan daha ileriyi düşünmen, ne zaman, nerde, hangi aleti eline alacağını hesap etmen lazım. Görüntü olsun diye bir sürü aleti önüne koyan perküsyoncular da var. Belki Doğan Hızlan'ın demek istediği de buydu...

Onun derdi Arap müziğiyle dalga geçmekti...

Arap müziğiyle? Alsın görsün bakalım Ümmü Gülsüm'ün videosunu... Arapta bir sesi dinletme yeteneği var. Mesela bizim udçularımız hızlıdır, ama Arap çaldığı zaman, o sesi çok güzel bir tartar. Ümmü Gülsüm milim kıpırdamıyor sahnede, yükseliyor, yükseliyor, en fazla pizza kulesi kadar eğiliyor. Feyruz da öyle. Durdukları yerde söylüyorlar. Türk müziği dinliyorsun, hanımefendinin kıyafeti müziğin önünde. Söylerken oynuyor, geziyor, gidip ordan alkış alıyor, burdan mektup alıyor, şurdan çiçek alıyor. Bir de daha şarkı başlamadan el çırpma vaziyetleri var. Özellikle televizyonda çok çirkin. Kimse müzik dinlemiyor ki Türkiye'de, herkes el çırpıyor. Hem playback söylüyor, hem alkışlatıyor. Türk sanat müziği yapıyorum diyor, hanımefendi tüller içinde Şanzelize'deki kankancılar gibi çıkıyor sahneye. Mulen Ruj'da folklor söylüyor sanki. Müzik bizde sefahat olmuş, hep eğlence olarak kullanılmış. Söylediklerim belki ters gelecek Türk halkına ama böyle. Konuştuklarımızın özeti şu: Burda biz şarapçı Salih dedik, dışarıda herkes karşısında önünü ilikledi, dünyanın dördüncü kemancısı seçildi.

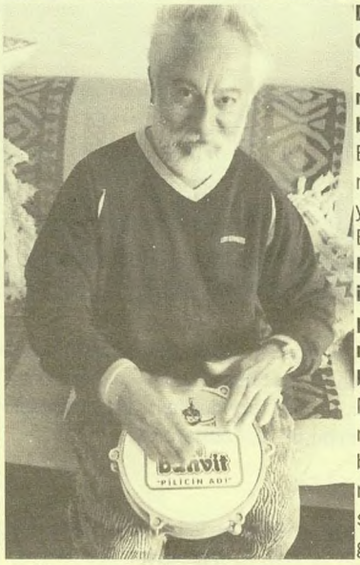

"Amman ha, iyi çek, Banvit yazısı okunuyor değil mi? Benim Türkiye'de kalmamın sebebi Banvit."

Türkiye'de senelerce tuhaf, egzantrik bir tip olarak tanındınız. Tencere, tava çalıyor dediler sizin için. Hiç kızıyor muydunuz, bozuluyor muydunuz?

Yok canım, ne kızacağım. Ama bazen kızıyorum tabii haklarım yenince. Ben istemez miydim 15-20 sene evvel beni çağırsınlar, garanti versinler. Senelerce burda kültür bakanlarıyla uğraştım, hiçbiri beni ciddiye almadı. Biz İsveç'te böyle desteklerle yaşadık: Buraya gelirdim, Hodri Meydan'da konser yapardım, maalesef ancak şu kadar bilet satıldı, şu kadar zararımız var diye İsveç'e rapor ederdim. Türk Okay Temiz'in Türkiye'deki konserinin zararını İsveç'teki kültür bakanlığı öderdi bize. İnsanın anası-babası yapmaz.

Şart mıdır desteklenmesi bu müziğin?

Bu müziğin şarttır.

Miles Davis'i devlet destekledi mi?

Miles'ınki daha çok commercial bir müzik. Mantığı commercial değil ama, daha çok dinlendiği için öyle diyorum. İsveç'e bizim ritmleri sokmak kolay mı? Ama Miles da çok açlık çekmiştir. Bize de yardım, kültürleri karıştırdığımız için neden sonra verildi. Daha world music yoktu, biz burdan enstrümancılar getiriyorduk. İlk biz yaptık. Ritmlerimizin ters olması, aksak olması da dezavantajdı. Oralarda kimse dans bile edemiyordu.

Verdiği destek karşılığında size bir kısıtlaması oluyor muydu İsveç hükümetinin? Bak, ben sana yardım ediyorum ama, sen de bunu yapmayacaksın gibi?

Commercial çalmayacaksın. Pop yaparsan, dans müziği yaparsan, o yaptıklarından yardım alamazsın. Zaten onu yapan öbürünü yapmaz.

Burdaki kültür bakanlığının aynı ölçüde serbest bırakacağını zannediyor musunuz?

Kısıtlama yok, ama imkan da yok. Kültüre ayrılan bütçe ne ki?

Ama burda kafalarını bozacak bir şey yapsanız, hemen kesmezler mi yardımı?

Buradaki yardım değil, benimki memuriyet gibi bir şey. Mehter takımından da kadroluyum."Televizyona çıkacaksan bize haber ver, izin al" dediler. Şimdi sizle bu konuşmamı bile haber etmem lazım. Bunu bilmiyordum girdiğimde. "Bakın, gazeteye böyle böyle beyanlarda bulundum, röportajım çıkacak" demem lazım. Bir yere giderken hep haber veriyorum. Katı değiller ama, bilgi de istiyorlar. Devlet memurluğu böyle. Ama birileri beni şikayet ederse, pislik yaparsa başım belaya girer. Olabilir yani.

Bu sene içinde Banvit sizin çalışmalarınız için sponsor oldu değil mi?

Okay Temiz'in Türkiye'de kalmasının sebebi Banvit. Bir de Kültür Bakanı İstemihan Talay ve Ecevit. Dostum onlar. Banvit'in kutlamasında bir plak dağıtmıştık, benim İsveç'te, Finlandiya'da yaptığım parçalarımı Bulgarlarla çalarak kaydetmiştik. Ama memnun değilim o plaktan. Şimdi Gürer Aykal'la, Devlet Senfoni'yle yeniden kaydedeceğiz parçaları. Banvit'in desteğiyle yapacağız. Birkaç da konser vereceğiz... Ben çocuk programları yapmak için geldim Türkiye'ye. İsveç'te de yaptım, Finlandiya'da da yaptım, çok tuttu. Koleksiyonumdaki aletleri, Afrika aletleri, Brezilya aletleri, kendi yaptıklarımı, bütün aletleri gösteriyorum. Timsah, yılan, tay, boğa derisinden davullar, oyuncak gibi perküsyon aletlerini gösterdikçe çocuklar bayılıyor. Elliyorlar, çalıyorlar. Bu bir kültür, bunu yaymak lazım. Ve akabinde ritm çalışmaları. Reytingi ağzına almayan bir program olacak, enayiler ilk başta reytingi düşünüyor. TRT olabilir. Banvit buna da sponsorluk yapacak. 30-40 darbuka olacak... Değişik kültürden çocuklar, sokak çocukları, elçilik çocukları, Sulukule çocukları, Kürt çocukları, çıraklar, balıkçı çocukları, değişik yörelerin çocukları... Herkes kendi ritmini çalacak, kendi ritmini bulacak. Banvit'in 400 kişilik bir çocuk grubu olacak bir sene sonra... Banvit bütün bu alanlarda destekliyor beni... Bir de, bir CD daha yaptık. Benim bazı parçalarımı kaydettik. Kültür Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı kanalıyla dağıtılacak, gelen hariciyecilere, dış ülke temsilcilerine hediye olarak verilebilecek bir albüm.

Devlet tarafından yapılan, devlet erkanına dağıtılacak bir CD'nin nesi ilginç? Bir taraftan her yöreden, her kesimden 400 çocuktan oluşan bir grup kurmayı hedefliyorsunuz, bir taraftan böyle dar bir çevreye hitap edecek bir albüm yapıyorsunuz. Çelişkili değil mi?

Binlerce konserde çalmış bir insanın CD'sini, bizim Münih'teki konsolosumuzun gelen bir Alman işadamına hediye etmesinde yanlış bir taraf yok. Türkiye'nin tanıtımıdır bu. Bu amaçla yaptık zaten.

Belki çok uzun süreler Türkiye'den uzakta yaşadığınız için, buradaki politik, ideolojik kutuplar, tercihler sizi pek ilgilendirmiyor sanki. Mesela mehter takımıyla çalmak insana bir sürü yaftanın yapıştırılmasına sebep olabilir, bir sürü insan da bundan bu yüzden çekinir...

No, no, no. Hiç önyargım yok, hiçbir zaman da politize olmadım ben. İşin içine söz girmiyor, şarkıcı olsam belki ben de bunları düşünürdüm ama davulcuyum. Herkesle müzik çalarsın, evrenseldir bu. Mehter takımıyla üç konser yaptık AKM'de. Çok tuttu. Türbanlısı geldi, Türkeşçisi geldi, sosyetik genç kızlar geldi. Karşılaşmanın, birleşmenin ne olacağını gördük. Bir keresinde Zürih'te çalarken Kürtler gözyaşartıcı bomba attılar. "Ayıptır yaa, şimdi biz burda Kürt havaları çalacağız, Müziğin milliyeti mi olur" dedim... Dönerciler, konser öncesi bana çalacağım repertuarı sormuşlardı, "Ağrı Dağı'nı da çalacağız" dedim, "Ağrı Dağı'ndan aştım geldim, yare ulaştım geldim var ya hani" dedim. "Ağrı dağını kim aşmış abi?" dedi bana... *(gülüyor)*

Mustafa Topaloğlu "Green Wave" albümünde dini bir ezgi söylüyor... Nasıl bir araya geldiniz?

Melih Kibar'ın stüdyosunda o kendi plağını yapıyordu, biz de kendi plağımızı... Koridorda gidip gelirken parçayı duydu, illa ben bunu söyleyeceğim dedi. Çok sevdi ezgiyi. Ve ne güzel söyledi. Sözler sözde dini gibi geliyor ama, sonra ben sordum hocalara, "atmasyon" dediler. *(gülüyor)* Salif Keita, Mory Kanté'yle de beraber çaldık, fantastikti; bunlar çok ciddi insanlar, ellerini kulaklarına götürürler, aynı bizim ezancılar gibi söylerler. Ama bizdekiler daha da iyi. En iyi şarkıcılar, vokal tekniğini en iyi kullananlar mevlütçülerdir, hafızlarımızdır. Fantastik! Onlarla da mutlaka bir plak yapmak istiyorum. İnsanlar böyle bir plak yapmaya çekiniyor. Ben çekinmem. Okay Temiz çekinmez. Aka Gündüz'le biz bayağı çalışmalar yaptık, sonra biliyorsunuz, vefat etti. Kulağıma geldi, "bak Okay Temiz'le caz çaldı, Allah o yüzden bunu öldürdü" demişler. Böyle de tipler var. Aka Gündüz neyini geliştirmeye, genişletmeye çalışan bir adamdı. Mevlevilerle de çalıyordu, Bach da çalıyordu. Her şeye açıktı. Ben öldürmüşüm onu, lafa bak... Size bir şey anlatayım; Gülhane'de yuhalandığımızda ben halka nah böyle yaptım. *(koluyla malum işareti yapıyor)* 12 bin kişiye bunu yaptım. "Asıl yuh size be" dedim. Dedim ki, "siz şimdi yuhalayacaksınız, ben de elimdeki cuica'yla size cevap vereceğim..." Haydi hep beraber, başlıyoruz. "–Yuuh" "–gag gak", "–yuuh" "–gu gu guk", "–yuuhh" "–kra ka ka", "–yuuhh" "–gıgıyyikkk", "–yuuuuhhh" "–krahh krahh"... Herkesi böyle ritme soktum. Bu sefer ön taraf acayip alkışlamaya başladı. Benim o halime kimisi Türkeşçi demiş, kimisi de dinci demiş. Ne alakam var, umurumda değil, deli misin? Bu konularda bana bir şey olmadı, olamaz da zaten.

1934→

1934 Erzincan hatırası... Ortada en sağda Okay Temiz'in annesi Naciye hanım. Üstte soldan ikinci Naciye hanımın babası, Okay Temiz'in dedesi.. Ve dayılar, teyzeler, aile dostları... En ön sıradaki sazlara bakılırsa, birazdan büyük fasıl başlayacak...

C→

CHRIS BLACKWELL

Bob Marley de, Traffic de, Charlélie Couture de, U2 da ona çok şey borçlu. Tabii o da onlara... Chris Blackwell 1937'de doğdu. Babası İrlanda asıllıydı. Annesi ise engizisyondan kaçarak Karaib adalarına sığınan sefarad yahudilerinden Lindo klanına mensuptu. Chris Blackwell, Jamaika'da, Kingston'ın zengin mahallelerinde mutlu bir çocukluk geçirdi. İngiltere'nin en iyi okullarına gönderildi ama tutkusu müzikti. 50'lerin sonunda gittiği Amerika'da Miles Davis'in ve John Coltrane'in müziğine kapıldı. Kingston'a dönüşte yerel caz gruplarının kayıtlarını yapmaya başladı, 1959'da da Island şirketini kurdu. Bugün U2'dan Tricky'ye kadar bir sürü ismi bünyesinde barındıran Island şirketi, işte böyle bir üçüncü dünya ülkesinin başkentinde, küçücük bir büroda faaliyete başladı. 1961'de ska şarkıcısı Laurel Aitken'in plağı, şirketin ilk büyük başarısı oldu. Ertesi sene adanın bağımsızlığı kazanmasıyla birlikte prodüktörler arası kavgalarda kan akmaya başladı, Blackwell de selameti Londra'ya yerleşmekte buldu ve kentin göçmen mahallesinde bir plakçı dükkanı açtı. Bir taraftan da Jimmy Cliff, Bob Marley, The Maytals gibi birkaç sene sonrasının devlerinin ilk plaklarıyla meşgul oldu. 1964'de yine bir ska şarkıcısı olan Millie Small'un "My Boy Lollipop" adlı 45'liğiyle Island, İngiltere'de ilk büyük başarısını kazandı. İngiltere seyahatlerinde ilk önce 15 yaşındaki genç Steve Winwood'un sürüklediği Spencer Davies Group'u keşfetti. Free, Traffic, King Crimson, Jethro Tull, Cat Stevens, Nick Drake, Roxy Music derken, 60'ların ortalarından 70'lerin ortalarına kadar İngiliz rock sound'unun belirleyicilerinden biri oldu. Ama sonra ilk aşkına, Jamaika müziğine döndü. Tüm dünyada hissedilen şiddetli reggae patlamasının müsebbibi Chris Blackwell'den başkası değildi. Marley, Cliff, Linton Kwesi Johnson, Burning Spear, Toots & The Maytals, Lee Perry, Black Uhuru gibileri, Island sayesinde ortaya çıktılar ve büyük satışlara ulaştılar. O yılları hatırladığında "bir tür gerilla tipi plak şirketiydik" diyen Blackwell'in 80'lerdeki en büyük süksesi U2 oldu. Bugün PolyGram'a bağlı olarak yaşayan Island'ın kataloğunda Tom Waits'den Marianne Faithfull'a, Willie Nelson'a, William Burroughs'dan PJ Harvey'e, Pulp'a kadar yığınla güzel isim yer alıyor. Chris Blackwell ise gözlerden uzak Miami'ye yerleşmiş, çaktırmadan hip-hop ve salsa arası füzyonlar deneyen genç gruplarla ilgileniyor.

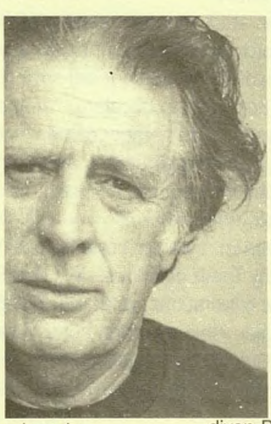

d→

DİMİTRİ DİMİTRİYEVİÇ SHOSTAKOVİÇ

1906'da Saint Petersburg'da doğdu. 1919'da Saint-Petersburg konservatuarına girdi. Adını henüz öğrenciyken bestelediği 1. senfonisiyle geniş çevrelere duyurdu. 1927-28 yıllarında bestelediği "Burun" operasıyla yeni öğelerle ilgilenmeye başladı. Aynı yıllarda Stalin'in uyguladığı baskıcı kültür politikası nedeniyle, "Mtsenk'in Lady Macbeth'i" isimli operası ve 4. senfonisi suçlandı. Sonra, özellikle Jdanov'un raporundaki (1948) öğütlere uyarak, SSCB'nin sosyal ve tarihi bakımdan önemli olaylarını anlatan daha basit, biçimsel ve kişisel araştırmalardan uzak bir estetik benimsedi; bir anlamda, "politbüronun resmi sanatçısı" oldu. Yine de iyi eserler üretti. 1975'de öldü, ölümünden sonra anıları yayınlandı.

h→

HAL WILLNER

Hal Willner, Amerikan müzik camiasının en cesur ve en kadirşinas adamlarından biri. Bu "tribute" albümler geleneğini başlatanlardan, ama hep kendi bildiği tarzda götürenlerden biri. Caz, rock ve edebiyat dünyasının en avangard adamlarıyla çalışmayı seven bir prodüktör ve organizatör. Daha doğrusu bir gönül adamı. 90'ların başında Tim Buckley'i anma gecesi düzenleyip Jeff Buckley'nin keşfedilmesine vesile olanlardan biri. Prodüktörlüğünü yaptığı, elimizdeki son iki tribute albümden biri Edgar Allen Poe'ya adanmış "Closed On Account Of Rabies". Bu albüm için toparladığı kadroda Marianne Faithfull, Jeff Buckley, Diamanda Galas, Dr John, Ed Sanders, Debbie Harry, Iggy Pop var. Bir diğer albüm, ikinci Kurt Weill tribute'ü "September Songs"... (İlkini 85 yılında "Lost In The Stars" adıyla, Sting, Lou Reed, Faithfull, Tom Waits'in katılımıyla yapmıştı. 98 tarihli "September Songs"da ise Nick Cave, PJ Harvey, William Burroughs, Reed, Elvis Costello var.) Hal Willner'ın şükran sunma harekatı aslında 1981'de başlıyor: Fellini filmlerinin müzikçisi Nino Rota için "Amarcord Nino Rota" (Debbie Harry, Dave Samuels, Carla Bley, Marsalis'ler, Jaki Byard)... Sonra 84'de Thelonious Monk için "That's The Way I Feel Now" geliyor. 1988'deki albüm "Stay Awake: Various Interpretations Of Music From Vintage Disney Films". 1992'de ise Charles Mingus tribute'ü var: "Weird Nightmare: Meditations On Mingus"...

Yalnız tribute'lerle bitmiyor; Hal Willner'ın işleri arasında 88'deki Allen Ginsberg albümü "The Lion For Real"ı, 90 ve 93'teki Burroughs albümleri "Dead City Radio" ve "Spare Ass Annie and Other Tales"i sayabiliriz. Marianne Faithfull'un bazı caz standartlarını seslendirdiği 87 albümü "Strange Weather"da da onun yoğun emeği var.
Kafasında kırk türlü tilki dolaşan, olmadık projeler için olmadık adamları bir araya getiren bir müzik hastası Hal Willner. "Stay Awake" albümündeki "Little April Shower" şarkısında Michael Stipe, Natalie Merchant ve Roches'ı biraraya getirmiş. Mingus'un "Gunslinging Bird"ünde ise Bill Frisell ve Chuck D.'yi. Alemde Hal Willner'a "gruba şarkı bulmaz, şarkıya grup kurar" deniyormuş.

m→

MANYAK

Hürriyet 75
Manyağa bak
İnsan Hakları Derneği Genel Başkan Yardımcısı, silahlı ve bombalı hava korsanı için "insan hakları gereği sağ yakalanmalıydı" dedi.
KASAP HAKLARI DERNEĞİ
POLİTİKA
ENTELEKTÜEL HAYMATLOSLAR
POLİTİKA
BÖYLE GAZETECİLİK

S→

SİDHARTA

niyagrôdhâ
koskoca bir ağaç görüyorum
ufacık bir tohumda
o ne ağaç ne tohum
om mani padme hum (3 kere)

sidharta buddha
ben bir meyvayım
ağacım âlem
ne ağaç
ne meyva
ben bir denizde eriyorum
om mani padme hum (3 kere)
Asaf Halet Çelebi

U→

ULRIKE MEINHOF

Ben bu kızı 1968'de, Berlin'deki öğrenci başkaldırıları sırasında tanımıştım. O zaman Rudi Duschke'nin başı çektiği bu A.P.O. gösterilerinin tesadüfen içine düşmüş ve gözlemlerimi üç gün süren bir röportaj halinde yine Milliyet'e yollamıştım. İsyancılar, Alman Filolojisi binasını gözlerimin önünde yakıp yıkmışlardı. Theater am Hallischen Ufer'de Stalin'le ilgili bir piyes oynanırken sahneyi basıp gürültü çıkardıklarında da tesadüfen seyirciler arasında bulunuyordum. Ulrike Meinhof, o tarihlerde okuduğu Konkret dergisinde fıkralar yazıyordu. Bu derginin sahibi ve yazı işleri müdürü olan salon sosyalisti, entellektüel ve de ayrıca işini bilen Klaus Rainer Röhl'ün karısı idi. İki de şeker çocukları vardı. Röhl çifti, Hamburg'un kibar semti Blankenese'de lüks bir villada yaşıyorlardı. Gel zaman git zaman, Konkret dergisinin ılımlı, insancıl fıkracısı güzel Ulrike, günün birinde lüks villasını, iki çocuğunu bırakıp sokağa indi, elinde silah, eylemcilerin arasına karıştı. Fikirleri ile yaşamının büyük çelişkisini farketmişti. Bunu kocasına açtığında aldığı cevap: "Sosyalizm gün günden hoyratlaşıyor, sen şimdilik kapitalizmin tadını çıkarmaya bak" oldu. Yakınları, Ulrike'nin yaşamındaki en büyük değişikliğin nedenini kocasının bu yanardöner cevabına bağlıyorlar. Her sözünde, her hareketinde içten olan, kendi kendini hiç yalanlamayan Ulrike, işte o anda yatağını paylaştığı kocasından da, onun temsil ettiği kaypak salon sosyalistliğinden de soğuyuverdi. Jöton biraz geç düşmüştü ama düşmüştü. Dünya, Ulrike'yi, bundan sonra, eli silahlı bir dişi kaplan olarak tanıdı. Yumuşak, seksi, entellektüel, insancıl kişiliği gitmiş, radikal, acımasız, aşırı bir tedhişçi kesilmişti. Kısa zaman sonra çetenin başı oldu. Baskınlar tasarladı, hapishaneden adam kaçırdı, beş kişiyi öldürmek, elli cinayete de katılmak suçuyla bir numaralı devlet düşmanı ilan edildi. Ne var ki, Ulrike Meinhof, bu ölçüsüzlüklerin kendi davasına yarar değil, ancak zarar getireceğini göremeyecek kadar da hınçlı idi. Nitekim, 1972'de siyahlar içinde bir rahibe kılığında tutuklandığı zaman, makyaj çantasının içi silah dolu idi. Ulrike, o günden sonra hapishanede de savaşını sürdürdü. Eylemci her yerde eylem yapmalı idi. (...) Onca, "Almanya'nın tutumu sömürü, açlık ve sefalet düzenini destekleyen faşist bir tutum"du. "Yaşam, ancak haklı bir dava uğruna kullanılırsa bir anlam kazanırdı." (...) "Kim ki sonuna kadar direnmez, diri diri ölmeyi kabullenmiştir" diye yazmıştı yeraltı eylemleri sırasında. Kısacası, Roza Luxemburg'dan bu yana, Almanya böyle bir militan kadın görmemişti. Evet, işte Ulrike Meinhof öldü. Öldüğünde 41 yaşında idi. Hapishane müdürlüğünün zaptına göre, o gece, yatağını duvarın kenarından ayırmış, şilteyi hücredeki penceresinin altına sermiş, mavi beyaz hapishane havlusunu boynuna geçirmiş, bir iskemleye çıkıp kendini boşluğa bırakmış, gardiyanlar durumu ancak ertesi sabahki kontrolde öğrenmişler. "Para yitirmek az şey yitirmektir. Onur yitirmek çok şey yitirmektir. Cesaret yitirmek her şeyi yitirmektir" der bir yabancı atasözü. Sonuncuyu yitireceğine yakın, kendi canına kıydı Ulrike Meinhof.
Haldun Taner, *Berlin Notları*

zap→

YALELLİ

Geçen ayki ansiklopedide yer alan "Yalelli" maddesini biraz daha açmak, yeni bilgiler ışığında bir kez daha gözden geçirmek farz oldu. Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nca yayınlanan Ve Müzik dergisinin Sonbahar-Kış 97 sayısında hoş ayrıntılar yakaladık. Bizdeki "fasıl"ların Arap alemindeki karşılığı olan "vasla"larda "leyalî" adı verilen vokal bölümleri bulunuyormuş. Memleketimizde "Yalelli" diye kestirilip atılan şey de işte bu "leyalî"lermiş. "Leyalî"lerde, iki kelime (ya leyle ya ayni: ey gecem ey gözüm) üzerine müzik cümleleri doğaçlanıyormuş. Bu iki öge (göz ile gece) aşk ile ilişkiliymiş: Göz ilk teması sağlayan araç, gece ise aşkın samimi arkadaşı.
Buyrun size leyalî mitolojisi:
Mısır'da anlatılan bir öyküye göre, zengin bir tüccarın birkaç çocuğu varmış; en sevdiği oğlunun adı Leyl (gece) imiş. Bu tüccar güzel bir şarkıcı kadına aşık olmuş. Kadın ne kadar uğraştıysa da adamı yakasından düşürememiş; bunun üzerine, aşkını kanıtlaması için adama olmayacak şartlar koşmaya başlamış. Birincisi çocuklarının anasından boşanması imiş; adam bunu yerine getirmiş. Kadın yan çizmiş, bu kadarını yeterli bulmayıp iki şart daha koşmuş:
a) Oğlu Leyl'i öldürmesi. Adam bunu da yerine getirince, gene mızıkçılık etmiş; adamın öldürdüğü kişinin kendi oğlu olduğuna inanmadığını, çünkü oğlu olsaydı, onu böyle kolayca öldüremeyeceğini söylemiş.
b) Bir gözünü çıkarması. Bu şart doğrudan doğruya adamın kendisini ilgilendirdiği için en sağlam kanıt sayılacakmış. Tüccar, kadının bu istegini de yerine getirmiş. O zaman kadın şöyle deyip adamı savmış:
"Meşru hanımın, oğlun ve kendi gözün bile senin için bu kadar önemsiz ise, benim gibi bir yabancı senden ne bekleyebilir? Hele şimdi, tek gözlü ve çirkin biri olup çıktıktan sonra, seni ben ne yapayım?"
Adam başını yumruklayarak kadının yanından kaçmış ve ömrünün kalan kısmını oğlu ve gözü için ağlayıp sızlamakla geçirmiş: Ya leyli, ya ayni! (Ah Leyl'im, vah gözüm!..)

Manyağa bak

Hürriyet gazetesi, İHD Başkan Yardımcısı Osman Baydemir'in "Suçluların, zanlıların sağ olarak ele geçirilmeleri insan hakları gereğidir" demecini "manyağa bak" manşetiyle duyurdu. Bu kadarla da kalmadı, İHD'yi "Kasap Hakları" Derneği, Baydemir gibi düşünenleri "vatansız" ilan etti. Bu manyaklığa açıklık getirmek için, arşivimizden belge mahiyetinde bir makaleyle birlikte olayın ara başlıklarını ve Ertuğrul Özkök'ün tomografisini sunuyoruz.

İnfial yarattı

Hürriyet'in "Manyağa bak" manşeti ve Özkök'ün bu manşeti savunan "Kasap Hakları Derneği" başlıklı demagojisi infial yarattı: "Böyle gazetecilik olur mu? Dünyanın başka bir ülkesinde 'terörist canlı yakalansın' diyen için manyak manşeti atılır mı?" Özkök, "Entellektüel Haymatloslar" başlıklı ikinci cevabi yazısında pişkin pişkin yanıtladı: "Atılır. Hem de bal gibi atılır". Ve fakat şöyle devam etti: "Başka ülkelerde böyle manşet (...) atılmaz"... "Hani 'bal gibi atılır'dı" demeyin, ortada bir çelişki yok, sadece bir "portföy" meselesi var. Ama bu meselenin derununa inmek için, Özkök'ün "Aydınlar Üzerine Tezler"ine göz atmak gerekiyor:

Aydınlar kaça ayrılır

Aydınlar ikiye ayrılır: 1) "Pespaye marjinal" ve "haymatlos" (yani vatansız) entellektüeller. Bunlar "pespaye aydın tipi"ni oluştururlar ve "ayarsız insan hakkı meczubu"durlar. 2) Milli duygu, milli zihniyet sahibi aydınlar: Bunlar gerçek aydınlardır.

Özkök'e göre, başka ülkelerde böyle manşet atılmaz, çünkü o ülkelerde ikinci türden aydınlar vardır. Türkiye'de atılır, çünkü aydınlar birinci türdendir. Biraz karışık gelmiş olabilir, en iyisi Özkök'e bağlanmak:

Portföy meselesi

"Başka ülkelerde böyle pespaye aydın tipi, ayarsız insan hakkı meczubu olmadığı için (böyle manşet) atılmaz. Çünkü o ülkeler aydınının milli duygusu, zihniyet pasaportu hep yanındadır. Onu hep vicdanı üzerinde taşır. Çünkü onun en sağlam portföyü budur."

Görüldüğü gibi, portföy "milli duygu ve milli zihniyet"tir ve bu, başka ülkelerin aydınlarının portföyüdür. Fakat, her nasılsa o portföyden Özkök'te (ve "dava" arkadaşlarında) vardır (Türkiye sizinle gurur duyuyor). Hal böyle olunca, "böyle manşet" haliyle "bal gibi olur."

Ve akla takılan sorular

Şu "başka ülkeler"in milli duygu ve milli zihniyete sahip aydınları kimler? Aklımıza bir-iki isim geliyor, ama aydın sayılırlar mı bilemiyoruz: İletişim alimi Joseph Paul Goebbels... Cumhuriyetçi Senatör Joe McCarthy... Ayrıca, bildiğimiz kadarıyla, o "başka ülkeler"in "vatansız entellektüelleri" de var: Sartre, Camus, Orwell, Malraux, Hemingway ilk akla gelenler. Bu isimler "pespaye marjinal"ler, "insan hakkı meczup"ları mı? Ve acaba, söz konusu hava korsanı için de "milli duygu ve milli zihniyet sahibi" denemez mi? İnsanın aklına takılıyor...

Niye terörist saldırıları kınamıyorlar?

Devlet ve bilhassa emniyet yetkilileri, epeydir, "insan hakları savunucuları"nın neyi kınayıp neyi kınamadığını teftiş ediyorlar. "İnsan hakları savunucuları" yerine de genellikle "sözde insan hakları savunucuları" diyorlar. Bariz, "Ermeni soykırımı iddiaları" denmesine benziyor. "İnsan hakları savunucuları neden asker-polis öldüren tetöristleri kınamıyorlar" sorgusu, son zamanlarda yeniden yoğunlaştı.

Bir maskeyi indiren, gerçeği açığa çıkartan bir soru olarak soruluyor bu: "Düşmanın", yani insan hakları savunucularının "gak-guk" edeceği ama düzgün cevap veremeyeceği can alıcı soru...

Gerçekten dramatik, etkileyici, ama yanlış sorulmuş, cahilce (ya da ancak tahsille –veya makamla– mümkün olacak cinsten bir cehaletle) sorulmuş demagojik bir sorudur bu.

Çünkü insan hakları savunucuları ve onların örgütleri, insanlık dışı veya insanın yüreğine dokunan olaylar hakkında insanlık nâmına kınama fetvâsı çıkartan merciler değildir. İnsan hakları örgütlerinin işi kınamak veya lanetlemek değil, insan hakları ilkelerine riayet edilmesini sağlamak, insan hakları ihlâllerini bilfiil koğuşturmaktır. İnsan hakları ihlâllerini koğuşturmanın, onlara karşı önlem almanın da adresi devlettir. Çünkü insan haklarının güvencesi yasa ve yargı sistemidir, dolayısıyla çareler ve çözümler devlete bağlıdır –bunun için insan hakları taleplerinin muhatabı devlettir. Ayrıca, insan haklarını ihlâl eden de, tanım gereği devlettir. İnsan hakları, gerek tarihsel içerikleriyle, gerekse hukuksal içerikleriyle vatandaşı devlete/otoriteye karşı korumak için varolan haklardır. Devlet, hem insan haklarının yasal çerçevesini sağlar, hem de o çerçeve kendisini sınırlamak üzere oluşturulmuştur. İnsan hakları ihlâli demek, devletin, otoritesi üzerindeki sınırlamalara uymayarak özgürlükleri tahdit etmesi veya kaldırmasıdır –yani devletin suçlu durumuna düşmesidir. İnsan hakları kuruluşlarının görevi, işte devletin hem suçlu hem kadı konumunda olmasından ötürü kolaylıkla "güme gidebilecek" bu 'çok özel' durumlarda devreye girmektir.

> Dramatik, etkileyici, ama demagojik bir sorudur bu.

Bir vatandaş diğerini döverse, bu bir suçtur. Bir vatandaş diğerini öldürürse, bu bir suçtur. Devlet bu suçları koğuşturur, zanlıları yargılar. Mağdurlar da olayı kınarlar, lânetlerler. Devletin güvenlik güçleri yasal kuvvet kullanma ölçüsünün ötesine geçip birilerini döverlerse ya da öldürürlerse, bu bir insan hakları ihlâlidir. İnsan hakları kuruluşları, böyle olayların koğuşturulması, yargılanması, tazmin edilmesi için girişimde bulunurlar. Bu girişimlere bağlı olarak da olayı kınarlar –çünkü böyle olaylar, insan hakları kuruluşlarının varlık sebebini oluşturan ilkelere yönelen tehditlerdir.

Örneğin "Amerikan usûlü" seri cinayetler veya birisinin eşinin dostunu baltayla doğraması, insanlıkdışı, birçok insanda da nefret uyandıran cinayetlerdir. Ama kimsenin aklına bu olayların faillerini "nefretle kınamadığı" için insan hakları savunucularını suçlamak gelmez. Çünkü bunların faili devlet değildir. Çünkü bunlar insan hakkı ihlâli değil, cinayettir.

"Terörist saldırılar" diye tanımlanan cinayetler hakkında "insan hakları ihlâli" muamelesi yapılmasının bir yolu vardır. O da, "terörist örgütler"in tıpkı devlet gibi muhatap kabul edilmesini gerektirir. O zaman "tetör örgütü" mercilerine şikayette bulunarak sorumluların cezalandırılması ve mücadelelerini insan hakları ihlallerine başvurmadan sürdürmeleri istenecektir. Örneğin 1991 Birleşmiş Milletler Yokonama bildirisi, "terör örgütleri" için değilse de, buna benzer bir istisna getirdi: İç savaş vb. çatışma koşullarında bir bölgede fiilen otorite kurarak devletin kimi yetkilerini üstlenen taraflar, devlet olmasalar bile insan hakları ihlâllerinden sorumlu tutulabilecekler. (Bu konuda daha ayrıntılı yorum için bkz.: Gökçen Tunalı Alpkaya, Birikim dergisi, sayı 48, nisan 1993)

Buna göre bir "terörist örgüt"ü insan hakkı ihlâlinden sorumlu tutmak, o örgütü "devletsi yapı" olarak kabul etmek demektir. İnsan hakları savunucularını, "terörist ve bölücü" örgütleri kınamadığı için suçlayanlar, bu kadar hukuk (ve uluslararası hukuk) bilmiyorlar tabii...

Dünyada kınanacak, lânetlenecek çok şey var: Cinayetler, baskılar, zulümler, acılar... Karşısında en çaresiz kalınan şeylerden biri de, koca koca devletlerin işlediği zulümlerdir. Tıpkı tabii âfetler gibi, insanlar bunun karşısında öyle güçsüzler ki, lânet etmekten başka şey yapamıyorlar. İnsan hakları savunucuları ve onların örgütleri ise, yığınla mağdurun âciz kaldığı bu olaylar karşısında lânet edip kınamak yerine somut bir iş yapmaya, bir şeyleri iyileştirmeye, onarmaya çalışıyorlar. Binbir zahmetle, insanca öfkelerini, tepkilerini içlerine atarak... Onlar kınamaktan, cezalandırmaktan, intikamdan daha önemli ve daha haysiyetli bir şey yapıyorlar...

Tanıl Bora, *Yeni Yüzyıl, 1996*